LJUBLJANA,
ČETRTEK, 6. JULIJA 1989

DELO

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

LETO XXXI • ŠT. 154 • CENA 4.500 DINARJEV

GLAVNI UREDNIK BOŽO KOVAČ
ODGOVORNI UREDNIK TIT DOBERŠEK

Književni listi: Politični novinar in založnik – Zagovor Edvarda Kocbeka – Knjiga o »francoski« Ljubljani – O neki knjižni usodi

POPLAVLJA TUDI DRAVINJA – Kmalu po poldnevu je včeraj začela poplavljati tudi Dravinja, tako da je onemogočila dostop v vas Naraplje v ptujski občini. Že v ponedeljkovem neurju pa je voda v Narapljah odplavila garažo z avtomobilom, ki ga do zdaj še niso našli. (Foto: Bogo Čerin)

Danes spet o zveznem proračunu

BEOGRAD, 5. julija (Tanjug) – Jutri, v sredo, naj bi padla odločitev o zveznem proračunu. Zjutraj se bo sestalo makedonsko sobranje, da bi delegati še enkrat obravnavali edino vprašanje, ki je še ostalo sporno: koliko naj bo denarja za dopolnilno financiranje družbenih dejavnosti v nerazvitih republikah in pokrajini Kosovo.

ZIS je predlagal, naj bi 0,53 odstotka za ta namen predvidenega družbenega proizvoda zmanjšali za 11,5 odstotka, s čimer so se strinjale delegacije vseh republik in pokrajin razen makedonske. Prav zaradi tega je sklicana seja sobranja, sklicani pa sta tudi že seji obeh zborov zvezne skupščine, da bi sprejeli proračun, če bo prišlo tudi soglasje iz Skopja.

Če pa soglasja ne bo, bo moral ZIS ponuditi nov predlog, ki bi bil sprejemljiv za vse – ali pa bo predložil začasne ukrepe za financiranje federacije.

Gorbačov: človek naj ima pravico do izbire

Francoska javnost pričakuje pomembne dogovore med sovjetskim in francoskim voditeljem – Sorbonsko srečanje s 400 intelektualci

OD NAŠEGA DOPISNIKA

PARIZ, 5. julija – Če izvzamemo sporazume dvostranskega pomena, ki so jih podpisali že prvega dne obiska Mihaila Gorbačova v francoski prestolnici, kot je denimo dogovor o francosko-sovjetskem sodelovanju pri vesoljskih raziskavah, ki med drugim določa, da bo naslednji francoski astronavt poletel s sovjetsko raketo leta 1992, tukajšnja javnost še vedno čaka na pomembne dogovore dveh državnikov. Enega takih je pričakovati po današnjih popoldanskih pogovorih v Elizejski palači: François Mitterrand in Mihail Gorbačov bosta, kot napovedujejo, v posebni deklaraciji podprla prizadevanja tričlanskega odbora Arabske lige, ki išče kompromisno formulo za rešitev libanonske krize.

V prvih pogovorih sta se najvišja državnika Francije in Sovjetske zveze izognila nekaterim temam, pri katerih je čutiti nesoglasje ali celo velike razlike v temeljnih stališčih, temah, kakršna je na primer položaj na Madžarskem in Poljskem, ki posebej zanima francoskega predsednika, kajti tamkajšnji val demokratizacije in politično-gospodarskih reform gre na roko njegovi strategiji zbliževanja med Vzhodom in Zahodom, ali pa vloga francoskega jedrskega orožja v procesu denuklearizacije na evropski celini. Mihail Gorbačov pa je med sinočnjo zdravico na slovesni večerji v Elizeju dal na znanje, da je debata o francoskih raketah le začasno odložena, češ da bo v določeni etapi denuklearizacijskega procesa postavljeno tudi to vprašanje. Znano pa je, da v Parizu nočejo niti slišati o kakršnikoli vključitvi svojih forces de frappe v severnoatlantsko-varšavska pogajanja, četudi na tihem priznavajo, da njihove rakete postajajo eden problemov v tem procesu.

Političnih problemov sta se lotila tudi zunanja ministra Roland Dumas in Eduard Ševardnadze. Slednji je omenil sovjetski predlog o ustanovitvi evropskega centra za analize tveganja, nekakšnega skupnega aparata za tehtanje nevarnosti, ki prežijo na naši celini, francoska stran pa je kot prvi korak predlagala uvedbo sistema teleprinterskih povezav med 35 udeleženkami konference o varnosti in sodelovanju v Evropi (KVSE).

Mihail Gorbačov, ki je danes dopoldne položil venec na grobnico neznanega junaka pod Slavolokom zmage in nato obiskal pariško mestno hišo, kjer se je pol ure pomenkoval z županom (in bivšim ministrskim predsednikom) Jacquesom Chiracom, ki je privržen odpiranju, kakršnega v Sovjetski zvezi in nekaterih drugih vzhodnih državah prinaša perestrojka, je na nekatere upe, ki jih je čutiti v Franciji, odgovoril v velikem amfiteatru pariške Sorbone, kjer so mu francoski gostitelji pripredili srečanje s kakimi 400 intelektualci. Ali je meščanska družba edina, ki ustreza idealom človeštva, je vprašal sovjetski voditelj in potem odgovoril negativno. Temeljna pravica človeka mora biti svoboda izbire, je zatrdil Mihail Gorbačov in s tem izrazil svoje pomisleke do vsiljevanja določenih modelov drugim družbam. Pred nabito polno dvorano je razvil tezo, da novi časi zahtevajo nove odgovore, ki morajo na eni strani upoštevati dejstvo, človeštvo ni monolitno, temveč se razlikuje, zato morajo imeti pripadniki različnih družb pravico, da samostojno odločajo o svojih političnih, socialnih in drugih izbirah. Gre torej za napredek v sožitju in miroljubni konkurenci držav z različnimi političnimi sistemi.

BOŽO MAŠANOVIĆ

● Četudi sta tako Mitterrand kot Gorbačov že v prvih pogovorih poudarila pomen preseganja razlik, ki delijo Evropo, je francoski predsednik le pogojno podprl idejo sovjetskega sogovornika o »skupnem evropskem domu«. Zahodna Evropa, ki utrjuje svojo enotnost, je dejal François Mitterrand, se ponaša z dosežki, ki jih ni pripravljena zamenjati za utopijo, s čimer je želel dati na znanje, da si zahodnoevropski »stanovalci« želijo trdnejše temelje tega doma in konkretnejšo vsebino.

DANES V DELU

● Rdeča knjiga gospodarjenja

Podatki, ki jih objavlja GZS, nazorno pokažejo, kako poslujejo v kakšnem podjetju

stran 2

● Se bo dan vstaje srbskega naroda umaknil kralju Petru?

Beograjčani v pismih bralcev zahtevajo, naj mestnim ulicam vrnejo imena kraljev

● Pospešek za gradnjo slovenskih avtocest

Povečanje bencinskega dinarja za ceste bo omogočilo gradnjo 25 kilometrov avtocest na leto

stran 3

● Pogled iz Tirane na Kosovo

Na kongresu Demokratične fronte Albanije je bilo slišati, da Albanci v Jugoslaviji niso manjšina, marveč narod

stran 4

● Gledališče Rose je vendar znamenitost!

Tudi na Otoku niso nedolžni

stran 10

Haloze in Kozjansko najbolj opustošena

Danes bodo približno ocenili posledice ujme v severovzhodni Sloveniji – Vasi odrezane od sveta

LJUBLJANA, 5. julija – Na republiškem komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano so nam povedali, da so njihovi člani in strokovni sodelavci danes na območjih, ki jih je prizadelo neurje. Po prvih obvestilih je škoda na kmetijskih pridelkih precejšnja predvsem na haloškem in kozjanskem območju, močno pa so prizadeti tudi pohorski gozdovi, kjer je voda odnašala ceste, mostove, brvi in hudo poškodovala druge komunalne objekte. Povedali so nam še, da bodo prvo oceno o posledicah neurja obravnavali že jutri.

Neurje, ki je divjalo nad Halozami v ponedeljek zvečer in ponoči, je povzročilo veliko škodo. Številne vasi, zaselki in posamezne kmetije v krajevnih skupnostih Žetale, Podlehnik, Stoperce, Leskovec, Dolena, Majšperk, Ptujska Gora in Videm so še danes odrezane od sveta, kajti uničenih je veliko kilometrov cest, porušeni so mostovi, nevarnost zemeljskih plazov pa je iz ure v uro večja. Do nekaterih haloških območij člani ekip civilne zaščite danes sploh še niso prišli. Po podatkih ptujskega občinskega štaba civilne zaščite živi na ogroženih območjih skoraj 12.000 ljudi, ki so povečini ostali brez pitne vode. Vodnjake je zalila voda, vanje pa je vdrl mulj. Zaradi tega strokovnjaki odsvetujejo uporabo vode iz vseh domačih virov. Na celotnem haloškem območju je močno poškodovanih in ogroženih več deset kmetij in gospodarskih poslopij, iz vaških središč pa poročajo, da so v večini primerov rešili živino. Po prvih ocenah so kmetijski pridelki v Halozah skoraj povsem uničeni, tako da bo že jutri problem, kako zagotoviti krmo za živino. Močno so poškodovani vinogradi.

Ptujčani so danes odprli tudi žiro račun za pomoč prizadetim zaradi elementarne nesreče. Številka pa je 52400-743-41021.

Groba ocena škode, ki jo je v Šmarski občini povzročilo nedavno neurje, je, da je voda v noči s ponedeljka na torek odnesla več kot petino letošnjega družbenega prihodka. To potrjuje tudi ocena na današnjem izrednem zasedanju šmarskega izvršnega sveta, da gre v tem primeru za največjo škodo, ki jo je vodna ujma v tem delu Slovenije povzročila po zadnji vojni. Po prvih in grobih ocenah je kmetijstvo utrpelo vsaj 18 milijard dinarjev škode, samo na cestah pa je za kakšnih 15 milijard dinarjev škode. Najhuje je bilo v KS Bistrica ob Sotli, Podsreda, Kozje, Lesično, Zagorje in Virštanj, kjer se še posebej boje, da se bodo številnim sedanjim plazovom te dni pridružili še novi in ogrozili še več hiš in gospodarskih poslopij. Na tem delu Kozjanskega je zelo veliko ostarelih ljudi, ki jim je treba pomagati. Najbolj ogroženi so pripravljeni začasno vzeti pod streho v šmarskem domu upokojencev. Težave so tudi s pitno vodo, kjer je plaz pretrgal glavni vodovod na Kozjanskem, zato morajo gasilci ob pomoči članov civilne zaščite ogroženim domačijam voziti pitno vodo. Več na 3. str.

DOPISNIKI DELA

TEMA DNEVA

Tudi Salomon bi bil obupal

Čeprav je na dlani, da je program ekonomske politike predvsem zasnova ukrepov in strategij, pa se tisti, ki še vedno kritizirajo ZIS, niso pripravljeni pogovarjati o tem, ali je ponujena gospodarska filozofija, ki temelji na tržni usmeritvi, razvoju, prestrukturiranju gospodarstva in podobnem, sploh sprejemljiva. Zahtevajo konkretne ukrepe, kvantifikacije in se zavzemajo za radikalno protiinflacijsko politiko, pri tem pa niti z besedico ne omenjajo, kakšna naj bo taka protiinflacijska politika.

V bistvu gre za zahteve, po katerih naj bi vnaprej izračunali, kaj bo kdo dobil ob različnih delitvah; za odgovor na vprašanje, kako naj bi z velikimi sistemi ohranili sedanjo gospodarsko sestavo in klirinški izvoz; kritiki ZIS se tudi zavzemajo za »finančno disciplino vse do meja, ki so jih gospodarski subjekti še zmožni prenesti«, polemizirajo o tem, ali bo prehiter prehod na trg poslabšal položaj posameznih območij, ali bo treba najprej sanirati posamične dele gospodarstva in bank in se šele potem odločiti za reformo ali obratno in tako dalje. Očitno si niti Salomon ne bi bil mogel izmisliti programa, ki bi lahko izpolnil vse te zahteve, sploh pa v tem primeru program še zdaleč ne bi mogel biti protiinflacijski. Vse pogostješi napadi na Anteja Markoviča, ki gredo celo tako daleč, da ga v posameznih časopisih obtožujejo gospodarskega razbijanja Jugoslavije, prav gotovo niso kaj dosti povezani z izmišljeno dilemo – za inflacijski program ali proti njemu.

Kakršenkoli program že sprejemamo – seveda v skladu z reformo – pa vsekakor zahteva politični konsenz, in sicer najprej pri načelih.

BOJANA JAGER

Za tržno gospodarstvo, vendar brez posledic

Člani zveznega družbenega sveta za gospodarski razvoj so podprli program ukrepov zvezne vlade

OD NAŠE DOPISNICE

BEOGRAD, 5. julija – Člani zveznega družbenega sveta za gospodarski razvoj in ekonomsko politiko so v današnji razpravi v glavnem podprli program ukrepov ekonomske politike, ki ga je pripravil zvezni izvršni svet, vendar pa je bilo ob tem slišati tudi toliko kritičnih opozoril, da se je med drugim pojavilo celo vprašanje, ali je družba resnično pripravljena na prehod k tržnemu gospodarjenju, če bo morala ob tem sprejeti tudi vse nujne posledice.

Potem ko je večina predstavnikov republiških in pokrajinskih svetov ostale seznanila s svojim videnjem ekonomske politike, je predsedujoči Vojo Srzentić opozoril, da je mogoče regionalne interese v zadostni meri slišati in zastopati v skupščini SFRJ, v omenjenem svetu pa bi si morali vsaj prizadevati, da bi poiskali nekakšno sintezo pri oblikovanju scenarija za boj zoper inflacijo. Bogomir Kovač je ob tem izrazil svojo zaskrbljenost, ker razprava v zvezi z gospodarsko filozofijo vlade pravzaprav kaže, da ne govorimo enakega jezika, oziroma, da si mnogi prizadevajo za ohranitev statusa quo. Po vsem tem je mogoče sklepati, da sicer potrebujemo spremembe, a le pod pogojem, če te ne bodo skalile sedanjega miru oziroma spremenile položaja, ali pa jim po drugi strani očitajo, da take kot so, ne omogočajo tega, da bi v določeni delitvi izboljšali položaj posameznih republiških struktur. Za kakršenkoli uspešen protiinflacijski projekt pa je nujno potreben politični konsenz vseh struktur, prav Jugoslavija sama pa kaže, koliko lahko za lasten razvoj storijo sami gospodarski subjekti in regije, namesto da si nenehno želijo nekakšnih odrešilnih ukrepov.

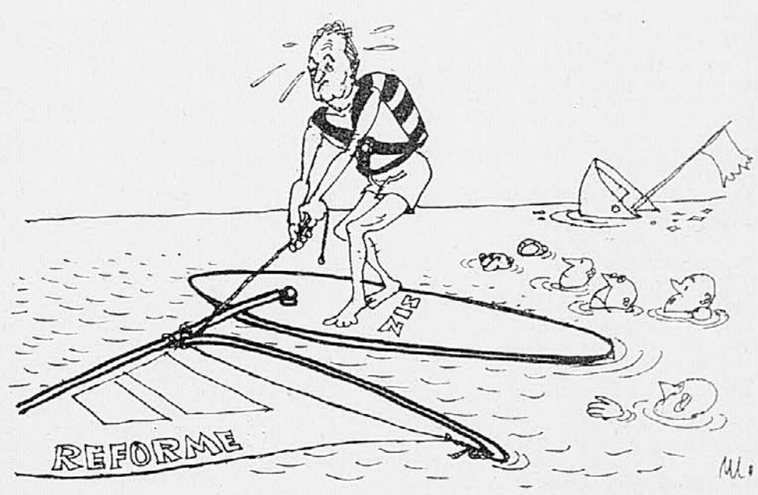
S pomočjo nadaljnje deregulacije in liberalizacije, pa bi morali spodbujati predvsem ustrezno reševanje lastninske zasnove in razvoj podjetništva, meni Kovač. Za pomanjkanje optimizma, kar zadeva uspeh omenjenega programa, pa bi lahko našteli celo vrsto razlogov oziroma različnih interesov, zato je tudi trditev, s katero je zvezni sekretar Božidar Marendić končal svoj uvodni referat, češ »da so pripombe, da program ni protiinflacijski, neupravičene«, na udeležence razprave delovala dokaj bledo. (Več na 2. strani).

BOJANA JAGER

Solženicin spet član zveze pisateljev SZ

MOSKVA, 5. julija (Reuter) – Uradna organizacija sovjetskih pisateljev se je izrekla za ponovni sprejem Aleksandra Solženicina, hkrati pa tudi od delegatov novega parlamenta zahtevala, naj mu vrnejo državljanstvo. Sklep so sprejeli v petek na sestanku sekretariata organizacije, na katerem so se hkrati odločili, da bodo objavili Solženicinov roman Arhipelag Gulag.

PO GOSPODARSKEM BRODOLOMU

– Če mu ne bo uspelo, nam očitno ne preostane drugega, kot da vsi skupaj gagamo na naš poseben, jugoslovanski način.

Karikatura: Milan Maver

Velika priznanja za naše slaviste

LJUBLJANA, 5. julija – Ob sedemdesetletnici Univerze in četrtstoletnici seminarja slovenskega jezika, literature in kulture so danes v Klubu delegatov slovesno podelili Velika priznanja Filozofske fakultete našim najzaslužnejšim slavistom, dolgoletno uspešnim organizatorjem seminarja in mednarodnega simpozija, strokovnjakom, ki so s svojim znanstvenim delom pridobili svojim strokam tudi velik mednarodni ugled: dr. Helgi Glušičevi, dr. Francu Jakopinu, pokojnemu dr. Jožetu Koruzi, dr. Matjažu Kmeclu, dr. Tinetu Logarju, dr. Martini Orožen, dr. Borisu Paternuju, dr. Bredi Pogorelec, dr. Jožetu Toporišiču, dr. Francu Zadravcu in višjemu predavatelju Janezu Zoru. Udeležencem seminarja in nagrajencem je uvodoma spregovoril predsednik predsedstva SRS Janez Stanovnik. (M. N. K., foto: Janez Zrnec)

Kateri od obeh poljskih generalov bo zmagovalec?

V kratkem naj bi se odločilo med Jaruzelskim in Kiszczakom – Kdo bo v nedeljo sprejel Busha?

OD NAŠEGA SODELAVCA

VARŠAVA, 5. julija – V nekaj dneh, morda celo v nekaj urah bo po vsej verjetnosti rešen eden od najbolj zapletenih, hkrati pa tudi – kar zadeva poljske reforme – najpomembnejših problemov v sedanji fazi konstituiranja organov oblasti. Pri določanju kandidatov za predsednika republike se bo treba odločiti med dvema generaloma: Jaruzelskim in Kiszczakom, pri čemer ne vztraja zgolj armada.

V komentarju partijskega glasila Trybuna Ludu so ponovljena stališča z izredne seje vojaškega sveta in ob tem poudarjamo: »Poljski demokratični parlamentarizem, ki se obnavlja, je prišel v fazo, ko se ustvarjajo takšne oblike delovanja in takšni politični mehanizmi, ki morajo – v interesu države – pomagati pri varnosti republike, to pa pomeni pri stvari, za katero je odgovorna poljska armada.«

V članku znova navajajo stališče vojaškega sveta, da mora prihodnji voditelj države in vrhovni poveljnik zagotoviti neodvisnost Poljske v okviru varšavskega sporazuma, hkrati pa sporočajo: »Zgodovina je Poljsko naučila, da sta varnost in trdnost države temelj, na katerega se morajo opirati vsi procesi reforme in na katerem je mogoče zgraditi vse tisto, v kar upajo milijoni Poljakov.«

Član politbiroja CK PZDP in notranji minister general Czeslaw Kiszczak je izjavil, da bo sprejel položaj predsednika republike, če bo njegovo kandidaturo potrdila partija in če jo bodo podprli koalicijski partnerji. »Osebno pa sem kljub vsemu prepričan, da bi bil najprimernejši kandidat za predsednika general armade Wojciech Jaruzelski.«

● Kiszczak je kot kandidat z državne listine na volitvah izgubil, vendar pa meni, da je občutek poraženca »psihološka kategorija, ki ne bi smela vplivati na politikova stališča«.

Czeslaw Kiszczak, ki je kot član vojaškega sveta narodnostne rešitve sodeloval pri pripravah in izvajanju vojnega stanja, meni, da bi se lahko temu koraku izognili, če bi jeseni 1981 sklicali »okroglo mizo«. V skladu z ustavnimi amandmaji bo imel predsednik republike pravico uvesti izredno ali vojno stanje. V zvezi z uporabo teh pooblastil, je general Kiszczak poudaril, da je bil pri urejanjih konfliktov vedno za politične metode in dialog. Izredne ukrepe je mogoče uvesti zgolj v skrajnih razmerah, ko so že izčrpana vsa politična sredstva.

Na vprašanje, kje so meje reform na Poljskem, je Kiszczak odgovoril, da te meje odrejajo najvišji nacionalni, družbeni in državni interesi ter stabilno delovanje države. Kot predsednik bi se zavzemal za nadaljnje širjenje dialoga v duhu »okrogle mize«, za krepitev in poglabljanje demokracije ter še odločnejše gospodarske reforme.

Popoldne se je nadaljevalo zasedanje sejma in senata, hkrati pa trajajo posvetovanja med poslanskimi klubi. Če sklepa o novem kandidatu za voditelja države ve ne bodo sprejeli v najkrajšem času, bo gostitelj ameriškega predsednika Busha, ki bo v nedeljo zvečer pripotoval v Varšavo, general Wojciech Jaruzelski, ki še vedno opravlja funkcijo predsednika državnega sveta in prvega sekretarja CK PZDP.

ILIJA MARINKOVIĆ

Slovo od našega ozda

Ustavna komisija skupščine Slovenije je začela pripravljati delovni predlog dopolnil k slovenski ustavi – Brez naštevanja sisov

LJUBLJANA, 5. julija – Komisija skupščine Slovenije za ustavna vprašanja je danes nadaljevala delo pri pripravi delovnega predloga dopolnil k slovenski ustavi, seveda oborožena z vsem, kar je bilo v javni razpravi izrečenega o osnutku dopolnil (gradiva je bilo za pošten kilogram, kar že samo po sebi govori o zanimanju in tudi o različnosti pogledov na ustavne novosti). Sicer pa je bilo tudi danes ponovljeno stališče, da bi republiška skupščina morala novi tekst ustavnih novosti obravnavati 26. julija, do začetka septembra naj bi razčistili še kakšno morebiti nerešeno vprašanje, ustavna komisija bi potem določila predlog dopolnil, ki bi ga skupščina sprejela konec septembra.

Danes so člani ustavne komisije ponovno pretresli dopolnila s področja družbenoekonomske ureditve, glede katerih je bilo – morda celo proti pričakovanju, saj je najprej prevladovala misel – da gre le za prepis novosti v zvezni ustavi – v javni razpravi postavljenih več zahtev in tudi konkretnih predlogov. Prva zanimivost v prečiščenem besedilu dopolnil (pripravila ga je skupina za družbenoekonomsko ureditev) je, naj bi iz ustave odstranili pojem organizacija združenega dela in ga nadomestili s podjetjem ali kako drugo organizacijo. In še zanimivost, ki jo je prinesla razprava o prečiščenem besedilu – v ustavni komisiji si še sproti prizadevajo upoštevati zahtevo iz javne razprave za krajše in jasnejše ustavno besedilo, čeprav se jim prav v vsakem primeru to ne posreči.

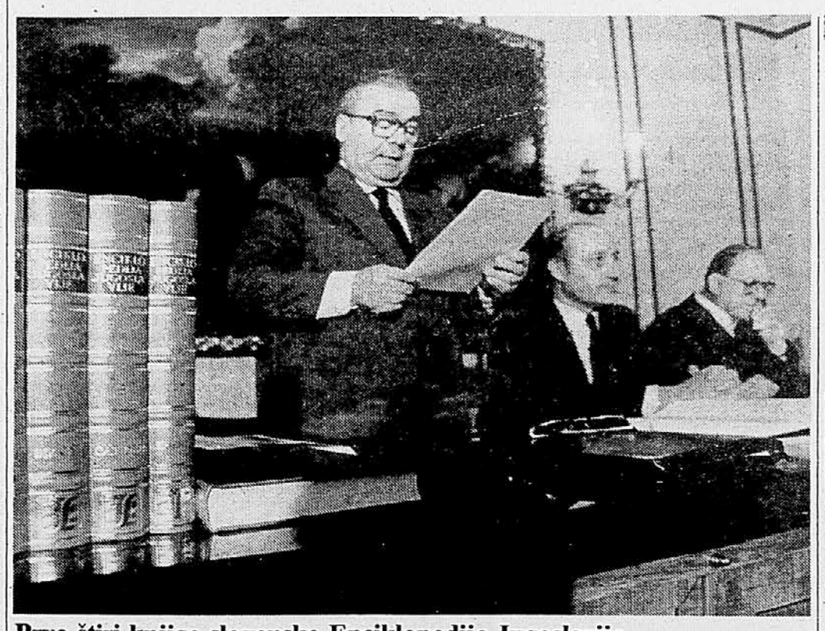
V komisiji so danes uskladili tudi odnos do nekaterih vprašanj, pri katerih je bilo v javni razpravi slišati različna mnenja. Eno teh so tehnološki presežki delavcev. V oblikovanem besedilu je zapisano, da morajo biti tudi delavcem, ki postanejo tehnološki presežek, zagotovljene pravice do dela, če tega ni mogoče zagotoviti, pa pravice iz dela (nadomestila, zavarovanje itd). Te pravice in odgovornost podjetja in družbenopolitične skupnosti bo podrobneje urejal zakon, z ustavo pa bo, če bo to sprejeto, onemogočeno, da bi delavca preprosto poslali na cesto, ko ni več potreben.

Člani komisije so se zedinili, da morajo imeti tudi delavci v mešanih, zadružnih in zasebnih podjetjih z ustavo zagotovljeno pravico do sodelovanja pri upravljanju.

O organiziranosti samoupravnih interesnih skupnosti je bilo v javni razpravi veliko rečenega (razburjali so se zlasti zaradi tistih skupnosti, ki so v zvezni ustavi izpuščene). Zdaj je za vse sise sprejeto načelo prostovoljnosti in samostojnosti pri organiziranju.

Iz ustavnega besedila so zdaj črtane tudi vse določbe, ki omogočajo neposredno poseganje države v dohodek gospodarstva, zeleno luč pa je dobil tudi izjemni dohodek oziroma renta zaradi ugodnih možnosti za delo in poslovanje (zaradi naravnih ali krajevnih razmer), uporabljen pa naj bi bil za razvoj materialne podlage dela in varstva okolja ali za razvoj komunalne infrastrukture. Upoštevani sta bili tudi zahtevi iz javne razprave, in sicer naj bi ustava opredeljevala tudi ustanavljanje gozdarskih zadrug in naj v ustavi ne bo več pojma družinska kmetija (ker je preveč nejasen).

JANA TAŠKAR

Prve štiri knjige slovenske Enciklopedije Jugoslavije

LJUBLJANA, 5. julija – Na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti so danes slovesno predstavili 4. knjigo Enciklopedije Jugoslavije v slovenščini. Na 768 straneh je geselske članke (in 1054 ilustracij) od E do Hrv prispevalo okoli 1200 avtorjev iz cele države. Podrobneje sta o tem pomembnem zveznem projektu in njegovi slovenski različici spregovorila dr. Jakov Sirotković, urednik Enciklopedije Jugoslavije, in dr. Avguštin Lah, urednik slovenske izdaje. Več na 7. strani. (Foto: Srdjan Živulović)

Mobilizacija v Bolgariji

SOFIJA, 5. julija (Tanjug) – Bolgarski državni svet je razglasil splošno »civilno mobilizacijo«, da bi zagotovili delovanje življenjsko pomembnih gospodarskih sektorjev. Po dekretu, ki so ga objavili v Državnem vestniku, grozi posameznim območjem Bolgarije in nekaterim gospodarskim panogam splošni zastoj, če ne bodo zagotovili nove delovne sile. Z njo naj bi popolnili »praznine, ki so nastala zaradi množičnega izseljevanja prebivalcev«. Gre za pripadnike turške manjšine, ki se množično selijo v Turčijo.

Grajske Poletne Prireditve
Petek, 7. julija, in 21. uri
C. Confortes:
MARATON.
Režija: Zvone Šedlbauer.
grad TABOR Laško
Vstopnice so v prodaji v Kompasovih poslovalnicah v Celju, Trbovljah in Laškem ter dve uri pred predstavo na gradu Tabor.
PIVOVARNA LAŠKO
FESTIVAL LJUBLJANA

V Zagrebu danes prvi tekmovalni dan

Sinoči so odprli 22. evropsko prvenstvo v streljanju – Sodeluje 29 držav

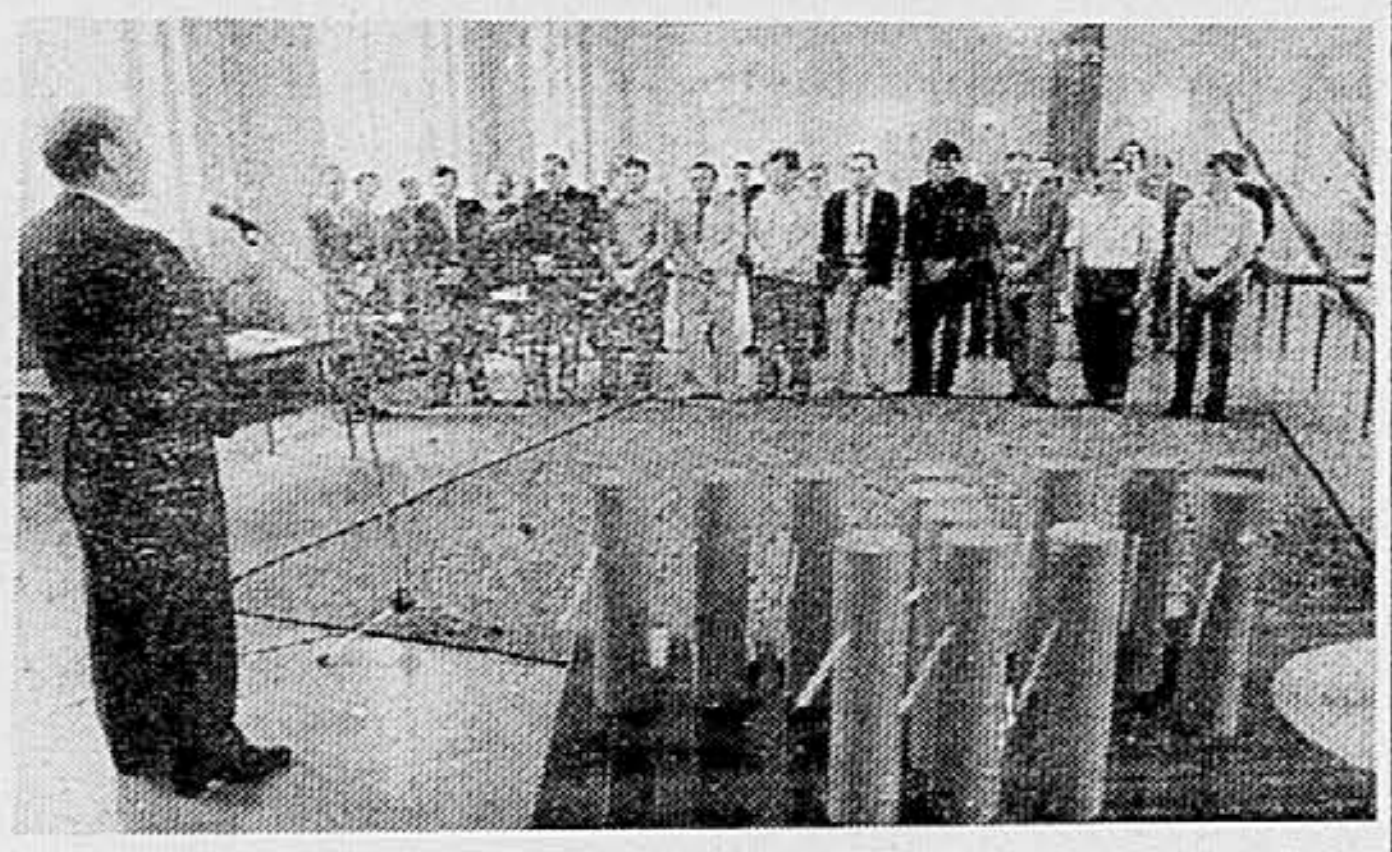
ZAGREB, 5. julija – Z nocojšnjo otvoritveno slovesnostjo na zagrebškem strelišču Vrapčanski potok se je tudi uradno začelo 22. evropsko prvenstvo v streljanju z MK orožjem in v streljanju na glinaste golobe. Na njem sodeluje več kot 700 strelcev iz 29 držav. Prvenstvo je v navzočnosti predsednika Evropske strelske konfederacije prof. Gavrila Baranija iz Romunije odprl načelnik generalštaba oboroženih sil generalpolkovnik Stevan Mirković.

Jutri bo na EP že prvi tekmovalni dan. Danes je bilo strelišče odprto za treninge tistih, ki bodo svoje nastope končali že kar v prvih dneh prvenstva. Toda vse vendarle ni gladko potekalo. Močno neurje, ki se je razdivjalo nad Zagrebom, jo je zagodlo tudi organizatorjem EP. Nad streliščem je jez, gladina vode za njim pa je danes že dosegla kritično raven. Zato so dopoldne za eno uro prekinili trening in pregledali jez ter okolico. Ker voda ne narašča več in ni nevarnosti, da bi se razlila čez jez in preplavila strelišče, se je po krajši prekinitvi trening nadaljeval.

B. S.

S TELEPRINTERJA

Odlikovanja za graditelje karavanškega predora

LJUBLJANA, 5. julija – Predsedstvo SFRJ je za posebne zasluge pri gradnji karavanškega predora odlikovalo trinajst delavcev iz DO Cestni inženiring, SCT in Geološkega zavoda. Visoka državna odlikovanja jim je na današnji slovesnosti v slovenskem izvršnem svetu izročil predsednik Dušan Šinigoj, ki je med drugim poudaril njihov velik prispevek pri gradnji tako zahtevnega objekta. V imenu odlikovancev se je zahvalil Anton Marinko, ki je poudaril, da imajo pri gradnji predora velike zasluge vsi zaposleni v predoru in hkrati izrazil upanje, da bo predor dokončan do dogovorjenega roka – do 1. junija 1991. leta. (F. D., foto: J. M.)

Zeleni tudi v Sarajevu

SARAJEVO, 5. julija (Tanjug) – Zbujanje ekološke zavesti – z organiziranjem javnih tribun in obdelavo tem s področja varstva človekovega okolja na različnih seminarjih ter s pomočjo znanstvenih del – je ena od poglavitnih nalog novoustanovljenega iniciativnega odbora za varstvo okolja v Sarajevu. Glavno mesto Bosne in Hercegovine je tako po večletnih prizadevanjih dobilo svojo »zeleno« organizacijo, ki bo skušala med ljudmi zbuditi zavest, da je treba spoštovati predpise s tega področja. Zeleni so hkrati napovedali, da bodo po potrebi organizirali tudi protestna srečanja in tako reagirali na najdrastičnejše oblike kršenja človekove pravice do zdravega okolja, ki mu jih zagotavlja ustava.

Priznanje Partizanskemu pevskemu zboru

LJUBLJANA, 5. julija – Partizanski pevski zbor praznuje letos 45-letnico svojega umetniškega delovanja in poslanstva. Ob tem pomembnem jubileju je SOZD Slovin, pokrovitelj in mecen zbora od leta 1982, pripravil slovesen sprejem. Ivo Marenk, predsednik poslovodnega odbora SOZD Slovin, je poudaril umetniške zasluge Partizanskega pevskega zbora ter zgledno sodelovanje med delovno organizacijo in pevskim zborom. Slovin je pomagal Partizanskemu pevskemu zboru že ob jubilejnem koncertu, prav tako pa bo omogočil načrtovano turjeno PPZ po Makedoniji. Ob jubileju je Ivo Marenk zboru podelil plaketo Slovina in grafiko Maksima Gasparija, predsednik Partizanskega pevskega zbora Zdravko Krvina pa je Slovinu podelil zlato plaketo PPZ, Ivo Marenku pa zlato odličje PPZ. (M. Z.)

Ali ZKJ ima odgovore?

KUMROVEC, 5. julija (Tanjug) – Bistveno vprašanje, ki se danes zastavlja, je, ali zveza komunistov razpolaga z zasnovo sodobnega, drugačnega in boljšega socializma in ali je sposobna ustrezno in uspešno odgovoriti na vprašanja, na katera dosedanji modeli niso znali dati odgovorov? Ima torej zveza komunistov jasno zasnovo družbenih sprememb in družbenih odnosov za sedanjost in neposredno prihodnost, jasno zavest o tem, za kakšno družbo si pravzaprav prizadeva?

To so vprašanja, ki jih je v uvodnem referatu zastavil Zoran Vidojević in s tem odprl razpravo na temo: Zasnova, namen in pogoji preobrazbe ZKJ. Razpravo na to temo je organiziral center za družbene raziskave CK ZKJ v politični šoli ZKJ Josip Broz Tito v Kumrovcu.

Zoran Vidojević je v odgovoru na zastavljena vprašanja upošteval tudi gradivo Osnovne smeri preobrazbe ZKJ in ob tem ugotovil, da »vse kaže, da zveza komunistov nima niti takšne zasnove niti ne pozna pravih odgovorov«. O samem dokumentu je dejal, da »zgodovinsko, praktično, politično, pa tudi teoretično ni kos problemu, ki zadeva smisel, vsebino in možnosti socializma danes«.

Obuditev certificiranega čeka

BEOGRAD, 5. julija (Tanjug) – Namesto da bi pri nakupu kakega dražjega izdelka – na primer avtomobila – s seboj prinesli celo vrečo denarja oziroma izpolnili večje število čekov, bodo lahko lastniki tekočih in žiro računov v prihodnje celotni znesek plačali z enim čekom. To bodo lahko storili s tako imenovanim certificiranim čekom, s katerim banka potrjuje, da ima njen komitent na žiro računu ali tekočem računu dovolj denarja za pokritje nakupa.

Kot poudarjajo v Združenju bank Jugoslavije, pa je ta ček svojevrstni bančni garant, hkrati pa tudi povečuje racionalnost poslovanja, saj se z njegovo pomočjo zmanjša število čekov v prometu. To je izredno pomembno, zlasti ob visoki inflaciji.

PREJELI SMO

Izjava o Majniški deklaraciji in Temeljni listini Slovenije 1989

LJUBLJANA, 5. julija – Upravni odbor Društva slovenskih pisateljev (DSP) je na svoji današnji seji sprejel naslednji sklep: DSP je bilo sopredlagatelj Majniške deklaracije. RK SZDL Slovenije pa je 27. 6. 1989 sprejela besedilo Temeljne listine Slovenije 1989. Zaradi ideoloških ostalin iz realsocialističnega besednjaka v Temeljni listini, DSP ne more biti sopredlagatelj tudi te listine. Prepričani pa smo, da je v ozadju obeh deklaracij podobna politična volja: svobodna oseba in demokratična, suverena država naroda. Zato v imenu strnitve politične volje na Slovenskem predlagamo vsem svojim članom in vsem državljanom Slovenije, da podpišejo tako Majniško deklaracijo kot tudi Temeljno listino Slovenije 1989, ki sta si v razmerju stopnjevanja, ne pa izključevanja.

Upravni odbor DSP

ADRIA

ADRIA AIRWAYS

LJUBLJANA–PARIZ
od 3. julija naprej vsak
PONEDELJEK IN SREDO

TELEX

številka 26, 6. julija 1989

Borze prihajajo
Množica lastnikov prinese demokratičnost
Ekološka pravda
Človek, močnejši od jeklene vrvi
Beograjska kronika
Pri kateri banki imate tekoči račun
Ideja je dobra, praksa pa katastrofalna
Vojske, kuge in melioracij reši nas
Intervju
dr. Ljubo Sirc
Polkovniku Ribičiču želim dolgo življenje
Šport
Kaj bo novega na motociklističnih stezah
Celostne umetnine
Robert Wilson in Louis Andriessen
Telesna vzgoja
Udarnik sle, prvo poglavje: Erekcija

Telex – najdaljši vrhunec vašega življenja

Kosovski program še naprej po starem

Večina nalog se še vedno slabo uresničuje, ugotavlja trojna komisija – Selitve se ne nehajo

PRIŠTINA, 5. julija (Tanjug) – Neupravičeno veliko časa je že minilo od sprejema jugoslovanskega programa o Kosovu ter opisa in označitve razmer. Kljub temu moramo zopet ugotoviti, da se večina nalog iz tega programa uresničuje nedosledno, neučinkovito in nepravočasno ali pa sploh ne. To je na današnjem skupnem sestanku komisij skupščine SFR Jugoslavije, SR Srbije in SAP Kosova v Prištini povedal Branko Kostić. Predsednik komisije zvezne skupščine za spremljanje uresničevanja jugoslovnaskega programa o Kosovu je ponovil tudi sprejeto mnenje, da se osnovni cilji programa – zaustavitev izseljevanja Srbov in Črnogorcev in vrnitev izseljenih – ne uresničuje.

Kostić je omenil tudi pereče politične razmere na Kosovu in poudaril, da je bila uvedba posebnih ukrepov v pokrajini nujno sredstvo za preprečitev nevarnega razvoja dogodkov v tem delu države, saj so grozili, da bodo paralizirali sistem, lahko pa bi prišlo tudi do oboroženega upora in ogrožanja človeških življenj. Opozoril je tudi na velikanske stroške februarske stavke delavcev na Kosovu, pa tudi na stroške izrednih ukrepov.

V razpravi se je izkazalo, da obstajajo razlike pri ocenjevanju učinka izvedenih ukrepov iz jugoslovanskega programa o Kosovu. Predstavnika s Kosova, podpredsednik izvršnega sveta skupščine SAP Kosovo Hazir Susuri in pokrajinski sekretar za pravosodje dr. Vesel Latifi, sta namreč bolj poudarjala, da se je povečala ažurnost in učinkovitost organov institucij na Kosovu in da so, v celoti gledano, doseženi dobri rezultati tudi pri uresničevanju ustavnosti in zakonitosti na Kosovu.

Na takšen pristop k presojanju uresničevanja jugoslovanskega programa je odgovoril predsednik komisije skupščine SR Srbije Dragan Nikolić. Vprašal je, zakaj se izseljevanje Srbov in Črnogorcev ne zmanjšuje, ampak, nasprotno, povečuje, če pravosodni organi in institucije na Kosovu delujejo tako, kot trdita Latifi in Susuri. Nikolić ni bil zadovoljen niti z odgovorom pokrajinskega javnega tožilca Djordja Aksića o delu tega pravosodnega organa. Zanimala ga je usoda sporazumov, ki so bili sprejeti pod pritiskom, in odpravljanje posledic prej izvedene razlastitve. Natančnih odgovorov na ta vprašanja in na vprašanja Branka Kostića o usodi 400 izgubljenih sodnih zadev ni bilo.

Predsednik okrožnega sodišča v Peći Živojin Cvejić je opazil, da stabilizacijo političnih razmer na Kosovu po njegovem mnenju ovirajo tudi nekateri krogi v državi, pri čemer je omenil predsednika CK ZK Slovenije Milana Kučana. Njegovo izjavo, da so rudarji iz Starega trga branili avnojsko Jugoslavijo, je označil kot odkrito podporo albanskim separatistom.

Član komisije zvezne skupščine za uresničevanje jugoslovanskega programa o Kosovu Radivoje Šćekić je poudaril, da Albanci v Jugoslaviji niso diskriminirani, in dodal, da nasprotno tezo razširjajo albanski separatisti. Šćekić se je zavzel za aktivno obveščanje evropske in svetovne javnosti o razmerah na Kosovu in opozoril, da v nekaterih državah obstaja napačna slika o tem.

Vrhovec ne sprejme kandidature

Predlaga, naj se za predsednikovanje hrvaškim komunistom potegujejo mlajši

ZAGREB, 5. julija (Tanjug) – Josip Vrhovec, ki so ga v osnovni organizaciji ZK zagrebške občine Center nedavno predlagali kot kandidata za predsednika predsedstva CK ZKH, se je odrekel kandidaturi. Dejal je, da je treba dati prednost mlajšim kandidatom.

V pismu, ki ga je poslal mestnemu komiteju ZK Zagreba in občinskemu komiteju ZK Zagreb-Center, se je Vrhovec zahvalil za izkazano zaupanje, ob tem pa poudaril, da je nedavno odšel iz CK ZKJ in da se ne bi imelo smisla ponovno vračati na delo v partijske forume.

»Prepričan sem, da lahko vsak izmed nas tudi na druge načine služi svojemu narodu in se bori za popolno uveljavitev Titove zasnove federativnega značaja naše večnacionalne skupnosti ter njenega resničnega demokratičnega in socialističnega razvoja,« je dodal Vrhovec.

Ustavno sodišče preverja volitve

Sodnik Milovan Buzadžić meni, da je bil črnogorski član predsedstva SFRJ izbran na vprašljiv način

BEOGRAD, 5. julija (Tanjug) – Ustavno sodišče Jugoslavije je sklenilo, da bo proučilo zakone, na podlagi katerih volijo člane predsedstva SFRJ v Črni gori, Bosni in Hercegovini, Makedoniji in Sloveniji, pa tudi volilna pravila SZDL, da bi ugotovilo, če obstaja podlaga za oceno ustavnosti.

Predlog za preverjanje zakonov je dal sodnik ustavnega sodišča **Milovan Buzadžić**, ki meni, da je ustavnost zakonov o izvolitvi predsednika in članov predsedstva SR Črne gore ter člana predsedstva SFRJ iz te republike dokaj vprašljiva. Sodišče je potem sklenilo, da bo proučilo tudi ostale podobne predpise. O morebitnem začetku postopka ocenjevanja ustavnosti bo sodišče odločalo po referatu, v katerem bodo obdelali vsa ustavnopravna vprašanja, ki pa jih prav gotovo ni malo.

Z amandmaji k ustavi SFRJ je bilo uvedeno načelo več kandidatov za vse funkcije, člane predsedstva SFRJ pa volijo skupščine republik in pokrajin na predlog republiških oziroma pokrajinskih organizacij socialistične zveze ob poprejšnjem postopku v SZDLJ. Črna gora, Bosna in Hercegovina, Makedonija in Slovenija so s svojimi zakoni uvedle referendum, s čimer se po mnenju Buzadžića zastavlja vprašanje, ali je to referendum za določanje kandidatov ali samo izbira (po ustavi sklepi referenduma obvezujejo) in ali lahko skupščina (ki naj bi potem kandidata izvolila) predlaga druge kandidate. Vprašanje je tudi, kaj je s pravico delegatov, da predlagajo funkcionarje.

Zakon SR Črne gore po eni strani določa, da člana predsedstva SFRJ iz te republike voli republiška skupščina, in sicer tako, da med več kandidati izbere tistega, ki je dobil največ glasov, po drugi strani pa (16. a člen) določa, da lahko skupščina SFRJ razpiše referendum, da bi tako omogočila predhodno izrekanje o kandidatih, potem pa izvoli tistega, ki je na referendumu dobil največ glasov.

TONJA SLOKAR

Rdeča knjiga gospodarjenja

Tistim, ki znajo in predvsem hočejo prebirati 1122 strani debelo rdečo knjigo o rezultatih gospodarjenja v posameznih gospodarskih temeljnih organizacijah in znajo tudi primerjati njihove medsebojne rezultate, je takoj jasno, kdo je kdo v slovenskem gospodarstvu. Kdo posluje uspešno, kdo je za nekaj korakov pred svojimi tekmeci; kdo pa se približuje nevarnemu robu izgub ali je že na tem robu, kdo je že več let do grla v izgubah in tudi, zakaj je tam, kjer je.

Knjiga je torej uporabno čtivo za direktorje vseh gospodarskih organizacij, saj v Gospodarski zbornici Slovenije poskrbijo, da pride ta knjiga na vsako direktorjevo mizo. Kje bo knjiga našla svoje mesto, ali na vidnem in vsem dostopnem mestu na polici ali v kakšnem zaprašenem kotu direktorjeve pisarne, pa je, kot ugotavljajo v Gospodarski zbornici, precej odvisno od tega, kako uspešno posamezen direktor krmari svojo barko. Če je podjetje uspešno, kar praviloma pomeni, da ima tudi uspešnega krmarja, seveda direktorju ni treba čakati, da bo osebno izkaznico o svojem podjetju našel šele po zaključnem računu v tej rdeči knjigi. Rezultati gospodarjenja se namreč kažejo že med letom, predvsem pri osebnih dohodkih in akumulaciji. In če s tega ne tako dolgega seznama izjemno uspešnih slovenskih podjetij omenimo samo Belinko, ne bomo izdali nobene poslovne skrivnosti. Zakaj je tako uspešna, se zvečine vidi iz omenjene knjige.

Toda uspešni niso problem. Ti so že, tako ali tako, na tekočem tudi z drugimi strokovnimi knjigami, in ne samo s tem gospodarskim imenikom. Drugače pa je s tistimi s seznama največjih izgubarjev in z onimi, ki jim že mežika rdeča luč, pa je nočejo videti. Tem bi bila rdeča knjiga še najbolj v pomoč, seveda, če bi jo hoteli brati. Tam črno na belem namreč lepo piše, kje zaostajajo za organizacijami v svoji ali sorodni dejavnosti in kje bi morali ukrepati, da povečajo svojo učinkovitost. Izkušnje pa kažejo, da ravno v slabih podjetjih direktorji največkrat skrivajo takšne podatke pred delovnim kolektivom. Resda drži, da pri neuspešnih dobijo poseben izvod knjige še predsednik delavskega sveta, matična občina, družbenopolitične organizacije v tej občini in še kdo. Vendar se kaže, da to še ni jamstvo, da bo resnica o potapljajoči se ladji prišla na dan, če je naveza med direktorjem in odločujočimi občinarji na eni strani in med direktorjem in predstavniki samoupravljanja v kolektivu na drugi strani tako močna, da je že škodljiva. Ne trdimo sicer, da je povsod tako, a je še vedno prepogosto. Kajti, če bi vodilni v podjetju pravočasno sprejeli opozorilne, preventivne in mobilizacijske signale, ki jih je knjiga polna, bi se lahko z naglim ukrepanjem morebiti še izmazali pred katastrofo. Tako pa se seznam izgubarjev v Sloveniji vsako leto daljša in širi krog tistih, ki že leta sestavljajo jedro večnih izgubarjev. Seveda so za večne izgube marsikje krivi tudi objektivni vzroki, vendar sploh ni naključje, da je v najmanj uspešnih kolektivih tudi izobrazbena sestava zaposlenih najslabša.

Iluzorno bi bilo upati, da bodo pri takih samo opozorila kaj zalegla, pa četudi so zbrana v eni knjigi. Knjigo lahko prebereš in jo uporabiš ali pa jo zavržeš. Takšno lagodnost si v našem gospodarstvu še lahko privoščiš, saj še ni tako močne tržne prisile, ki bi naganjala slabe k ukrepanju ali v stečaj, in to ne glede na razne naveze in prijateljstva. Trg namreč ne pozna prijateljev, ceni le poslovnost, ustvarjalnost, inovativnost in vse kar diši po tem. Kdo pa lahko pričakuje, da bodo slaba podjetja vaba za tuja in domača vlaganja, vaba za nakup delnic ali za navezovanje novih poslovnih stikov? V tržno naravnanem gospodarstvu zagotovo ne. V rdeči knjigi pa so vsi podatki o gospodarjenju katerekoli gospodarske organizacije kot na dlani – tudi za potencialne poslovne partnerje. Pa naj jih slabi direktorji še tako skrivajo v najtemnejše kote svojih pisarn.

Realne obresti res spodbujajo inflacijo?

Tudi v zveznem družbenem svetu za gospodarski razvoj in ekonomsko politiko obstajajo zelo nasprotna mnenja o naši nadaljnji usmeritvi – Spremeniti je treba gospodarsko strukturo, ne preživljati vseh

OD NAŠE DOPISNICE

BEOGRAD, 5. julija – Protiinflacijska politika ne more biti učinkovita, če se ne bomo znebili nekakovostnih proizvodnih programov, je poudaril zvezni sekretar za razvoj Božo Marendić na seji zveznega družbenega sveta za gospodarski razvoj in ekonomsko politiko. Kot je napovedal, si bo ZIS v sodelovanju z republikami in pokrajinama prizadeval, da bi tudi na ravni federacije našli rešitve za delno podporo socialnim programom v manj razvitih republikah in na Kosovu.

Po mnenju **Milivoja Samarja** program ponuja sprejemljiv koncept, ker je pri oblikovanju sistema in ekonomske politike izrazito usmerjen v prihodnost. Hitrejši protiinflacijski pristop bi bil težko izvedljiv, kajti gospodarsko-sistemski ukrepi naj bi šele omogočili drugačen protiinflacijski podvig. Ni dobro, da so rešitve nedorečene prav pri pogojih za razvoj podjetništva in krepitev enakopravnosti vseh oblik lastnine. Socialna politika pa mora vsebovati tudi več elementov razvojne politike. Naj gre za tak ali drugačen program, treba je reči, da ta zahteva soglasje o njegovem uresničevanju. **Nikola Stanić** pa je bil ravno nasprotno mnenja, da programa ne kaže ne podpirati ne izpodbijati in da je ZIS odgovoren za njegovo uresničevanje. Pač pa je vlado hudo kritiziral zaradi potez, ki jih je predlagala oziroma jih šele namerava predlagati.

Gospodarski položaj je namreč težji kot v času, ko je novi ZIS prevzel dolžnost, junijska 29,4-odstotna inflacija pa »obeta« več kot 2000-odstotno inflacijo ob koncu leta. Zato je po njegovem mnenju vladno stališče, da je treba najprej zaokrožiti sistemske rešitve in se šele nato nadvse resno spopasti z inflacijo, enostransko.

Obračunski sistem, obrestna politika in nenehna devalvacija domače valute še naprej spodbujajo inflacijo. Kot je dejal, terjatve na podlagi tržaških in goriških sporazumov ne vplivajo nič manj negativno na inflacijo kot klirinški presežek. Med drugim se je zavzel za to, naj bi ZIS prikazal finančne učinke doslej sprejetih ukrepov, in sicer panožno in regionalno, ker čedalje bolj prevladuje vtis (pričakovati pa je tudi kritike), da gre za velikansko medsektorsko in regionalno prelivanje dohodka. Po Staniću – tako stališče pa je podprlo tudi več poznejših razpravljalcev – bi morali klirinški presežek odpravljati sila previdno, predvsem tako, da bi vsi ukrepi omogočali povečevati uvoz s tega področja.

Po mnenju **Miljenka Kostića** so napačni ukrepi dosedanje ekonomske politike in gospodarskega sistema pripeljali gospodarske subjekte v nerazvitih delih države v sedanji izjemno težak položaj, v pomanjkanje obratnih sredstev in nelikvidnost. Če bo predlagana denarno-posojilna politika res tako hudo restriktivna, je pričakovati zmanjšanje proizvodnje in resne socialne težave. Po mnenju **Sredoja Erdeljana** ZIS zapostavlja razvoj kmetijstva, po mnenju **Hajdarja Pašića** pa bi morali najprej poskrbeti za finančno sanacijo dela gospodarstva in bank v nerazvitih delih države in šele nato uvajati nov sistem.

● Težko je razumeti, da nekateri še danes zatrjujejo, da realni tečaj in realne obresti pospešujejo rast inflacije, je poudaril Bogomir Kovač. Težave izhajajo iz tega, da naša gospodarska struktura ni prilagojena nobenim realnim merilom. Prav to strukturo bi bilo treba spremeniti, nikakor pa si ne bi smeli prizadevati, da bi se vsi sedanji gospodarski subjekti za vsako ceno obdržali »na površini«.

Ljubomir Madjar je menil, da vlada ne more preprosto »pozabiti« na delitev in da revizija družbenih dogovorov ne bo zadostovala za to, da bi odpravili sedanjo zmešnjavo pri oblikovanju osebnih dohodkov. Ni namreč normalno, če se ti v štirih mesecih realno zvišajo za 10 odstotkov, rast družbenega proizvoda pa naj bi bila v vsem letu 1,5-odstotna. Novi ZIS ne bi smel popravljati zakonov stare vlade, marveč bi moral pogumneje reči, katere spremembe v političnem sistemu so nujne za izvajanje reforme.

Zoran Popov je dejal, da ni razlogov za optimistične napovedi, da se bo inflacija začela zmanjševati še letos, kajti vlada nima v rokah dveh ključnih vzvodov – namreč fiskalne politike in politike oblikovanja dohodka.

BOJANA JAGER

Pobuda bistriške mladine

S spremembo zakona o zaposlovanju bi študentom omogočili delo pri obrtnikih

SLOVENSKA BISTRICA, 5. julija – Bistriški mladinci so predlagali republiški skupščini spremembo republiškega zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti: 17. člen omenjenega zakona naj bi dopolnili tako, da bi za besedami »v organizacijah združenega dela« dodali še »pri samostojnih obrtnikih za opravljanje občasnih in začasnih del.«

Zaradi sedanjega besedila zakona namreč mladinski servis pri občinski konferenci ZSMS dijakom in študentom ne more posredovati dela pri samostojnih obrtnikih. To čutijo pri mladinskem servisu kot precejšnjo oviro, saj je vse več obrtnikov, ki bi za opravljanje določenih občasnih del radi sprejeli tudi mlade. Mladina bistriške občine je prepričana, da je njihova pobuda v celoti utemeljena in da bo skupščina sprejela njihov predlog ter spremembo tega zakona po najkrajšem postopku speljala že na julijskem zasedanju.

V. S.

REKLI SO

Marx je ukinil pravo

Prof. dr. LJUBOMIR TADIĆ, v intervjuju za Nedeljno Borbo:

»V socializmu smo diktaturo proletariata razumeli kot časovno neomejeno obdobje, prehodno obdobje od kapitalizma h komunizmu, za katerega ne vemo, koliko časa traja. Tako smo raznim uzurpatorjem dovolili, da si s pomočjo sklicevanja na narodno suverenost in demokratično idejo prigrabijo neomejeno oblast, s tem pa se je izbrisala vsaka načelna meja med demokracijo in uzurpacijo. V rimski zgodovini so diktaturo uvedli v primeru težav, ki bi utegnile ogroziti rimsko republiko, vendar pa je bila ta diktatura časovno strogo omejena. Prav v tej omejitvi revolucionarnega nasilja – ter glede sredstev in trajanja tega nasilja – pa leži ena od ključnih razlik med socialističnimi revolucijami in francosko buržoazno revolucijo. Poleg tega Marx v enem od svojih del pravi – s tem pa po mojem mnenju omogoča tudi takšno tolmačenje odnosov med pravom in revolucijo – »naše ozemlje, naša tla niso pravna, temveč revolucionarna«. S tem je pravzaprav ukinil pravo in prekinil vezi med pravom in revolucijo. Pravo so torej razglasili za buržoazno pravo, pri tem pa se zdi, da lahko socializem obstaja brez prava ali pa ga priznava zgolj kot nekakšen postranski tehnični dodatek. Tako se ob neizoblikovani in časovno nedoločeni diktaturi proletariata pojavlja tudi možnost samovolje. Prav zaradi tega v zadnjem času zastopam tezo, da se je s tem, kar imenujemo socializem, znova vrnila zveza med socializmom in absolutizmom. Kajti ne le za Stalina, temveč tudi za Buharina in Lenina je politična demokracija nezdružljiva z diktaturo proletariata.

To pomeni, da je politična demokracija buržoazni izum – človekove pravice je treba v imenu tako imenovane vsebine demokracije brez oblike črtati kot nekaj nepotrebnega, kot formalistično načelo. Na ta način se proklamira tako imenovana socialistična demokracija. Vedeti pa je treba, da pride v primeru, če ni politične demokracije, če se ljudje v političnem življenju ne morejo demokratično obnašati in če jim tako obnašanje ni zajamčeno, do ustoličenja samovolje kot načela družbenopolitičnega življenja z narcističnim prepričanjem, da je to v primerjavi z buržoazno družbo višja oblika politične ureditve«.

Nova zasnova političnega delikta

Dr. VOJIN DIMITRIJEVIĆ, profesor pravne fakultete v Beogradu in predsednik jugoslovanskega foruma za človekove pravice, v intervjuju za Danas:

»Forum se je izrekel za zasnovo političnega delikta, pri katerem bi šlo za poskus nasilnega strmoglavljenja sedanje ustavne ureditve. Ne zato, ker forumu ne bi bile všeč določene socialistične vrednote, ki so tudi v našem kazenskem zakonu – na primer bratstvo in enotnost. Forum ni zoper bratstvo in enotnost, meni pa, da mora biti kazenski zakonik izredno natančen in ne sme vsebovati besed, ki bi si jih lahko ljudje tolmačili tako ali drugače, ker to omogoča preganjanje ljudi z drugačnim mnenjem. V predlogu smo navedli primere tistih besednih zvez, ki bi se jim bilo treba izogniti. To so na primer: ‚kontrarevolucija', ‚oblast delavskega razreda', ‚povzročanje vznemirjenosti med občani'... Opazili smo namreč, da te besedne zveze nimajo dovolj jasnega pomena, v kazenskem pravu pa mora vladati pravilo, da ne more biti nihče obsojen, če njegovo dejanje pred tem ni točno definirano. Z uporabo teh besed se nam lahko dogajajo smešne stvari, kot je na primer ta, da je Fikret Abdić kontrarevolucionar. Namesto da bi zaščitili ustavno ureditev, kot to počnejo v drugih državah, imamo mi hudo dolgovezen kazenski zakonik. Da ne bo kake pomote, naj povem še to, da imajo številni člani foruma omenjene socialistične vrednote za vrhunske vrednote, vendar pa ne za takšne, da bi jih bilo treba kazenskopravno zaščititi.«

Dunajski vzorec za priseljence

Za ustreznejšo migracijsko politiko nam manjka predvsem konkretnih podatkov, so menili razpravljalci na mestnem komiteju ZKS Ljubljana

LJUBLJANA, 5. julija – »Mednacionalne odnose skušajo danes mnogi ocenjevati le v luči trenutnih političnih dogajanj,« je v uvodu v današnjo sejo MK ZKS dejal njegov predsednik Iztok Winkler, »bolj normalno pa bi bilo, ko bi te probleme nehali obravnavati čustveno in jih začeli reševati s sredstvi in metodami, ki so za reševanje tovrstnih konfliktnih situacij v svetu že uveljavljene.«

Današnja razprava je le del vsejugoslovanske razprave na to temo, »in ne glede na to ali tako razpravo občutimo kot vsiljeno ali ne,« je med drugim dejal Iztok Winkler, »moramo priznati, da ima v današnjih jugoslovanskih razmerah nesporno težo«.

Kljub uvodnemu predsednikovemu opozorilu, naj bi se razpravljalci omejili predvsem na mednacionalne odnose in probleme v Ljubljani, so prispevki članov mestnega komiteja in povabljenih družbenopolitičnih delavcev nekaterih ljubljanskih delovnih organizacij pokazali celotno paleto stališč in mnenj o mednacionalnih odnosih v Jugoslaviji, njihovih vzrokih in posledicah. Od mnenja, da so za zaostrene mednacionalne odnose krivi predvsem novinarji in bi jih bilo zaradi tega treba celo zapreti, do poskusov treznega teoretičnega pristopa, ki naj pomaga predvsem oblikovati podlage za sosobnejšo migracijsko politiko v mestu in republiki. »Znebiti se moramo iluzije,« je današnjo sejo zaključil Iztok Winkler, »da bi že sama rešitev ekonomskih težav prinesla tudi rešitev mednacionalnih nesporazumov.«

Današnje seje se je udeležilo tudi nekaj predstavnikov delavcev iz drugih republik, ki v Ljubljani živijo in delajo že dalj časa. Povedali so, kakšna je narodnostna sestava v delovnih organizacijah v katerih delajo (SCT, ZG Ljubljana itd.) in kako so sami doživljali priselitev in vživljanje v tukajšnje razmere in odnose.

Predsednik MK SZDL Jože Osterman je dejal, da bi morali nadaljevati oziroma dokončati že pred leti skoraj povsem izpeljane raziskave o migrantih v Ljubljani, saj bi le tako zbrani podatki pomenili pravo osnovo za kakršno koli resnejšo in sodobnejšo migracijsko politiko. Pri tem je omenil dunajski vzorec reševanja problemov priseljenih delavcev. Ta bi bil lahko za vzor tudi nam, saj so tam ugotovljene značilnosti precej podobne našim.

Stane Bredeško iz občinskega komiteja Šiška je menil, da je bila današnja razprava preveč namenjena tistim priseljencem, ki so se že prilagodili življenju in delu v novem okolju, prav nič pa ne vemo, kako živé delavci, ki v Ljubljano res prihajajo samo začasno, ki so brez stalnega prebivališča ipd. Zato se je zavzel za uvajanje vsaj minimalnih življenjskih pogojev, ki bi jih tovarne morale zagotoviti svojim delavcem.

Andrej Pengov-Bitenc, izvršni sekretar MK ZKS je menil, da bi se morali znebiti občutkov krivde, ki ponavadi spremljajo tovrstne razprave. Pri reševanju problemov priseljencev bi morali od republik, iz katerih ti prihajajo, zahtevati določeno sodelovanje, pa tudi recipročnost. »Zakaj se slovenskega in drugih jugoslovanskih jezikov ne bi učili tudi v drugih republikah, ne pa samo v Sloveniji, kot je zdaj slučaj,« je dejal ob tem.

MILOŠ EKAR

RADAR
SKOZI ČAS IN NAZAJ

IZ JUGOSLOVANSKEGA ČASOPISJA

Enotnost v novi embalaži

V vsej zgodovini realsocializma je bila politična zavest podložnikov tega režima izpostavljenega toliksnim ideološkim poplavam, da danes niti v mišljenju, kaj šele v praktični družbeni akciji, ni lahko izkristalizirati pojme in opredelitve. Kljub »specifičnosti naše poti« (zopet eno od ideoloških izmikanj) to v celoti velja tudi za našo inačico samoupravnega socializma.

Uradni oblikovalci idej – kar je morda ključna razlika med realsocialističnimi in meščanskimi režimi – v glavnem od pripadnikov svoje družbe zelo odločno zahtevajo, da verjamejo v uradno objavljene resnice. Monolitni socializem izhaja od domneve, da morajo vsi pošteni in napredni domoljubi na koncu priti do istih sklepov ter brez dilem in zadržkov podpreti zasnovo, ki jim jo ponudi vodstvo.

V desetletjih družbenega razvoja po tem modelu se je povsem jasno pokazalo, da le-ta ni prav nič produktivnejši od drugih načinov političnega organiziranja družbe. Ravno nasprotno: mnogi, ki so se hoteli sodobni civilizaciji približati, istočasno ali pa celo pozneje od realsocialistov (da o tistih, ki so imeli veliko zgodovinsko in tehnološko prednost, sploh ne govorimo), so nas danes že precej prehiteli, tisti, ki so – četudi najbolj iskreno – verjeli, da bodo s svojim ideološkim zagonom korenito izboljšali svet, pa so dobili hudo zaušnico zgodovinske prakse. Navidezno sožitje družbenih sistemov, ki temelji na trdno vzpostavljenem političnem monopolu, se je pokazalo precej manj produktivno od včasih celo dramatično antagoniziranih družb, v katerih so različne socialne sile nastopale s svojimi koncepti, pri tem pa je med njimi prihajalo tudi do nasprotij.

V splošnem načelnem smislu je to spoznanje sodobne dobe prišlo tudi do socialističnega tabora. Malo je tistih, ki so zapustili plašč boljševiškega krila delavskega gibanja, ki v monolitnosti še vedno vidijo uradno doktrino. Večji del socialisitčnega sveta je namreč že prestopil Rubikon priznanja, da obstaja v družbi cela vrsta legitimnih interesov. Če se lahko še vedno malo pohvalimo, bi lahko rekli, da je jugoslovanska politična misel ta Rubikon prestopila precej pred drugimi reformatorji socializma. Vendar pa to še ne pomeni, da smo dejansko porušili obzidja političnega monopola. Oblastniki, pa tudi mnogi drugi, ki sicer nimajo kake posebne družbene moči prepričani pa so, da iskreno skrbijo za usodo družbe, namreč jamstvo za družbeno srečo in zgodovinsko varnost še vedno vidijo v enotnem prepričanju, splošni slogi in odločnemu nasprotovanju vsem tistim, ki bi hoteli kaj drugega.

Družbena kriza in določeni procesi, četudi stihijske politične pluralizacije, v Jugoslaviji časovno sovpadajo. Tistim, ki se po svojem bistvu nikoli niso otresli doktrine trdega enostrankarskega socializma, je to sovpadanje zadosten razlog, da v praksi zavračajo pluralistično politično mnenje. Pri tem pa – nekateri zaradi neznanja, drugi zopet zaradi lastnih interesov – napovedujejo, da je bila kriza izredno temeljito pripravljena že v prejšnji monolitni fazi. Dejstvo, da se v procesu politične pluralizacije številne neprijetne resnice o naši družbeni stvarnosti laže in pogosteje prebijajo do najširše javnosti in tudi brez dvoma ustvarjajo določeni socialni pesimizem in resignacijo, še vedno ne pomeni, da je rešitev v zaustavitvi pluralizacije in vrnitvi k preizkušenim vrednotam starega enomiselnega socializma.

Izhod iz pat položaja, v katerem so se znašle partikularne nacionalno-republiške birokracije – ki imajo na jugoslovanskem političnem prizorišču glavno besedo – ni v »enotni« podreditvi eni izmed teh birokracij, v okviru katere bi potem nastala nova navidezna harmonija, kjer bi se najugodneje počutili prav oblastniki, ker ne bi imeli nikakršnih kritikov in nasprotnikov (to je gotovo največja želja posameznih zagovornikov trdne enotnosti in sožitja). Sicer pa smo to že imeli.

Pluralizem, ki ni zgolj dekoracija, federativna ureditev, ki ni zgolj administrativna razdelitev države, narodi, ki niso le folklora, jeziki, ki niso samo sredstvo za medsebojno sporazumevanje, vere, ki niso le dediščina preteklosti in končno – oziroma predvsem – ekonomski interesi, ki niso zgolj nemoralni egoizem posameznikov in skupin, so poskrbeli za to, da je Jugoslavija kljub vsemu nekoliko bolj zapleten sistem, kot pa si to predstavljajo zagovorniki poenostavljene enotnosti. Retorika tistih, ki so upravičeno ogorčeni zaradi obnašanja posameznih naciokratov, in tistih, ki si želijo enotnost z vzpostavitvijo novega monopola, s katerim bodo odpravili različnosti, so si na tej točki pogosto precej podobni. (Sicer pa politični besednjak ni preveč bogat. Na vsem svetu ne boste našli ustave, v kateri ne bi bilo pojmov svoboda in demokracija, pri tem pa vsi skupaj dobro vemo, kakšne »svobode in demokracije« je mogoče najti v sodobnem svetu.)

Enotnost Jugoslavije in sloga njenih narodov in narodnosti torej deluje kot neka vrsta nujne jezikovne kode, s katero se je mogoče vključiti v komunikacijo na jugoslovanskem političnem prizorišču. Politična vsebina teh izpovedi pa je pogosto dokaj različna. So nekateri, ki so prepričani, da brez »starega dobrega« enopartijskega sistema, v katerem bo načelo demokratičnega centralizma delovalo na že preizkušeni način tudi do zvezne ravni – kot v časih velikih voditeljev revolucije ni mogoče vzpostaviti enotne Jugoslavije, za druge pa bi lahko bila enotna Jugoslavija tudi povsem negotova zveza samozadostnih in homogenih nacionalnih ozemelj.

Tako s stališča naše socialistične zgodovine kot tudi s stališča splošne svetovne zgodovine obe obliki pripadata preteklosti. Pluralizem (če seveda ne gre zgolj za pluralizem homogeniziranih nacionalnih kolektivov, s čimer smo pravzaprav prišli zelo daleč) zahteva novo enotnost Jugoslavije. Nasilni združevalci, pa čeprav pri tem posegajo po revolucionarni levičarski frazeologiji, za katero so še vedno dovzetni tisti, ki so bili vzgojeni v skladu s klasično komunistično tradicijo, ob koncu 20. stoletja prav gotovo ne morejo imeti zgodovinske legitimne legitimnosti. Nikjer namreč ne obstajajo politične skupine in sloji, ki bi lahko trdili, da so njihovi interesi in stališča splošno družbeni. Edini, ki lahko sodobni družbi vsili svojo voljo, je politično-vojaški vrh. Kaj se zgodi v tem primeru, si lahko ogledamo v še vedno manj srečnih delih sveta.

Nova pluralistična enotnost Jugoslavije pomeni skupno življenje z razlikami, in sicer brez obsesije, da jih je treba nekega dne premostiti in vzpostaviti absolutno in dokončno enotnost. Z odprtostjo do drugih ter razumevanje njihovih drugačnih interesov in stališč bi lahko namreč veliko bolj pripomogli k jugoslovanskemu sožitju, kot pa z nekakšnim lovom na »nekakšne« uničevalce Jugoslavije, ki mislijo drugače kot mi. Pri tem je še posebej pomembno, da ti drugi niso zgolj drugi nacionalni kolektivi oziroma druge republiške države v skupni federaciji. Omrežje svobodno prepletenih interesov bo iz Jugoslavije naredilo trdnejšo in produktivnejšo državno tvorbo – vsekakor bolj kot vsi osrečevalni programi, ki se hočejo vsiliti z vzpostavitvijo novega političnega monopola na republiški ali zvezni ravni.

Pogoj za to pa je, da na pluralizem ne gledamo zgolj kot na nujno zlo in popuščanje posameznim mračnim sovražnikom socializma, ali pa celo kot na trik, s katerim je treba zaslepiti nasprotnika, da bi po vsem tem vse skupaj ostalo tako, kot je, piše ***Zdravko Huber*** *v* ***Nedeljni Borbi.***

DELO

Predsednica skupščine ČGP Delo:
SILVA JEREB

Glavni urednik ČGP Delo:
BOŽO KOVAČ

Namestnik glavnega urednika ČGP Delo:
JANEZ KOROŠEC

Odgovorni urednik Dela:
TIT DOBERŠEK

Pomočnika glavnega urednika:
VLADO ŠLAMBERGER
JOŽE VOLFAND

Uredniki:
MIŠO RENKO (centralna redakcija), DANILO SLIVNIK (notranja politika), JOŽE PETROVČIČ (gospodarstvo), STANE IVANC (zunanja politika), JOŽE HORVAT (kultura), JANEZ ZADNIKAR (Književni listi), HELENA KOS (slovensko dopisništvo), ŽELJKO ŠEPETAVC (ljubljansko dopisništvo), EVGEN BERGANT (šport), UROŠ ŠOŠTARIČ (kronika), TINE GUZEJ (publicistika), JOŽE VOLFAND (komentarji), MILE ŠETINC (sobotna priloga), SILVESTRA ROGELJ (znanost), JOCO ŽNIDARŠIČ (fotografija), JANEZ SRŠEN (lektorstvo), BOJAN ŠTEFANČIČ (dokumentacija).

Glavni direktor ČGP Delo:
VITO HABJAN

Direktor TOZD Delo:
EMIL ŠUŠTAR

V Sloveniji in na Hrvaškem velika škoda zaradi neurja

Ujma, ki je besnela v noči s 3. na 4. julij, je ptujskemu kmetijskemu kombinatu odnesla najmanj 70 hektarov vinogradov – Vode derejo na jug

LJUBLJANA, 5. julija – Neurje, ki je v noči s 3. na 4. julij besnelo nad velikim delom Slovenije in v hrvaškem Zagorju, je povzročilo katastrofalno škodo. Voda je uničevala kmetijske pridelke, odnašala ceste in mostove, zalila kleti, stanovanja in tovarniške objekte.

Ptujskemu kmetijskemu kombinatu je voda odnesla najmanj 70 hektarov vinogradov. Že jutri bodo na pomoč priskočili brigadirji zvezne delovne akcije Slovenske gorice, kajti na številnih krajih dostop in delo s stroji sploh nista mogoča.

Promet na osrednji mednarodni cesti proti Zagrebu je še vedno zaprt, saj je most na potoku Rogatnica v Tržcu odnesla voda. Nekaj časa so promet usmerjali prek Borla proti Varaždinu, ker pa je na tem odcepu prišlo do večje prometne nezgode, so morali ves lokalni in mednarodni promet preusmeriti proti Ormožu in od tam proti Varaždinu in Zagrebu.

● V Višegradu in v Vlasotincih, ki ju je tudi prizadelo neurje, pa se, kot kaže, razmere izboljšujejo. Voda, ki je poplavljala, se je umaknila, občani pa že odstranjujejo posledice ujme.

V ptujski občini so se težave z vodno ujmo nadaljevale tudi danes popoldne. Gasilci so evakuirali štiri družine v Kočicah, Plajnskem in v Narapljah, kjer so zemeljski plazovi porušili štiri stanovanjske hiše in gospodarska poslopja. Težave so se pričele tudi na Ptujskem polju, in sicer na območju hidroelektrarne Formin, kjer je poplavila Drava iz stare struge. Preseliti so morali dve družini iz Formina, ogroženi sta piščančji farmi in reprodukcijski center Perutnine Ptuj v Mali vasi. Na območju mariborskih občin je v Malečniku poplavljenih deset hiš in dva objekta športnega društva. V Zgornjem in Spodnjem Dupleku je popustil jez v Gradisovi gramoznici. Zato je ogroženih 16 hiš. V Staršah in Loki so ogrožene štiri hiše, nekaj so jih evakuirali. V tezenski občini krajanom še vedno dovažajo pitno vodo gasilci s cisternami. Na območju Rač in Brunšviga je brez pitne vode 1053 gospodinjstev ali 3600 ljudi. Predstavniki komunalnega podjetja Nigrad so danes opozorili tudi na nevarnost plazov. Po njihovih besedah je najbolj nevarno okrog Lovrenca na Pohorju in Bresternici. Predstavniki cestnega podjetja so povedali, da so bankine skoraj povsod uničene, makadamska cesta pa je zelo poškodovana. V bistriški občini je največ škode na cestah, ki bi jih radi zdaj popravili tako, da bodo spet prevozne. V šmarski občini je voda poplavila približno tisoč hektarov kmetijske zemlje, pridelki na 400 hektarih pa so povsem uničeni.

V Zasavju je neurje povzročilo največ težav v hribih, saj so hribovske ceste precej poškodovane. Cesta med Brišami in Kolovratom v zagorski občini je zaprta, saj jo je voda na več mestih spodjedla. Ponoči so imeli precej težav še na magistralni cesti med Trbovljami in Hrastnikom, kjer je hudournik nasproti TET nanesel na cesto precej zemlje in kamenja. Delavci cestnega podjetja so sproti čistili cesto, medtem pa je bil promet oviran.

V Pomurju so že od včeraj popoldne vsi na nogah zaradi naglega in zdaj že nevarnega naraščanja reke Mure. Ta je bila že včeraj visoka, zvečer pa se je pri Dokležovju že izlila iz struge. Reka je prišla skoraj že do vrha obrambnih nasipov, zaradi poplavljene ceste pa ni mogoč prehod čeznjo pri Razkrižju in Veržeju. V Lutvercih v Apaški dolini ta čas grozi, da bo voda pre-

● Kot kaže, se ujma še vedno ni umirila. Tako je v občini Kakanj včeraj zvečer več kot dve uri močno deževalo, tako da so tri rečice (Ribnica, Zgošća in Trstenica) prestopile bregove in povzročile veliko škodo, ki jo za zdaj ocenjujejo na več deset milijard dinarjev. Danes zjutraj pa je deževalo tudi v občini Lukovac pri Tuzli. Med drugim je pod vodo pet mestnih ulic.

drla obrambni nasip, ker je ta že ves razmočen, gasilci iz Petanjcev pa so pripravljeni, da pomagajo družini Kocetovih, ki imajo domačijo in mlin tik ob Muri znotraj obrambnih nasipov in jim voda že teče po dvorišču. Če Mura do večera ne bo nehala naraščati, bo ponekod verjetno prestopila tudi obrambne nasipe.

Narasle vode Save pa privro na južni del Slovenije šele kak dan po neurjih. Številna polja z nekaj sto hektari dozorele pšenice in koruze okrog Dobove so zato danes še vedno pod vodo, zaradi številnih plazov in vdorov pa zaprte tudi nekatere lokalne ceste ter regionalna cesta Bizeljsko-Bistrica ob Sotli z urejenim obvozom čez Orešje. Proti ponovnemu vdoru talnih vod se še vedno borijo v žitnih silosih pri železniški postaji Brežice. Voda je doslej naredila že veliko ško-

● V občini Zabok v hrvaškem Zagorju je neurje uničilo 80 odstotkov gospodarstva. Največje DO v tej občini so še vedno pod vodo, tako da še vedno ne vedo, kaj bo spet stekla proizvodnja.

de na pogonskih elektromotorjih in uničila 10 ton pšeničnega zrnja v vsipnih jaških.

DOPISNIKI DELA IN TANJUG

POPLAVLJENI MAKSIMIR – Tak je bil poplavljeni vhod v maksimirski park v torek dopoldne. Dobrodošlica je bila namenjena udeležencem osrednje jugoslovanske proslave ob dnevu borca, ki pa so se morali preseliti v športno dvorano. (Telefoto: Tanjug)

Poštarji tonejo globoko v izgubah

Pet od devetih slovenskih ptt organizacij bo imelo ob polletju izgubo – skupaj za 20 milijard

LJUBLJANA, 5. julija – Kot kažejo najnovejše ocene, bo pet od devetih slovenskih ptt organizacij končalo letošnje prvo polletje z okoli 20 milijard dinarjev izgube. V združenih organizacijah ptt Slovenije pravijo, da je glavni vzrok za slabe poslovne rezultate censko nesorazmerje: po podatkih Toneta Grdena, podpredsednika poslovodnega odbora za gospodarske zadeve, so se cene poštnih storitev do letošnjega 22. junija povečale le za dobrih 118 odstotkov, kar je bilo precej manj od rasti cen na drobno in cen industrijskih izdelkov.

Razmerja med cenami so se sicer nekoliko popravila po junijski 64-odstotni podražitvi poštnih storitev, še vedno pa velja, da je ptt dejavnost v naših razmerah zelo nedonosen posel. Zadnja podražitev cen ne bo vplivala na poslovne rezultate iz prvega polletja, poleg tega pa bo v inflacijskih razmerah kmalu izničena.

Cene v tej dejavnosti se zdaj oblikujejo na podlagi skupnih jugoslovanskih elementov, zaradi nekaterih navzkrižnih interesov pa vsi proizvodni faktorji v ptt dejavnosti še vedno niso ustrezno vrednoteni. Tako izgube naraščajo, čeprav se obseg dejavnosti širi: v letošnjem prvem četrtletju se je obseg ptt storitev v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta povečal kar za 20 odstotkov.

Na vprašanje, kako bodo pokrili pričakovane polletne izgube, nam je Tone Grden odgovoril, da jim po zdajšnjih predpisih sicer ni treba delati posebnih polletnih sanacijskih programov, kljub temu pa bodo bilančno »luknjo«« skušali pokriti z notranjimi ukrepi. Ti po njegovih besedah ne bodo prizadeli osebnih dohodkov, ki so v tej dejavnosti že zdaj nižji od povprečja gospodarstva. Zaradi izgub bodo, tako kot že nekaj let zapored, prisiljeni omejiti obseg naložb v razširitev ptt mrež.

MIHA JENKO

Nadobudni mladi koroški raziskovalci

Petnajst raziskovalnih nalog je pripravljalo več kot sto učencev in mentorjev

RAVNE NA KOROŠKEM, 5. julija – Na razpis ravenskega ekonomskega centra se je prijavilo šest osnovnih šol s Koroške in pripravilo 15 raziskovalnih nalog. V izvedbo je bilo vključenih več kot sto osnovnošolcev in mentorjev.

Naloge so obravnavale teme iz kemije, biologije, ekologije, zgodovine, narodopisja itd. Največ nalog je poslala Osnovna šola Franjo Golob iz Prevalj, najkvalitetnejše pa so bile iz Osnovne šole Koroških jeklarjev z Raven; zato so prejeli nagrado 10 milijonov dinarjev za nakup učil.

Vsem učencem, ki so jim recenzenti naloge ocenili pozitivno, so podelili knjižne nagrade, drugim pa priznanja za sodelovanje. Gostitelj srečanja je bila OŠ Koroški jeklarji, ki je pripravila tudi krajši kulturni program.

V. S.

Se bo moral dan vstaje srbskega naroda umakniti kralju Petru?

Beograjski časopisi objavljajo zahteve, naj ulicam vrnejo nekdanja kraljevska imena – Delavci pravijo, da so lačni

OD NAŠEGA DOPISNIKA

BEOGRAD, 5. julija – Vrnite kraljem ulice! Take zahteve je čedalje pogosteje brati v pismih bralcev, ki jih objavlja beograjsko časopisje. Tako se je neki bralec zavzel, naj bi današnjo Ulico 7. julija ponovno poimenovali po kralju Petru, medtem ko drugi predlaga, naj bi se Ulica cesarja Haila Selasia spet imenovala po kralju Milutinu. Tretji bralec pa piše, da Beograjčani to zahtevajo že leta, a so mestne oblasti ostale gluhe.

Po njegovem mnenju bi bilo leto 600-letnice kosovske bitke pravi čas za to. Dokazuje, kako lepo bi bilo, če bi Moše Pijadejevi ulici vrnili staro ime – Ulica Stevana Dečanskega.

So tudi ljudje, ki menijo, da to sploh ne bi bilo dobro, ker bi bilo to slovo od različnih simbolov novejše zgodovine. Kajti, če bi sedanja Ulica 7. julija v najstarejšem delu Beograda – Dorćolu postala Ulica kralja Petra, bi se moral dan vstaje srbskega naroda »preseliti« na mestno obrobje, tako pomemben datum pa tega gotovo ne zasluži. Enako velja tudi za zamisel, naj bi kralj Milutin pregnal s pročelij hiš v beograjskem mestnem središču Mošo Pijadeja, enega izmed »očetov« nove Jugoslavije.

Kdo je bil dejansko Haile Selesie, etiopski vladar, ki je dovlj zgovorno dokazal, da je bil sovražnik svojega ljudstva, je Beograjčanom že dolgo več kot jasno, ena izmed ulic v njihovem mestu pa kljub temu še vedno nosi njegovo ime, a bržkone le po življenski inerciji.

● Beograjsko julijsko politično ozračje je čedalje bolj vroče zavoljo delavskih zahtev. Delavci namreč opozarjajo, da so že prej zahtevali boljši materialni položaj. Njihovi sindikalni voditelji pa napovedujejo, da bodo delavci septembra množično šli na ulice, ker ne bo več mogoče ustaviti množice lačnih. Nezadovoljni so tudi tisti brez delavske knjižice. V Indjiji blizu Beograda napovedujejo celo, da bodo ustanovili sindikat brezposelnih, v Prijepolju, na jugozahodu republike, pa je 40 brezposelnih s fakultetno izobrazbo več dni gladovno stavkalo in zahtevalo delo. Kot so zatrjevali, bodo potegnili za seboj še 5000 somišljenikov, če jim ne bodo zagotovili zaposlitve.

Medtem ko kralj Peter I. čaka na izid svojevrstnega »tekmovanja« med bralci in na sklepe mestne komisije za poimenovanje ulic, so bili njegovi potomci že v Beogradu, in sicer ob proslavi kosovskega jubileja, te dni pa se je s pismom iz Londona oglasil tudi Aleksandar Karadjordjević. Vnuk umorjenega kralja Aleksandra in njegov soimenjak namreč pravi, da je njegov ded svojčas zavrnil Mussolinijev predlog o izmenjavi prebivalstva med državama, tudi sedanja generacija Karadjordjevićev pa je istega mnenja.

In medtem ko potomci kraljev in cesarjev vse močneje trkajo na vrata in nekako sramežljivo zatrjujejo, da je treba prisluhniti tudi njim, pa beograjski partijski komite še čaka razprava o stanovanjskem problemu Dušana Mitevića, direktorja beograjske TV in člana partijskega predsedstva. Na kratko gre za naslednje: televizijski direktor se je vselil v vilo nekega uglednega arhitekta, ki naj bi po splošnem prepričanju končal za zapahi. A ker mu je sodišče izreklo oprostilno sodbo, so arhitekta izpustili iz pripora, ko se je vrnil domov, pa je v svoji hiši naletel na nepovabljenega gosta.

SLOBODAN DUKIĆ

Pospešek za gradnjo cest

Sprejem dogovora o povišanju bencinskega dinarja za ceste bo omogočil, da bomo v prihodnje zgradili po 25 kilometrov avtoceste na leto

LJUBLJANA, 5. julija – Po sprejemu družbenega dogovora o enotnem povračilu za ceste (sprejet je bil prejšnji teden v Beogradu) in z uveljavitvijo zakona o povračilu za ceste ob ceni naftnih derivatov (slovenska skupščina ga je sprejela 21. junija) imamo v naši republiki vse možnosti, da v naslednjih dvanajstih do petnajstih letih zgradimo okoli 360 kilometrov načrtovanih avtocest.

Z uveljavitvijo omenjenih dokumentov bomo namreč v Jugoslaviji vsake tri mesece (do 1. julija 1990. leta) povečevali osnovno ceno naftnih derivatov (proizvodna cena plus trgovska marža), tako da se bo delež za ceste s sedanjih 24 odstotkov maloprodajne cene povečal na 34 odstotkov.

To pomeni, da bomo do leta 2004 dokončali avtocesto bratstvo in enotnost v naši republiki, zgradili osimske ceste, avtocesto Šentilj–Macelj, Divača–Koper, obalno cesto med Koprom in Ankaranom in hitro cesto od Arje vasi do Ljubljane. Poleg tega pa naj bi se lotili tudi nekaj večjih rekonstrukcij, na primer med Postojno in Rupo, Mariborom in Lendavo itd. Kot nam je povedal **Milan Jelenc,** predsednik republiškega komiteja za promet in zveze, je po zadnjih računih vrednost celotnega avtocestnega programa v naši republiki ocenjena na okoli 2,5 milijarde ameriških dolarjev. V ta znesek so všteta tudi sredstva, ki naj bi jih pridobili s tujimi vlaganji, posojili, z izdajanjem obveznic in delnic ter na druge načine. Investitorji pa morajo pri gradnji upoštevati t. i. varčni program gradnje avtocest, ki so ga pred dvema mesecema sprejeli v slovenskem izvršnem svetu.

● V naši republiki smo do zdaj na leto 12 t. i. cestnega dinarja zbrali 98 milijonov ameriških dolarjev, od tega so morali cestarji 73 milijonov dolarjev izločiti za vračanje tujih posojil, vzdrževanje in obnovo cest, za novogradnje pa jim je ostalo 25 milijonov dolarjev. Za nemoteno gradnjo pa bi vsako leto potrebovali 117 milijonov dolarjev. Od prihodnjega leta (ko naj bi bil delež za ceste okoli 34 odstotkov od prodajnih cen goriv) pričakujejo cestarji, da bodo na leto zbrali 190 milijonov ameriških dolarjev za novogradnje. S tem denarjem, s sovlaganji in iz drugih virov bi morali v naši republiki v prihodnje vsako leto zgraditi po 25 kilometrov avtocest (do zdaj smo jih v povprečju 10 kilometrov). Naše ceste bodo v prihodnje gradili tudi gradbeniki iz drugih republik in iz tujine – po načelu najugodnejšega ponudnika.

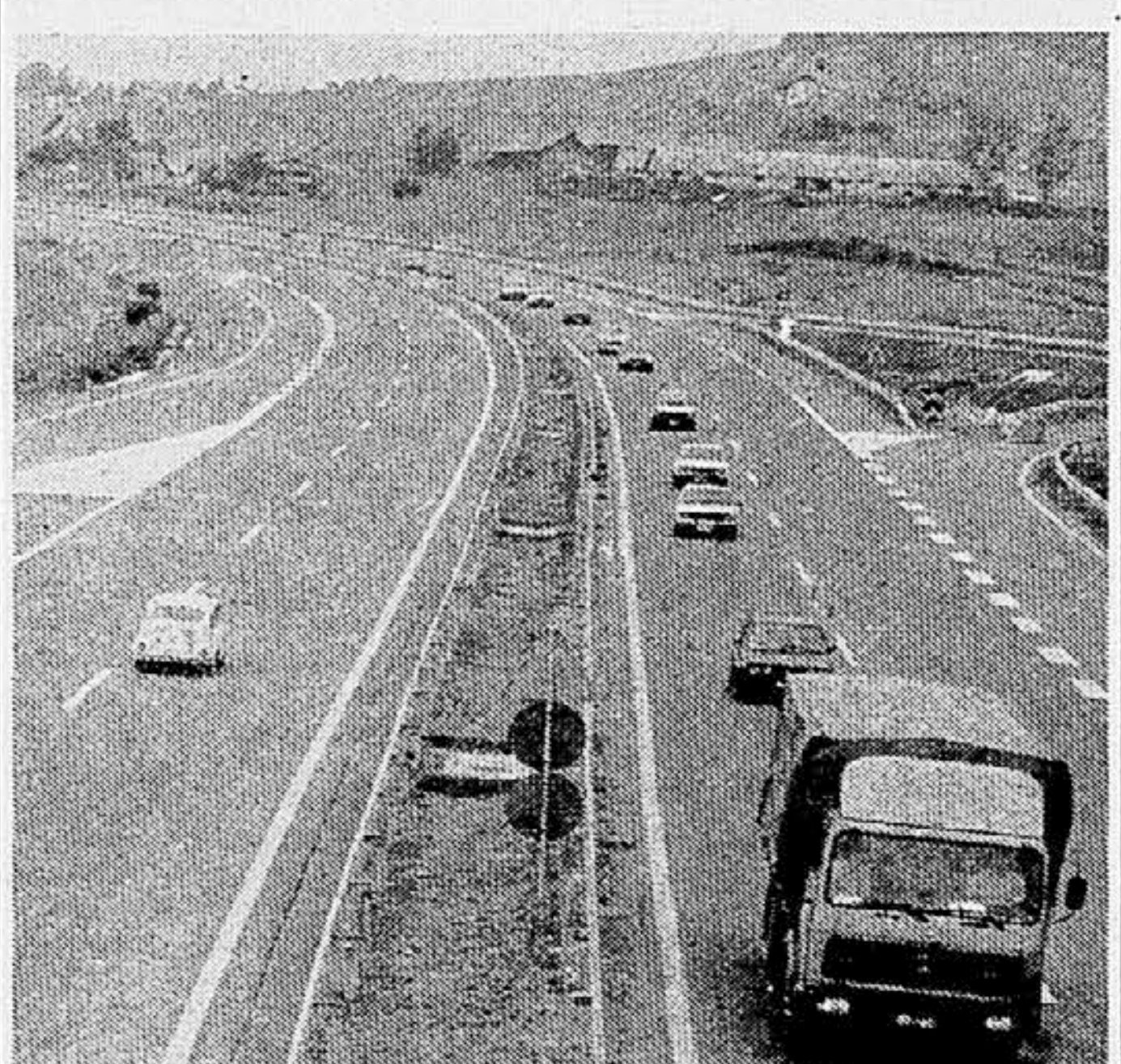
Milan Jelenc je prepričan, da bomo lahko s takim načinom financiranja cestnega gospodarstva precej lažje opravljali vse aktivnosti (od prostorskih izvedbenih aktov do gradbene dokumentacije) in pravočasno začeli dela na posameznih odsekih in ne tako kot zdaj, ko so morali cestarji vsak mesec prilagajati svoje delo razpoložljivemu cestnemu dinarju.

Tako naj bi na primer še letos začeli graditi odsek Hrušica–Vrba in Malence – Šmarje-Sap in tudi osimske ceste. Že letos bi morali začeti pridobivati dokumentacijo za začetek del (najverjetneje naslednje leto) na odseku Višnja Gora–Bič in na odseku Naklo–Podtabor. Prav tako bi morali čimprej začeti s pripravami na tiste odseke, ki naj bi jih začeli graditi leta 1991.

In kako bo s tujimi vlaganji in s prodajo delnic občanom? Milan Jelenc je povedal, da smo pri pogovorih o sovlaganjih najdlje z Avstrijci, ki naj bi sovlagali v gradnjo avtoceste Šentilj–Maribor. Verjetno bodo že pred koncem leta ustanovili mešano družbo za gradnjo te ceste. V okviru finančne konstrukcije se bodo v omenjeni firmi lahko odločili, da bodo manjkajoči denar za gradnjo zbrali z delnicami ali obveznicami. Vendar bo to izključno njihova poslovna odločitev. Podobno naj bi se za take oblike sovlaganja odločali tudi na drugih avtocestnih projektih. Pogovarjajo se tudi z Zahodnimi Nemci o sovlaganju v avtocesto Bratstvo in enotnost, z Italijani pa se dogovarjamo o sofinanciranju osimskih cest.

S spremenjenim načinom financiranja cestnega gospodarstva po mnenju Milana Jelenca prihaja čas, ko lahko začnemo razmišljati o ukinitvi prispevka za ceste iz čistega dohodka, ki ga plačujejo tozdi. Zagotovljeni so tudi vsi pogoji, da začne cestna skupnost razmišljati o drugačnem načinu obračunavanja cestnih taks in cestnin. Doslej so cestarji s temi viri poskušali nadomestiti denar, ki bi ga morali sicer pridobiti iz cestnega dinarja.

FRANCI DOVČ

Nov kos avtoceste prevzemajo

ŠMARJE-SAP, 5. julija – Danes se je začel tehnični pregled za prevzem 12,2 kilometra dolgega odseka avtoceste bratstvo in enotnost med Šmarjem-Sap in Višnjo Goro. Delavci SCT in Primorja iz Ajdovščine so namreč končali vsa pomembnejša dela, v prihodnjih dneh morajo še končati talne oznake, postaviti prometne znake, odbojne ograje in narediti še nekaj manjših del. Predvidevajo, da bo promet po novi štiripasovnici stekel 12. julija. (F. D., foto: Igor Modic)

Slaba poslovnost ne sme napihovati cene elektrike

Ekološko sanacijo termoelektrarn naj bi opravili zlasti s pomočjo sredstev, zbranih z ekološkim dinarjem

TITOVO VELENJE, 5. julija – Republiški izvršni svet je v odgovoru delegatom velenjske skupščine med drugim zapisal, da manjša odstopanja od načrtovane ekološke sanacije ne ogrožajo realizacije končnih ciljev. Delegati so namreč ocenili, da republiški izvršni svet ne izvaja sklepov republiške skupščine o ekološki sanaciji termoenergetskih objektov, zato so zahtevali oblikovanje posebne skupščinske komisije, ki naj bi ugotovila odgovornost pristojnih republiških organov, torej tudi republiške vlade.

Republiški izvršni svet zahteva od delegatov velenjske skupščine, naj se v republiški skupščini dosledno zavzemajo za uveljavitev amandmajev velenjske občine k spremembam in dopolnitvam tekočega republiškega srednjeročnega načrta, po katerih naj bi v družbenem načrtu konkretno opredelili obveznost za 30-odstotno zmanjšanje emisij žveplovega dioksida iz termoenergetskih objektov. Elektrogospodarski skupnosti Slovenije pa je priporočil, naj za uresničitev načrtovane ekološke sanacije termoenergetskih objektov pridobi potreben denar tudi iz tujine, in sicer 100 milijonov ekujev. Ob tem je ISEP na račun novograđenj že zagotovila šest milijonov ekujev za aditivno odžveplovanje dimnih plinov, dokončanje ekološkega informacijskega sistema in za naprave za pranje dimnih plinov šoštanjske termoelektrarne.

Ker cena električne energije ne more pokrivati neposlovnosti republiškega sistema elektrogospodarstva in premogovništva, se republiški izvršni svet sicer zavzema za uvedbo ekološkega dinarja, vendar mora le-ta služiti za pospešitev sanacije ekoloških razmer in ne kot rešitev, ki naj bi nadomestila sredstva in odgovornost onesnaževalcev. Republiški izvršni svet je tudi proti pobudi Velenjčanov, po kateri naj bi za sanacijo že uničenih gozdov zagotovili del denarja iz skladov solidarnosti za odpravo posledic naravnih nesreč. Soglaša pa z njihovo ugotovitvijo, da mora postati ekološka sanacija velikih termoenergetskih objektov prednostna naloga vseh tistih, ki so odgovorni za njeno uresničitev.

VILI EINSPIELER

PREJELI SMO

Levičarstvo – otroška bolezen komunizma

Končno smo v Jugoslaviji prišli v situacijo, ko so se izpostavila ključna stališča, ki izražajo različne interese, kar je posledica objektivnih okoliščin v okoljih, iz katerih izhajajo. Prišel je čas, ko se moramo nehati slepiti, da so naši spopadi in nesoglasja le posledice nesporazumov, se pravi razlik v besedah, pojmih, izkušnjah, znanju ali informiranosti. Vzroki za to so veliko globlji. Če gospodarsko situacijo v Sloveniji primerjamo s situacijo v Srbiji, kjer je gospodarstvo malodane kolabsiralo (in pri tem niti ne pomislimo na Smederevo, ki »poje« polovico srbske akumulacije), potem je povsem jasno, da se socialni bazi organizacij ZK v teh dveh republikah močno razlikujeta. Zaradi tega se razlikujejo tudi interesi, ki so posledica teh objektivnih okoliščin. Medtem ko je v Sloveniji nadaljnji razvoj možen samo na podlagi samoregulacije gospodarstva, mora Srbija nujno ohraniti večji poudarek na mehanizmih državnega plana. Ker pa se pogoji gospodarjenja določajo z ekonomsko politiko, je jasno, da se zaradi različnih interesov nudijo tudi različni politični koncepti. Lahko bi celo rekli, da bi bile tudi tedaj, če bi bili enonacionalna država, kjer so problemi mnogo manjši, razlike tolikšne, da pogosto spet ne bi mogli priti do rešitev, ki bi vsem ustrezale. Mehanično seštevanje glasov, kakršnega zagovarja dr. Petar B. Mandić, sekretar komisije za idejno in teoretično delo pri CK ZK Srbije, lahko v večnacionalni državi pomeni samo vsiljevanje volje (relativno) večinskega naroda manjšim in v takšnem primeru je 5 Srbov dejansko veliko več vrednih kot en Slovenec ali trije Hrvati, da o Makedoncih in drugih niti ne govorimo. Če je načelo preglasovanja in majorizacije temeljno načelo demokracije, kot to trdi dr. Mandić, potem naj si takšno demokracijo prihrani zase tisti, ki se s tem strinja. Morda bi bilo vendarle dobro, da bi se dr. Mandić seznanil s svetovnimi razvojnimi megatrendi (o njih se lahko pouči v knjigi J. Naisbitta Magatrends, The Year Ahead, Warner Books, New York, 1986), ki nedvoumno govorijo o nujnosti zaščite manjšin. Te so bogastvo, ki spodbujajo razvoj. Prav zato je institucionalizacija pravic različnih manjšin (ne samo nacionalnih) najpomembnejša demokratična pridobitev.

Kar zadeva odgovornost pred delavskim razredom v celoti (le kako tovariš Mandić opredeljuje delavski razred v današnjem času, v času njegove razslojenosti), torej tudi delavskim razredom v ZR Nemčiji, na Švedskem, v Albaniji . . ., lahko samo pripomnimo, da se njim bolj ali manj »fučka« za jugoslovanski delavski razred, nekateri (npr. v Ameriki pa tudi drugje) pa zanj niti ne vedo.

Zaradi tkim. »nenačelne« koalicije naj si tudi ne dela skrbi. Mi smo prav gotovo zelo načelni, ko gre za vprašanje majorizacije, in svojega mnenja ne bomo spremenili. Avtomatizem demokratičnega centralizma se lahko v Sloveniji (upamo pa, da tudi drugje) uveljavi le s silo, takšna »osvoboditev« pa nikoli in nikjer ni bila toplo sprejeta. Sklepi lahko veljajo le za tiste, ki so jih sprejeli, to pa pomeni sporazumevanje in ne preglasovanje, sicer obstajata le dve možnosti: ali sklep ne bo izpeljan ali pa bo izpeljan s silo.

Naj končamo z vprašanjem tovarišu Mandiću. Če bo na kongresu prišlo do preglasovanja celotnih republiških organizacij in bodo te temu nasprotovale, kaj potem predlagate? Kako naj jih discipliniramo? Naj jih razpustimo? Kaj pa, če nas ne bodo poslušale? Naj pošljemo nanje tanke? . . . Tovariš Mandić, lahko nam verjamete, da se svet vendarle drugače vrti!

MILOŠ ČIRIĆ,
BORUT PAHOR,
MILAN BALAŽIC

Programski delavci koprske TV protestirajo pri ljubljanski TV

Zaradi odpovedi evrovizijskih športnih prenosov na TV Koper, lahko pride do enostranske prekinitve pogodbe z Berlusconijem

KOPER, 5. julija – Programska formula TV Koper – Capodistria – »Šport in informacija« – se je znašla v »outu«! Kdo jo je tja potisnil, bo verjetno kmalu razvozljano, po prepričanju koprskega kolektiva pa je vse skupaj »zakuhalo« vodstvo RTV Ljubljana (izpostavljena sta zlasti generalni direktor in urednik TV programov), ki je s 27. junijem odpovedalo nadaljnje evrovizijske prenose športnih dogodkov na TV Koper – Capodistria. Delegacija JRT je ta predlog posredovala tudi generalni skupščini EBU, ki je bila konec minulega meseca v Limasolu na Cipru.

Po mnenju koprskega kolektiva ta poteza vodstva RTV Ljubljana lahko pomeni konec vseh upov nadaljnjega razvoja, posodabljanja in kadrovske okrepitve koprske televizije, ki so jo začrtali skupaj z italijanskim partnerjem. Lahko pripelje tudi do enostranske prekinitve pogodbe RTV Ljubljana–Ponteco–Publitalia 80, kar bi ogrozilo celo nadaljnji obstoj RTV Koper – Capodistria. Že minuli petek se je sestal delavski svet TV KC, na katerem so ugotavljali, da je sklep vodstva RTV Ljubljana imel za posledico, da JRT prek koprske televizije ni posredovala nekaterih naročenih in že plačanih športnih dogodkov (atletski miting v Helsinkih, finala španskega nogometnega pokala, dve etapi »toura« . . .), s čimer je bila TV KC materialno prikrajšana. Generalnemu direktorju Vladu Janžiču so na petkovi seji zastavili vprašanje moralne in materialne odgovornosti.

Danes popoldne so predvideli sestanek programskih delavcev TV KC in vodstva RTV Ljubljane, vendar s televizijskega centra ni bilo nikogar (nekateri so službeno odsotni, drugi pa službeno zadržani).

Koprčani so tako sestanek prestavili do jutri, če pa s sestankom tudi jutri ne bo nič, programski delavci TV Koper – Capodistria ne bodo nastopili pred kamerami.

IZTOK UMER

KIH za bistre glave

MOJ MIKRO

Hočemo prijaznejšo federacijo

Iz tez za plenum CK ZKS o mednacionalnih odnosih v Sloveniji in Jugoslaviji – Kongres ZKS naj natančno opredeli nov način urejanja odnosov v ZKJ

LJUBLJANA, 5. julija – Centralni komite ZKS bo na svoji petkovi seji osrednjo pozornost namenil mednacionalnim odnosom in nalogam ZK Slovenije na tem področju. Za to točko dnevnega reda so pripravljene tudi teze o mednacionalnih odnosih v Sloveniji in Jugoslaviji, ki so jih razdelili na deset poglavij. V tem prispevku povzemamo nekatere najpomembnejše ugotovitve.

1. Tradicije Čebinskega manifesta so kljub polstoletni časovni oddaljenosti aktualne in veljavne tudi za današnji čas. V manifestu je kot osrednja politična misel zahteva po povezavi vseh demokratičnih političnih sil, kar je prvi pogoj za obrambo demokratičnih in narodnih svoboščin. V tej zvezi je posebno aktualna misel, da takšna demokratična povezava lahko stvari slovenskega naroda in njegovega svobodnega razvoja koristi samo, če se v demokratičnih vrstah prenehajo politikantstvo in medsebojni prepiri. Apel k združevanju vseh sil, ki jim je res pri srcu usoda slovenskega naroda, je danes še toliko bolj aktualen.

Pravica do samoodločbe

Kasnejše odstopanje od čebinskih izročil je demobiliziralo ustvarjalne sile slovenskega naroda in ljudstva Slovenije ter slabilo politični prestiž in vlogo komunistov v slovenski družbi. To velja zlasti za odpravljanje pluralističnega značaja sil, združenih v OF, in poudarjanje vodilnosti ene same, opuščanje specifičnega značaja slovenske OF zaradi prilagajanja političnim standardom drugih delov Jugoslavije, kjer takšnih izkušenj niso imeli, podcenjevanje vloge narodov v socializmu tudi po uvedbi samoupravljanja, ko je nekaj časa v ZKJ veljalo prepričanje, da bo samoodločba razreda presegla samoodločanje narodov.

2. Slovenski komunisti so že leta 1923 poudarjali pravico slovenskega naroda do samoodločbe (in v njej zlasti »pravico do zedinjenja slovenskega naroda in do njegovega enakopravnega povezovanja z drugimi narodi Jugoslavije«) in tako aktivno soustvarjali zamisel demokratične in federativne Jugoslavije.

Slovenski komunisti so avnojsko Jugoslavijo vselej razumeli kot resnično skupno domovino prostovoljno povezanih ter svobodnih in enakopravnih narodov in ljudstev Srbije, Hrvatske, Slovenije, Makedonije, Črne gore in BiH, ki temelji na soglasju in na konkretnem interesu vseh narodov za skupno življenje. Vračanje k takšnim tradicijam pomeni načelo soglasja pri sprejemanju za enakopravnost narodov in njihovih držav pomembnih odločitev kot eno temeljnih načel ustave SFRJ iz leta 1974, v temeljnih načelih ustave pa je opredeljena tudi pravica do samoodločbe, ki v skladu s tradicijami Avnoja vključuje tudi pravico do odcepitve.

Sodobnejša, uspešnejša in prijaznejša federacija

3. V povojnem razvoju je bilo nacionalno vprašanje pogosto zapostavljeno. Načela, za katera so se slovenski komunisti zavzemali že v preteklosti, postajajo vse pomembnejša tudi v današnjih razmerah, ko se mednacionalni odnosi ponovno zaostrujejo. Urejanje mednacionalnih odnosov v prihodnosti in uspeh nacionalne politike ZK sta usodno povezana z uspešno prenovo socializma, ki bo demokracija po meri človeka in svobodnih, enakopravnih in prostovoljno združenih narodov in narodnosti. Slovenski komunisti se bodo zavzemali za tako federacijo, ki bo zgrajena na svoboščinah in pravicah človeka in državljana ter na svobodi, samostojnosti, odgovornosti, raznolikosti, samobitnosti in samoodločbi narodov. Na tej podlagi naj zraste sodobnejša in uspešnejša federacija, ki bo prijaznejša do svojih državljanov, narodov in narodnosti. Pri tem federacijo razumejo kot spremenljiv proces, ki mora svojo moč črpati iz varovanja in uresničevanja – ne pa iz omejevanja in zanikanja teh načel.

4. Tržni mehanizem lahko pomembno prispeva k urejanju mednacionalnih gospodarskih odnosov. Ekonomska avtonomija posameznega naroda je tesno povezana z ekonomsko samostojnostjo človeka kot posameznika, kot tudi njegovih gospodarskih subjektov. Teorije o medsebojnem gospodarskem izkoriščanju v marsičem pomenijo prikrito nepriznavanje trga ali pa vsaj nepripravljenost, da se gospodarski razvoj prepusti delovanju ekonomskih zakonitosti. Integralni jugoslovanski trg in ekonomska demokracija sta odločilna faktorja, ki lahko presežeta obstoječe tendence zapiranja, avtarkičnosti in absolutiziranja posebnih nacionalnih ali lokalnih interesov.

5. Pravica naroda do samoodločbe je celovita, trajna in neodtujljiva. S to pravico si suvereni slovenski narod skupaj z narodnostima in z vsemi drugimi državljani SR Slovenije zagotavlja svoj samostojni politični status in svoj vsestranski ekonomski, socialni in kulturni razvoj.

Najpomembnejši temelj skupnega življenja narodov in narodnosti Jugoslavije je prizadevanje za zagotavljanje in čim polnejše uresničevanje državljanskih svoboščin in pravic ter takšno prenovo socializma, ki bo v funkciji osvobajanja človeka kot ustvarjalca materialnih in duhovnih dobrin. Varovanje pravic in svoboščin človeka in državljana tudi na ravni federacije je upravičeno samo, če je utemeljeno na najvišji že doseženi ravni, na pogumnih inovacijah v posamezni federalni članici na tem področju ter na soglasju vseh.

● Še naprej mora ostati v veljavi načelo soglasja vseh republik in pokrajin za oblikovanje vseh odločitev o ključnih vprašanjih razvoja in pravnega urejanja, še zlasti ko gre za položaj narodov in njihovo ekonomsko in vsestransko suverenost oziroma ko gre za položaj republik in tudi avtonomnih pokrajin kot izraza specifične nacionalne strukture ter raznolikih interesov narodov in narodnosti, ki v njih živijo. Zlasti mora ostati konsenz tudi edini način spreminjanja ustave ali sprejemanja nove.

SFRJ mora temeljiti na tržni ekonomiji in politični demokraciji. Zato se slovenski komunisti zavzemajo za svoboden trg in politični pluralizem.

Posebne pravice za narodnosti

6. Slovenski komunisti si bodo prizadevali, da bosta imeli italijanska in madžarska narodnost posebno varstvo in pravice glede na celotno prebivalstvo SR Slovenije. Posebne pravice in iskanje učinkovitih poti za uveljavljanje in vsestranski razvoj teh avtohtonih narodnostnih skupnosti je še posebej nujno zaradi kritičnega stanja in procesa asimilacije madžarske in zlasti italijanske narodnosti, tudi kot posledica nekaterih objektivnih raznorodovalnih posegov v povojnem obdobju, za katere mora tudi ZK prevzeti svoj del zgodovinske odgovornosti, ker se jim ni dovolj odločno in pravočasno postavila po robu.

Narodnostnim skupnostim je – z dokončnim preseganjem kakršnegakoli ideološkozgodovinskega sumničenja in predsodka – treba zagotoviti neomejene možnosti vključevanja v procese političnega pluralizma družbe in razvoja stikov z vsemi političnimi ustavno parlamentarnimi subjekti v matični državi.

7. Zgodovinsko in kulturno samoumevno je, da so tudi Slovenci, ki ne živijo v Sloveniji, del slovenske narodne skupnosti. Manjšinske narodne skupnosti bodo pomembnejše povezovalke med narodi in državami samo, če bodo ustvarjalno močne in nacionalno samozavestne, neobremenjene s svojo drugačnostjo. V tem je tudi poglavitna odgovornost in interes narodne matice v Sloveniji, pa tudi večinskega naroda, s katerim jim je usojeno živeti. Upoštevaje realne odnose v Italiji, Avstriji in na Madžarskem mora politika SRS in SFRJ konstantno in razpoznavno težiti v tako razumljenem uštvarjanju pogojev za narodno emancipacijo zamejskih Slovencev.

Vse pomembnejši del slovenske narodne skupnosti so kajpak tudi Slovenci, ki žive v Evropi in drugod po svetu. S celotno slovensko populacijo v diaspori je torej potrebno že zdaj začeti graditi most do jutrišnjega dne.

Proti načelu »en član – en glas«

8. Poleg Slovencev, Italijanov, Madžarov in Romov živijo v Sloveniji tudi pripadniki drugih narodov in narodnosti. Vsem prebivalcem SR Slovenije, ne glede na nacionalno pripadnost, je treba še naprej zagotavljati vse državljanske pravice in svoboščine, ki jih zagotavlja slovensko državljanstvo. Tistim, ki so državljani drugih republik z začasnim bivanjem v Sloveniji, je treba ustvariti take delovne in življenjske pogoje, ki jih ne bodo postavljali v položaj tujcev. Odpor proti vsakemu šovinizmu in nacionalizmu je treba povezovati s prodiranjem spoznanja, da je Slovenija odprta družba, kultura slovenskega naroda pa dovzetna za kulturne vrednote, ki jih prinašajo ljudje iz drugih nacionalnih skupnosti na naša tla.

9. Kadarkoli je ZKJ poskušala ravnati kot nadnacionalna organizacija, ki je zanemarila svoj načelni odnos do nacionalnega vprašanja, ali ko je katerakoli njena organizacija poskušala delovati na način nacionalistične organizacije, je ZKJ kot celota doživljala poraze.

Teza, da je v ZKJ prišlo do prehudega poudarjanja ali celo do izrinjanja razrednega na račun nacionalnega je napačna, ker spregleduje dejstvo, da je glavni problem spojenost vrhov ZK z odtujenimi nosilci ekonomskega in urpavnega odločanja, kar vodi do tega, da se tako razredno kot nacionalno samo zlorablja za kritje monopola različnih vrst birokracije in tehnokracije.

Zato slovenski komunisti poudarjajo, da sprejemanje večinskih sklepov v ZKJ po načelu »en član – en glas« ne more biti uspešno zdravilo proti nacionalnim homogenizacijam, neučinkovitosti ZKJ ter njenemu odtujevanju od delavskega razreda.

● V ZK Slovenije odločno nasprotujejo vsakemu nacionalističnemu pritisku in težnjam, ki se zavzemajo za prihodnost slovenske suverenosti in državnosti zunaj Jugoslavije in brez socializma. Obenem pa opozarjajo na to, da se separatistične težnje krepijo predvsem kot posledica poskusov prekrajanja avnojske Jugoslavije, obtoževanja SR Slovenije in ZKS, da vodita protijugoslovansko politiko in takšno vrsto »diferenciacije«, čistk in pogromov, ki predstavljajo korak nazaj od že dosežene stopnje demokratizacije ZKJ in cele družbe. Gre za težnje, ki niso v nasprotju samo z izročili Čebin, ampak tudi s tistim odnosom ZKJ do nacionalnega vprašanja, brez katerega si komunisti ne bi mogli pridobiti zaupanja ljudi v vseh naših narodih in narodnostih. To so težnje, ki grozijo, da bodo razbile Jugoslavijo.

ZK Slovenije se zavzema, da se na izrednem 14. kongresu ZKJ o ključnih programskih usmeritvah, ki so po presoji posamezne republiške organizacije usodnega pomena zanjo, lahko odloča le s soglasjem in ne s preglasovanjem posameznih republiških ali pokrajinskih organizacij. Demokratično soočanje in usklajevanje nasprotujočih argumentov je edina pot, ki vodi k sprejemanju sklepov na način, ki bo krepil zaupanje v ZKJ in njen ugled ter omogočil njeno tvornejšo vlogo pri reševanju ekonomske krize in spodbujanju hitrejšega razvoja.

● Enajsti kongres ZKS naj natančneje opredeli nov način urejanja odnosov v ZKJ in jasno zaveže svoje delegate, kako naj nastopijo na 14. izrednem kongresu ZKJ, vključno z usmeritvami za ravnanje, če ZKS s svojimi predlogi ne bo uspela.

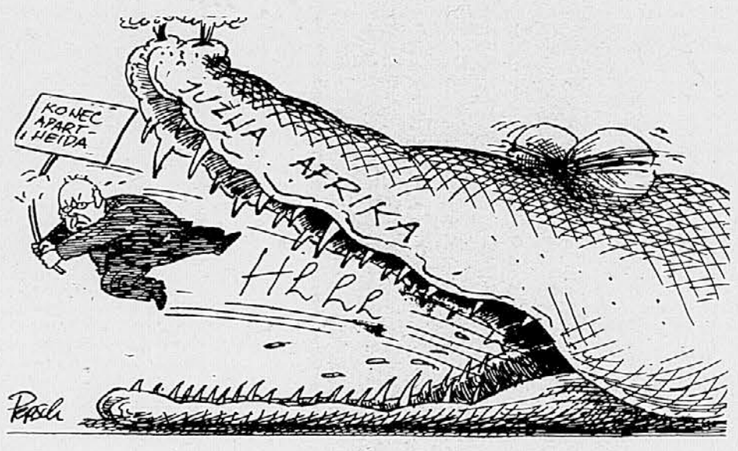
Kako v Evropo?

10. Ko je govor o sodelovanju Slovenije in Jugoslavije z Evropo je ZKS za politično podporo sodelovanju posameznih konstitutivnih delov Jugoslavije z drugimi deli Evrope, saj takšno sodelovanje krepi evropski položaj vse Jugoslavije in hkrati spodbuja naš notranji razvoj ter družbeno preobrazbo v smeri evropske kvalitete življenja.

Evropska harmonizacija narekuje, da se tudi znotraj Jugoslavije prilagajamo sodobnim težnjam pri organiziranju in življenju heterogenih skupnosti. Vključevanje Jugoslavije v Evropo zato ne terja poenotenja, torej brisanja razlik, ampak harmonizacijo različnosti v skupnost, ki daje čimvečje koristi vsakemu opredeljivemu sestavnemu delu Jugoslavije na trajnih osnovah proizvajalnih moči in ustvarjalnosti ljudi ter v medsebojna sožitja odprtih narodnih in narodnostnih skupnosti.

Pripravil: BRANKO SOBAN

DIREKTEN ODGOVOR

PEPSCH, »Süddeutsche Zeitung«, München

Enomesečna prekinitev ognja – korak h koncu državljanske vojne v Sudanu

Neposredno po pogovoru z ameriškim veleposlanikom je vodja junijske revolucije v Sudanu objavil mirovne pogoje – Kaj bo odgovoril John Garang? – Le taktičen manever vojaške hunte?

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NAIROBI, 5. julija – Pet dni po državnem udaru je voditelj sudanske hunte general Hasan Osman el Bešir prišel na dan s prvimi konkretnimi predlogi za politično rešitev državljanske vojne na jugu države. El Bešir je razglasil enomesečno prekinitev ognja, povabil voditelja južnosudanskega gibanja polkovnika Johna Garanga na pogovore v Kartum in ponudil amnestijo vsem gverilcem, ki so pripravljeni odložiti orožje.

Verjetno ni naključje, da je voditelj tako imenovane junijske revolucije objavil mirovne predloge neposredno po pogovorih z ameriškim veleposlanikom v Sudanu Normanom Andersonom in le dan po tistem, ko bi se morali v Adis Abebi nadaljevati pogovori med predstavniki sudanske vlade in odporniškega gibanja. Garangovo Sudansko ljudsko osvobodilno gibanje (SPLM) je pred nekaj dnevi sporočilo, da ne namerava podaljšati prekinitve ognja, ki je potekla konec junija. Sedaj vsi ugibajo, kako bo odgovorilo na najnovejše predloge vojaške hunte.

Po drugi strani ni nobena skrivnost, da je Bushova administracija dala vedeti sudanski hunti, da je rešitev sudanske krize in v njenem okviru zlasti državljanske vojne na jugu njena prva politična prioriteta v afriškem prostoru. V Washingtonu so prejšnji sudanski vladi premiera Sadika el Mahdija, ki jo je vojska odstranila z vojaškim udarom 30. junija, diskretno ponudili diplomatske posredovalne usluge za politični razplet državljanske vojne. Hkrati so pritisnili na Kartum, naj se bolj zavzame za reševanje krize na jugu države. S tem naj bi bila povezana prihodnja gospodarska in finančna pomoč ZDA v reševanju žgoče gospodarsko-socialne krize v največji afriški državi.

JOHN GARANG – Se bo šel polkovnik pogovarjat v Kartum?

● Odprto vprašanje je, ali je možna večja mera zaupanja med oficirjema, med generalom el Beširjem in bivšim polkovnikom sudanske vojske Garangom. Najbrž se oba zavedata, da je ključ za rešitev globoke in izčrpavajoče sudanske krize v politični rešitvi državljanske vojne. To pa po vsej verjetnosti še ni dovolj in kmalu se bo pokazalo, ali el Beširjevi predlogi vnašajo nove prvine v reševanje južnosudanske krize ali pa gre le za taktičen manever vojaške hunte.

Garangovo odporniško gibanje bo sedaj moralo odgovoriti na predloge hunte generala el Beširja, pri čemer mnogi menijo, da ponudbe o amnestiji ne bo sprejelo, dokler ne bo prišlo do bolj konkretnih sporazumov z novimi oblastmi v Kartumu. Vprašanje je, ali bo Garang sprejel vabilo za pogovore v Kartumu in ali ne bo raje vztrajal pri tem, da bi se pogajanja nadaljevala na »nevtralnem« terenu v etiopskem glavnem mestu. Značilno je, da je tudi do edinih pogovorov med odstavljenim premierom El Mahdijem in Garangom prišlo konec junija pred tremi leti v Adis Abebi, ki so trajali kar devet ur.

General el Bešir je vsaj za sedaj sprejel drugačno taktiko do odporniškega gibanja kot v začetku aprila pred štirimi leti odstavljeni maršal Nimeiri. Ta je v začetku sedemdesetih let z vojaško ofenzivo prisilil takratno odporniško gibanje na jugu Sudana **(Anyanya II.)** k pogajanjem, ki so se končala s sklenitvijo mirovnega sporazuma leta 1972. Nimeiri je odpornikom ponudil avtonomijo na animističnem in katoliškem jugu države, kar naj bi bilo dovolj trdno zagotovilo, da se s tem končuje represivna dominacija muslimanske večine na afriškem jugu. Nekaj let zatem je Nimeiri prekršil sporazum, ko je južni del Sudana razdelil na tri območja brez soglasja voditeljev odpornikov. Ko je septembra pred šestimi leti po sklenitvi pakta s fundamentalističnimi Islamski brati Hasana el Turabija (kasneje so se preimenovali v Islamsko nacionalno fronto in na volitvah aprila pred tremi leti postali tretja najmočnejša stranka v parlamentu) uvedel šerijatsko pravo na jugu, je državljanska vojna znova izbruhnila.

Iz tega izhaja globoko nezaupanje južnosudanskega odporniškega gibanja do mirovnih potez, ki prihajajo iz Kartuma, pri čemer niti ni tako bistveno, ali so jih potegnili civilni politiki ali vojaki. Očitno je, da se Garang z Mahdijevo vlado nikakor ni mogel sporazumeti o politični rešitvi državljanske vojne in je voditelju muslimanske sekte Ansarijcev očital neiskrenost.

AVGUST PUDGAR

S TELEPRINTERJA

De Mita potrebuje še nekaj dni

RIM, 5. julija (AP) – Premier Ciriaco De Mita je predsednika republike zaprosil, naj mu pusti še nekaj dni, v katerih bo skušal ustanoviti 49. italijansko vlado. Predsednik Francesco Cossiga je ustanovitev nove vlade 12. junija zaupal krščanskemu demokratu De Miti, ki do 19. maja, ko je odstopil, vodi začasno vlado. V današnjem sporočilu je rečeno, da je De Mita med enournim sestankom predsednika seznanil s težavami, ki jih ima v pogajanjih s koalicijskimi strankami, hkrati pa tudi izjavil, da bo že v kratkem lahko povedal, ali bo vse te probleme mogoče premostiti.

»Bolgarija kriva zločina zoper človečnost«

ISTANBUL, SOFIJA, 5. julija (AFP) – Turški premier Turgut Ozal je danes pozval mednarodno skupnost, naj začne izvajati pritisk nad Bolgarijo zaradi njene »politike asimilacije in prisilnega eksodusa« zoper turško manjšino. Na tiskovni konferenci v Istanbulu je povedal, da je od začetka junija iz Bolgarije v Turčijo pobegnilo 106.000 Turkov. »To, kar počnejo bolgarske oblasti, je zločin zoper človečnost – to pa je najhujši zločin,« je dejal Ozal. Uradni predstavnik bolgarskega zunanjega ministrstva pa je danes izjavil, da se bo v prihodnjih tednih iz Bolgarije v Turčijo preselilo okoli 300.000 etničnih Turkov.

Neomejene tuje naložbe v J. Koreji

SEUL, 5. julija – Republika Koreja je črtala omejitve za tuje naložbe v domače gospodarstvo. Novi predpisi dovoljujejo tujim vlagateljem 100-odstotno udeležbo v družbah, kjer proizvajajo avtomobile, ladijske in dizelske motorje, gradbeno ali težko električno opremo, legirano jeklo ali tekstilne izdelke. Doslej so morale tuje družbe v teh panogah ustanavljati skupna podjetja z južnokorejskimi družbami. Omejitve za tuje naložbe v teh panogah so po sporočilu ministrstva za denarne zadeve preklicane delno zaradi pritiska ZDA, delno pa zaradi veje konkurenčne sposobnosti južnokorejske industrije.

Okrogla miza o oživljanju skrajne desnice

LJUBLJANA, 5. julija – Na Dunaju se je pred dnevi končalo dvodnevno zasedanje Mednarodne federacije odporniških organizacij, katerega se je udeležilo 14 predstavnikov evropskih držav in šest mednarodnih antifašističnih združenj. Ob tej priložnosti je bila organizirana okrogla miza, ki je obravnavala oživljanje aktivnosti neofašistov, neonacistov in skrajne desnice v raznih evropskih državah.

Soglasno je bilo ugotovljeno, da se v zahodnih evropskih deželah v zadnjem času močneje pojavlja neofašizem oz. neonacizem in da je ponekod stopil na politično sceno z nekaj izvoljenimi poslanci celo v evropski parlament. Pri tem prihajata do izraza po eni strani poizkus omalovaževanja ali celo zanikanja grozot nacifašizma z namenom revidirati zgodovino in propagirati spravo, po drugi strani pa podžiganje rasizma, ki se kaže v krepitvi nacionalšovinizma, mržnje do tujcev in narodnih manjšin.

Zvezo borcev Jugoslavije je na zasedanju zastopal dr. Marko Vrhunec, ki je v svojem referatu obravnaval zlasti mednarodne vidike fašizma in antifašizma danes. (M. V.)

Velike poplave na kitajskem jugu

PEKING, 5. julija (Tanjug) – V velikih poplavah na jugu Kitajske je utonilo sto ljudi. Narasle vode so odnesle veliko hiš, ogromno ljudi pa je odrezanih od sveta. Najhuje so prizadete južne province Jiangxi, Fujian, Zhejiang, pa tudi območje Guangxi in provinca Ginhai na zahodu države. Samo v provinci Jiangxi je odrezanih od sveta 460 vasi, v katerih živi 70.000 ljudi. V sosednji provinci Zhejiang je odrezanih še 30.000 ljudi. V Jiangxiju so bregove prestopile tri reke. Še vedno dežuje, narasla voda pa grozi, da bo poškodovala jezove na jezeru Poyang. Popolnih podatkov še ni, vendar poročila iz Jiangxija, kjer je ogroženih 3,5 milijona ljudi in poplavljenih 400.000 hektarov polj, pričajo, da ima stihija izjemno rušilno moč.

Tožilec zahteva smrtno kazen za Ochoo

HAVANA, 5. julija – Tožilec in minister za pravosodje general Juan Escalona je včeraj zahteval smrtno kazen z ustrelitvijo za kubanskega generala Arnalda Ochoo in še šest izmed štirinajstih oficirjev in uslužbencev ministrstva za notranje zadeve, obtoženih za nedovoljeno trgovino z mamili. Za druge obtožene je zahteval 15 do 30 let zaporne kazni. Escalona je Ochoo obtožil, da je izdal ljudstvo, domovino in Fidela Castra, saj je tako kot drugi obtoženi dobro poznal kubansko stališče do trgovine z mamili.

Si ameriški veleposlanik lahko vse dovoli?

Takšno vprašanje zastavlja Repubblica ob »spodrsljaju« novoimenovanega Petra Secchia

RIM, 5. julija – Enomesečni hitri tečaj iz diplomatskega obnašanja novoimenovanemu in pravkar prispelemu ameriškemu veleposlaniku v Italiji Petru Secchiu ni kdove kako pomagal. Že na predstavitveni tiskovni konferenci je zakuhal škandal. Dejal je, da si ZDA ne želijo komunistov v rimski vladi zaradi njihovega stališča do temeljnih strateških vprašanj.

Na spodrsljaj so reagirali samo komunisti in neodvisna levica in še nekateri bolj levi ter nekaj časopisov. Vsi drugi so tiho, kot da ne bi bili opazili tega očitno nefer posega v notranje zadeve. Ni sicer izključeno, da je veleposlanika med njegovimi sedanjimi predstavitvenimi obiski katera od državnih ali vladnih osebnosti okarala, javne reakcije iz teh vrst pa doslej ni bilo.

Vodja skupine KPI v poslanski zbornici Renato Zangheri je ostro protestiral in dodal, da so besede toliko težje, ker so izrečene v občutljivem trenutku vladne krize. Neodvisni levičar Franco Bassanini je ambasadorja primerjal z japonskimi vojaki v džungli in pripomnil, da se očitno ne zaveda, da se je hladna vojna že zdavnaj končala.

Res je, da je italijanski tisk od prvega trenutka prežal na besede novega veleposlanika, ki je imel zaradi svojega robatega besednjaka in neprimernih ocen hude težave že v Ameriki. Nekaj senatorjev in ugledni dnevniki so njegovo imenovanje v Rim poskušali preprečiti (in so v ta namen citirali njegove podcenjujoče izjave na račun Italijanov in Italije), a brez uspeha. Peter Secchia, Američan italijanskega porekla, veletrgovec z lesom iz Michigana, je med predsedniško kampanjo finančno krepko podprl Georga Busha. Vendar pa Bush tudi po opozorilih o njegovi neprimernosti Secchiu ni hotel ostati dolžan. Ambasador je zdaj tu.

»Ali bomo še naprej dovoljevali, da si samo ameriški veleposlaniki, nobeden drug, lahko privoščijo, kar jim pade na pamet? In to zdaj, ko se je svet k sreči spremenil, ko novi mednarodni scenarij in odnosi med Vzhodom in Zahodom narekujejo več diplomatske tenkočutnosti,« se ob tem predstavitvenem podvigu sprašuje današnja Repubblica.

JURE PENGOV

RADAR

Pogled iz Tirane na Kosovo

Na kongresu Demokratične fronte Albanije sta Ramiz Alia in Nexhmia Hoxha zatrdila, da Albanci v Jugoslaviji niso manjšina, marveč narod

OD DOPISNIKA TANJUGA

BEOGRAD, 5. julija – Albanski partijski in državni voditelj Ramiz Alia je na 6. kongresu Demokratične fronte Albanije, ki se je začel v ponedeljek, 26. junija, izjavil, da Albance v Jugoslaviji »ne bi smeli obravnavati kot narodnostno manjšino«, ker to po njegovem mnenju niso. Dejal je, da so »po številčnosti na tretjem mestu v tej večnacionalni državi« (Jugoslaviji) in da »brez njih in proti njim ni mogoče doseči ničesar«.

V govorih Ramiza Alie in predsednice demokratične fronte Nexhmie Hoxhe, vdove Enverja Hoxhe, je bilo tako kot že večkrat v Tiraniji rečeno, da si je Albanija iskreno želela in si želi imeti boljše odnose z Jugoslavijo, vendar ni njena krivda, da ni prišlo do vidnega napredka. Oba sta tudi dejala, da si Albanija ne želi »ne destabilizacije ne dezintegracije ne uničenja Jugoslavije, vendar se motijo tisti, ki mislijo, da bo utišala svoj glas pri obrambi zakonitih pravic Albancev v Jugoslaviji«.

Tako Ramiz Alia kot Nexhmia Hoxha sta ponovila, da je Albanija edina prava in resnična socialistična država na svetu. Njene zasluge so, da je z Enverjem Hoxho na čelu opozarjala v drugih socialističnih državah na vse reforme, ki pomenijo »restavracijo kapitalizma«. Jugoslavijo je obtožil, da njeno »stališče do narodnostnih manjšin« temelji na politiki, ki je »v popolnem nasprotju z zdravo pametjo in duhom časa«, in na »stari diskreditirani ideologiji«. Jugoslavija išče vse mogoče razloge kot izgovore za prepire s sosedi.

Tudi Nexhmia Hoxha ne zaostaja za partijskim voditeljem. Trdi, da Albanci v Jugoslaviji ne iščejo usmiljenja, ampak pravice, ki so si jih pridobili z narodnoosvobodilnim bojem, zdaj pa jim jih ne priznajo. »Nasilje nad Albanci na Kosovu in v drugih krajih Jugoslavije, ki traja že dolgo časa (po njenih besedah gre za ubijanje nedolžnih ljudi, zapiranje na tisoče mladincev in veliko revščino), je namerjeno proti vsem Albancem, kjerkoli so!« pravi Hoxhova vdova.

Albanski voditelji ponovno potrjujejo, da se dosledno ravnajo po svojem idolu Enverju Hoxhi in da za nobeno ceno ne zamudijo nobene priložnosti, da bi se v svetu predstavili kot nedolžno jagnje. To pomeni metanje peska v oči in popolno ignoriranje dejstev. Po eni strani delijo lekcije, da je treba »težave in probleme v odnosih s sosedi reševati z dialogom in sodelovanjem, ne pa s konfrontacijo in silo«, po drugi strani pa se ne zmenijo za mednarodne norme in določila mednarodnega prava in zahtevajo, naj bodo pripadniki neke narodnostne manjšine priznani kot narod. Kot da so Albanci na Kosovu posebnega rodu, drugačnega kot Albanci v Albaniji ali drugih državah, v katerih živijo – kot manjšina!

Tudi če bi pri definiciji naroda upoštevali številčnost, česar teorija in praksa reševanja narodnostnega vprašanja in oblikovanja statusa naroda ne poznata, bi bilo korektno, če bi Ramiz Alia navedel vsaj pravilen podatek: albanska narodnostna manjšina je po številu prebivalcev Jugoslavije na petem mestu – za Srbi, Hrvati, Muslimani in Slovenci.

V Albaniji to seveda dobro vedo, vendar si očitno ne pomišljajo ponarejati statistike, da bi bil argument za nesprejemljivo tezo čim večji. Popolnoma logično bi bilo torej, da bi tudi Madžari (ki so po številu na devetem mestu med prebivalci Jugoslavije) zahtevali, naj jim priznajo status naroda, čeprav isti narod tako kot v primeru Albancev na Kosovu živi v svoji državi v naši neposredni soseščini.

Ramiz Alia ne izbira besed, ko posredno ali neposredno prikazuje Jugoslavijo, njene republike in narode, njeno politiko in vodstvo. S sladkimi besedami pa govori o Albaniji, kot da bi fraze lahko prekrile spoznanje o tej državi in njeni stvarnosti, do katerega je prišel svet. Govori o politični modrosti in daljnovidnosti, o interesih miru in splošne varnosti, zavzema se za narodnostno in gospodarsko enakopravnost manjšin, enake državljanske pravice in humanizacijo medčloveških odnosov. Izrekel se je proti zatiranju, diskriminaciji in zanikanju ustavnih svoboščin, pri tem pa je imel v mislih vedno drugega. Ramiz Alia tako kot njegov predhodnik Enver Hoxha nikoli ni bil pripravljen pogledati v oči resnici o svoji državi in politiki: kaj Albanija ima in česa nima, kaj imajo in česa nimajo Albanci v – Albaniji.

BRANKO STOŠIĆ

Grško politično prizorišče se šele bo v resnici segrelo

Leva koalicija je uresničila ambicije, saj ima v vladi resorja, ki si ju je najbolj želela – Začetek katarze

Vladna kriza v Grčiji se je razpletla tako, kot je po volitvah, na katerih nobena stranka ni dobila večine v parlamentu, le malokdo pričakoval. Uresničile so se napovedi Združene levice, ki je izkoristila svojo zgodovinsko priložnost in sestavila vlado. Komunisti so torej prvič prišli v vlado, pa čeprav le začasno; hkrati se je odprla pot katarze, h kateri so v zadnjem času nenehno pozivali.

Leva koalicija, ki ima temeljito posodobljen program (je za članstvo Grčije v ES, prožnejše stališče do oporišč NATO itn.), ima v novi vladi dva resorja; se pravi resor več, kot sta ga ponujala PASOK in Nova demokracija, ko sta imela mandat za sestavo vlade. Natančneje, gre za resorja za notranje zadeve in pravosodje – pravzaprav najpomembnejši področji za uresničitev svoje obljube, pričetek katarze. In Združena levica je nedvomno tista, ki je v zadnjem letu, zlasti v predvolilnem boju, ostala popolnoma čista in je najbrž že zato najprimernješa, da – kot pravi večina Grkov – »počisti političnо prizorišče«.

Vodja socialističnega gibanja PASOK Andreas Papandreu in ministri bivše vlade so s svojo vpletenostjo v afero Koskotas močno omajali ugled gibanja in so nedvomno izključni krivci za poraz na nedavnih parlamentarnih volitvah. A udarec – glede na finančne škandale, ki so se vrstili že od minule jeseni – niti ni bil tako hud. Kajti PASOK je vendarle dobil 39 odstotkov glasov, kar pomeni, da so Grki kljub zmagi Nove demokracije še vedno bolj nagibajo v levo kot v desno.

Desnosredinska Nova demokracija, ki ima torej v začasni vladi vse resorje razen dveh, je zmagovalka in poraženka hkrati. K zmagi na volitvah so ji pomagale le napake gibanja PASOK, kajti v njenem programu ni nikakršnih novosti, ki bi vplivale na razširitev kroga simpatizerjev. Prav zato pa je treba najbrž z zadržki jemati Micotakisove napovedi, da bo njegova stranka na novih parlamentarnih volitvah bolj prepričljivo zmagala in si zagotovila večino v parlamentu.

Grško politično prizorišče se bo pravzaprav šele zdaj zares segrelo. Začasna vlada obljublja, da bo parlament (zdaj naj bi izvolili predsednika in podpredsednika) po kratkem postopku posadil na zatožno klop vse bivše funkcionarje, ki jih sumijo, da so vpleteni v finančni škandal Koskotas. Glede tega prihajajo iz ZDA (kjer je bivši bankir s Krete zaprt) nove in nove podrobnosti. Velika grška državna podjetja (denimo, Olimpic Airways, pošta, telefon in telegraf...), ki so – kot zatrjuje Koskotas – prenesla v njegovo zasebno banko kapital, so bila (zaradi za desetino nižjih obresti) prikrajšana za ogromne zneske. Koliko tega denarja naj bi dobili ministri, ki so spravljali skozi parlament zakone, s katerimi naj bi Koskotasu pomagali pri njegovih špekulacijah, je še neznanka. O tem bo seveda zadnjo besedo povedalo sodišče.

Kakorkoli že, v kratkem se bo klopčič začel odvijati. Razplet afere Koskotas utegne hkrati pomeniti čistko v vrstah PASOK, ne da bi članstvo samo za to kaj storilo. PASOK s prenovljenim vrhom in leva koalicija, ki bo najbolj zaslužna za pričetek katarze, verjetno lahko na prihodnjim parlamentarnih volitvah (jeseni) celo odtegneta Novi demokraciji del volilcev.

LILJANA DJERIĆ

jana

Silovita vera v Evropo

LJUBLJANA, 5. julija – Raziskovalci slovenskega javnega mnenja, ki že dvajset let poizvedujejo po naših nazorih, redno vključijo v anketo tudi nekaj vprašanj o položaju Jugoslavije v svetu in o njeni mednarodni politiki. Spremembe v zadnjih letih kažejo, da je smer premikov enaka kot drugod, se pravi od vsesplošne pravovernosti k vse večji kritičnosti. Tudi v zunanji politiki ni vse zlato, kar se sveti.

Tisto, kar se je nekoč tako bleščalo, je koncept neuvrščenosti, ki je bil predstavljen kot čarobni ključ za razrešitev vseh problemov. Vera vanj se je vezala še z močno razširjenim samoljubjem in zagledanostjo v lastno veličino. Ne zmeraj, se razume. Pred dvajsetimi leti so bili Slovenci relativno kritični ljudje, čeravno v marsičem oblikovani po predpisanem ideološkem modelu. Čistke v prvi polovici sedemdesetih let in silovita idejnopolitična ofenziva, ki jim je sledila, pa so opravile svoje. Izrazit konformizem se je po Titovi smrti razcvetel v pravo ortodoksno in domovinsko evforijo, potem pa je... potem je sledilo obdobje treznjenja, ki mu sociologi danes pravijo tudi zorenje.

Dober zgled takšnega razvoja ponujajo pogledi na to, kakšna naj bi bila zunanja politika, ki bi najbolj ustrezala interesom Jugoslavije. Že dvajset let so ponujene štiri možnosti. Najbolj zaželen, da ne rečemo pravilen odgovor se glasi: »Prizadevati si moramo za mir in enakopravnost med narodi, ne glede na to, ali je to velikim silam všeč ali ne.« Stališča do takšne zunanje politike najizraziteje potrjujejo zgoraj orisani razvoj v slovenskem javnem mnenju. Leta 1969 je ob tem pokimala dobra tretjina ljudi, potem pa je njihovo število začelo rasti in se leta 1980 vzpelo na osupljivih 80 odstotkov. Ta skoraj popolna predanost neuvrščenosti ne glede na posledice se je do letošnje spomladi zmanjšala na 43 odstotkov.

Nekoliko omiljeno stališče, ki se zavzema za mir in enakopravnost, »vendar tako, da se velikim silam ne zamerimo«, kaže večjo stanovitnost. Od začetne slabe tretjine je nato nihalo okrog 20 odstotkov, ob Titovi smrti uplahnelo na desetino, danes pa ima za 16 odstotkov pristašev.

»Skrbimo za svoje probleme, svetovne pa naj vsak ureja, kot more in želi,« je geslo realpolitike. Dolgo je imelo to stališče 10 do 15 odstotkov glasov, leta 1980 celo samo pet. Ko pa je kriza osemdesetih let razodela, koliko imamo lastnih problemov, ki jih prav slabo (ne)urejamo, je ta samokritična treznost postala dokaj popularna. Danes se zanjo zavzema petina Slovencev.

Zadnja možnost pomeni odpoved neuvrščenosti, češ »prej ali slej se bomo morali odločiti za en ali drugi blok«. Vseh dvajset let je bilo skeptikov te vrste zanemarljivo malo – odstotek, dva. Danes jih je že za 6 odstotkov.

Sredi vsesplošnega treznenja tudi odzivi na aktualne dogodke niso več tako enotno aplavdirajoči, kot so bili njega dni. Skepsa o jesenski konferenci neuvrščenih v Beogradu je zelo razširjena. Petina Slovencev ji ne pripisuje prav nobenega pomena, četrtina majhnega in nadaljnja petina srednjega. Za velik pomen se je izreklo samo 16 in za izjemnega le 4 odstotki ljudi, medtem ko so preostali neodločeni.

Seveda se v zadnjih letih ni diskreditiral samo tako imenovani tretji svet in z njim neuvrščenost, zgublja se tudi vera v socializem. Samo četrtina Slovencev misli, da ima socializem še perspektive in skoraj tretjina ob tem vprašanju neopredeljeno skomigne. Kar 42 odstotkov Slovencev pa izjavlja, da se socializem ne bo razvijal oziroma da nima nobene perspektive.

In Slovenski odnos do Evrope? Tega vprašanja raziskava javnega mnenja dolgo ni postavljala, ker ideološke omejitve tega niso dopuščale. Ko pa so v zadnjih letih anketirani dobili možnost, da tudi o tem kaj povedo, se je razkrila silovita vera v Evropo kot konkretni in simbolni prostor. Nihče več upajoče ne gleda na Vzhod, ko gre za politične, gospodarske, znanstvene in kulturne vezi. Ponujanje vzhodnega modela naleti med Slovenci zgolj na prizanesljiv posmeh.

Ko so lani spraševali Slovence, ali bi bilo smiselno, da se Jugoslavija včlani v ES, je bilo pozitivnih odgovorov za 70 odstotov. Ko so letos ponovili vprašanje, je ta večina narasla že na 85 odstotkov.

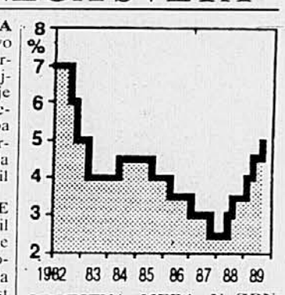
ALENKA PUHAR

IZ POSLOVNEGA SVETA

● NOVA NAROČILA ZA AIRBUS – Naročila za izdelavo letal evropskega konzorcija Airbus še kar dežujejo. Indonezijska letalska družba Garuda je naročila 9 letal tipa A-330, češkoslovaški prevoznik CSA pa dve letali A-310. Doslej je Airbus prejel 557 naročil za letala A-300 in A-300 ter 295 naročil za letala A-310 in A-340.

● GOSPODARSTVO ES JE ZDRAVO – Tako je ocenil funkcionar izvršne komisije Evropske skupnosti za gospodarska in finančna vprašanja Cristofersen. Gospodarska rast v dvanajsterici naj bi bila 3,5 odstotna (prejšnja ocena je bila 3,0), le inflacija (4,75 odstotna, prejšnja napoved 3,6) jih rahlo pesti. V ES naj bi letos in v 1990 odprli še 2,5 do 3 milijona novih delovnih mest (lani 2), kar bi delež brezposelnih v ES zmanjšalo s sedanjih 11 na 10 odstotkov.

● VEČJI PRORAČUNSKI PRIMANJKLJAJ – Primanjkljaj v proračunu Zvezne republike Nemčije bo v naslednjem letu 33 milijard mark, kar je več kot so sprva predvidevali (27,8 milijarde mark). Skupaj naj bi v ZRN leta 1990 za proračun namenili 300,1 milijarde mark, kar je nominalno povečanje proračuna za 3,5 odstotka glede na leto 1988. Kako bodo primanjkljaj pokrili, ostaja skrivnost.

OBRESTNA MERA V ZRN (eskontna stopnja, v %)
vir: Il Sole – 24 Ore

● DOBIČKI SVETOVNIH BANK – Objavili smo že lestvico največjih svetovnih bank glede na depozite v letu 1988. Dodajmo ob tem še nekaj besed o dobičkih, ki kažejo čisto drugačno sliko kot pa depoziti. Pri depozitih namreč krepko vodijo japonske banke, med dobički pa ne. V povprečju je imela največ dobička posamezna britanska banka (ena banka v povprečju 810 milijonov dolarjev), nato pa sledijo kanadska (471 milijonov), švedska (397), ameriška (392), avstralska (390), španska (325) in francoska (320) banka. Japonska banka je tako po povprečnih dobičkih šele na osmem mestu.

JANEZ BARJAN

Zgodba o 14. juliju

7. nadaljevanje

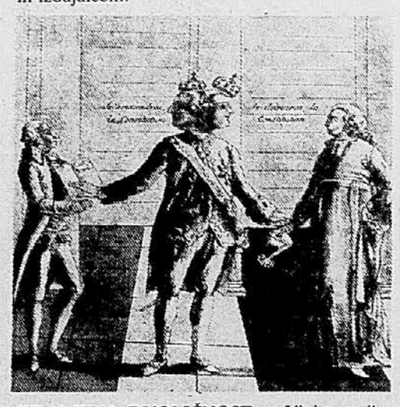
Pij VI., ki je dolgo zavlačeval z odgovorom Ludviku XVI., je zdaj obsodil sklep skupščine, da prevede duhovščino v državljanski status. S tem je bila Francija moralno razklana na dva sovražna tabora.

Škofi, ki so bili že prisegli na ustavo, so po papeževi obsodbi prisego umaknili. V mestih in vaseh, goreče naklonjenih revoluciji, so množice pregnale župnike, ki niso prisegli, ali pa so jim prepovedali opravljati službo božjo, njihove cerkve pa so zaprli. Prav nasprotna reakcija je zajela Flamsko, Alzacijo in pokrajine na zahodu Francije. Tam so z vilami in sekirami oboroženi kmetje pregnali duhovnike, ki so prisegli na ustavo.

Ljudstvo, do obupa razkačeno v enem ali v drugem smislu, je pazilo na sleherno kraljevo kretnjo. Bližala se je velika noč. Kakšnemu duhovniku se bo dal obhajati kralj? Takemu, ki je prisegel, ali takemu, ki ni prisegel? To je bilo v revolucijskem Parizu merilo, ali je kralj izdajalec revolucije ali ni.

Ludvik, ki ni bil preudaren človek, je sam pripomogel k svoji pogubi. Kakor hitro je ljudstvu razkril, da se bo za veliko noč umaknil v nehrupno zavetje svoje graščine v Saint-Cloudu, je bilo vsem jasno: hostijo bo sprejel iz rok duhovnika, ki **ni prisegel**. Za javnost je bilo to isto, kakor če bi kralj sam potrdil obtožbe, ki mu jih je očital Marat.

In tako se je zgodilo, da je razbesnela množica 18. aprila 1791 v Tuilerijskem parku nasilno zaustavila kraljevo, v Saint-Cloud namenjeno kočijo, in prvič javno opsovala vladarja s svinjo in izdajalcem.

KRALJEVA DVOLIČNOST – Vinjeta prikazuje kralja, ko meščanom obljublja, da bo spoštoval ustavo, Cerkvi pa, da jo bo uničil.

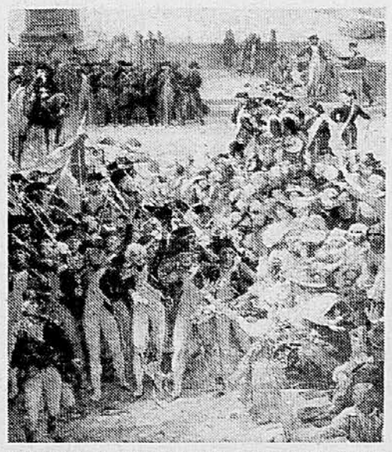
Kralj pobegne iz Pariza

Kralj je obljubo kraljici skušal uresničiti v noči na 21. junij 1791. Ko je zjutraj tega dne kraljevi komornik potrkal na vrata spalnice, da bi kot vsak dan napovedal »sir, ura je sedem«, se ni nihče odzval. Ko je vstopil v sobo, je bila prazna. Kraljeva družina je ponoči s ponarejenimi dokumenti pobegnila.

Kraljica je potovala s potnim listom, izstavljenim na ime baronice Korff, ki je »z otrokoma, služabnikom in tremi služkinjami namenjena v Frankfurt«. Tako je pisalo v dokumentu. Da je bil »služabnik« Ludvik XVI., ni treba posebej poudarjati.

Po Parizu se je v hipu raznesla vest, da je kralj pobegnil in poveljnik Nacionalne garde La Fayette je poslal konjenike, da prestrežejo ubežnike. Kraljeva kočija je imela štiri ure prednosti, a jo je zaradi preobteženosti kmalu izgubila, ker so morali potniki na vsakem klancu izstopiti.

Na poštni postaji v Saint-Menehouldu so ubežniki srečno zamenjali konje in upravnik Drouet jih je nič hudega sluteč spustil naprej proti Varennesu. Ko je kmalu zatem pridirjal

NARODNA GARDA SE ODPRAVLJA NA VOJNO – Kralj je Avstriji napovedal vojno v upanju, da bo francoska vojska poražena, on pa rešen. Začel se je evropski spopad, ki se je končal 23 let pozneje v bitki pri Waterlooju. Na sliki: Cignoetova slika z naslovom »Narodna garda se odpravlja na vojno«.

sel s sporočilom, da je bil v kočiji pobegli kralj, jo je Drouet na konju po bližnjici ubral v Varennes, da bi prestregel begunce.

Beg bi se bil skoraj posrečil, če ne bi bilo nepojasnjenega naključja. Okoli Varennesa so se potikali huzarji markiza Bouilléja in čakali na kralja, da ga varno pospremijo do Montmédyja. Samo razburjene kmete z vilami v rokah bi bilo treba razgnati na varennskih ulicah, pa bi bila kraljevska družina rešena. Tega pa huzarji iz nepojasnjenega vzroka niso storili in Drouet je s pomočjo množice zaustavil kraljevsko kočijo. »Dober dan, sir,« je pozdravil potnike. Te tri besede so zapečatile usodo monarhije v Franciji.

Naslednjega dne se je kraljevska družina ponižana in med potjo opsovana vrnila v pariške Tuilerije, kjer je kralja pričakal La Fayette in mu raportiral, kot da se ne bi nič zgodilo: »Sir, pričakujem vaše ukaze.«

Skupščina, ki ni želela prestrašiti vladarja, je uradno sporočila, da je bil »kralj ugrabljen«. Seveda v Parizu ni bilo najti bedaka, ki bi to verjel. Letaki, s katerimi je skupščina dala oblepiti pariške ulice, so razodevali njeno pravo razpoloženje: **»Kdor bo kralju aplavdiral, bo pretepen, kdor ga bo psoval, bo obešen«**, je pisalo na njih.

Francija dobi ustavo in zakonodajno skupščino

»Zahtevam, da razglasimo republiko in sodimo kralju!« Dantonove besede so v Frančiškanskem klubu naletele na deliranten aplavz. Naslednjega dne je radikalno geslo ponavljala tisočglava množica, ki se je pomikala po Marsovih poljanah. Prestregla sta jo La Fayette in župan Bailly z Nacionalno gardo. Pod streli je obležalo petdeset trupel, več sto ljudi je bilo ranjenih. Med zmernimi in radikalnimi revolucionarji je zazijal globok prepad; v skupščini so imeli zmerni večino in policija je začela iskati organizatorje pohoda po Marsovih poljanah. Danton se je umaknil v Anglijo, Marat se je skril v zakotnem suterenskem stanovanju, Robespierre je zapustil svoje stanovanje in se preselil k mizarskemu mojstru Duplayu.

Ustavodajna skupščina je ravnala, kot da se ni nič zgodilo, naprej razpravlja o zadnjih podrobnostih ustave, je v dokončni obliki redigirana 3. septembra 1791 in predložena kralju v podpis. Ludvik XVI. jo je stisnjenih zob podpisal, predsednik skupščine pa kakor da tega ne bi opazil, zapoje hvalnico kralju: »Veličanstvo, s tem podpisom ste dokončali revolucijo.« Zvečer so v operi aplavdirali kralju in kraljici. Revolucija pa je bila daleč od tega, da bi bila končana! Kralj si je izprosil samo premor!

Delo ustavodajne skupščine se je izteklo 30. septembra 1791 in naslednjega dne so klopi v Maneži zasedli novoizvoljeni poslanci zakonodajne skupščine: 745 politično neizkušenih novincev, kajti tako je, mogoče v pretirani skromnosti, določila ustavodajna skupščina. Tudi nikogar iz vrst »bivšega režima« ni med njimi.

Zmerni iz cistercijanskega kluba, ki je dobil ime po bivšem cistercijanskem samostanu, klubskem sedežu, so posedli po klopeh na desnici. »Feuillanti« – tako jih imenuje politična terminologija – zahtevajo zgolj izvajanje ustave in ničesar drugega. Njihova voditelja sta La Fayette in Camath, ki ni poslanec.

»Neodvisni« so posedli v sredinske klopi. Nihajo zdaj k eni, zdaj k drugi struji, kakor kaže razmerje moči.

Levo stran skupščinske dvorane zasedejo Žirondisti, imenovani po pokrajini ob ustju reke Garonne, kjer je bil doma njihov najbolj briljantni govornik Vergniaud.

Skrajno levico predstavljajo radikalni revolucionarji, katerih voditelja sta bivši kapucin Chabot in Basire.

Poslanci, ki so se prvič znašli v Maneži, so doživeli nepredvideno presenečenje. Množica državljanov, ki je od zunaj opazovala njihov debut, je frenetično aplavdirala Robespierru.

S Karantanijo v nove čase

Od političnega novinarstva do političnega založništva

Kadar **David Tasić** ne izdaja ravno vojaških skrivnosti, najraje izdaja knjige. Pravzaprav je bil eden prvih, ki je pri nas začel s samostojno založniško dejavnostjo, nazadnje pa ga je bilo v tej vlogi mogoče srečati pred tremi tedni, ko je kot sozaložnik predstavljal izbor iz Zagoričnikove poezije (Obsedno stanje). Za kakšno založništvo mu gre in – ali mu gre?

Če se ne motim, si začel s pričevanjsko knjigo o Golem otoku?

Res je. Izdala sva jo skupaj z Dušanom Cunjakom. Gradivo sem imel pripravljeno in izračunala sva, da bodo stroški natisa nizki. Knjiga je bila namenjena srbohrvaškemu govornemu področju, a se ni tam prodala niti ena . . .

Zakaj ne?

Ker je prav tedaj, ko je bila knjiga zunaj, prišlo od znanega procesa. Interes v Sloveniji se je močno povečal in Cunjak je prodal vseh dva tisoč izvodov tukaj.

Da, pod firmo Emonica. Toda ti si se potem kot založnik kmalu pojavil z imenom Karantanija. Mislim, da je bilo konec letošnje zime, ko si že samostojno predstavljal Rožančevo Toplo gredo?

Ko sva s Cunjakom osnovala Emonico, sva mislila, da bo to najina skupna založba. Kmalu pa se je izkazalo, da imava različne koncepte, on je hotel izdajati predvsem pesniške zbirke, jaz pa politično publicistiko, nekaj, kar bi bilo blizu Časopisu za kritiko znanosti. Treba se je bilo ločiti.

Tvoja ambicija je torej biti založnik politične publicistike? Kaj pa tvoje politično novinarstvo?

Ves čas sem hotel biti založnik in publicist. Mislim, da sem v svojem novinarskem obdobju naredil skoraj vse, kar se je dalo v jugoslovanskem prostoru narediti v okviru političnega novinarstva. Zdi se mi, da se ne da več povedati veliko novega.

Tako misliš?

Tako. Spoznali smo celoto, zdaj je mogoče delati le še na detajlih. Kot novinar sem imel vlogo človeka, ki opozarja, kot založnik – odgovarjam tudi na prejšnje vprašanje – pa ne mislim izdajati le politične publicistike, ampak tudi politično literaturo. In Rožančeva Topla greda je v tem smislu dober primer.

Še kaj?

Dogovarjam se na primer z Janijem Kovačičem, rad bi izdal njegove pesmi, sam si omenil moj soizdajateljski delež pri Zagoričnikovi angažirani poeziji, z nekaterimi

David Tasić

avtorji se pogovarjam o memoarih, o čemer zdaj še ne bi rad podrobneje govoril, čaka pa me tudi dolg do Tople grede . . .

Kakšen dolg?

Obljubil sem, da bom do jeseni posebej objavil vse ozadje v zvezi s sporno Rožančevo igro, dokumentacijo. Sem sodi tudi razširjena verzija Inkretove Vroče pomladi 1964. – Toda če govorim o načrtih, moram povedati tudi to, da Karantanija (še) ni registrirana, kakor tudi Emonica ne. Proces verifikacije, ko gre za »trajno delovno skupnost«, je dolg, jaz pa ne morem čakati.

Imaš občutek, da »oblast« pri založbicah tvojega tipa miži na eno oko?

Da, gre izključno za dobro voljo oziroma za politično situacijo, ki podpira podjetništvo.

Kaj meniš, ali je prav zaradi takšne politične situacije treba pohiteti z izdajanjem knjig, kakršne so tvoje, dokler se še da?

Kaj jaz vem, reforme v socializmu so, kot vidimo, silno negotova stvar: za zdaj v bistvu vse sloni na nekaj odločnih ljudeh.

Od tvojega političnega novinarstva do tvojega političnega založništva je seveda samo korak?

Najbolje je imeti možnost pisati o stvareh, ki jih državne založbe ne objavljajo zlepa, in potem imeti tudi možnost, to objaviti v lastni režiji.

Dobro, to blago je zdaj več kot konjunkturno, kaj pa, ko – če sploh – to ne bo več? Bi se lotil tudi globalnejših, »svetovnih« tem?

Seveda, poglej si na primer Švico, tam notranja politika nikogar ne zanima.

Sicer pa ostanejo še biografije, avtobiografije, memoari?

Gotovo, odstavljeni ali »odstopljeni« politiki bodo zdaj močno brani. Značilnost teh časov je, da se pravovernost hitro sprevrača v disidentstvo.

Tvoja ambicija je pravzaprav prispevek h kompletiranju zgodovinskega spomina?

Prej ali slej bo treba mozaik sestaviti do konca.

Ti bi imel k temu mozaiku marsikaj dodati tudi kot avtor, ne le kot založnik in torej zgolj posrednik? Imaš v mislih kaj takega?

Če meriš na ljubljanski proces, potem lahko rečem, da nameravam do jeseni pripraviti knjigo o njem. Vendar to ne bo strogo dokumentarno poročilo; vse skupaj bi rad postavil v obliko znanstvene fantastike z elementi političnega trilerja.

Bo to nekaj takega kot avtobiografska izpoved v žanrski preobleki?

Spodbuda je vsekakor tudi avtobiografska, navsezadnje sem se s to skušnjo dokopal do zanimivih spoznanj, ne bo pa to izpoved. Kot rečeno, gre mi za politični triler, a za zdaj še ne morem govoriti kaj več kot o konceptu.

Vem, da pišeš tudi pesmi . . .

Kar ne pomeni, da jih bom izdal pri svoji založbi.

Ker to niso politične pesmi?

Seveda ne samo zato. Sploh pa ne mislim, da mora imeti vsakdo, ki piše pesmi, tudi svojo zbirko pesmi, obstajati mora tudi zunanji interes.

To je za slovenske razmere zelo lepa misel. Kaj je torej pomembno?

Pomembno je delati naprej.

Na primer ustanoviti lastno knjigarno. Ali jo boš res odprl, kakor sem slišal?

Res, ampak ne jaz in sploh ne sam. Knjigarna, morda že avgusta, bo delovala v okviru ŠKUC, vodili pa jo bomo neodvisni založniki, Amalietti, Cunjak in jaz. To bo prva taka knjigarna pri nas. O »lastni« knjigarni sem pričel razmišljati zato, ker je pri taki inflaciji najteže proizvajalcu knjig in seveda kupcu; skoraj vse, česar ne požre inflacija, ostane trgovini. Imamo tudi že enega sponzorja, to je Kompas.

Toliko načrtov imaš, vsi pa vemo, da te čaka osem mesecev zapora. Misliš, da bo mogoče voditi založniške posle tudi iz zapora?

Upam, da se bo dalo ukvarjati vsaj s publicistiko.

Morda narediti kakšen intervju s katerim od političnih zapornikov?

Jesen utegne biti dolga.

PETER KOLŠEK

Daniel Demšar: Velikani

Recenzijski izvod

Zagovor Edvarda Kocbeka

Boris Pahor: Ta ocean strašno odprt

Pri Slovenski matici je Boris Pahor izdal knjigo »Ta ocean strašno odprt« (opremila jo je Andreja Mejač) – svoj veliki polemični tekst, napisan v obliki dnevnikov, ali kot je zapisano v podnaslovu: »Dnevniški zapiski od julija 1974 do februarja 1976. Sledi zapis iz leta 1980, dodane pa so še razne priloge«. Takoj naj zapišem: gre za obrambo Edvarda Kocbeka in nekaterih njegovih idej, seveda pa tudi nekaterih Pahorjevih dejanj in stališč. Kdor je spremljal dogodke v zvezi s Kocbekom v času, ki ga omenja v podnaslovu Boris Pahor, bo lahko hitro uganil, da gre predvsem za brošuro, ki sta jo v Trstu izdala Boris Pahor in Alojz Rebula, v njej pa je Kocbek v obliki intervjuja spregovoril, ob drugem, o pokolu domobrancev tik po vojni, o vlogi, naravi in izločitvi krščanskih socialistov iz koalicije v NOB, kar vse je tedaj zbudilo pri naših bolj ali manj partijsko mislečih ljudeh in predstavnikih države strahotno ogorčenje – Kocbeku so očitali vse od licemerstva naprej, kar pomeni, tudi napad na Jugoslavijo, izdajo partizanstva itd. Obtožbe se zdaj zdijo značilen rezultat totalitarne metode mišljenja, ta pa je, drugače mislečega povsem diskvalificirati in v javnosti onemogočiti. Namesto normalnega dialoga so tedaj nekatere vodilne strukture slovenske javnosti uprizorile na Kocbeka nezaslišano politično hajko, ki je zbujala odpor tudi v tujini (Nemčija, Francija, Italija). Ta hajka je bila že tedaj v marsičem groteskna, še bolj pa je takšna videti zdaj, ko so Kocbekove ideje – tudi tiste, ki jih je izražal v znani brošuri – žive bolj kot prej.

O Pahorjevem »strašno odprtem oceanu« bodo lahko izčrpneje pisali zgodovinarji in literarni zgodovinarji, v tem zapisu naj opozorim le na nekaj značilnosti te knjige. V njej pisec »rekonstruira« zgodbo o »brošuri«, se pravi, navede razloge za njen nastanek (Kocbekova 70-letnica), nato pa sprejema in zapisuje odmeve nanjo, še preden je izšla (!), posebej pa po njenem izidu marca 1975. Dodati je, da to niso le navadni »odmevi«, temveč bolj komentarji odmevov, pravzaprav polemično zavračanje in dostikrat razkrinkavanje obtožb. Zapiski so tako v glavnem vehementen zagovor, toda tudi eksplikacija Kocbekovih idej, ki so jih njegovi nasprotniki razumeli narobe ali z njimi manipulirali. Dalje so tudi prikaz kulturnopolitičnega položaja manjšine v Italiji v času, v katerem je bil vpliv slovenske monolitno partijske doktrine na manjšino sila velik in je – kot kaže Pahor – včasih posameznike pripravljala do tragikomične »zvestobe«. V tej zvezi je treba zapisati, da je Pahor odločen kritik partijske vistosmernjenosti, vključno z njeno marksistično koncepcijo slovenstva. To se tudi pravi, da je obenem zagovornik političnega pluralizma, saj je prepričan, da v takem sistemu ne bi prišlo do takšnih napadov, in izključitev, kot so doletele Kocbeka. Knjiga pa je tudi osebno izpovedna – čeprav to v manjši meri: v tem smislu namreč, da je v njej govor tudi o določenih segmentih Pahorjeve zasebne eksistence, k čemur naj pristejem tudi njegovo prozno pisanje: v dnevnikih poroča tudi o le-tem, čeprav bolj skopo, kot bi bralec pričakoval. Ob vsem tem piše v njih tudi o svojih stikih z gibanji nepriznanih narodov in etnij. Toda kot nekako že rečeno – osrednja, velika tema prečujočega »oceana« je Edvard Kocbek, njegova konfrontacija s slovensko oblastjo; Pahor ni ravno v vsem njegov somišljenik, toda zanesljiv prijatelj, ki se ne obotavlja, poseči zanj v polemiko, ki ni obetala uspeha: slovenska oblast ga je, nasprotno, izdatno šikanirala.

Z vidika literarne pisave oziroma jezika knjiga sicer ne izpričuje posebne inovativne moči, toda zato je jasna in logična; v njej ni srečati nestrpnosti in izključnosti.

O njenem pomenu je v spremnem eseju (ob drugem) marsikaj povedal Bogo Grafenauer, naj le dodam, da je nedvomno zanimiv dokument, ki bo dobrodošel proučevalcem Edvarda Kocbeka in kulturnopolitične scene nekega časa pri nas. Dopolnjuje namreč podobo o Kocbeku – dopolnjuje tudi podobo o Borisu Pahorju, tržaškem pisatelju in zlasti se borcu za politični pluralizem in realnejši razmislek o slovenstvu in nacionalnem vprašanju. Škoda, da ni izšla prej.

JOŽE HORVAT

Knjiga o koroških Slovencih

Odklon od stare komponente slovenskega narodnega mita

Preglednost in jasnost vsebine, strnjenost obravnavane problematike, neodvečnost tako rekoč slehernega odstavka dajejo knjigi **Teodorja Domeja** »Koroški Slovenci in leto 1938« (izšla je pri celovški založbi Drava) posebno vrednost.

Pri slovenskih publicistih in zgodovinarjih, ki živijo zunaj Jugoslavije, je opaziti ekonomičnost, skrb, da se napiše ali pove samo tisto, kar res sodi v okvir obravnavane tematike in kar osvetli avtorjev namen in cilj, pri piscih v Jugoslaviji pa vidimo, da po nepotrebnem zajemajo zelo na široko in se izgubljajo v podrobnostih, katere ne ilustrirajo glavnega problema, ampak le povečujejo število avtorskih pol, avtorjevo misel pa zameglijo.

Namen in cilj Teodorja Domeja sta braicu, ko knjigo prebere, popolnoma jasna: v enaki meri kot oris stare protislovenske miselnosti na Koroškem in nacistične raznarodovalne politike po letu 1938 mu gre za kritičen oris obnašanja slovenskih organizacij na Koroškem oziroma posameznih Slovencev v njihovih vodstvih ali zunaj njih.

Avtor odklanja staro komponento tako rekoč narodnega slovenskega mita lastne narodne identitete kot naroda, ki je pripravljen na trpljenje, ki da je nepremagljiv v več kot tisočletnem trpljenju. Čeprav tvega, da se bo zameril tistim, ki na to gledajo drugače kot on, zapiše, da so k izolaciji Slovencev mnogo pripomogle slovenske organizacije same, ker so se posvetile zgolj boju za klasične narodne pravice in se izolirale od naprednih struktur v avstrijskem družbenem življenju. V narodnem gibanju na Koroškem je prevladoval konservativni element, zato sé v njem nista razvila niti liberalna niti socialdemokratska smer. Tisti slovenski učitelji in drugi izobraženci, ki so bili temelj liberalne smeri v tem gibanju, so po koroškem plebiscitu oktobra leta 1920, ki je odločil, da pripade slovenska Koroška republiki Avstriji, zapustili Koroško, zaradi česar je ta smer zelo oslabela.

Po priključitvi Avstrije k Nemčiji leta 1938 je tisti del slovenskega prebivalstva, ki je sledil slovenskim narodnim organizacijam, črpal energijo za svoj pasivni odpor do nacizma v slovenski narodni zavesti, ne toliko iz levega ali konservativno demokratičnega protifašizma. Vodstva slovenskih narodnih organizacij so bila sprva proti nacistom in proti združitvi Avstrije z Nemčijo, kasneje pa ne le da niso nasprotovala ideologiji nemškega nacionalnega socializma, ampak so se celo skušala opreti nanjo v odporu proti dotedanjemu koroškemu raznarodovalnemu programu. Posamezni narodni voditelji so se sklicevali na stališče iz knjige Adolfa Hitlerja, da narodna pripadnost ni posledica posameznikove volje, marveč posledica rojstva, krvi in miselnosti, v resnici pa so bili ohromljeni pred silo nemškega nacionalnega socializma in preplašeni, ker so po prihodu nacistov v Avstriji na oblast nekateri najbolj narodno zavedni Slovenci, duhovniki in drugi morali v zapor ali pa so jih odtrgali od ljudi, na katere so imeli vpliv. Šele potem ko so nacisti, ki so pred ljudskim glasovanjem o združitvi Avstrije z Nemčijo Slovencem veliko obljubljali, začeli načrtno udarjati po njihovih kulturnih in drugih organizacijah, je slovenski tednik Koroški Slovenec pozival k narodni zvestobi.

V svoji želji, da bi si zagotovili kulturno in gospodarsko svobodo, koroški Slovenci niso mogli kaj dosti računati na pomoč Jugoslavije. Približno mesec dni pred glasovanjem prebivalstva v Avstriji o združitvi le-te v Nemčijo – glasovanje je bilo 10. aprila leta 1938 – so v jugoslovanskem senatu v Beogradu razpravljali o vprašanju koroških Slovencev. Predsednik vlade in zunanji minister Stojadinović je zaskrbljene glasove miril z izjavo, da vlada misli, da bo najboljša poroštva za Jugoslovane na Koroškem mogla dobiti v prijateljskem razmerju med Nemčijo in Jugoslavijo. V istem času je slovenski tisk v Ljubljani, ki je prej kritično pisal o dogajanju na Koroškem, moral slediti uradni jugoslovanski politični liniji. Slovensko gibanje, kolikor lahko govorimo o gibanju, proti »kljukastemu križu« na Karavankah je bilo, po besedah avtorja knjige, pod hudim pritiskom policije in cenzure. »Slovenec«, glasilo najmočnejše slovenske stranke in glavnega slovenskega politika dr. Antona Korošca, je pomirjujoče pisal, da je v narodno korist, da se ohrani mir, ki da je za majhen narod, kakor je slovenski, absolutna dobrina, posebno v danih razmerah. Časopisje je le opozoril na dolžnost, da je treba storiti vse za zavarovanje pravic narodnostne manjšine in da to naložgo nikar oteževati z ideološkimi predsodki.

Ko je leta 1941 Nemčija napadla Jugoslavijo, je nacizem na Koroškem uničil vse slovenske organizacije, pregnal slovensko besedo iz cerkve, izgnal skoraj vse slovenske izobražence, v letu 1942 pa pregnal več sto slovenskih družin z njihovih domačij na Koroškem. Isto leto pa se je začel oborožen upor koroških Slovencev proti nacizmu. Ta odpor je po besedah Teodorja Domeja, dal Slovencem na Koroškem po drugi svetovni vojni toliko duševne moči, da se lahko še danes uprejo raznarodovalni strategiji na Koroškem, ki je tudi po zmagi nad nacizmom ostala politični program v deželi.

ALOJZ ŠTRADJOT

Knjiga za slovo

Po sledeh prijateljstva — Traces d'amitié

Francoski kulturni center v Ljubljani je v povezavi s Cankarjevo založbo izdal lepo, ilustrirano knjigo v slovenščini in francoščini, ki že, kot naslov pove, odkriva vrsto skupnih slovensko francoskih spomenikov in vzajemnih vezi, s posebnim poudarkom seveda na obdobju Ilirskih provinc, pa tudi zdajšnji kulturni izmenjavi.

Hkrati pa je knjiga tudi dokaz osebnega prijateljstva pobudnika tega dela Noëla Favreliéra do Slovenije, ki jo po dolgih letih plodne prisotnosti med nami zapušča. To, da je knjiga s francosko gmotno podporo izšla ob 200-letnici francoske revolucije, je samo en okrasek več, kajti dobri in svobodni ljudje se razumejo v revolucijah ali pa tudi brez njih.

Knjiga velikega formata na odličnem papirju podaja braleu 21 kvalitetnih barvnih fotografij Egona Kašeta z uvodom in duhovitimi podpisi k slikam Noëla Favreliéra, v tekstovnem delu pa zgodovinski oris Janeza Šumrade od slovensko frankovskih stikov v 8. stoletju do podrobne osvetlitve Napoleonovih Ilirskih provinc, »katerih zavest se je kasneje ukoreninila pri slovenski liberalni inteligenci in je v marsičem vplivala na slovensko francoske kulturne, pa tudi znanstvene in druge stike v polpretekli dobi«. Prav iz časa revolucije bosta verjetno marsikomu novost opis življenjskih usod Linhartovega prijatelja Martina Kuralta, ki so ga Avstrijci zaprli zaradi simpatiziranja s francosko revolucijo, in kranjskega barona Janeza S. H. Taufferera, ki se je sestal celo z Robespierrovim bratom in ki so ga leta 1796 na Dunaju obsodili na smrt in ustrelili.

Posebej pa so zgovorne fotografije, ki pripovedujejo o vzajemnih stikih, od onih z zlatom tkanih mašnih plaščev princese Marije Ane Sofije za cerkev v Radmirju do abstraktnih kipov francoskih umetnikov na Formi vivi, od panjske končnice iz 19. stoletja, na kateri slovenski kmet uspava francoskega grenadirja, od spomenika Valentinu Vodniku, Ilirskega stebra in skeleta na Podlubelju do Pleterske kartuzije in grobnice Bourboncev na Kostanjevici pri Gorici, od ulice, imenovane po prvem aktivistu OF, ki so ga leta 1942 ustrelili Italijani, Francozu Ernestu Eypru, do grafita »Dreyfus, pomagaj« na steni Francoskega kulturnega centra 1988.

Vsekakor: marsikaj skupnega se lahko najde, če se le hoče, tudi med nami in Francozi, čeravno se je marsikdaj vmes motalo tudi podcenjevanje z ene strani in sumničenje z druge. Noël Favreliér, dober Francoz in dober Slovenec, dezerter, umetnostni študent, predstavnik Renaulta in direktor Francoskega kulturnega centra, pisatelj in likovnik, po potrebi študentske igre v francoščini – celo lev, je svoje poslanstvo v Ljubljani dobro opravil in za njegove prijateljske sledi se mu zahvaljujemo. Sicer pa, kot je Favreliér v uvodu knjige sam navajal Charlesa Nodiera, ki je kot urednik »Telegraphe officiel« ilirskih provinc leta 1812 s spoštovanjem: govoril o Slovencih, češ da ne zaklepajo svojih vrat in da so že tedaj zahtevali ukinitev smrtne kazni, sklenimo tudi mi z njuno skupno mislijo: »Vsakdo, ki zapusti Francijo in pride v Ilirijo, misli, da je spet zagledal svojo domovino.«

BOGDAN POGAČNIK

Ugovori in pripombe

Moje (ne)znanstvene metode . . .

Ne prerekam se rad s pisci take vrste, kot je Janez Peršič, ker je zanje značilna žabja perspektiva. Tudi na tisto **lamo**, o kateri piše Pavel Diakon, je seveda pogledal tako. Pozabil je, da so bili Langobardi na pohodu iz Skandinavije. Prišli so v Mauringo, nato v Golando, kjer so ostali dalj časa in v druge kraje, vse na severu Evrope, na Baltiku ali nedaleč od njega. V krajih, kamor so prišli, so seveda tudi kot osvajalci vladali nad tamošnjim prebivalstvom – no, in ko smo že pri tistem ribniku »qae eorum lingua lama dicitur«, lahko to mesto razumemo tako, kakor sem ga jaz namreč, da se eorum nanaša na prebivalce

Ubogi Grafenauer

Najprej je mož falzificiral moje pisanje in zdaj, da se izmaže, še sam sebe. Pustimo ga! Naj poje, kar pač poje, in kost, ki gloda jo, kar sam zagrebe.

onih krajev, lahko pa tudi na Langobarde. Vendar pa sem dal prednost prvi razlagi, in sicer zategadelj, ker v litavščini lamdyti, kar pomeni isto kot naša lomiti ali v narečju lamati (Pleteršnik). To besedo je etimološko težko ločevati od takšnih, kot so slov. **lom** (der Bruch) in **lama** (ribnik) ali letonska **lama** (usad, vdrtina).

Glede na to, da Pavel Diakon ne navaja natanko kraja, kjer je langobardski knez naletel na tisto znamenito lamo – vemo samo, da še vedno v bližini krajev, kjer še danes živijo Balti ali so vsaj živeli nekoč – je moja domneva, da se **lama** nanaša na jezik Baltov, ne pa na langobardski, povsem upravičena.

Toliko ad ilustrandum k temu, kako ga »Bor spet lomi« in kakšne so njegove (ne)znanstvene metode.

MATEJ BOR

Desetletja neke knjižne usode

Biografija v primežu ideologij

Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani je izšla obsežna študija **Franceta Pibernika** »Temni zaliv Franceta Balantiča«, na podlagi »pesnikovih besedil, pisem, zapuščine, izjav njegovih sorodnikov, prijateljev, znancev, sošolcev in drugih dokumentov izrisana pesniška in življenjska pot mladega umetnika«.

Osemdeseta leta ob dokončnem primatu, po mnenju tistih, ki hočejo biti najbolj na tekočem, se pravi tistih, ki radi napovedujejo stvari, ki se bodo, manj radi pa govorijo o stvareh, ki se dogajajo, pa tudi že sestopu fiction-faction variante metafikcijskih vragolij, prinesejo med vsem drugim tudi eksplozijo biografskega pisanja različnih usmerjenosti. Ob razvpitih biografijah in avtobiografijah o velikih ali velikih filmskih in televizijskih zvezdah so se na knjižnem trgu začele pojavljati v povečanem številu tudi biografije za konec dvajsetega stoletja zanimive pisatelje in pesnike, ki so izgubili svojo avro, postali predmet ne več strogo pozitivistično zasnovanih biografij. V krajih, ki jih v želji ali neželji naseljujemo, so se o vsem tem pisali res izključno samo članki in časopisni zapisi. Kljub skoraj zanemarljivim deležem tržnih tveganj in pa seveda vse prej kot zanemarljivim možnostim profita. Kar pa seveda še ne pomeni, da se tudi v programih slovenskih založb niso ali niso več pojavljale različne prevedene avto in biografije, ki pa so vse nosile znamenje neizbrisljivega pečata »že videnega«, se pravi pretežno klasične in banalne romansirane biografije. Pač žanra, ki že leta zagotavlja ravno pravšen uspeh. Nobenih senzacij, ki se jih založbe v teh krajih izjemno bojijo, pač pa dovolj dobro prodajo, ki pokrije del stroškov tiska, ne prinese pa več kot povprečne publicitete, še manj pa zanimanja krogov, ki so blizu stroki.

Ob prevodnih stvareh pa so pač po zakonitostih tovrstne literarno-poljudnoznanstvene produkcije izhajale tudi izvirne. Tudi ali predvsem o ljudeh, povezanih z literaturo. Avtobiografija slovenske manekenke in fotomodela, ki jo je v izjemno neokusni opremi izdala mala založba Feniks, je v tem pogledu popolna in osamljena izjema, ki potrjuje pravilo. Slovenci smo že po tradiciji nagnjeni k biografskemu pisanju, nekakšnemu neobvezno obveznemu skiciranju žitij in bitij slovenskih in tujih pisateljev. Včasih celo do te mere, da recimo v Juksuznih izdajah in izdatnih ilustracijah lahko prebiramo drobce o portugalskem pesniku Fernandu Pessoi, ne da bi pred tem ali istočasno lahko prebirali v prevodu tudi njegovo poezijo. Anomalije so lahko konec koncev zelo povedne, toda ta povednost na žalost ni uporabljiva.

Samo slabih pet let razlike je omogočilo, da se kaj podobnega ni zgodilo tudi s Francetom Balantičem, pesnikom, ki je moral na biografijo čakati samo nekaj let več kot na prvi s strani povojnih oblastniških struktur dovoljen knjižni natis izbora iz svoje poezije. Anomalije, ki so štirideset let spremljale knjižno usodo njegove poezije, imajo sicer bore malo opraviti s kakršnim koli nacionalnim značajem. Če so stvar zgodovinske kontinuitete, so take pač šele v okviru triumfa in zmeraj manj triumfa boljševiškega koncepta, popolnoma zgrešene politikantske kulturne politike. So pa kljub temu, da jih imamo že tako rekoč zapisane s krvjo in v krvi, skrajno banalne, prozorne in povedne na spervertiran način, ki pa je v svoji absurdnosti lahko še vedno usoden.

Zgodovine, ki se je tudi v Balantičevem primeru ponavljala in se lahko v bližnji ali daljni prihodnosti seveda spet ponovi, tako nazorno dokaže svojo ciklično naravnanost, verjetno ni treba posebej obnavljati. V svojem risu dekretnega zamolčevanja in izločitve nekega pesnika zaradi popolnoma neliterarnih in enako popolnoma ideoloških vidikov, ob tem pa najprej tipajočih, potem pa vedno bolj odločnih sunkih v drugo smer, zahtevah po izbrisu prej omenjenega dekreta in dopustitvi branja nesporno kvalitetne poezije, je za tiste, ki je nimajo izrisane na možganskem dnu, v kratkih in dovolj ostrih obrisih začrtana v dodatku h knjigi Franceta Pibernika Temni zaliv Franceta Balantiča, se pravi portretni skici alias biografiji po usodi in usodnosti poezije zanimive literarne figure. Med drugim tudi zato, ker se danes obrazložitev založniškega sveta Državne založbe Slovenije v zvezi z umaknitvijo že natisnjenega izbora Balantičeve poezije v redakciji Mitja Mejaka kot jih povzemamo po Francku Bohancu, niti pogojno ne more več zdeti samo stvar preteklosti, ampak prav nasprotno lahko z nekaterimi lepotnimi spremembami kaj hitro postane stvar bližnje prihodnosti. Izid neke zbirke, ki bi »po mnenju založniškega sveta lahko zamegljevala takratni politični položaj«. Balantičeva poezija pa bi lahko delu slovenske emigracije »služila kot poligon za politične manipulacije« namreč na moč spominja na argumentacije vsem znanih političnih krogov, ki emigracijo uvažajo in jo postavljajo na sever državave bratskih narodov. Logika sprevračanja je enaka, cilji podobni.

No Pibernikova knjiga se ne ukvarja s tovrstnimi vprašanji. Njena vmestitev v mrežo, pogojeno s svetom polisa in iger ideologij, je pogojena ne z načinom pisanja, ampak nujno z izbiro snovi, se pravi literarno figuro, ki se še nekaj časa ne bo uspela rešiti pozitivnih ali negativnih ideoloških predznakov, s katerimi jo obsipajo.

Temni zaliv Franceta Balantiča po svoji strukturi skorajda na nobenem mestu ne odstopa od žanra biografskega pisanja, in to od tistega dela le-tega, ki se uveljavlja predvsem skozi nabor, ureditev in ustrezno avtorsko prezentacijo biografskih, bibliografskih in ostalih podatkov o pisatelju. Če biografija na Slovenskem že po definiciji zavzema vmesni prostor med literarno pozitivistično znanostjo oziroma vedo in esejistično-biografsko beletristiko poljudnega tipa, France Pibernik poskuša dozirati prvine obeh v količini, ki primerno zadovoljuje nestrokovnega bralca, sekundarno pa v zadostni meri tudi literarno vedo. Knjiga se ogiba kakršnim koli radikalnejšim avtorskim posegom, ki bi jo očitneje usmerili proti polju post literature ali novega vala novinarstva. Obenem pa uveljavlja klasično sentimentalno beletristično držo avtorja, ki se poskuša na podlagi pomembnih in obskurnih faktov približati pisateljevemu žitju in bitju do te mere, da bralcem sugerira in primerno patetično opisuje zaplete in razplete v pesnikovi psihi, ki so vodili ali preprečili, da bi se zgodilo to in to, ne pa ono drugo, ki ni to.

Spet paradoksalno se prav ujetost Balantičeve poezije in osebe v ideološka obračunavanja skrajne desnice in levice ujema v žanrsko zahtevo po informacijskem manjku o celotni ali delni vlogi predmeta biografije, ki ob svoji zadovoljitvi omogoča uspeh neke biografije. Če se, kadar ne gre za dekretne prepovedi in načrtno politično zapiranje informacij o nekih dogodkih, serijah dogodkov ali kar življenjih in delih ljudi, ključ za uspešnost neke biografije dosledno giblje v okvirih uspešnega izbrskanja dodatnih, zaradi različnih, včasih obskurnih razlogov nedostopnih informacij, ki so lahko popolnoma banalne ali izjemno pomembne, gre v primerih biografij v primežu ideologij (tudi Balantičevi) predvsem za dve stvari. Prvič za uradno nedostopnost informacij o predmetu biografije, drugič pa za prepoved raziskovanja, predvsem pa publiciranja kakršnih koli podatkov o predmetih potencialnih biografij. Možna je tudi vključitev še dodatnega dejavnika: dostopnosti do uradne razlage ali uradne biografije, ki pa je stvar politične fikcije, ne pa dejanske zgodovine. V Balantičevem primeru je šlo primarno za kombinacijo obeh komponent, po potrebi pa se jima je priključevalo še tretjo.

Pibernikova knjiga je torej zanimiva že samo zaradi dejstva, da je izšla, da razpolaga z nekimi novimi informacijami, ki jih v ustrezni obliki publicira in celo kontrastira z »uradnimi« z obeh strani. Emigrantske desnice in domače vladajoče levice. Boom, ki ga uteleša v določenih bralskih krogih, ni povezan s širše gledano evrop-

Nadaljevanje na 6. strani

Razmislek o romanu

Neskončna žalost omejitve — v resnično umetniškem delu

Ob romanu »Stari pil«, ki ga je **Vlado Žabot** nedavno izdal pri Cankarjevi založbi v Ljubljani.

Kar bi Jana Potockega pripravilo v peklenski krohot spričo paranoične avtodestrukcije, povzema v romanu Vlada Žabota, Stari pil, prav neznanske in neznosne žalosti, osamelosti, totalnega nesmisla, blodnje, mokrote, megle in zamegljenosti, neodrešljivi strah pa je celo edina možnost povetitve v brezčasje polžasto zvite deževne krajine. Če se k temu prida resnična umetniška umetelnost, je pred bralcem svojstvena shrljivka ... in to ena najodličnejših!

Ubogi Kalman, glavni junak in bržčas edina izrazitejša figura romana, je — bódi mu greh oproščen — navaden razsmišljenec; njegova senilnost je kar nenadkriljiva — ne spominja se, zakaj, kako, na kak način je vstopil v začarani svet, kjer se ne porodi jutro, če pa že, ni kaj več od sproščenosti zavoljo krčevitosti, kjer ne pada mrak, temveč večni dež, ki se nenehno tudi nekam sceja, straši plahuta ..., kjer nihče niti ne je, niti ne spi, niti ne opazi, da ne je in ne spi, kjer se zavoljo premočenosti še nihče ne preoblači v suha oblačila, a vsi prisotni duhovi strašno bledijo, ko se zdi, da postaja temnejše, tik pred nesojenim jutrom, upanjem. Žalostni ambient je pojem tujosti in svojevrstne lepote, kaj lepote, žlahtnosti, a prebivalci v njem so zelo preplašeni in bebasti pijančki, vsej tej kilavosti pa je Kalman pika na i — mencanje preplašenega pred preplašenimi je izjemnega spektakularnega pomena, saj so logike tega strahu edinstvene. Prav nobene reči — kot se v danem primeru spodobi — Kalman ne more urediti, niti v sebi niti izven sebe, kar je itak eno in isto, čeprav slehernič, ko skuša povzdigniti glas, paralizirani svet za hip reagira, a ne dovolj! Seveda Kalmana samega brž prevzame občutje skesanosti in ničemur podoben dvom, saj je tudi on le nekdo iz te propadajoče zapitosti, katerega prav izrazita odlika je izmotavanje, bežanje in slednjič panika, tudi on je del te enovitosti, kjer je splošni interes pred zasebnim, kjer se je zasebni zatrtosti moč vdajati le, ko je občestvo osrečeno z demagogijo.

Naj bo jasno — ta omejitev, ta nesmiselna žrtev ni prepuščena zgolj karikiranju, marveč jo razteza, ji daje dihati neskončno občutje življenja in smrti; le da je to dihanje bolj goltanje starosti. Če Nietzschejevemu Zaratustri ni uspelo dovolj nazorno predstaviti takoimenovanega »malega človeka«, z vsemi posledicami njegovega delovanja vred, pa je Žabot pri tem zelo prepričljiv. Ni sicer razvidno, kje so avtorjeve simpatije, razviden je njegov namen — blodnja v krogotoku smrti se izkaže za resnično ekstazo, s prefinjenim čutom za izprevrženost, malomarnost otožnosti in nečimrnost neodločnosti godita odkriti želji po potvorbi resnice, tako da se dišave svojskega pekla razlezejo po krvi, kar utegne goditi celo okameneli in počrneli Lučki, ki kot najgloblje hrepenenje bitja sili Kalmana v zares redko agonijo, ljubezen do vrvi za obešanje in — ah — končno v smrt v valovih: ni dvoma, to je najlepša smrt! Zdaj samomorilec spozna zadnjo vseh resnic: smrt se mu je utelešala tudi kot ženska, objekt poželenja, tu Lucija, saj se je z njim rodila in bo z njim tudi umrla, kot avtor pravi — če se spomnim — v svojem prejšnjem delu Bukovska mati. Brezupna enovitost se ozira od vsepovsod in tudi Žabotovi duhovi umirajo vsaj dvakrat. Kajpak, če vse skupaj ni Lucijina laž — če ne umira le njen nekdanji — z rezervo rečeno — ljubimec, usmrajeni Zef, saj se izkaže, da je mrlič mrliču podoben kot jajcu jajce.

O Luciji: njena odločilna karakteristika je laž (vsaj v Kalmanovih očeh tako kroži), njeno orožje pa je — presenetljivo — obla zadnjica in prsatost. Tudi ona nima sreče — njeni moški so ali povsem impotentni ali je preprosto ne marajo; dražijo jo radi, kar sama drago in vešče prodaja. Zdi se, da je njena nedoumljiva zlaganost edini znanilec neke drugačne, skrivnostne resničnosti (utopije), tako da so njene tri zgodbe določeno poživilo tega samozadostnega in samonezadostnega sveta. Namesto treh zgodb bi jih lahko bilo še več in vsaka bi bila dobrodošla, saj je laž odlična in ustrezna referenca. Funkcionalno gledano: Lucija je krčmarica, ki streže pijačo pivcem, tako je vsem na uslugo, tudi mučeniški čut po otipljivejši pornografski strasti vzpodbuja svojim gostom, in le zdi se, da je nesojenim ždečim upokojencem služkinja, saj je resnična kraljica vaške krčme, z vso okolico vred. Skisano pamet pivcev usmerja kamor hoče, oblastnica. Kdo tu ne bi hotel opaziti očitne podobnosti z Jezusom, odrešenikom, ki je vladal dušam tistih, katerim je služil.

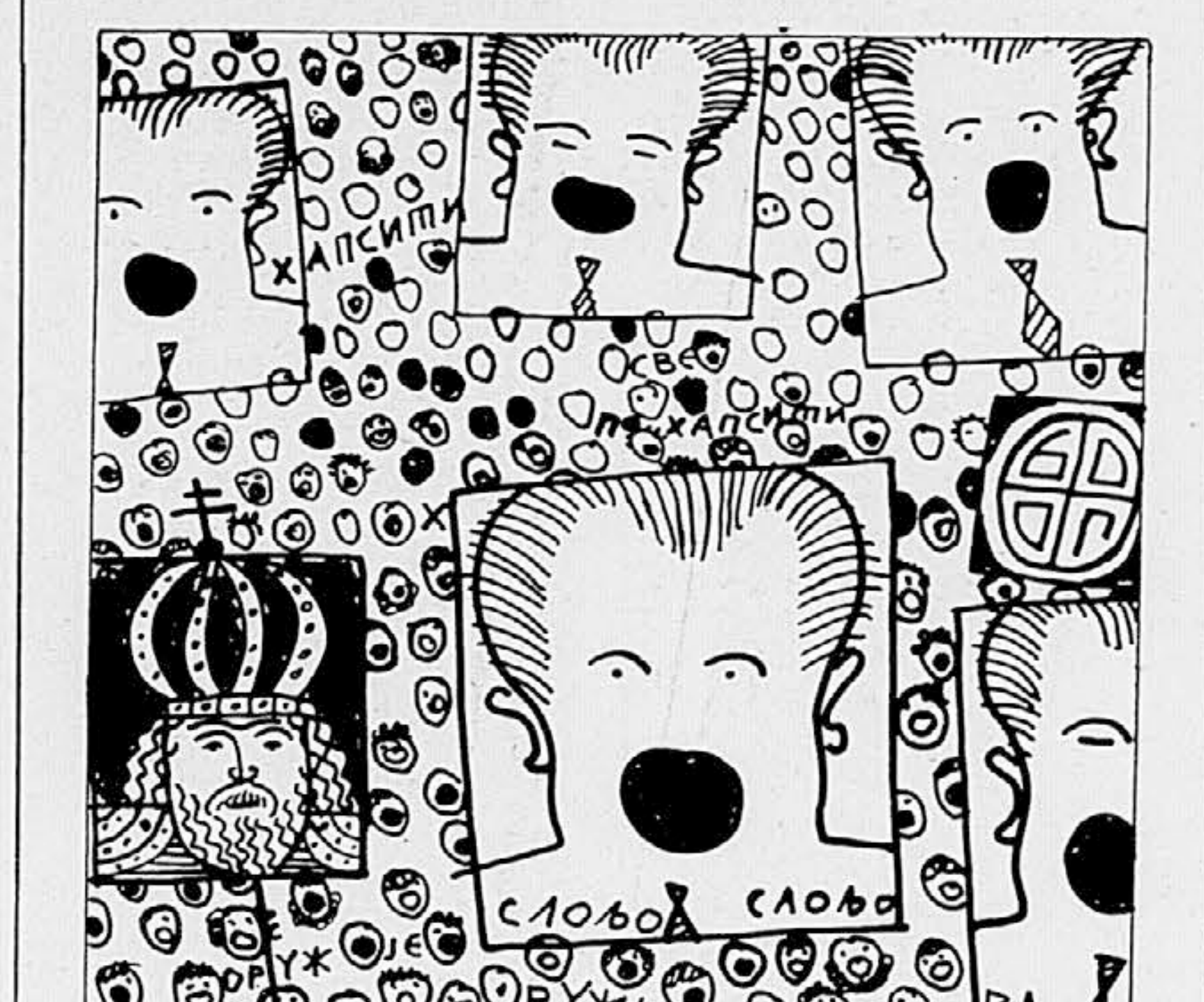
Oblast ponazarja tudi nekoliko skrivnostnejši mož, neki stotnik, lik, ki je najverjetneje inspiriran z edinstvenim slovanskim izročilom o Povodnem možu, z ujetim smrtoglavcem na razprti dlani se stotnik prelevlja v cankarjanske srhljivosti. Sprva je res celo upati, da bo ta v ozadje pomaknjeni nedogledněž prinesel iz podrte graščine odločilnejšo grozo, a v devetem poglavju se izkaže, da se je po srečnejši preteklosti prelevil v homoseksualca, ki trdi, da je nekaj treba, najbrž razočaran nad ženskami — kar tu ni posebej čudno! Da bi si nadel vlogo vraga iz mlajših let, nima več moči.

Tako se je tematika razrasla v prastaro Kristusovo resnico, da obema, ne le eni strani obraza godi klofuta. Nič ne de pogubljenost duše, ki je krščanski moralni kodeks vzela za lastno etiko. Mučno ali ne, Vlado Žabot je uspel. Končno groteskno ali končno neresno, mamljiva je taka arhaičnost, ta skonstruirani — čarobni in piškavi — svet. In tudi zavoljo sloga, ki je v romanopisju prava redkost, je pisca treba pohvaliti: okretnost in lahkotnost podajanja snovi sta nenavadno učinkoviti v ustvarjanju vzdušja. Navzlic temu, da delo nima neke apriorne filozofske nastrojenosti, je več kot zanimivo; berljivo tudi! Pa četudi moja trditev ni povsem zanesljiva! Posebna zaupljivost: avtor se zdi nemalo obseden z odkritjem Kafkovega lika natakarice Friede (Grad), ki toči pivo grajskim hlapcem in jih v poznih nočnih urah z bičem preganja iz gostilne, ven! Kako skrivnosten vpliv imajo nekatere srečnice na literaturo.

Priznajmo si: v poteku osemdesetih let je Vlado Žabot ostal neverjetno zvest namenu — postati pisatelj tako imenovane »utrgane zgodbe«. Bil je stoičen, vzdržal je! Da se neskončno bitje splača neskončno razžaliti in zmaličiti za nastanek »utrgane zgodbe« je Žabot dokazal. Brez licemerstva, prosim! V branje roman priporočam vsem, ki si želijo življenjske lekcije. Njim, ki jim je nemoč vera, pravim — dobrodošli doma! in videli bojo, s kakšno sladostrastno žalostjo se poslavlja umirajoči bog.

IVAN ČRNIČ

Vladimir Makuc: Kosovo polje 1989

Knjiga o »kroniki«

Napotila novinarjem, kako ohraniti »čistost« zvrsti

Založba »Editori riuniti« v Italiji je izdala knjigo z naslovom »Kronika, adijo« (Cronaca, addio). Napisal jo je **Paolo Zardo,** eden najstarejših in najbolj izkušenih italijanskih novinarjev. Obravnava, kakor piše v prologu, družbeni pomen dnevne kronike in napore, ki jih pri spremljanju drobnih dogodkov občuti novinar — kronist.

Gre, pravi Vladimiro Settimelli, eden izmed recenzentov knjige »Kronika, adijo«, za »najstarejši, pa tudi najgloblji novinarski poklic«. Novinarji, ki se ukvarjajo s kroniko, morajo hkrati imeti srce in glavo. V Italiji vsako leto novinarsko združenje nagradi najbolj uspešnega kronista. Pred kakimi petnajstimi leti je to nagrado prejel tudi novinar Primorskega dnevnika iz Trsta Albin Bubnič.

Ko so pred dnevi v Rimu predstavili knjigo, so med drugim dejali, da je kronika »kovačnica« novinarskega poklica. Pod kroniko kajpak razumemo lepe in žalostne doživljaje, toda je že tako, da javno občilo poroča predvsem o žalostnih aspektih življenja, kakršni so denimo kriminalni primeri, brezposelnost, bolezni in seveda smrti ter podobno.

Dnevnik »Il giorno« navaja, da je knjiga »Kronika, adijo« dokaz, kako pogosto novinarske šole napačno ravnajo. Obravnavajo namreč to in ono tematiko, te in one novinarske zvrsti razne novinarske profile, žal pa zanemarjajo prav kroniko, ki pa je naravnost temelj novinarstva; ne glede na to, da se z njo večinoma ukvarjajo mlajši novinarji. So pa tudi primeri, ko se z njo ubadajo izkušeni novinarski kadri; tedaj pa se dogodek pogosto spremeni, kakor piše »Corriere della sera«, dobesedno v literaturo.

Kronika, kakor v bistvu naglaša knjiga, terja, da mora novinar vselej »biti na pravi strani«, da mora biti kar najbolj objektiven. Če bi se temu izneveril, bi brž propadel. Kar pogosti so primeri, ko je novinarjevo razlaganje kakega kriminalnega dogodka, kažipot za nadaljnje raziskave, preiskave in odkritja. Kronist je najbolj neposreden, obenem pa izviren predstavnik novinarskega poklica.

Kronika med drugim zahteva »prisotnost«; doživljaji, ki jih opisuje Zardova knjiga, potrjujejo, da mora biti novinar »kulturno, čustveno in inteligenčno zrel«. Svojo nalogo mora opravljati pošteno, z izostrenim odnosom do resnice ter z globokim spoštovanjem do ljudi, pravi spet »Corriere della sera« v recenziji te knjige. Novinar, ki se ubada s kroniko, je venomer v stiku s tistimi kategorijami prebivalcev, ki so morda najbolj izpostavljene: gre za policiste, gasilce, zdravnike, sodnike in nekatere druge.

Vendar ne gre samo za »prisotnost«. Novinar mora hkrati pokazati, da se je »vživel« v dogodek, da »sodeluje« v razčiščevanju. Njegova naloga je, stvarno »sodelovati«. Izjemen odtenek te naloge pa je v tem, da ga mora vselej spodbujati »human« odnos. Novinar, piše na primer Unitá, mora znati pritegniti, tega pa ne bo dosegel z matematično formulo. Navdihovati ga mora tako rekoč »človeška zrelost«, kajpak poleg izrazitih novinarskih vrlin.

Ta knjiga nas seznanja s stoterimi primeri, ki so napeti, zapleteni, pa tudi čudni. Pa vendar gre zmeraj za »važne« zadeve, čeprav so včasih drobne ali pa se nanašajo na ljudi, ki jih ima javnost kajpak neupravičeno za nepomembne. Vsak primer je »življenje« zase.

Novinar, svari knjiga, pa predvsem ne sme v takih primerih biti cinik, prav tako pa tudi ne sme iskati senzacije »za vsako ceno«. Sleherni dogodek, ki spada k dnevni kroniki (seveda zlasti k tako imenovani črni kroniki), je že sam po sebi »scoop«. Žal pa se danes dogaja, da so si poročila o dnevni kroniki zmeraj bolj podobna. Unitá opozarja, da bo ta pojav za kronista lahko usoden.

Zmeraj manj je nažalost »čustvenega« odnosa, ki naj ga odmerja objektivnost poročanja. O kroniki čedalje bolj poročajo razne specializirane agencije, o njej pišejo bilteni, ki so si domala klišejsko podobni. To je slaba stran nove »tehnološke dobe«, bolje rečeno, njenega vpliva tudi na to zvrst novinarstva. Obravnavana knjiga je v bistvu svarilo, da bi moral novinar — kronist »ohraniti kvalitete zrelosti, neposrednosti in kajpak živahnega podajanja«, kakor meni Unitá.«

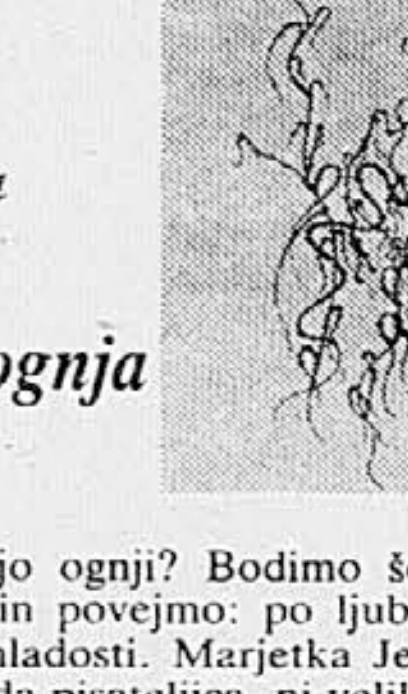
Delo novinarja Paola Zarda, dolgoletnega sposobnega predstavnika »Paese sera«, ki izhaja v Rimu, je pospremil s slikovitim uvodom Tullio de Mauro. Knjiga je berljiva, slog je preprost, toda izjemno »pristen«.

MIRO KOCJAN

Sproti o novih tiskih

Maja Vidmar:
Ihta smeri

Marjetka Jeršek:
Dišave ognja

Ne, ni se treba veseliti in ne razburjati. Maja Vidmar ni izdala nove pesniške zbirke, le iz prejšnjih dveh je (za Emonico) naredila tretjo. Izbor torej, ki si ga Maja Vidmar morda že lahko privošči, saj je nedvomno primadona svoje generacije. O tem torej ne bomo izgubljali besed, poglejmo pa (za reklamo, kajpada), kaj je — med drugim — na zadnjo platnico pripisal pesniški sodrug Milan Dekleva, letošnji Prešernov nagrajenec: .. vrniti se moramo na ozemlje izliva in prisluhniti pitijskemu šepetu ženskih usten. Ne zob za zob, ne oko za oko, ampak: ekstaza za ekstazo!

Kako dišijo ognji? Bodimo še naprej metaforični in povejmo: po ljubezni, po pesmi, po mladosti. Marjetka Jeršek, sicer tudi mlada pisateljica, ni veliko kriva, če si ne more kaj, da ne bi ob vsem tem, kar ponuja svet, pisala tudi pesmi. Ker ve, da je treba biti za »pravo« poezijo nesrečen, je pesnica tu in tam pač otožna in piše o »usodi«. Toda ni ji mogoče prikriti, da je rada predvsem igriva, in toliko — ker je ženska — tudi »nevarna«. To je drobna poezija, ki je utegnejo zobati izbrani ptički. — Izšla je seveda pri Emonici, kje pa bi naj!

P. K.

O nemški literaturi osemdesetih let

Kje so meje literarne kritike in literarne zgodovine . . .

Čeprav to desetletje še ni končano, je Hubert Winkels v knjigi **Einschnitte. Zur Literatur der 80er Jahre, Köln, 1988, 320 st.** (Zareze. K literaturi 80. let.) že poškušal analizirati značilne literarne pojave v nemški književnosti osemdesetih let. Več kot na dlani pa je, da to ne more biti popolna ali že kar dokončna analiza, temveč kvečjemu »izrez« literarnega ustvarjanja v zadnjih osmih letih.

Knjiga Huberta Winkelsa ima neko značilnost, ki jo je mogoče zaslediti tudi pri nekaterih drugih nemških literarnozgodovinskih knjigah. Gre namreč za to, da literarna zgodovina v vse večji meri prevzema tisto vlogo, ki jo ima pravzaprav literarna kritika – torej sprotno in ažurno poročanje o literaturi. S tem, ko literarna zgodovina prevzema to nalogo, se literarna sodobnost zelo hitro spreminja v literarni scientizem, saj se vse pogosteje pojavlja pretirana znanstvenost pri sprotni literarni recepciji. Nujna posledica tega razvoja je tudi, da so bralci vse preveč obremenjeni z »znanstveno navlako«, literarni zgodovinarji pa si na vse kriplje prizadevajo ustvariti neko shemo, ki je marsikdaj preuranjena in že skoraj nasilna. Navedimo samo en primer: Ralf Schnell je leta 1986 objavil zahodnonemško literarno zgodovino z naslovom Die Literatur der BRD (Stuttgart 1986), v kateri so v zadnjem delu zajeta tudi najnovejša dela nastala v letih od 1976 do 1986. (Knjiga je sicer pregledna in sistematična, smiselno porazdeljena, na socialnozgodovinski podlagi pa poskuša najti stične točke med literarnim in družbenim razvojem.)

Čeprav knjiga Huberta Winkelsa ni literarna zgodovina nemške literature osemdesetih let in takšnih ambicij tudi nima, saj je izbor literatov subjektiven, pa tudi prispevki o posameznih avtorjih so prej interpretacije kot pa razprave, ni mogoče spregledati težnje k znanstvenemu pristopu do — za Winkelsa — tipične literature v tem desetletju. Takšen način je nujno zahtevala že sama narava raziskovanja saj je knjiga domala nespremenjena doktorska disertacija, ki že sama po sebi zahteva znanstveno obravnavo.

Winkels govori v desetih poglavjih svoje knjige o enajstih avtorjih. V prvem delu knjige so literati, rojeni v štiridesetih letih (Markus Werner, Anne Duden, Elfriede Jelinek, Jochen Beyse, Bodo Kirchhoff), v drugem pa pisatelji, rojeni v petdesetih letih (Thorsen Becker, Bodo Morshäuser, Peter Glaser, Thomas Meinecke, Rainald Goetz). Winkels poudarja, da »slednjim politični pohod ni bil več neposredna biografska izkušnja«, pri čemer meri seveda na študentsko gibanje v šestdesetih letih.

Druga značilnost bi bila, da so domala vsi v drugem delu knjige omenjeni avtorji s kulturno dejavnostjo začeli v alternativni, neelitni sceni. Bodo Morshäuser, na primer, je bil glasbeni urednik in diskdžokej pri berlinskem radiju. Peter Glaser je začel najprej obnavljati v alternativnem časopisu Uberblick (Pregled) v Düsseldorfu, še z nekaterimi drugimi punk-glasbeniki pa je posnel ploščo O.R.A.V. (Ohne Rücksicht auf Verluste). Thomas Meinecke je bil osem let sourednik kulturne revije z naslovom Mode und Verzweiflang (Moda in obup), ki je izhajala enkrat letno. Pisal je tudi za druge alternativne revije, delal kot diskdžokej itd. Iz alternativne kulture se je počasi prebil v »elitno kulturo« in začel objavljati v tedniku »Die Zeit«. Svoje kratke zgodbe, tudi tiste, ki jih objavil v reviji »Mode und Verzweiflung«, je kasneje izdal pri založbi Suhrkamp, ki je prav gotovo ena vodilnih in najbolj znanih nemških založb. (T. Meinecke, Mit der Kirche ums Dorf, Kurzgeschichten, Frankfurt/Main 1986.)

Dejstvo, da so mlajši avtorji v Winkelsovi knjigi začeli pisati in ustvarjati v območju alternativne kulture in se šele od tod začeli prebijati v elitno literarno sceno – ne meneč se za družbene standarde in vladajoči kulturni kanon – bi bil lahko že prepričljiv znak za postmodernistične tendence pri teh avtorjih. Winkels vidi problem pisanja in branja v današnjem času v tem, da »branje ni več osrednja kulturna tehnika«, pri čemer se sklicuje na M. Blanchota. Avtorje, rojene v petdesetih letih , bi lahko imenovali tudi »otroci televizije«, saj je z njenim razmahom pisanje in branje izgubilo osrednjo kulturno vlogo v družbi.

Vendar pa avtorji v tej knjigi niso povezani samo generacijsko, temveč so to pisatelji, ki so sooblikovali postmodernistično literaturo in postmodernistične tendence v ZR Nemčiji, čeprav ne bi mogli trditi, da so njihova dela že kar reprezentativen primer nemškega postmodernizma oz. da je Winkelsova razprava nekakšna raziskava postmodernizma v nemški literaturi. V tem primeru bi moral Winkels k svoji raziskavi pritegniti vsaj še tele avtorje in romane: Süskindov Parfum (1985), Ransmayrov Poslednji svet (1988), K. Modickovo Sivino Karolinov (1986) ... Kljub temu se zdi, da Winkels namiguje na postmodernizem, ko pravi: »Povedano z enim stavkom, čeprav ne na kratko: o literaturi, ki se zaveda, da je izpostavljena sodobni hiperprodukciji znakov in podob, konceptij in tolmačenj, vzpostavljena pomnoževanju smisla, zlomu politike in estetike, moči in morale, medijskih učinkov in izkušenj; literaturi, ki se zaveda, da rez med realnim in imaginarnim, med resničnostjo in dozdevnostjo ni več kot le rez v enem filmu, na eni ploskvi in ki hoče drugačne reze. ZAREZE pač (str. 12).«

Kljub temu, da hoče biti Winkels s pričujočo knjigo kar najbolj aktualen, je več kot jasno, da mu je to le deloma uspelo. Lahko bi celo rekli, da je na nekaterih mestih že s svojim izidom zastarela. Tako npr. pri E. Jelinek ni upoštevan pomemben aspekt v njenem literarnem razvoju, roman Die Lust, ki je izšel aprila 1989 pri založbi Rowohlt. Prav tako je Winkels namenoma izpustil vzhodnonemške avtorje, od katerih bi vsaj Christoph Hein zaslužil vso pozornost. Pa kaj, ko je njegov odlični roman Der Tangospieler izšel šele pred kratkim ... S tem pa smo že pri problemu, ki smo ga omenili na začetku in ki se glasi: kje so meje literarne kritike in literarne zgodovine.

SLAVO ŠERC

Nadaljevanje s 5. strani

sko in svetovno publiciteto, ki je je deležna zvrst biografije, ampak z boomom raznovrstnega političnega pisanja, ki je rezultat delne sprostitve politične in kulturno politične situacije. Zanimivo pri tem je, da Pibernikova knjiga sploh nima namena postati politična. Kolikor se le da, se skuša gibati znotraj zvrsti literarne biografije, se izogibati ideološkim poudarkom. Kar pa seveda ne more zajeziti »političnega« branja knjige, koncentracije na za Balantičevo poezijo nebistvene dogodke.

Temni zaliv se začenja s krajšim romansiranim avtorjevim razmišljanjem o pesnikovem rojstnem kraju, se počasi usmerja v dosledno kronološko zasnovano pisanje o Balantičevem odraščanju, okolju, možnih motivacijah in demotivacijah za njegovo pesniško ustvarjanje ... Problematičnost Pibernikove portretne skice je pri tem vseskozi tista, pogojena z zvrstjo, ki ji sledi in v okviru katere ves čas piše. Klasična biografija namreč kljub še tako uspelemu razpolaganju z novimi in novimi podatki o svojem predmetu, ne more najti zadovoljujočega načina ubeseditve. Ves čas mora ciljati na nekaj več kot samo priskrbovanje bralca s podatki, ves čas mora vztrajati v simulaciji avtorskega uvida v stvari za določenimi dogodki, zmeraj znova se mora vzpostavljati kot nekakšen turistični vodič po pisateljevi psihi. Itinerer, ki si ga pri tem začrtuje, je nujno poljuben, potovanja pa so skoraj brez izjeme iztekajo v stanja plehkosti, sentimentalnosti in banalnosti pozitivistične literarne vede, ki vztrajno živi v utvari, da so ji preko izbora podatkov s pomočjo vedenjske psihologije omogočeni skorajda vsevedni vpogledi v pisateljevo psiho.

Pibernika pred usodo takšnih biografij rešujeta po eni strani izbira tematike in zbir zanimivih faktov, ki s preskoki prej omenjenih psihologizacijskih pasusov omogočata dovolj zanimivo branje. Po drugi strani pa deli knjige, ki sicer na podlagi biografske psihologije prenehajo v interpretacijske zasnutke, se pravi deli, ki se eksplicitno ukvarjajo z Balantičevo poezijo, ki so obenem znotraj in izven žanra biografije. Prav ob branju te druge strani Balantičevega portreta se namreč v vseh svoji bogatosti in protislovnosti njegova poezija razkriva kot polje, ki je še tako rekoč popolnoma neobdelano, razmejeno v nejasnih obrisih, ki pa so večkrat tudi nelogični.

Če je Pibernikov Temni zaliv sicer pozno, toda z neverjetno odločnostjo avtorja, da se dokoplje do ogromne količine podatkov, jih razvrsti v klasično biografijo, ki je neklasično sveža v svoji neideološki obravnavi gradiva, v vseh poglavitnih črtah razrešil pesnikovo biografijo, s tem podal tudi potrebno mrežo biblio-biografskih podatkov, bo treba nujno narediti še odločen korak v smer recimo literarno zgodovinske in hermenevtične obdelave njegovega opusa. V bližnji prihodnosti pa seveda tudi izdaji njegovega komentiranega zbranega dela. Toda, če je Pibernikova biografija po sili razmer še morala nastajati v primežu ideologij, se z njo odpira prostor za povsem neideološko branje in pisanje o Balantičevi poeziji. Njeni dekadentnosti, ki operira z enakim referencialnim okvirom kot poezija Braneta Mozetiča, njeni regionalnosti, »magičnem realizmu«, formalizmu ...

TOMAŽ TOPORIŠIČ

Periodika

Sodobna pedagogika 5–6

Na čelu revije razmišlja A. Trstenjak o človeku kot odgovornem in etičnem bitju, ki kot odprt sistem sam vrednoti in se sam odloča. V tem duhu bi morala potekati tudi vzgoja in se upirati današnji krizi vrednot, ki že dodobra zamegljuje razlike med etično dobrim in zlim. Z. Medveš nadaljuje z razpravo o waldorfski pedagogiki, ki jo je odprl že v prejšnji številki SP. Tokrat se loteva njenih antropozofskih temeljev. Razčlenjuje obrat od socialne k antropozofski zasnovanosti te pedagoške inovacije, njene vzgojne smotre, antropozofsko razumevanje otroka in Herbartovo načelo vzgojnosti pouka v Steinerjevi pedagogiki. O akcijskem in tradicionalnem empiričnem pedagoškem raziskovanju piše J. Sagadin. Kritično analizira očitke na račun prvega in odlike, ki jih pripisujejo drugemu ter pri tem primerja obe vrsti raziskovanja O. Kunst Gnamuš razpravlja o jezikovni komunikaciji v razredu. Predpostavka razprave je, da govor v razredu temelji na pretvorbi strokovnih vsebin v pedagoško komunikacijsko razmerje. To pa je sestavljeno iz dveh temeljnih funkcij: medosebne in spoznavne. Dileme inštitucionalizacije šolskega dela ter položaj učitelja in učenca je naslov prispevka M. Resmana. Predmet razpravljanja je šolski red in režim z vidika učenca in učitelja, formalna in neformalna avtoriteta učitelja, učenec kot subjekt med aktivno in pasivno participacijo ter dvojna vzgojno izobraževalna vloga učencev in učiteljev.

Razvoju narodnostnega šolstva v Porabju po letu 1945 je namenjena razprava R. Mejak. Govori o posodabljanju manjšinskega šolstva v Porabju na področju predšolske vzgoje in osnovnega šolanja. S podobno problematiko, le da na narodnostno mešanih območjih Slovenije, se ukvarja A. Nečak Lük. Prikazuje družbeno zasnovo vzgoje in izobraževanja na naših narodnostno mešanih območjih, značilnosti modelov te vzgoje in izobraževanja na obalnem območju in v Prekmurju. M. Golob predstavlja vlogo, razvoj, dejavnosti in posebnosti knjižice v zavodu slepo in slabovidno mladino v Ljubljani. A. Krajnc nadaljuje z razpravo o kriterijih za vrednotenje znanja odraslih. V tej zvezi jo zanima predvsem motivacija odraslih za učenje, nerazvitost kriterijev za ocenjevanje ob pridobivanju formalne izobrazbe. Avtorica sklena, da je v obstoječih razmerah težko ugotoviti dejansko učno uspešnost odraslih.

Na kraju omenjene revije so še novice OECED o inovacijah v vzgoji in izobraževanju (B. Novak), ocena izbranih del dr. P. Mandiča (F. Strmčnik) in poročila o delu Slovenskega društva pedagogov (Z. Medveš, M. Čerar) ter o delu Zveze društev pedagoških delavcev Slovenije (H. Novak).

F. S

Srce in oko 7

Julijska številka revije Prešernove družbe Srce in oko je vrgla pogled na Slovence po svetu. Jože Prešeren v osrednjem sestavku podrobneje poroča, koliko Slovencev živi v posameznih deželah (pa kako so kulturno in društveno organizirani). Prvikrat se v tisku srečujemo z izjemno visoko oceno na tujem živečih Slovencev: 700.000. Pod istim nadnaslovom Iz dveh domovin je objavljen še spominski esej Pogled nazaj, ki ga je napisala ameriška pesnica, hči slovenskih staršev Rose Mary Prosen. V njem pretresljivo slika revno priseljensko otroštvo v Ameriki in srečanje z domovino staršev. V isti okvir sodi tudi reprodukcija na naslovni strani slovensko-ameriškega umetnika Avgusta B. Pusta in barvna fotografska priloga Karla Pesjaka — z avstralskimi motivi.

V številki je veliko proznega branja. Tu je najprej Opazovalnica Petra Stoparja, vsebinsko sklenjena zgodba in še neobjavljenega romana Evina poštevanka. Koroški pisatelj Janko Messner objavlja šestero zanimivih črtic pod skupnim naslovom Na trdih tleh. Izvirno slovensko prozo so prispevali še Marjan Tomšič (Ena mikena nesrečica), Ivan Cimerman (Jaz pa čakam med razori) in Polona Škrinjar (Ženitev Matica Ogrizka). Liriko (Temne pesmi) pa je prispevala Gitica Jakopin.

Tuja poezija je tokrat ljudska, ustno izročilo kanadskih Indijancev, v prepesnitvi Aleša Bergerja. Od tuje proze velja na prvem mestu omeniti noveleto Thomasa Bernharda (Je komedija? Je tragedija), pred kratkim umrlega avstrijskega pisatelja, zatem pa »resnično zgodbo« Roalda Dahla (Geneza in katastrofa), o kateri je mogoče reči, da je vsaj srhljiva.

Svet nam predstavljata dva potopisca: Emil Frelih v sestavku Z vlakom v dežju skozi džunglo in Nemec Carl Heinz Kurz (Skice s potovanj).

Taras Kermauner razglablja v eseju Blago skladje zemlje in neba o svojih novih pogledih na slikarja Pavlovca in o potrebnosti Pavlovčevega slikarstva današnjemu Slovencu. Za Kermaunerja je Pavlovec »nekak Jenko v slikarstvu, a brez Jenkove demonije«. Ob koncu prinša revija nadaljevanje Mojih spominov Antona Šantla, ki utegnejo pomeniti etnološko poglobitev naše vednosti o življenju v prejšnjem stoletju.

»Moj ducat besed« so tokrat napisali Janko Messner, Gitica Jakopin in Dušan Mevlja, duhovite in satirične risbe pa so delo Karla Zelenka.

M. N. K.

Sodobnost 6-7

Kot se za literarno revijo spodobi, je tokrat v novi Sodobnosti neprimerno več literature kot politično angažiranih besedil, pri čemer je še posebej pomembno, da se je uredništvo odločilo za precej izjemno akcijo Glas mladih, v kateri predstavlja predvsem mlajše in še neuveljavljene ustvarjalce in sicer Lidijo Erčulj (Pesmice), Ivana Gregorčiča (poezija Ima tudi vas kdaj?), Igorja Grošlja (poezija Igraš se z voljo), Damjana Jensterla (poezija Ravenala), Dušana Moravca (poezija Rastem v otroka), Zorana Pevca (poezija Zapisi pozabljenih), Tanjo Peršoljo (poezija Skrivnostno-minljivo), Ivana Stropnika (poezija Beležke o pesnicah) in Magdaleno Svetina (poezija Prelisičena samota). Uvod pa je za tokratno številko spisal Miloš Mikeln: gre za temo o družbenih nasprotjih pod naslovom Ko postaneta ideologija in komerc eno.

Pavle Zidar nadaljuje svoj prozni tekst z naslovom Les. To pot objavljeni četrti del je obenem tudi zadnji. Po daljšem času se v reviji vnovič pojavlja Vinko Möderndorfer s prozo Žrelo. Pa tudi Tone Peršek se predstavlja s krajšo prozo, ki jo z zanimivima proznima prispevkoma dopolnjujeta še Tone Doblek in Milan Vincetič. O slovenski literaturi po modernizmu piše Janko Kos, Boštjan Zupančič piše o smislu življenja. V rubriki Soočanja o jadranskem vprašanju piše Janko Jeri. Nadalje revija objavlja eseja češkega literarnega kritika in teoretika stila Zdenka Kožmina o Karlu Čapku. Študiji sta nastajali lani, ko so na Češkem proslavljali 50-letnico smrti tega znanega pisatelja.

V mali anketi Sodobnosti se s štirimi mnenjskimi prispevki nadaljuje tematika Mladi v gledališču, ki jo je revija zastavila že februarja letos. V rubriki Kronika pa sta objavljeni recenziji del Nada, vrni se in Teater je vsepovsod, o letošnji knjižni beri pri Slovenski matici piše Igor Gedrih, o spremembah srbske ustave pa piše Tone Peršak. Z objavo Ostric Dušana Ludvika se zaključuje izbor besedil v tej Sodobnosti.

L.R.

Primorska srečanja 95/96

Revija za družboslovje, gospodarstvo in kulturo, kot so v podnaslovu označena Primorska Srečanja, uvodoma prinaša več zapisov o aktualnih družbenih dogajanjih. Tako Ludvik Toplak v eseju Pravo intelektualne lastnine razmišlja o procesih, ki bi jih lahko sprožil nov ekonomski sistem na podlagi zakona o podjetjih in zakona o tujih vlaganjih. O alpsko-jadranskih srečanjih pod uradnim nazivom Srečanje gledališč Alpe-Jadran piše Zdenka Lovec. Zelo svobodno temo pa si je za razmišljanje izbral Anton Prijatelj, ki v prijaznem prispevku piše o človeških obrazih, o tem, kaj povedo, kakšni so in kam sodijo. Sledi rubrika, v kateri revija predstavlja primorske strokovnjake. Tokrat je za predstavitev izbrala Lojzko Bratuž, literarno zgodovinarko in kulturno delavko, ki dela na univerzi v Vidmu. Željko Kumar piše o Beneških Slovencih, o njihovi zgodovinski preteklosti in nacionalni usodi. Zdenko Lovec piše o Tržaški skupini 85 – in že v naslovu pravi, da ta intelektualna skupina nikakor ni obrobna po svojem pomenu, čeprav je res, da deluje na obrobju. Taras Kermauner objavlja tretje nadaljevanje o Vladimiru Bartolu, nadalje Jožek Štucin zapisuje svojo, čeprav kratko avtorecenzijo, ki pa je obenem tudi uvod k stranem, namenjenim leposlovju. Številni avtorji, mlajši in tudi zrelejši, se predstavljajo z večinoma krajšimi deli iz svoje proze in s poezijo, ki je tokrat, čeprav grem morda za avtorje z manj znanimi imeni, še posebej zanimiva. Sledijo Plejade, iskrice pesniških obetov z imeni – Branko Zupanc, Jure Drijepan, Jožica Prezelj, Blažka Lovšin. Okno v svet, torej rubriko s tem naslovom, pa odpira Pier Paolo Pasolini s svojimi Zgodnjimi pesmimi. Jolka Milič pa je dodala kratek zapis o avtorju. Vlado Sav objavlja Pravljico za dobro jutro. »Mikrodram št. 41« avtorja Dimitrija Kralja pa ima naslov Poizkus državnega udara. Rubrika Zapiski prinaša nekaj odmevov na aktualne kulturne dogodke, slede recenzije z zanimivi sporočili o novih knjigah.

L. R.

Zgodovinski časopis 43

Prva številka 43. letnika Zgodovinskega časopisa (mimogrede letošnja zunanja oprema publikacije je lepe modre barve), prinaša na 154 straneh mnogo pomembnih, novih ugotovitev in razprav, ki bodo obogatile vedenje o naši preteklosti. Članki zajemajo časovno obdobje od najstarejših sledi naše prisotnosti do najnovejše zgodovine. Prvi dve razpravi sta s področja arheologije. Draško Josipović je v svojem prispevku predstavil paleolitska in mezolitska najdišča na prostem v Sloveniji. Gre za topografski oris stanja postaj na prostem. Najdišča, obdelanih je 21, je razdelil po abecednem redu ledinskih imen, če jih ni, si pomaga z navedbo imena najbližjega naselja. Z nekaj stavki je opisal glavne značilnosti najdišča. V zaključku je med drugim opozoril na to, da za študij arheologije in paleontologije ledene dobe manjka strokovnjakov, posebno po odhodu prof. dr. F. Osoleta v pokoj. Na inštitutu za arheologijo ZRC SAZU v Ljubljani skušajo raziskati tudi to dalnje obdobje naše preteklosti, za obsežnejše raziskave pa je premalo strokovnjakov. Druga razprava je prikaz arheoloških raziskovanj Ptuja v zadnjem desetletju. Iva Mikl Curk je objavila predavanje, ki ga je imela na 28. zborovanju slovenskih zgodovinarjev na Ptuju, septembra 1988. Kot je že tradicija je bilo nekaj referatov posvečenih zgodovinski predstavi kraja zborovanja.

Usodo nekdanje knjižnice knezov Auerspergov (Turjaških), je ponazoril dr. Branko Reisp. Knjižnica neprecenljive vrednosti, ki je začela nastajati pred šestimi stoletji na gradu Turjak na Kranjskem, je bila dvestopetdeset let v knežji palači v Ljubljani in skoraj sto let v Zgornji Avstriji.Nato je doživela usodo premnogih eksponatov, prodali so jo na dražbi in iz obeh avkcijskih katalogov je še možno ugotoviti, kakšen je bil njen knjižni fond.

Ctibor Nečas, češki zgodovinar objavlja zanimivo razpravo o prodoru češkega finančnega kapitala v slovenske dežele v prejšnjem in v začetku tega stoletja. Češko-slovenske finančne stike je rekonstruiral na osnovi arhivskih dokumentov, ki jih je zbral v čeških arhivih. Osvetlil je tudi vlogo Ivana Hribarja. Široko politično gibanje Slovencev na podlagi deklaracije Jugoslovanskega kluba v avstrijskem parlamentu maja 1918 in različne odmeve nanj, tako zunaj kot znotraj habsburške monarhije, popisuje dr. Janko Pleterski. V isto obdobje sodi članek Janeza J. Švajncerja, kjer je razložil vojaško organiziranost Slovencev v srbski vojski in nastanek slovenske vojske. Sledi še razprava Igorja Grdine, ki obravnava prva leta jugoslovanske državne tvorbe po prvi svetovni vojni in osvetli vlogo zagovornika republikanskih idej Antona Novačana, pisatelja, politika, odvetnika in diplomata. Na osnovi dveh časnikov, ki jih je Novačan izdajal, to sta Naša Vas in Republikanec, je sledil njegovemu programu, zelo kritičnemu odnosu do drugih slovenskih strank in jugoslovanske državne skupnosti. Novačan je bil eden prvih Slovencev, ki je v svojem programu zahteval slovensko suverenost in državnost, po hudem neuspehu republikancev na volitvah 1923, leta pa se je »pobotal« s kraljem Aleksandrom in sprejel delo diplomata. Iz obdobja druge svetovne vojne je objavljen sestavek Aleša Gabriča o Slovenskem umetniškem klubu. Klub, ki je bil osnovan jeseni 1944 je združeval slovenske umetnike na osvobojenem ozemlju in ni bil vezan na nobeno politično organizacijo. Avtor poudarja, da je bila poglavitna dejavnost kluba odprta razprava med politično oblastjo in kulturnimi delavci, redkejši pa so bili nastopi pred publiko. Klub je že leta 1945 prenehal delovati.

Za razpravami se zvrstijo ustaljene rubrike: zapisi, problemi in diskusije, jubileji, poročila o kongresih, simpozijih, društvenem življenju, ocene in poročila o novejših publikacijah in obvestila.

V rubriki zapisi je Janez Cvirn obdelal vsebino sedmih pisem Marka Vincenca Lipolda, kjer skozi oči pisca doživljamo revolucionarno leto 1848. Peter Štih pa v tekstu z naslovom K polemiki o vprašanju časa prihoda Hrvatov argumentirano zavrača Margetićevo tezo o prihodu dalmatinskih Hrvatov konec 8. stoletja. Na koncu navedimo še jubilante, štirje so, ki so zgodovinski vedi posvetili mnogo dela in časa. Dr. Sergiju Vilfanu so posvečene ob sedemdesetletnici prve strani v Zgodovinskem časopisu. Delo tega uglednega slovenskega pravnega zgodovinarja je opisal dr. Bogo Grafenauer. Bogata bibliografija (sestavil jo je dr. S. Vilfan) pa pritrjuje besedam dr. B. Grafenauerja o velikem prispevku dr. Vilfana zgodovinopisju. Jubilantki Marija Verbič (napisal mag. Stane Granda) in Ema Umek (napisal dr. Jože Žontar), izhajata iz vrst arhivskih delavcev, zato pa ni nič manjši tudi njun prispevek zgodovinski vedi. Ob petinšestdesetletnici dr.Marjana Britovška in njegovem delu pa je spregovoril dr. Vasilij Melik. Bibliografijo je sestavil Alojz Cindrič.

M.G.

Četrta knjiga Enciklopedije Jugoslavije v slovenščini

Čeprav »na kredo«, je četrti zvezek JE le izšel; tako slovenska redakcija dosledno upošteva osnovno hrvatskosrbsko različico

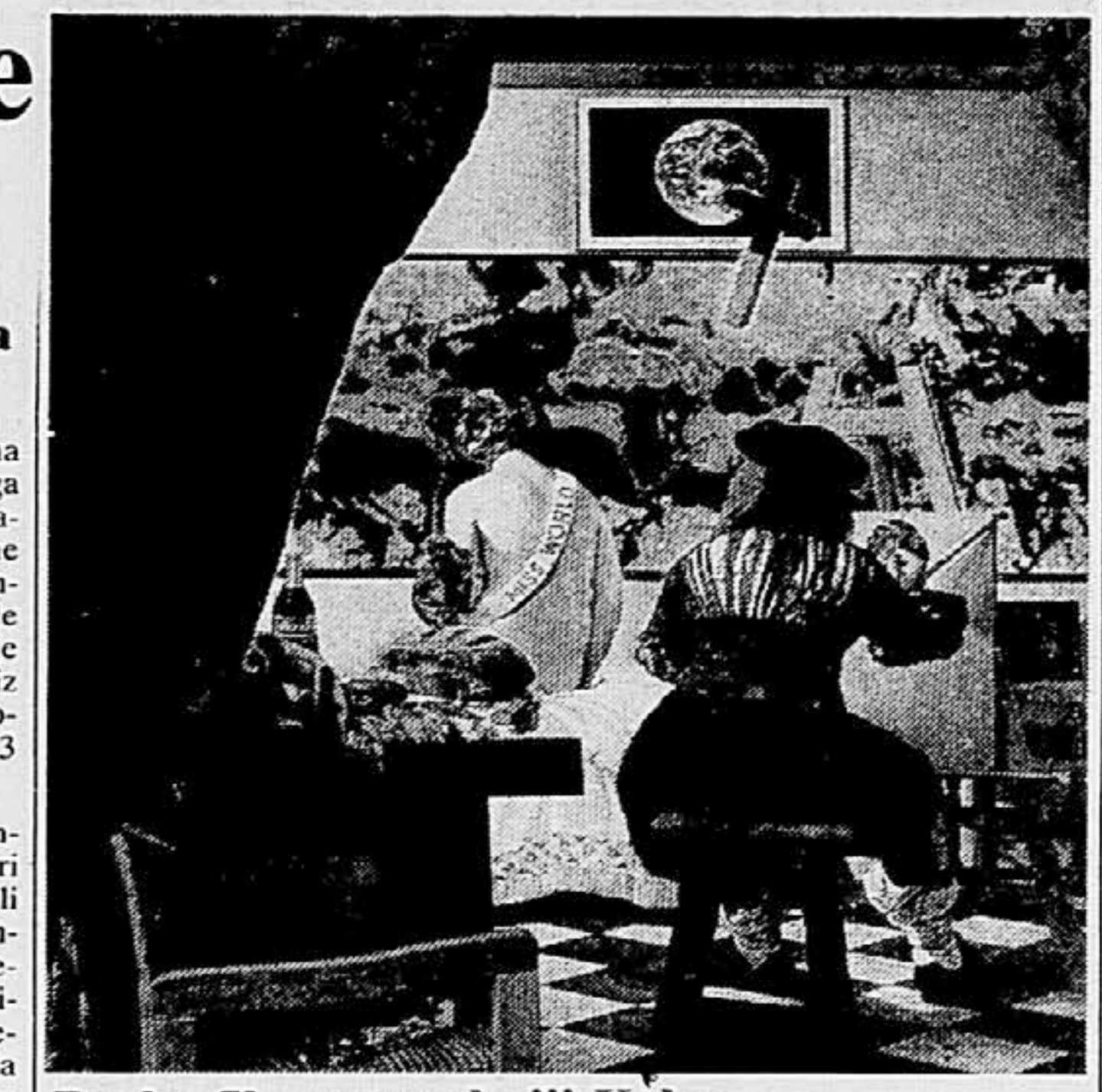
Včeraj je bil v dvorani SAZU pomemben kulturni in znanstveni dogodek. Glavni urednik Enciklopedije Jugoslavije dr. Jakov Sirotković in urednik te zvezne publikacije za izdajo v slovenščini dr. Avguštin Lah sta predstavila četrto knjigo Enciklopedije Jugoslavije v slovenščini. Založnik je zagrebški Jugoslovanski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, knjigo pa je natisnila Mladinska knjiga.

Od družbenega dogovora o izdelavi in financiranju druge izdaje EJ je minilo devet let. Od tedaj je izšlo pet knjig »osnovne« hrvatskosrbske latinične verzije, tej pa najtesneje, z najmanjšim časovnim zamikom sledi prav slovenska inačica (ob makedonski, albanski in madžarski), ki je včeraj obelodanila svoj četrti zvezek (od E do HRV), peti zvezekl pa bo izšel morda že pred koncem tega leta. Vendar to žal ne pomeni, da slovenska redakcija nima finančnih težav, saj je zvezek, o katerem govorimo, izšel, kot je dejal Ciril Zlobec, »na kredo«. In prav Zlobec je bil tisti, ki je na včerajšnjo slovesnost prinesel zagotovilo republiške skupščine in izvršnega sveta, da bodo stroški natisa poravnani. Hkrati je rekel, da se moramo Slovenci odločiti za »dostojanstveno izhajanje«, kar pomeni, da bi naj izšel vsako leto po en zvezek JE v slovenščini. Urednik Avguštin Lah se je zahvalil Svetu Enciklopedije Jugoslavije in zagrebški založbi za zaupanje in knjigo podrobneje predstavil.

Četrta knjiga JE obsega 768 strani in gesla pod E, F, G in delno H – do prvega dela obsežnega prikaza Hrvatov. Med obsežnejšimi gesli omenimo prispevke o epu in epski pesmi, o farmaciji, fašizmu in fevdalizmu, pa o geografiji, geologiji in gimnastiki. Slovenska redakcija ima seveda še dodatno delo, saj njena naloga ni le v tem, da pripravi slovensko verzijo, ampak mora upoštevati tudi deloma različen vrstni red gesel, ki ga zahteva jezikovna različnost. Tako na primer geslo zgodovina ne bo obdelano v »osnovni« variant ti pod I (istorija), pač pa šele pod Z. – Članke za to knjigo je prispevalo okoli 1200 avtorjev iz vseh delov Jugoslavije, neslovenske prispevke je prevajalo 13 prevajalcev.

Na koncu so predstavniki Enciklopedije Jugoslavije prve tri – simbolične – izvode poklonili predstavnikom najvišjih slovenskih inštitucij, Janezu Milčinskemu (SAZU), Aleksandru Ravnikarju (skupščina) in Janku Pleterskemu (predsedstvo SRS). Za spodbudo in spomin pa citirajmo še prvi stavek iz uvoda v prvo knjigo EJ v slovenščini (1983): Enciklopedija Jugoslavije govori o deželi, v kateri smo se rodili po številnih rodovih in ki jo bomo kot svojo očetnjavo zapustili tistim, ki prihajajo.

PETER KOLŠEK

Darko Slavec v galeriji Kolar

V galeriji Kolar v Slovenj Gradcu (v graščini Rotenturn) je že od 10. julija na ogled samostojna pregledna razstava akademskega slikarja in grafika Darka Slavca iz Postojne. V Slavčevem slikarstvu se ob predmetih, vzetih iz resničnosti, nemalokrat pojavljajo tudi čisto domišljijski predmeti ali iz zgodovine slikarstva vzeti motivi, ki so na povsem nepričakovan način vključeni v kompozicijski kontekst. Na sliki: Hommage é Vermeer, olje na platno, 125×100 cm.

GLEDAMO, POSLUŠAMO … OCENJUJEMO

GLEDALIŠČE

Eurokaz rehabilitiran

Proti koncu festivala evropskega gledališča Eurokaz (končal se je v Zagrebu v ponedeljek) so bili eni tistih, ki so glorificirali baročno opero **Šeherezado**, gostje iz moskovskega Satirikona. Izrekali so navdušujoče frazeologeme, kot »idealni teater«, »praznik resničnega gledališča«, »če odštejemo velike balete, tako dobre predstave še nismo videli…« Tako o Šeherezadi torej klirinški trg – konvertibilni žal v Zagrebu ni bil več prisoten. Najbrž zato, ker sta princesko žalostnega obraza, selektorico **Gordano Vnuk**, bolj zanimala posredovanje eksotičnih (t.j. vzhodnoevropskih, perestrojkinih) atipičnih dosežkov zahodnjakom in lastna, Eurokazova produkcija (letošnja **Traviata** v režiji **Branka Brezovca** je postala poosebljenje onanističnega kolapsa s poanto o »koncu umetnosti«).

Če je v Zagrebu postalo jasno, da je Šeherezada najboljša jugoslovanska predstava, **Janez Škof** prvi igralec in **Tomaž Pandur** najambicioznejši teatralik, pa vsa ta dejstva še ne pomenijo, da Šeherezada ne bo doživela podobne usode kot drugi veliki spektakel, Krst pod Triglavom – njen predhodnik. Prva težava se skriva že v dejstvu, da ne gre za benettonski izdelek, mnogo usodnejša pa se zdi nepripravljenost SMG, da bi Šeherezado sploh prodajal.

Čas v Evropi teče hitreje in zgodovina se vendar spreminja. Z njo pa tudi Gledališče, katerega vpliv je največkrat soodvisen od afirmacije gledališke hiše.

Letošnji Eurokaz je spremljalo veliko tehničnih in organizacijskih napak. Absolutno premajhna dvorana za gostujočo predstavo Mladinskega gledališča pa pravzaprav ni bila nič proti ženicam, ki niso hotele odstopiti (zakonsko pridobljenih) štantov z rožami in svečami anamonrojevskemu happeningu skupine **Royal de Luxe** iz Toulousea na Cvetnem trgu. Po enourni zamudi so se Francozi predstavili s snemanjem fotoromana in to na izjemno duhovit način. Naključnega gledalca so privabili z navideznim fotografiranjem, obenem pa demistificirali filmski svet nasploh. Energično, krvavo in neobremenjeno. (Upam, da bo Roza z uličnim teatrom Ljubljano v prihodnje večkrat naredil razposajeno.)

Drugo – razbijaško akcijo Francozov, ki bi se morala dogoditi na Trgu republike, so mestne oblasti prepovedale. Očitno si na moč želijo miru, saj so se mišljenjske paradigme tako sprevrgle, da nikdar ne veš, kdaj gre zares.

Včasih se zgodi, da te na festivalih tudi krasno nategnejo. **Etant Donnés**, grenobelska skupina (brata Eric in Marc Huriado), ki je pred leti inspirirala tudi La Furo dels Baus, je z **Vzponom v nebo** pristala v najbolj usmrajeni hadovski kloaki. Tistega, ki mi bo razložil, kaj naj bi približno pomenili goli, posrebreni ramboidi, ki se menda zelo hitro utrudijo v svojih homofiličnih ritualih, Malevičev križ in komunizem skupaj, bom z veseljem povabil na pivo. Spremljajoči trash, ob katerem so poskakovala naša uboga jetra, je pradavninski »prvi krik« pokazal v še bolj bedni luči… Kje so časi livingovcev, pupilčkov in undergrounda?

To je bilo tudi vprašanje, ki so si ga zastavili prof. Dragan Klaić-Klajo in njegovi učenci (študenti dramaturgije) na kritiški delavnici… »Sranje«, beseda, ki nosi povsem nedvoumen pomen in ki se jo v pisnem izročilu vse premalo uporablja.

Tipičen režiser novega formalizma, newyorški avantagardist **John Jesurun**, je svoj drugi projekt predstavil na sceni »Moša Pijade«. Kar pri njem preseneča, je neverjetna natančnost. Zato postaneš radoveden, kako je pravzaprav njegova perfekcionistična režija zgrajena… Tehnološko čudenje ima svoj adekvat tudi v tekstu. Navzkrižni klepet igralcev s projiciranimi osebami na dveh nasproti si stoječih platnih spremlja govorica, polna besednih iger (paronimi-homonimi-sinonimi) in stavčnih modifikacij. Kot je Jesurun tudi sam izjavil, poskuša s predstavo opozoriti Človeka, naj ne podleže medijskemu terorju. Zanimiv lingvist, ki pa zaradi poenostavljene zgodbice kaj več nima povedati.

Poleg Jesuruna je preko amsterdamske producentske hiše **Mickery** v Zagreb pripotovala tudi bruseljska **Needcompany**, ena izmed skupin novega flamskega vala, ki je v ponedeljek končala zagrebški festival.

Gledati sodobni belgijski teater je opisno rečeno isto kot zreti, čuditi se, biti kontemplativen. To dokazuje tudi **Ça va Jana Lauwersa** (bivši Epigonenteater), ki s samozadostno (antiteleološko) pojavnostjo, ujeto v marginalizirano ludistično fabulo, funkcionira kot čista prezentacija stvari. Kar je hotel Lauwers povedati, je zapisal v gledališki list – in ni se zmotil. Štirijezična izgovarjava citatološkega teksta, kompilacija Bacha in Verdija, ples in maloštevilni scenski elementi po načelu redukcije slikajo konkretnost samo: Ça va govori o zelo preprostih rečeh. O smrti na primer. Deklica sedi in je jabolka. Starec se sprehaja in bere, moški in ženska stojita in se poljubljata. Otrok in smrt, začetek in konec. Kaj se zgodi človeku in kaj človek lahko povzroči… In nenadoma čistost stvari.

Fabrovska iluminacija torej, ki je deloma prosvetlila tudi festivalski izbor.

SIMON KARDUM

GLASBA

Dvořak, Martinu, Eben

Komorni zbor RTV Ljubljana, dva solista, sopranistka Olga Gracelj in tenorist Marjan Trček, trije instrumentalisti, violinista Vera Belič, Božo Mihelčič in violist Cveto Demšar, so z dirigentom **Mirkom Cudermanom** na letnem koncertu v veliki dvorani Slovenske filharmonije temeljito pripravili zborovski izbor čeških skladateljev. Poslušali smo pomembna zborovska dela Antonina Dvořaka, Bohuslava Martinuja in Petra Ebna, v slogovnem zarisu obširno projicirana, umetniško pa presenetljivo enotna v razvojnih konotacijah češkega zborovskega ustvarjanja.

Najstarejši, **Antonin Dvořak**, se je v ciklu petih zborov **V prirode (V naravi)** op. 63 naslonil na basni z istim naslovom, ki jih je napisal Vitezslav Halka. Osnovno pesniško in glasbeno vodilo je češka narava z razkošno Dvořakovo harmonsko in melodično invencijo v široko paleto občutij, ki jih je skladatelj prelil v ta čudovit zborovski venček. Od petih omenimo vsaj četrto zborovsko pesem Vybehla briza beličká (Utrudila se je bela breza), ki je v melodiji presenetljivo blizu Kanglici Antona Schwaba.

Komorni zbor RTV Ljubljana je Dvořakov zborovski ciklus zapel notranje občuteno, mehko, harmonsko polno, v poudarkih izgovorjave razumljivo.

Duhovno zborovski preliv k **Petru Ebnu** ni prav v ničemer zmanjšal pripravljalnega ozračja z izvedbami Dvořaka. Trije zbori **Desire of Ancient Things (Hrepenenje po rečeh nekdanjih)** so nastali leta 1986 po naročilu zbora »Westport Madrigal Singers« iz Connecticuta iz ZDA. Ponotranjeno pesniško vsebino je skladatelj našel v treh pesmih s konca prejšnjega stoletja, ki jih je napisal Arthur Symons. On an air of Rameau, By the Pool in A tune so naslovi. Tudi Eben v tem ciklu preseneča s čisto harmonsko pisavo, v zvoku sodobno, po občutju in izrazu pa je še vedno bolj impresionističen. Njegov harmonski stavek je zelo iztanjšan, zlit z melodijo, ravnotežje mu dajeta nekakšna delitev gornjih in spodnjih glasov v harmonski linearnosti. Ciklus kot sumbliran sodobni harmonski izraz, ki nikjer ne učinkuje agresivno, ampak lirično meditativno. Nekaj tropiranih drobcev v harmonsko in melodično strukturo cikla (Chopin!) pa je v neposrednem odnosu z naslovom. Preseneča skladateljeva nadarjenost za poglobljeno pronicljivost v angleški pesniški tekst. Vse melodične in harmonske prolongacije zborovskega zapisa sta Komorni zbor RTV Ljubljana in dirigent Mirko Cuderman z morda nekaj rahlimi nihanji uspešno izpeljala.

V drugem delu programa pa smo poslušali dve na videz majhni, v resnici pa kar magistralni zborovski deli **Bohuslava Martinuja.** Poslušali smo kantato za sopran solo in mešani zbor **Romance z Pampališek** in kantato za sopran in tenor solo, instrumente in mešani zbor **Mišek z hor.** Obema kantatama je skupna močna naslonitev na češko ljudsko izročilo, skoraj ljudsko obredno.

Romanca o regratu (besedilo Miloslava Bureša) in Mikeš s planine (Miloslav Bureš) opevata češkomoravsko hribovje in ljudske običaje tamkajšnjih prebivalcev. V obeh kantatah sicer še najdemo nekatere vzorčne modele tradicije kantatne umetnosti, v prepojenosti z ljudsko glasbo pa sta veliko prej nekakšen ljudski »rej«, ki izžareva ljudske elemente v pristni umetniški obdelavi. Če je v Kantati o regratu Martinu ubral elegičnost ljudskega čutenja, pa je v Mikešu s planine pravi ljudski epik, ki niza prizore tudi z instrumentalnimi medigrami z umetniško ekonomičnimi, toda izrazito natančno lociranimi ljudskimi iztočnicami plesnih poudarkov. Obe deli sta kot iz ljudske skrinje vzeti umetniški miniaturi; ljudski in umetniški. Odlična **Olga Gracelj** je v prvi kantati doživljala ljudsko občutje s pevsko toplino prehodov in notranjo izpovednostjo, v drugi in v dialogu s tenoristom **Marjanom Trčkom** v skladnem, kar scenskem dopolnjevanju. Tudi Komorni zbor RTV Ljubljana, dirigent Mirko Cuderman in instrumentalisti, so imeli veliko moči za razgibano interpretacijo, saj so se vedno radi pridružili veselju Martinujevega ljudskega obredovanja.

BOGDAN UČAKAR

Popravek

V poročilu o žalni seji SAZU v spomin Borisa Merharja je bilo na tej strani Dela 30. junija pomotoma zapisano, da je na žalni seji govoril Janez Bernik. Na žalni seji je govoril dr. France Bernik, tajnik 2. razreda (za filološke in literarne vede) SAZU. Francetu Berniku in bralcem se opravičujemo.

Po prijetnih sledovih našega prijateljevanja s Francozi

CZ in Francoski kulturni center dvestoletnico francoske revolucije počastila z bogato publikacijo

Z duhovno in pivsko elitnostjo so se včeraj opoldne v Francoskem kulturnem centru Charles Nodier v Ljubljani spomnili dvestoletnice francoske revolucije. Z izredno razkošno dvojezično knjigo Po sledovih prijateljstva, ki sta jo skupaj izdala Cankarjeva založba in omenjeni center Charles Nodier, in z odličnim šampanjcem z zanimivo etiketo, posvečeno sloviti francoski obletnici.

Čeprav je avtor zametka nove publikacije direktor Francoskega kulturnega centra Charles Nodier, Noël Favrelière, je knjiga v svoji končni podobi skupinsko slovensko-francosko delo, pri katerem so med drugimi sodelovali še Janez Šumrada, ki je sestavil zgodovinski oris nekaterih dogodkov, ki so nas v preteklosti povezovali s Francozi, odlične celostranske fotografije je prispeval Egon Kaše, po uvodni besedi je podpise zanje sestavil vsestranski Noël Favrelière, besedilo je prevedla Jožica Pirc, kot opremljevalec nastopa Cveto Jeraša, urednik dela Po sledovih prijateljstva pa je Andrej Novak.

Kako je moč izdati nekaj za oči in misel tako bogato vabljivega v 500 izvodih? S pokroviteljstvom zastopstva Renaulta in Banque Nationale de Paris. Knjiga si namenoma ne prizadeva za kakšno znanstveno izčrpnost, marveč predvsem opozarja na nekatere slovensko-francoske stike, katerih sledi so močneje izražene že v srednjem veku, seveda pa zlasti v letih 1809–1813, ko smo v Ilirskih provincah tako rekoč začeli izraziteje gojiti slovensko zavest, pa prek prosvetljenstva do današnjih dni. Kljub samo nekakšni spominsko markacijski poti skozi mestoma skupno zgodovino, pa so v knjigi nekatere manj znane in celo neznane podrobnosti.

V novejšem času delo Po sledovih prijateljstva – Traces d'amitié opozarja tudi na tri spomenike, ki jih je Ljubljana dobila v času kulturno plodne »vladavine« Noëla Favrelièra in ob tem opozorimo, da bomo v petek dobili še četrtega, ko bo odkrita plošča v spomin štirim guvernerjem Ilirskih provinc.

MARJETA NOVAK KAJZER

Zahteve šolskih sindikatov

Letošnje šolske stavke so zaostrile družbeno odgovornost za reševanje šolskih materialnih vprašanj – Zahteve za več denarja in gospodarnost

Stavkovni val, ki je šole po Sloveniji zajel v marcu in se stopnjeval v maju in juniju, se je v počitniškem času prevesil v sporočila in zahteve, naslovljene za šolo pristojnim družbenim organom in funkcionarjem. Na naše uredništvo je prišlo nekaj takih zahtev in pisem. Nekaj smo jih že povzeli, nekaj jih gotovo še bomo, danes posredujemo pismo učiteljice Sely Šubic iz Poljan.

Ne glede na to, kakšen je trenutni družbeni položaj učitelja, je učitelj duhovna zavest naroda in če ta učitelj stavka, pomeni, da je narod zaradi nečesa v krizi in da je ta kriza tudi njegova.

Po vseh zakonitostih stavkovnih gibanj je to faza, ko stavka intelektualec, kjer ne gre samo za materialna razmerja, ampak gre za spremembo stanja v sistemu. Dolgo je v tem sistemu bilo delo učitelja obravnavano kot političa funkcija in ni bilo priznano kot stroka z vsemi materialnimi zahtevami. V času proračunskega financiranja je politika še imela pozitiven odnos do gmotnega položaja šolstva, predvsem zato, ker je videla šolstvo v funkciji svoje indoktrinacije. Z zadnjimi reformami je izobraževanje prešlo glede financiranja in celo programov v sfero navideznega dogovarjanja med tako imenovanimi uporabniki in izvajalci. Nastal je navidezni konflikt med »ustvarjalci« in »porabniki« družbenih sredstev, ki ga je politika spretno izkoriščala v svoje namene. Ta proces se je navkljub nekaterim dobrim zamislim končal tako, da je šolstvo izgubilo še tisto malo avtonomije in duha napredka. Učiteljski poklic je v igrah okoli svobodne menjave dela, ki so ga trgale od njegovega temeljnega poslanstva, čedalje bolj izgubljal svoje dostojanstvo. S poglabljanjem krize je začelo primanjkovati denarja – ne le za investicije ampak tudi za programe in osebne dohodke. In če temu dodam še sam odnos do učiteljevega izobraževanja ter inkriminiran zakon »z delom pridobljene izobrazbe«, je njegov položaj zdrsnil k dnu družbene lestvice. To se je najbolj videlo ob zadnji reformi srednje šole, ki ni bila zasnovana na strokovnih, temveč na politično ideoloških načelih in to se čuti tudi sedaj ob spremembah šolske zakonodaje, kjer niso upoštevani niti predlogi marksističnega centra pri CK ZKS, kaj šele predlogi neposredno prizadetih strokovnjakov srednjih šol. Potem je tu še predlagani zakon o pedagoški službi, ki hoče ukazati, da severna triglavska stena trenutno gleda na vzhod. Kje so potem vsi deklarirani vsebinski premiki, ki bi zagotavljali tako raven izobraževanja, da bi se začeli vsaj primerjati z uspešnimi izobraževalnimi sistemi v svetu. To je pripeljalo učitelja v negotov in neugleden položaj in do take kulminacije – **da stavka.** To ni zgolj zahteva po spremembi materialnega stanja, ampak uredi-tev razmer nasploh.

Ta stavka je sporočila, da je treba šolstvo razumeti ne kot neko slučajnostno dejavnost, za katero je treba iskati denar s tako imenovano svobodno menjavo dela (ki je preveč odvisna od naključnih faktorjev), temveč na ravni republike, kot denar za nacionalni program. Skrajni čas je, da nacionalni parlament in njegova vlada prevzameta odgovornost pri zagotovitvi pogojev za financiranje nacionalnega izobraževalnega programa in se prenehajo sprenevedati, da je to stvar nekakšnega sporazumevanja med šolami in podjetji, med učitelji in delavci v gospodarstvu.

Izobrazba je poleg kulture in znanosti sestavina nacionalne samobitnosti in podlaga sodobnega razvoja. Brez zagotovljenega programa izobraževanja in ostalih družbenih dejavnosti je ogroženo ne le naše vračanje v civilizirano Evropo – temveč tudi obstoj naroda.

SELY DE BERA ŠUBIC

MARIJAN ZLOBEC

Popoln propad bienala

Baletni bienale Jugoslavije je sicer hiral vrsto let, letošnji pa je dokončno propadel. Takšne manifestacije vsejugoslovanskega pomena, kot smo jo doživljali v letošnjih mokrih in praznih Križankah, ne potrebujemo več. Dovolj je slepljenja in fraz o tem, kako je tudi baletna umetnost nepogrešljivi sestavni del naše kulture in medrepubliškega sodelovanja. Optimizem o ljubljanskem bienalu je pravzaprav začel zamirati že pred več leti, nazadnje leta 1983 ob škandalu spričo neupoštevanja nastopa ljubljanskega Baleta SNG, ki je svoj Baletni večer Igorja Stravinskega odplesal v operni hiši, ne pa na poletnem odru. Ker žirija te »diskriminatorske« predstave ni ocenjevala, so nekateri nagrajenci bienalov vrnili vsa svoja priznanja na teh prireditvah.

Letos so bili dogodki ob bienalu še toliko bolj razvidni v vsej svoji žalostni podobi. Komaj je mogoče verjeti, da izmed desetih v Jugoslaviji delujočih baletnih ansamblov zmoreta priti na bienale (zadnji bienale je odpadel zaradi udeležbe baletnih ansamblov na zagrebški univerziadi) po štirih letih le še dva. Kje je osem ansamblov? Beograjčani so svoj nastop odpovedali spričo »bolezni v ansamblu«, Novosadčani so čakali z odpovedjo tako rekoč do zadnjega dne. (Kako prav je imel direktor Festivala, ko je dejal: »Dokler jih ne vidim v Ljubljani, ne verjamem, da bodo prišli!«). Novosadčani bi bili komaj tretji tekmujoči ansambel, tako rekoč zadnji nujni za podelitev »kompleta medalj«. Pred začetkom bienala so na Festivalu zatrjevali, da žirija predstav ne bo ocenjevala, če bosta tekmovala samo dva ansambla, vendar so si premislili. Z zlato plaketo so tako nagradili Balet HNK Zagreb in Balet NP Sarajevo. Sklepna slovesnost, podelitev priznanj v Križankah, je še omračila temno podobo razmer v jugoslovanskem baletu. Razen profesionalcev (baletnikov, članov žirije, programskega sveta, novinarjev) občinstva tako rekoč ni bilo. Najbrž ni nobene vaške kulturne prireditve, ki bi imela manj občinstva, kot ga je bilo na sklepni slovesnosti ob podelitvi zlatih plaket 12. jugoslovanskega baletnega bienala. Žal ni bilo tudi nikogar izmed predstavnikov občinske, mestne, republiške kulturne politike, kaj šele politike. Če smo natančni: večina nagrajencev sploh ni prišla po svojo nagrado, tako da je njihovo čast rešil »poslednji Mohikanec jugoslovanskega baleta« Milko Šparemblek.

Slovenska kulturna politika, če kaj da nase, bo morala enkrat za vselej in odločno potegniti črto: take manifestacije vsejugoslovanskega pomena, ki je za kulturnega ljubitelja pravi »šok«, za baletno umetniško zvrst pa karikatura, nočemo več imeti. Če ta država res ne zmore ničesar boljšega, potem tudi tega ne potrebuje.

Poskus uvedbe selektorja baletnega bienala, za katerega se je pred leti ogrel programski svet, je obetal veliko več, kot se je pokazalo v rezultatih. Selektorica se je v svojem izboru zavzemala za dela, ki »zaslužijo pozornost zaradi koreografije in interpretacije, kažejo nekaj novega in originalnega, in v katerih se je koreografom posrečilo s plesalci navezati stik, tako da so nastale velike umetniške kreacije«. V svojem intervjuju za naš časopis je napovedala štiri večerne balete, od tega tri koreografije na glasbo domačih skladateljev… Napovedi selektorice se niso uresničile. Prvi poskus je propadel. Zakaj v Ljubljani nista sodelovala ljubljanski in mariborski baletni ansambel? Mariborčani so svojo predstavo, ki jo je izbrala selektorica, menda »razpustili«, zatem pa predlagali drugo, ki pa ni bila primerna za oder poletnega gledališča (Hrestač P. I. Čajkovskega).

Ljubljančani so se odločitvi selektorice »uprli«. Menili so, da ni smotrno tekmovati z baletom, ki je bil že leta 1981 v izvedbi zagrebškega ansambla razglašen za najboljšo predstavo bienala, pa še s koreografom Šparemblekom, ki je na bienalu letos prisoten s Carmino Krležiano (Balet HNK Zagreb). Ljubljančani so bili po tem »nerešljivem« zapletu pripravljeni sodelovati vsaj informativno z drugim baletom, a zaradi dežja niso nastopili.

Po vsem tem se zastavlja več vprašanj, na primer kdo v tej državi sploh še odloča, kdo je za kaj odgovoren, komu so namenjene manifestacije brez občinstva, brez funkcionalnih organizacijskih razmer in primernih pogojev za vrhunsko umetniško produkcijo. Kako naj si razložim dejstvo, da ljubljanski baletni ansambel (skupaj z opernim) s stavko izsili povišanje plač, samo dva dni zatem (ko je stavkajočim ugodeno) pa ne gre na oder (opravljat svojo delovno dolžnost). Ali obstajajo kazni v kulturi; suspenzi, nezaupnice, prepovedi, ukinitve, odstopi?

Letošnji 12. jugoslovanski baletni bienale je povsem propadel. Kako deprimirajoče je vzdušje med baletnimi profesionalci, morda pove dejstvo, da na načrtovano anketo Dela o bienalu (med člani žirije, programskega sveta in drugimi strokovnjaki) ni hotel odgovoriti nihče, razen nekaj neresnih in neobvezujočih fraz izpod peresa direktorja Festivala. Če že ne verjamem več v kulturno politiko, v medrepubliško kulturno sodelovanje, v tako imenovane samoupravne sporazume, v vodstva posameznih umetniških hiš, smem verjeti vsaj še v nekaj – v odlične posameznike (ki jih vendarle ni tako malo). Pričakujem njihov protest in upor.

LIKOVNI GOST IZ SARAJEVA

Ramićev kamniti svet

Afan Ramić, samostojni likovni ustvarjalec iz Sarajeva (rojen leta 1932 v Derventi), se s svojimi deli prvič predstavlja v Sloveniji. V galeriji Zveze društev slovenskih likovnih umetnikov je razstavil več kot trideset slik in 11 manjših kipov, vse ubrano na temo »Proti jugu«. V Ljubljano je prišel nekako mimogrede, po razstavah v Sarajevu, Banjaluki, Zenici in na poti v Arandjelovac ter Novi Sad.

Svoje sedanje delo je posvetil Neretvi in njenemu kamnitemu okolju. »Ne vem, kdaj sem se opredelil za hercegovski kamniti svet, za svetlo sonce, za kanjon Neretve,« je rekel Afan R., kot se podpisuje. »Prijateljem sem dejal, ali morda v tem trenutku nisem jaz izbran od tega pejsaža. Zdelo se mi je, kot da bi bil pod njegovim lastništvom. Proti jugu je bil moj delovni naslov, pozneje sem ga nameraval podrobneje opredeliti. To je metafizični naslov in daje širše možnosti, saj gremo lahko proti Grčiji, Španiji, Mediteranu. S to temo sem se začel ukvarjati januarja lani.«

Afan Ramić je leta 1957 končal Akademijo likovnih umetnosti v Beogradu v razredu Marka Čelebonovića. Študijsko je veliko potoval po evropskih državah in Egiptu. Precej je tudi pisal za sarajevski Odjek, za Svijet in posebej za Oslobodjenje. Ob sedanji priložnosti so mu galerije izdale katalog, prvega v tako izbrani obliki in vsebini. V njem je takole opisal svoja občutja:

»Kadarkoli potujem proti jugu, in slednji se zame prične v tunelu na Ivan-planini, v temi tega tunela vedno premišljujem o tesnobi v Hadu ter o nesmislu, ki vlada spodaj, v globini Planeta. In veselim se vnovičnega prihoda na svetlo, saj vem, da me bo tam nekje pri morju pričakal herojski pejsaž, ki je vzniknil ob Heraklitovih prazačetkih, se dvignil iz Zemljine notranjosti in na njeni površini okamenel, obsijan z južnim soncem in patiniran tako, kot je to mogoče le s čudno vzajemnostjo triade: kamna, sonca in preteklosti.

In vsakič znova se zavem čudnega občutka, da je celotna izkušnja tega sveta narave ujeta prav tukaj, na teh svetlosivih kamnitih tleh, ki so moj smisel, zaradi katerega poskušam sebi razložiti svoje prve in stalne likovne imaginacije in moje razloge, zaradi katerih poskušam vrniti dolg temu pejsažu.

Vem, da je odgovornost velika – pejsaž je tako monumentalen, jaz pa tako majhen.

To je verjetno razlog, zakaj hitim proti neki skali na jugu, proti ‚moji skali'.«

Slikar pripada generaciji bosansko-hercegovskih likovnih umetnikov, ki se je oblikovala v začetku sedemdesetih let. Živi in dela v Sarajevu, v mislih pa je v Počitelju ob Neretvi, kjer ima staro hišo, iz 17. stoletja. Tja pogosto potuje in tam so pobočja s tektonskimi skladi. Vse to doživljanje se za njim vleče kot likovna nit, ki se je sedaj izrazila v njegovem ciklusu »Proti jugu«. Rekel je, da so sive barve le navidezne, da so utišane. Poskusil je narediti bolj barvito sliko, a je bila proti njegovi naravi. Če nanese močno barvo, se je ustraši, v njem se nekaj upre in mora jo umiriti. Svoje sivine je primerjal s plesom, kolom, ki se navzven začenja s počasnimi, umirjenimi koraki, v notranjosti pa je vse živo.

»Reliefno ne upodabljam zato, da bi dobil vtis reliefa, »je rekel,« temveč je to stvar moje narave, mojega temperamenta. Logično se veže na kamniti svet. Med prvimi sem z beograjske akademije prinesel v Sarajevo informel. Mogoče so to majhne kontinuitete, ki jih stalno ohranjam.

S skulpturo sem se začel ukvarjati šele pred kratkim. Neko noč sem se zbudil in si mislil, zakaj ne bi pobral teh pomanjšanih kamnitih ploščic in naredil skulpturo. Ne pretenciozno, ambiciozno, ker nisem kipar, ampak kot poučni predmet, da bi obiskovalca napotil na poreklo svojega dela. Ta skulptura je bila dobro sprejeta in izbrana za bienale male plastike v Murski Soboti. Od teh kipov nisem ničesar pričakoval, pa tudi oni ne od mene. Sicer pa mislim, da slikam ni potrebna posebna pomoč, toda zgodilo se je, da se s skulpturami dopolnjujejo. Želim, da se slika s časom potrdi brez moje navzočnosti.

Sliko, ki jo gledam, želim občutiti s prstnimi blazinicami, čeprav slike ne otipavamo. To je pogled z blazinicami, ko preko prstov doživljamo obliko, temperaturo, utrip, je kompletno občutje kot pogled na ljubezen, na drago osebo.«

Na vprašanje, kako živi kot samostojni likovnik, je odgovoril, da tako, kot živijo drugje. Nekoč je pojasnil, da je samostojnost neka vrsta bolezni, s katero je mogoče doseči tudi visoko starost.

BRANKO SOSIČ

AFAN RAMIĆ

Mladi likovniki zopet na Reki

Na bienalu mladih sodeluje 150 avtorjev z 200 deli – Med nagrajenci tudi Bojan Štokelj

V reški Moderni galeriji je od 22. junija na ogled letošnji bienale mladih, torej tradicionalna likovna prireditev, na kateri sodeluje kar 150 mladih likovnikov. Sedemčlanska žirija, ki ji je predsedoval Želimir Koščević iz Zagreba, je podelila nagrade Dušanu Juriču iz Reke, Bojanu Štoklju iz Divače in Žaneti Vangeli iz Skopja, z nagrado za projekt pa je počastila image liberation organisation iz Zagreba. Đanino Božić iz Kaštelira je prejel odkupno nagrado reške kulturne skupnosti, podobna zagrebška ustanova pa je nagradila Srdana Apostolovića iz Beograda.

Kritiki razstavljenih del na tej prireditvi ugotavljajo razpad t. im. razširjenega pojma umetniškega dela iz 60. let in širitev samih žanrskih del, ki se z inovativnim posegom k materialom in razsežnostim duhovito ukvarjajo s problematiko prostora. Poseben poudarek je pri tem namenjen objektom, simulacijam in instalacijam. Štokljev objekt »Nesmisel je edini možni smisel v ponavljanju brez cilja« pa so razumeli kot primer »zaprtega dela«.

S. J.

NOUR FAREK

Kabilski smehljaj

5. nadaljevanje

Kljub pojasnilu je profesor bivšemu legionarju še zmeraj zameril, da ga je spravil v to pustolovščino.

»Če je res bravičen,« se je vmešal tip s temnimi očali, »naj se nikar ne heca z menoj; sicer si bova kar hitro bot.«

Profesor ni razumel, o čem govori, in to zato, ker ni razumel, kaj bi lahko pomenila beseda ‚bravičen'.

»Prav, Böhling,« je izjavil šef, ki si je očitno prizadeval, da se ne bi zameril bivšemu legionarju, »gospod kapetan bo odločil.«

★ ★ ★

Ko so prišli iz Nemoursa, se je vsa zgodba, ki je bila dotlej za profesorja le neprijetno presenečenje, spremenila v pravo moro.

Voznik je nenadoma zavrl, da se ne bi zaletel v zadnji del avtomobila pred njimi. Na cesti se je zgodila nesreča in prometnik je urejal promet. Ker so bili sredi kolone, so morali voziti korakoma.

Kakšnih petdeset metrov spredaj je policaj pregledoval avtomobile, ki so pripeljali do njega, nato pa pomahal voznikom, da lahko odpeljejo naprej.

Šef je, ne da bi se ozrl, rekel profesorju:

»Profesor, če bi radi ostali živi, vam svetujem, da se niti ne ganete.«

Nesreča se je zgodila na levi strani ceste. Zaradi prehitevanja sta se zaletela citroën D. S. in mercedes.

»Najmanj štirje mrtvi so,« je rekel Böhling, ko je preštel v travi ležeča trupla.

Tip s temnimi očali je smeje se dejal:

»Umrli so na dan svojega praznika.« In da bi zanesljivo prav vsi razumeli po njegovem dobro šalo, je dodal: »No, ja, praznika mrtvih.«

Nihče se ni zasmejal. Šef je z zadržano jezo posegel vmes:

»Rekel sem ti že, da nam daj mir s temi bedarijami, ki se zdijo smešne samo tebi.«

Tip z očali je bil užaljen in si je drznil ugovarjati:

»Nisem jaz kriv, če…«

»Če kaj!« ga je surovo prekinil šef.

»Nič, šef, nič.«

Ko je policaj vozilu pred njimi pomignil, da lahko odpelje naprej, je stopil nekaj korakov stran, da bi spodil zijala, ki so se približala ponesrečenima avtomobiloma.

»Izrabi to, « je šepnil šef, »ne ustavljaj se.«

Voznik je preveč živčno pritisnil na plin in vozilo je kar poskočilo.

Policaj se je presenečeno ozrl in zavpil:

»Hej, vi tam!«

»Drek! Daj, pritisni,« je čisto brez uma zatulil šef.

Kakšnih sto metrov so hitro vozili med dvema kolonama vozil.

Nato sta se koloni razredčili, vendar je bil njihov avto še zmeraj na sredini ceste. Nevarnost je bila še večja, ker je voznik vozil s polnim plinom, ne da bi uporabljal hupo.

Čez dva kilometra je bila cesta manj zabasana in zazdelo se je, da so se izmazali.

★ ★★

»Takoj ko zagledaš kakšno stransko cesto, zavij,« je svetoval šef, ki je bil videti že malce pomirjen.

»Drek! Motorist. Kaj naj naredim?« je vprašal voznik. Šef in Böhling sta se ozrla. Motorist se jim je približeval, ne da bi vključil sireno.

»Ustavi se,« je rekel šef, »mogoče jo bomo odnesli samo z denarno kaznijo.«

Vozilo je upočasnilo in se ustavilo, motorist pa ga je prehitel in se ustavil nekaj metrov naprej. Policaj je brez naglice naslonil motor na stojalo, nato pa je stopil proti avtu.

Sprva je bilo videti, da bo stopil k vozniku, vendar se mu je zaradi gostega prometa zdelo varneje hoditi po robu ceste.

»Nekaterim se torej bolj mudi kot drugim,« je rekel, in to niti ne posebno glasno, in pomolil glavo skozi vrata.

V odgovor mu je voznik le pomolil papirje. Preden jih je policaj vzel, se je ozrl po avtomobilu. Ustavil se je pri Böhlingovi ogromni glavi, ki se je dotikala stropa; vprašal je:

»Kaj pa vi, imate papirje?«

Nenadoma se je razlegel oglušujoč pok, profesor je videl, da je policaj omahnil nazaj, gornji del lobanje se mu je razletel, avto pa je napolnil vonj po zažganem smodniku.

Medtem ko je šef spravljal svojo flinto nazaj pod levo pazduho in rekel: »Gremo, hitro od tod,« je Böhling čisto tehnično pripomnil:

»Pri lugru ni pardona, še zlasti pri taki razdalji.«

Ko so spet speljali, so zaslišali sireno, in Böhling je, ne da bi se ozrl, spet pripomnil:

»Z motoristi je kot s tanki: zmeraj sta dva.«

»Vidva, poskusita ga dobiti,« je šef ukazal obema biričema, ki sta sedela zadaj.

Tipa sta se sklonila skozi okno in namerila na motorista, ki se je približeval.

Ob prvih strelih je policaj zavrl, zaneslo ga je, vendar ni izgubil ravnotežja. Nato je zavil na desno in zapeljal čez polje, da ga streli ne bi mogli doseči.

CATHERINE HERMARY – VIEILLE

Nevernik

38. nadaljevanje

Vojaki, ki so ga gledali, kako se oddaljuje, so molčali pred svojo barikado. Od njih je bilo videti samo še silhuete in rdeče točke cigaret, kakor skoraj ugasli žar svetilnika pred brezmejnostjo teme.

Selim je šel do morja. Cesta Ras–Bejrut je bila prazna, čutiti je bilo bližino morja v hladnem vetru, v pustem vonju noči, v gluhem, neprestanem hrupu. Po kratki utehi, ki jo je doživel v družbi fedajinov, ga je znova prevzela stiska, občutek zapuščenosti, nemoči, imel je občutek, da nosi težo svoje duše.

Dolgo časa je Selim verjel v upanje, to deželo, v ljubezen, ki mu jo bo nekega dne dala Jumana, mislil, da obstaja skrivnost, ki dopušča spreminjanje stvari, jih usmerja. Močan je stal pokonci, toda prevzela ga je vrtoglavica, zamajala skušnjava. Mogoče ne bo ničesar, niti ljubezni niti čezmernosti, samo tišina in sužnost. Borci so imeli prav, vzeti je treba vse, hitro, znati umreti s ponosom, zavračati ponižanje, nesrečo, biti svoja lastna luč.

Ob vznožju stene nasproti morja se je Selim usedel kot berač ali kot utrujen popotnik. Prišla je utrujenost, ker nenadoma ni več vedel, zakaj je hodil. In vendar ni zapustil nič svojega. Od svojega otroštva je sledil isti poti, iskal isti cilj: biti večji od svojega očeta, ne zato da bi ga ponižal, ravno nasprotno, da bi postala zvest temu močnemu drevesu, ki je bil izvir njegovih lastnih korenin, bil skladen, da bi uresničil to notranjo potrebo po harmoniji, zaradi katere je kot majhen deček prijel očetovo in materino roko z istim gibom, da bi gledal, poslušal, razumel. Do začetka vojne se ni počutil drugačnega od ostalih Libanoncev, in nenadoma se mu je dežela, v kateri ni bil rojen, kazala kot kesanje, kot šok, ki mu je zadal prve rane. Imel se je za svobodnega, sedaj pa so zahtevali od njega odkupnino za življenje, mu rekli, da je bil rojen iz laži in da ne obstaja.

Pred njim se je črno razprostiralo morje, včasih se je srebrno zaiskrilo, kakor da potopljeni insekti od časa do časa vzletajo. Ob vznožju te stene, nasproti Mediterana, je imel Selim vtis, da je on podoba kljuna pred ladjo, ki odpira pot naravnost pred njo in sprejema na krov vklenjene ujetnike, ki imajo samo to moč, da se znova parajo.

Zakaj je bila Jumana ta večer odsotna, zakaj je bila vedno odsotna? Kamorkoli bi ji sledil, kamor bi hotela, kamor bi si izbrala, da ga povede, toda ni mu ponudila roke, ostala je blaga, mirna, prijaznih besed, ljubeznivega pogleda. Kdo si je želel njene ljubezni in ljubkosti? Kdo? Ne Samir, ne Američan, ki jo je spravljal v uživanje in jok, ne on, Selim, ki ni imel ničesar. S tem, da si jo je želel, si je želel vse, Žitnico in vrt, lase, da zakoplje vanje svoj obraz, roke, da jih boža, glas da ga tolaži. Potreboval je otroka, da bi gledal kot sonce okrogel Jumanin trebuh, potreboval je vonj po medu, figah in mandeljnih, potreboval je smeh, da bi zazvenela negibnost dni, in njune solze radosti ali muk, ki bi se mešale.

Zazeblo ga je od vlage. Vstal je. Na levi in desni ni bilo nikogar. Kdorkoli bi lahko nenadoma prišel in ga od blizu podrl. »Na cesti Ras-Bejrut so našli truplo doktorja Selima Kassema.« Kaj bi mislila Jumana? Solza za njega, sto za Američana. Ta človek je vzel vse.

Selim je zavihal ovratnik dežnega plašča in šel po Sakiel El Jenzir proti ulici Bekaa, kjer je bila hiša njegovih staršev. Pred njim se je Bejrut zdel mrtev, brez luči, jutra, meseca in Selim se je za trenutek počutil tujca v lastnem mestu. Zmeraj je mislil, da je njegova zgodovina odvisna od njega. Iz tega ni bilo nič. Zaletavala se je v zemljo, veter in človekov spomin. Bodi rojen tu ali tam. Ali je to važno?

Njegov oče – izhajal je iz pastirskega ljudstva, ki se je neprestano selilo s pašnikov – mu je pripovedoval o ljudstvu, ki je čutilo prah in koze, pozabljenem ljudstvu, izgubljenem nekje med šopi suhe trave v dolinah in rdečimi skalami gore, ki išče svojo obljubljeno deželo in se izogiba naseljencem, zadovoljnežem, ki so nanje metali kamenje. Po obupavanju je prišlo sovraštvo, sovraštvo do pozabljenja, do prehudih krivic. Tega sovraštva, ki mu je bilo do sedaj tuje, se je sedaj bal. Samo Jumana bi ga lahko vkoreninila v to deželo, če bi mu dala sinove. Ženske porodijo usodo ljudi, iz dveh teles naredijo reko, iz želje jutranji svit, iz bolečine bivanja ljubezensko zgodbo, ki se ponavlja iz veka v vek, zvečer, okoli ognja kakor dolga pesnitev. Z njimi dobi življenje smisel, postane trs, iz katerega se izvijajo težke ali ostre, močne ali tihe note, ki jim sledi izgubljeni popotnik, da najde pot.

Zeina Kassem je bila v kuhinji, čakala ga je, medtem ko je pripravljala kavo. Želela si je, da bi ga vzela v naročje kot v času njegovega otroštva, toda ni se je upal prositi, ona pa ni imela poguma, da bi to storila.

»Pozno se vračaš, sin,« je samo rekla. »Skrbelo me je, noč je tukaj tako nevarna.«

Selim je vzel skodelico, ki mu jo je ponudila.

»Pomiri se, mama, nikjer ni mest, v katerih se ne umira.«

Dobrodošel bi bil svež veter

● Tudi letošnja Ohcet v Ljubljani je za nami. Organizatorji in turistični delavci so z njo zadovoljni, zlasti z odmevnostjo, ki jo bo glede na število poročnih parov in zastopnikov tiska iz tujine imela po svetu, vendar pa priznavajo, da odziv domačih obiskovalcev le ni izpolnil pričakovanj.

Ohceti bo treba nadeti novo obleko in obliko in jo spraviti iz dolgoletne stereotipnosti, saj postaja vsaj za domače obiskovalce iz leta v leto bolj dolgočasna. Letos je bil tudi dan za zaključno poročno slovesnost nesrečno izbran, saj je 1. julij sovpadel s podaljšanim koncem tedna na račun torkovega praznika in je bila Ljubljana razen starega dela mesta videti kot izumrla. Ljudje so bili na krajših dopustih ali pa so se odpravili že kar na redne, tako da tudi sejmarji in gostinci niso obogateli z izkupičkom.

Organizatorji se sicer vsako leto pohvalijo, da je prireditev minila brez izgub, o kakem dobičku pa ne govorijo, razen o dolgoročni naložbi z odmevnostjo Jugoslavije v svetu, ki se je pa vsaj letos v seštevku s tisto z negativnim predznakom tako ali tako izničila. Kak svež veter ne bi bil odveč. Bistre glave, ki jih pri nas ne manjka, bi si lahko k folkloristom, domačim obrtem, domačim jedem, običajem izmislile še kakšno začimbo, ki bi znova pritegnila z leti že naveličane obiskovalce, sicer se bo sicer korektnemu, a po prepričanju številnih udeležencev hladnemu sprejemu ohcetnih parov in tiska na Gorenjskem prihodnje leto pridružil še marsikateri gostitelj.

Škoda bi bilo pustiti to po zamisli prikupno tradicionalno prireditev, ki si je v 22 letih utrdila prostor tudi pod evropskim soncem, da bi zvodenela in za nekaj let zamrla, kot se ji je pred leti že primerilo.

MARINA UČAKAR

Zdravju škodi tudi manj oporečna hrana

Celjski zavod za socialno medicino in higieno meni, da je pomembno, kako pogosto uživamo določena živila

CELJE, 5. julija – Ni dovolj, da se izognemo samo tisti hrani, ki ima v sebi preveč strupenih snovi. Zdravju močno škodi tudi tista hrana, v kateri strupene snovi sicer ne presegajo dovoljenih normativov, jo pa pogosto uvrščamo na svoje jedilnike. Torej bi morali pri ugotavljanju (ne)oporečnosti hrane upoštevati tudi prehranjevalne navade. To je bistvo priporočila, ki ga je dal Celjanom domači zavod za socialno medicino in higieno.

Za mnenje zavoda sta zaprosila komite za varstvo okolja in urejanje prostora ter inšpekcijska služba občine Celje. Odkar je namreč društvo za varstvo okolja prvič obvestilo javnost, da je v nekaterih vzorcih zelenjave, mleka in mesa preveč strupenih snovi, so ljudje na Celjskem precej vznemirjeni. Negotovost je še povečalo to, da se nekatere strokovne službe z naravovarstveniki niso povsem strinjale. Menile so, da je njihova zaskrbljenost vendarle nekoliko pretirana in da prevelika vsebnost strupov v posameznih vzorcih še ne pomeni, da je treba biti plat zvona.

Javnost je torej s precejšnjim zanimanjem pričakovala odgovor še tretjega od udeležencev ugotavljanja (ne)oporečnosti hrane, ki jo pridelajo, na celjskem območju. Strokovnjaki službe za higieno in epidemiologijo so najprej potrdili, da so vzorce pregledali v za to kvalificiranih laboratorijih, preverjali pa so zlasti, koliko je bilo v živilih kadmija, arzena, cinka in PCB. Preizkušnjo so najbolje prestali mlevski izdelki. V enem jajcu (od 18 pregledanih) so ugotovili prevelike količine kadmija. Od štirih vzorcev solate so bili oporečni kar trije. Med 38 vzorci mesa je bilo v treh preveč kadmija, v štirih pa arzena. Precej srhljivejši so podatki o vsebnosti strupov v drobovini, zlasti starejših živali in divjačine. Od pregledanih 31 vzorcev je kar 23 vzorcev vsebovalo preveč kadmija.

Kaj naj prebivalci na Celjskem potemtakem črtajo s svojih jedilnikov? Drobovino domačih in divjih živali prav gotovo. To priporočilo je že pred meseci izdala tudi inšpekcijska služba. Za vse ostalo pa je za zdaj mogoče ponoviti samo že znano ugotovitev in ker se strupene snovi v telesu akumulirajo, ni dovolj, da se Celjani izognejo samo »zelo strupenim živilom«. Treba bo ugotoviti, koliko strupov zaužijejo tudi z manj oporečno hrano. Morda bomo začeli potem hitreje spreminjati svoje prehranjevalne navade.

IVICA BURNIK

V Zasavskem zdravstvenem centru napovedujejo stavko

Delavci Centra, ki zahtevajo povračilo materialnih stroškov in tekoče plačevanje računov, naj bi stavkali 10. julija

TRBOVLJE, 5. julija – V ponedeljek bodo Zasavci v svojih zdravstvenih domovih, bolnišnici in lekarnah deležni le najbolj nujne zdravniške oskrbe. Delavci Zasavskega zdravstvenega centra bodo 10. julija namreč stavkali, saj niso zadovoljni s položajem zdravstva in kritično finančno situacijo, v kateri je center. Kot je povedal predsednik stavkovnega odbora Sandi Simončič, bo opozorilna stavka trajala od 7. do 14. ure, ko se bodo na zborih delavcev dogovorili, kako naprej.

Stavkovni odbor je občinskim zdravstvenim skupnostim in izvršnim svetom poslal svoje zahteve. Med najpomembnejšimi je zahteva za povračilo dejanskih materialnih stroškov ter tekoče plačevanje računov. Ker zdravstveni delavci vedo, da OZS nimajo dovolj denarja (tudi za plačevanje dogovorjenih OD ne), predlagajo najemanje kreditov in mesečno usklajevanje prispevnih stopenj.

Sandi Simončič pravi, da nikakor ne morejo biti zadovoljni s položajem zdravstva. V bolnišnici so na primer maja letos zbrali z doplačili uporabnikov (participacijo) 35 milijonov dinarjev, le za plačilo elektrike in ogrevanja pa so odšteli 128 milijonov dinarjev. V lekarnah so za najbolj nujna zdravila maja porabili 1,6 milijarde dinarjev, od zdravstvenih skupnosti pa so zanje prejeli le 1,2 milijarde dinarjev. Ker v Centru menijo, da so sami precej storili za racionalnejše gospodarjenje (zmanjševanje števila zaposlenih in materialnih stroškov), pričakujejo tudi drugačen družbeni odnos.

Zdravstvene skupnosti se že nekaj let ubadajo z izgubami, prispevne stopnje za zdravstvo pa so med višjimi v Sloveniji, v Zagorju z 11,69 odstotka celo najvišja.

MARKO PLANINC

Trgovine v zabojnikih so predrage

Projekt v viški občini je pokazal, da bi trgovina stala 50 milijonov dinarjev

LJUBLJANA, 5. julija – V viški občini skušajo na vse načine izboljšati osnovno preskrbo občanov, zato so razmišljali tudi o postavitvi trgovin v zabojnikih. Pripravili so poseben projekt, ki pa ga bodo zaradi visoke cene in nezanimanja za tako vrsto trgovin, »zamrznili«. Cilj tega projekta je bila postavitev desetih trgovin na tistih območjih občine, kjer preskrba najbolj šepa.

Narejen je bil tudi projektantski predračun take trgovine, ki bi stala 500 milijonov dinarjev in več – brez stroškov za priključke. V ceni so upoštevani s 115 kvadratnimi metri površine, oprema, zunanja ureditev in najem zemljišča. Na razpis v začetku pomladi oziroma na vabilo na pogovor se ni odzval nobeden od potencialnih investitorjev. Ob tem pa je treba upoštevati, da je bilo od lani v občini odprtih 44 zasebnih trgovin, zanimanje pa je še naprej zelo veliko. Pereč problem zaradi pomanjkanja trgovine je pravzaprav samo v KS Zeleni Log, kjer ni niti zasebnega niti družbenega investitorja.

K. M.

PO SLOVENIJI

Comet je omogočil obnovo spomenika na Malti

ZREČE, 5. julija – Tovarna umetnih brusov in nekovin Comet iz Zreč je omogočila obnovo spomenika jugoslovanskim partizanom na Malti, ki so ga slovesno odkrili ob dnevu borca, 4. juliju.

V letih 1943 in 1944 se je namreč na Malti zdravilo več sto jugoslovanskih partizanov, predvsem težkih ranjencev in tuberkuloznih bolnikov. Nekaj jih je tudi umrlo. Pokopali so jih v skupnih grobovih na vojaškem pokopališču. Lokalne oblasti so jim že leta 1944 postavile spomenik, ki pa ga je čas uničil. Letos, ko Comet praznuje desetletje uspešnega dela svoje tovarne Coflex LTD na Malti, pa je zreška tovarna sklenila obnoviti spomenik jugoslovanskim partizanom na Malti. Nov spomenik je iz jugoslovanskega kamna, braškega marmorja, ki ga je zagotovila ljubljanska tovarna Mineral, izdelal pa ga je kipar Franc Tobias iz Maribora. (D. S.)

Podelili so najvišja občinska priznanja

LAŠKO, 5. julija – V Laškem so tudi ob letošnjem občinskem prazniku podelili najvišja občinska priznanja. Dobili so jih Krajevna skupnost Jagnjenica, Kulturno društvo Rečica in Osnovna šola Anton Aškerc Rimske toplice, ter Ivan Jelenc, Konrad Kajtna, Franc Lesničar, Zdenka Pešec, Stanislav Kužnik, Ludvik Sotlar in Adolf Šanca, ki so se posebej izkazali pri delu v krajevnih skupnostih, kulturnih društvih in v političnih organizacijah. (I. B.)

Dolenjski harmonikarji so tekmovali

RATEŽ PRI NOVEM MESTU, 5. julija – Turistično društvo Ratež je pripravilo tradicionalno 4. dolenjsko tekmovanje harmonikarjev z diatonično harmoniko. V konkurenci 20 tekmovalcev – nastopil je tudi 84-letni Jože Hudoklin iz Brusnic – je največ znanja pokazal Anton Špringer iz Novega mesta.

Zmagovalci so bili: do 16 let: Jože Krhin (Šentjernej), od 16 do 45 let: Jože Avbar (Dolenje Ponikve), od 45 do 60 let: Janko Anton Špringer (Novo mesto) in veterani: Janko Rotar (Ljubljana). (S. D.)

Kanomeljci dobili telefone in ribogojnico

KANOMLJA, 5. julija – V dolini Kanomljice pri Spodnji Idriji so se te dni veselili dveh pomembnih delovnih zmag. V tem hribovskem okolišu idrijske občine so dobili novo telefonsko omrežje z 79 priključki. Naložba v omrežje, ki je razpredeno med Spodnjo Idrijo in Oblakovim vrhom, je stala 1,3 milijarde dinarjev. Del sredstev so prispevali krajani v obliki gotovine in okoli osem tisoč prostovoljnih delovnih ur. Glavnino potrebnega denarja pa so prispevali vsi prebivalci idrijske občine po referendumskem programu za 5. občinski samoprispevek. Drugo delovno zmago so Kanomeljci slavili skupaj s člani idrijske ribiške družine, ki je v neokrnjeni naravi doline Kanomljice postavila veliko ribogojnico. Zgradili so jo tik za izvirom reke in na robu zaščitenega območja Vojskarske planote. Idrijska ribiška družina, ki šteje 470 članov, je to 1,8 milijarde dinarjev vredno naložbo uresničila s pomočjo idrijskega združenega dela, svoj delež pa so idrijski ribiči prispevali tudi v obliki delovnih akcij. V novi ribogojnici, ki jo sestavlja 16 bazenov, bodo skrbeli, da bodo gospodarji z idrijskimi vodami imeli na razpolago vedno dovolj postrvjih mladic za vlaganje v reke in potoke in za ohranjanje ustreznega ribjega življa v vodah idrijske občine. (K. R.)

Silvano Sau, novi predsednik obalno-kraške SZDL

KOPER, 5. julija – Silvano Sau je danes postal novi predsednik medobčinskega sveta SZDL obalno-kraške regije. Dosedanji predsednik Drago Žerjal se je vrnil v združeno delo (Splošno plovbo Piran). Novi predsednik, Izolan, direktor TV Koper–Capodistria, je star 47 let, znan tudi kot angažiran novinar in družbenopolitični delavec, trenutno tudi predsednik Unije Italijanov za Istro in Reko, delegat v zveznem zboru itdn. (D. G.)

V Čečah proslavili hrastniški praznik

HRASTNIK, 5. julija – Hrastničani so osrednjo proslavo ob letošnjem občinskem prazniku, ki ga praznujejo v spomin na gladovno stavko rudarjev, 3. julija 1934, pripravili v Čečah. Med številnimi gosti so bili tudi častni občani Hrastnika Lidija Šentjurc, Olga Kastelic-Marjetka, Sergej Kraigher, Stane Dolanc, France Popit in Marjan Orožen, sekretar predsedstva CK ZKS Miloš Prosenc in delegaciji pobratene občine Raška ter društva Slovenska beseda iz Huckelhovna. Na prireditvi so podelili tudi letošnja občinska priznanja. Priznanje zaslužni občan je prejel Vladimir Sihur, posebna priznanja pa so prejeli: Ivan Kranjc, Ivan Ranzinger, Ferdinand Deželak, Matija Koritnik, Stojan Laznik, Jože Premec in kulturno društvo Slovenska beseda. (M. P.)

Hodoš: mladinski geografski tabor

MURSKA SOBOTA, 5. julija – Letošnji mladinski socialnogeografski tabor Pomurje bo tokrat potekal v narodnostno mešanem naselju Hodoš na Goričkem. Tabor organizacijsko in strokovno že vrsto let pripravljata skupaj gibanje Znanost mladini pri ZOTKS in Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, poglavitna vsebina dela letošnjega tabora pa bo narodnostna problematika, prebivalstveni razvoj naselja, gospodarske osnove naselja in vpliv obmejitve nanj. (J. P.)

V Ankaranu bosta rockovska koncerta

ANKARAN, 5. julija – Ankaranska scena, letos že tretja po vrsti, v študentskem taboru v Ankaranu deluje s polno močjo. Ta konec tedna sta na programu dva koncerta. V petek, 7. julija, bo koncert ob 21. uri pripravila Obalna scena. Nastopili bosta koprska metalna skupine Aalem in ankaranska Rock Session Group. V soboto, 8. julija, ob 21. uri pa bodo gostovali avantrockerji iz Londona The Momes. Skupino sestavljajo kitarist Tim Hodgkinson (s skupino The Work je pred leti gostoval v Ljubljani), bobnar Andy Wake in basist Mick Hobbs. K nam prihajajo v okviru svoje letošnje druge evropske turneje. (A. B.)

Po ribe na Brdo pri Kranju

KRANJ, 5. julija – Vsi, ki do četrtka po telefonu ali osebno pri vratarjih na Brdu pri Kranju naročijo ribe, jih vsak petek tudi lahko dobijo. Kilogram svežih postrvi stane 40 tisoč dinarjev ali 20 tisoč dinarjev manj, kot so postrvi v ribarnicah. Po želji pa ribič z Brda pripravi kupcem tudi dimljene ribe. (M. K.)

Poroke

V Mariboru so se poročili:

Darko Vrtovec, strojni tehnik, in Breda Gobec, dipl. pravnica; Vladimir Hutinski, zidar, in Ljubica Ivančič, navijalka preje; Mirko Pavalec, inštaler centr. kurjave, in Slava Vukobrat, vrtnarka; Bojan Suhadolnik, vodja investicij, in Breda Virtič, org. dela; Janez Vesenja, klepar, in Milena Liponik, kuharica; Anton Pepelnik, stiskalec umetnih brusov, in Melita Zupančič, aranž. tehnik; Jožef Knechtl, blagajnik, in Zlatka Vrbnjak, likvidatorka; Stanislav Korotaj, ključavničar, in Marija Milošič, predica, Peter Golob, zasebni avtoprevoznik, in Aleksandra Jodl, šivilja; Tomaž Černič, dipl. ekonomist, in Irma Kropec, ekonomistka; Ivan Senekovič, elektrotehnik za šibki tok, in Mira Tuš, ekonomski tehnik: Boris Rauh, elektrikar, in Simona Dugonik, ekonomski tehnik.

Po bližnjici do poslovnih partnerjev

Dobre izkušnje obrtnikov in manjših delovnih organizacij v Pomurju z banko podatkov

MURSKA SOBOTA, 5. julija – V Pomurju, kjer so dobili med prvimi regijami v Sloveniji poslovno-informacijski center za razvoj (ta deluje pri obrtnem združenju v Murski Soboti), že govorijo o prvih koristnih izkušnjah s tako imenovano banko informacij. S pridom se je poslužujejo tako obrtniki kot manjše delovne organizacije.

Ti podatki namreč nudijo interesentom celovit vpogled v poslovanje in ponudbo vseh zajetih obrtnikov in enot drobnega gospodarstva na območju celotne Slovenije. Tako lahko interesenti v najkrajšem času dobijo podatke o izdelkih, o strojnih zmogljivostih in o surovinah, ki jih bodisi iščejo ali prodajajo, prav tako pa zajema ta sistem celovit pregled o izvozu in uvozu obrtnikov oziroma drobnega gospodarstva.

»Naš poslovno-informacijski center zajema kar petdeset tisoč takšnih informacij, ki jih prek računalnika dobimo ob vsakem času v zbirnem središču pri celjski Kovinotehni,« je dejal **Ernest Huber**, sekretar soboškega obrtnega združenja. »Te informacije imajo veliko vrednost za slehernega obrtnika oziroma obrtno delovno organizacijo, kar smo ugotovili tudi že v praksi.«

V popis obrtnikov in manjših delovnih organizacij, ki so se vključile v ta sistem, je zajetih na območju štirih pomurskih občin že več kot sto petdeset enot. S tem seveda še zdaleč niso zajeti vsi člani tukajšnjih obrtnih zadrug, ker očitno še ne poznajo pomena takega načina zbiranja in posredovanja informacij.

»Med nekaterimi obrtniki storitvenih dejavnosti, kot na primer gostinci, avtoprevozniki, frizerji in drugimi je namreč prevladalo mnenje, da ne spadajo v ta sistem informacij, vendar se je kmalu izkazalo, da to ne drži,« trdi Ernest huber. »Po tej poti, denimo, lahko dobijo tudi turistične organizacije in agencije zanimive podatke o gostinskih obratih v Pomurju in njihovi ponudbi. Nič manj zanimiva ni ta vrsta ponudbe tudi za avtoprevoznike.«

Kot pomanjkljivost pa na soboškem obrtnem združenju navajajo podatek, da informacij sproti ne dopolnjujejo, saj je sedanji pregled star že dobri dve leti.

Zato bodo morali regijski centri (teh je zdaj v Sloveniji pet) podatke dopolniti, pri čemer bodo seveda morali sodelovati tudi obrtniki in manjše delovne organizacije. Gre namreč predvsem za njihove lastne interese, saj jim poslovno-informacijski center odpira pot do novih partnerjev in do novih poslov po vsej Sloveniji.

BORO BOROVIČ

Za ljubljanske študentske domove dobili 1500 prošenj

Prijave sprejemajo do 10. julija – Cenzus je le eno od meril za sprejem – Kljub počitnicam domovi polni

LJUBLJANA, 5. julija – Doslej so na Študentski center dobili že okrog 1500 prošenj za sprejem v ljubljanske študentske domove. Zadnji rok za oddajo poteče 10. julija, komisija pa jih bo obravnavala sredi tega meseca. O rešitvi bo prosilce obvestila do 15. avgusta.

Čeprav so se predavanja in izpiti že končali, je v študentskih domovih te dni zelo malo prostora. Tako bo verjetno tudi med počitnicami.

Septembra je za novince toliko prostih mest, kot se izseli absolventov. Letos jih predvidevajo okrog 900. Študenti, ki že stanujejo v domu, morajo prošnje oddati od 1. do 30. septembra. V prvem tednu oktobra bo zasedala komisija za stare stanovalce, ki vsako leto zavrne okrog 300 prošenj, ker študenti nimajo več statusa. Na Študentskem centru predvidevajo, da se bo takrat sprostilo še dodatnih 500 mest. Vsako leto pa v ljubljanske študentske domove vselijo okrog 2300 študentov. Od septembra do februarja sprejemajo le tiste študente, ki izpolnjujejo pogoje, po odhodu absolventov, ki doštudirajo, pa tudi tiste, ki imajo status, ne izpolnjujejo pa pogojev. Slednje vselijo le do konca avgusta, potem pa morajo vložiti prošnje kot novinci.

Eno od meril za sprejem je cenzus (70 odstotkov povprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v gospodarstvu v minulem gospodarskem letu v republiki). Letos znaša 485.864 dinarjev na družinskega člana. Poleg cenzusa upoštevajo še oddaljenost od doma in prometne zveze, učni uspeh, potrebe po določenih kadrih in pri študentih, ki že bivajo v domu, vedenje.

Od prvega julija je najvišja stanarina v ljubljanskih študentskih domovih 225 tisoč dinarjev, najnižja pa 165 tisoč dinarjev. Cene se razlikujejo glede na to, kje študent biva, ali je podiplomec, ali študira na lastne stroške, ali je štipendist Zavoda za mednarodno tehnično sodelovanje, novi raziskovalec itd.

DARJA KOCBEK

Shod delavcev idrijskega rudnika

IDRIJA, 5. julija – Praznik rudarjev v Idriji, kjer so v teku zapiralna dela v rudniku živega srebra, je kot že nekaj let nazaj minil predvsem v znamenju spominjanja na zlate čase idrijskega rudarstva. Od starih običajev so tokrat na ta praznik v Idriji opozorile le rudarske mine, ki so jih na predvečer pokali po okolišnjih hribih in melodije rudarske godbe na pihala. Na shodu delavcev idrijskega rudnika, ki naj bi ga po letu 2000 dokončno zaprli, so se pogovarjali tudi o bližnjem jubileju. Idrija in njen živosrebrni rudnik bosta namreč prihodnje leto slavila 500. obletnico pričetka rudarjenja in nastajanja mesta.

K. R.

Družbeno varstvo v GP Litija še do oktobra

Najslabše posluje lokal Pošta – Možnosti za priključitev k celjskemu Merxu?

LITIJA, 5. julija – »Med izvajanjem začasnega ukrepa družbenega varstva v Gostinskem podjetju Litija so bili sicer doseženi nekateri pozitivni rezultati, vendar še niso izpolnjeni pogoji za njegovo odpravo,« je bilo med drugim rečeno na nedavni seji zbora združenega dela občinske skupščine Litija.

Izvršni svet ocenjuje, da bodo pogoji za odpravo ukrepa družbenega varstva izpolnjeni v začetku oktobra, pri tem pa bo še naprej pomagal iskati ustrezne rešitve.

Najbolj sporna ostaja restavracija Pošta, medtem ko druge poslovne enote delovne organizacije Gostinsko podjetje delujejo dobro. Kljub temu je po mnenju začasnega kolektivnega poslovodnega organa delovna organizacija premajhna, da bi uspešno poslovala. Zato je predlagal, da bi se Gostinsko podjetje vključilo v poslovni sistem sozda Merx iz Celja, ki je za to že pokazal zanimanje.

J. B.

Alenka Perovšek-Benko

Skromno in skoraj neopazno je teklo življenje Alenke Perovšek-Benko, neizmerno topla in

iskrena so bila njena srečanja z ljudmi, ki so ji bili blizu. Pri enem od zadnjih srečanj z njo, ko je že zelo trpela in ko je tudi naše upanje plahnelo, sem si skušala vse na njej vtisniti v spomin, da ne bi pozabila njenih toplih oči, njenega očarljivega nasmeška, da bi si zapomnila njen glas. Potrpežljivosti in strpnosti me je učila. Tako kot vedno, ob sleherni hudi situaciji, je tudi upala, upala. Kljub številnim odkritjem na naši, z znanostjo preobloženi zemlji, se mi je utrnila misel, da še vedno ostajamo brezmočni v boju z zahrbtno boleznijo.

Bil je čas vojne, bili smo ogroženi kot narod. Da nas ne bi pogoltnil sovražnik, smo se združili vsi, ki smo bili istih misli. Na svoja mlada ramena, na svojo mladost v krogu ljubečih domačih, si je Alenka Perovšek naložila težko breme. V nas je prešla neka čudna, danes za mlade morda nerazumljiva moč, postali smo drzni, nismo se bali nikogar in ničesar, še pomislili nismo na radosti mladosti, ki so se izgubljale v surovosti okupacije in vojne.

Prevzela je nase najtežje naloge, v okupiranem mestu prenašala najbolj zaupna sporočila centralnega komiteja partije in izvršnega odbora Osvobodilne fronte, spremljala voditelje odpora na njihova ilegalna srečanja in pozneje, kot članica Varnostno obveščevalne službe med drugim skrbela za varno zavetje ilegalčkov.

A prišel je tisti nesrečni dan, ko so nas zaradi izdajstva odpeljali v zapore prisilne delavnice. Njo so kmalu pahnili v samico, od koder se k nam ni več vrnila. Ob zvokih dunajskih valčkov so jo tam, od sovraštva pijani, tepli, obešali, mučili, dobro vedoč, da bomo zmagali. Alenka ni mogla razumeti, da se je mogoče tako spozabiti nad šibkim, nemočnim bitjem. V njihovem brezumnem početju pa ni bilo ne mere ne usmiljenja, le cilj izničiti naš boj, uničiti nas. Morda je danes težko doumeti, a naj bo zanamcem v spomin, da so ob vsem mučenju tiho zvenele slovenske narodne in borbene pesmi, da je Alenka v zazidani celici brez zraka, recitirala Prešerna, saj je mnoge njegove pesmi znala na pamet. Kajti kljub neprestanim grožnjam s smrtjo, smo hoteli ostati zvesti, pokončni ljudje. Ali bi to takrat in danes vsakdo zmogel? Le prihod osvobodilne slovenske partizanske vojske ji je prihranil grozotno smrt na Turjaku.

Vrača se nam vsem brezmejno lepo, vse, kar smo doživljali z njo. Silno jo bomo pogrešali. Njeno nepreklicno slovo nas je osiromašilo, osiromašeni smo brez junaške Alenke, ki pa bo ostala v srcih sobojevnic in sobojevnikov ter prijateljev nepozabna, do konca naših dni.

MARA KRALJ

Razvratne muze se predstavljajo v knjigarni MK

Poezijo 50 erotičnih pesmi francoskih avtorjev bo predstavil Aleš Berger

LJUBLJANA, 5. julija – Prijateljem poezije in erotike je namenjena prireditev, ki bo v knjigarni Mladinske knjige na Titovi 3 v Ljubljani, v četrtek, 6. julija, ob 20.30.

Gre za nenavaden dogodek ob izidu drobne knjižice z zgovornim naslovom »Razvratne muze«, ki prinaša izbor 50 erotičnih pesmi 29 francoskih avtorjev, od srednjeveških mojstrov do Apollinaira in Bretona, v imenitnem prevodu Aleša Bergerja. Poeziji primerna bo tudi predstavitev te razuzdane poezije, ki sočno in neposredno opeva najintimnejše početje človeka. Ob soju sveč in kozarcu vina bodo v Mladinski knjigi obiskovalcem pričarali nekaj tega posebnega razpoloženja. Seveda bodo obiskovalci tokrat prispevali tudi vstopnino (98.000 dinarjev) – kolikor stane knjižica, pogovor o knjigi pa bo tekel med Alešem Bergerjem in Marjanom Dolganom. Vesel pozdrav poletja bo obiskovalcem namenila tudi Ilirija Vedrog s kozmetiko kismi.

A. I.

Hotel v mestnem središču ne sme skaziti podobe Ljubljane

Pri načrtovani gradnji hotela na Južnem trgu naj bi pazili na ohranjanje vedut – Preozko zasnovana žirija

LJUBLJANA, 5. julija – Hotel na Južnem trgu (v Knafljevem prehodu) je načrtovan v delu Ljubljane, ki je zaradi stavbne dediščine, izjemne lege v mestnem središču, odkoder se odpirajo prelepi pogledi, izjemno občutljiv poseg. Marsikdo meni, da bi bilo zato treba to lokacijo skrbno varovati, prihraniti za kasnejše rodove ali pa jo nameniti drugačni dejavnosti; morda takšni, ki bi bila namenjena prebivalcem mesta, čeprav je res tudi, da bo hotel z javnim pritličjem (trgovine) imel bolj mestni pomen kot kaka druga palača.

Načrtovani hotel zbuja pomisleke tudi zaradi bojazni, da bi sredi Ljubljane spet zgradili nekakšen nebotičnik, ki bi pokvaril podobo četrti in se ne bi vklopil v okolje. Zato smo povprašali na Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, kjer so izdelali smernice za varovanje tega predela. Konservator Janez Kromar je povedal, da je zaščiten celoten obod kareja, posebno pozornost pa so namenili preverjanju vedut, ki jih novozgrajeni hotel ne sme pokvariti. Natančno so upoštevali poglede z vseh strani in določili najvišje dovoljene višine; predlagali so nekakšen kockast gabarit, ki bi omogočil, da stavba ne bi kazila podobe. Prav tako so zaščitene tudi vse zelene površine, uničene bo treba nadomeščati z novimi. Pred gradnjo bodo zemljišče tudi raziskali, saj utegnejo arheologi na območju nekdanjega emonskega grobišča naleteti na zanimive najdbe.

V kolikšni meri bodo v projektih upoštevane predlagane smernice, je vnaprej težko reči, saj bo natečaj zaključen šele v oktobru, nakar bo zbrane rešitve presojala natečajna komisija. Žal so vanjo vključeni le arhitekti, premalo pa so zastopane druge stroke; za svetovalca so sicer povabili Naceta Šumija, vendar nima možnosti glasovanja.

SAŠA VIDMAJER

Cene so v zahodnonemških markah le za orientacijo

Turistične organizacije, kampi in hoteli se skušajo tako izogniti vplivu inflacije – Vrednost marke preračunavajo v dinarje

LJUBLJANA, 5. julija – Eno naših bralk je zanimalo, ali smejo naše turistične organizacije postavljati svoje cenike ne v dinarjih, ampak na primer v nemških markah. Domači gostje seveda lahko plačajo v dinarjih, vendar kot protivrednost DEM na dan plačila. Je torej tak način zaračunavanja storitev – kot delajo denimo v kampu Šobec pri Bledu – pravilen, zakonit?

Obrnili smo se na splošno združenje gostinstva in turizma in na republiške inšpekcijske službe. Zvedeli smo, da je vrednost storitve, izražena v devizah, ob sedanji stopnji inflacije pač nepogrešljiv pripomoček v gostinstvu in turizmu, kot merilo vrednosti pa se prebija tudi na vsa druga področja življenja, celo do merjenja višine osebnih dohodkov.

Turistične organizacije, kampi in hoteli imajo svoje cene za nekaj mesecev naprej postavljene v tuji valuti. Po priporočilu splošnega združenja gostinstva in turizma naj bi bila to valuta, v kateri gostje najpogosteje plačujejo. Ta cenik seveda velja nepreklicno za tuje goste, medtem ko služi domačim le za informacijo. Zanje preračunajo cene v dinarje; ponekod prilagajajo dinarske cene deviznemu tečaju v krajših časovnih presledkih, na primer na deset dni, na 14 dni ipd., tam, kjer so opremljeni z računalniki, da spreminjajo cene sladno z deviznimi tečaji vsak dan. Ponavadi jemljejo tečaj na dan plačila. V ta namen imajo računalniški program in v računalnik vsak dan vstavijo samo novo tečajno listo. Opozoriti pa velja, da cene vseeno niso enake za tujega in za domačega gosta, temveč ima domači gost denimo v kampih 40 do 60 odstotkov popusta na ceno iz deviznega cenika. Opisano velja za prenočišča in storitve v zvezi z njimi, medtem ko so cene izdelkov, ki jih je moč kupiti tamkaj, hrane, pijače in raznih drugih dnevnih storitev v dinarjih. Drugače, pravijo, se ob 20 in večodstotni inflaciji ne da ravnati. Inšpekcija, ki jo je omenjena bralka najbrž spodbudila k obisku Šobca, ni tam opazila nobenih nepravilnosti.

BOŽENA KRIŽNIK

PISMA BRALCEV

Avto – potujoča kemična tovarna!

Živimo v času, ko se utrjuje in širi zavest, da moramo z vsemi sredstvi ohraniti zdravo in čisto okolje. V sodobnem industrijsko razvitem svetu človek s težavo odkrije košček neokrnjene narave za počitek in rekreacijo. Zato se množijo organizacije in ekološka gibanja, ki si prizadevajo opozoriti na številne vire onesnaževanja in se borijo za obnovo čistega okolja. Zaradi škodljivih emisij izumirajo nekatere rastline in živali, posledice nerazumnega onesnaževanja pa se poznajo tudi na zdravju ljudi. Seznami strupov in nevarnih kemikalij so čedalje daljši, protesti ljudi pa vedno bolj glasni.

Na teh seznamih pa skoraj ni opaziti avtomobila, čeprav je to nujno prevozno sredstvo prava potujoča kemična tovarna. Ne verjamete? Izgorevanje nafte in bencina v motorju proizvaja dušikove in žveplove okside, ogljikov monoksid, svinčeve hlape ter dim in saje. Če k temu dodamo še cestni in asfaltni prah ter hrup, je seznam skoraj popoln. Stopnja rasti motorizacije je dokaj visoka in onesnaževanje okolja iz tega vira se bo še povečalo. Le malo je tistih, ki resno ocenjujejo ekološko škodo, ki jo dizelski in bencinski motorji povzročajo v naravi, zlasti izrazito pa je to v naseljenih krajih. Pri nas smo cestno omrežje »posodobili« v glavnem tako, da smo z asfaltom prevlekli obstoječe ceste, ki so bile speljane po sredi vasi ali mest. Zato se pretežni del prometa odvija tam, kjer bivajo ljudje. Veliko je ulic, kjer stanovalci ne smejo odpirati oken, ker bi »prezračevanje« še poslabšalo bivalne razmere. Smrad in vonj po zgorelem bencinu komaj prenašajo. Pa ropot! V prostorih, ki so obrnjeni na cesto, je ob odprtem oknu še pogovor nemogoč. To vedo tudi tisti, ki delajo v prostorih ob prometnih ulicah. Obsojeni so na zaprta okna, čeprav letni čas kar zahteva stik z naravo.

Seveda se avtomobilom ne bomo nikoli odpovedali. Zato je vprašanje, kaj se da narediti. Zlasti je treba pospešiti gradnjo obvoznic in tako umakniti glavnino prometa na obrobje ter rezervirati središča za pešce. Bencinski dinar je v glavnem rezerviran za gradnjo novih prometnih zmogljivosti z namenom, da »se promet še poveča«, vendar bi morali pomisliti tudi na nujno ekološko sanacijo naselij. Določen prispevek je predvidena obvezna vgraditev katalizatorjev v vsa motorna vozila ter raba bencina brez svinca. Nekateri predlagajo, naj bi izdelovali samo avtomobile s takimi motorji, ki bi dovoljevali hitrost do 80–90 km/h. Večkratni dobiček! Odpovedali bi se močnim požrešnim motorjem, imeli pa bi tudi manj stroškov za nakup vozila in goriva, manjše bi bilo onesnaževanje, večja pa bi bila prometna varnost.

Iz zapisanega lahko povzamem, da moramo v seznam velikih onesnaževalcev vpisati tudi cestni motorni promet. To bo sililo v izdelavo ekološkega programa tako izdelovalce avtomobilov kot graditelje cest. Od tega, kako bomo uresničevali vse ekološke programe, je odvisno, kakšno kulturo bivanja si bomo zagotovili in tako pregnali strah pred vsem negativnim, kar prinaša – razvoj.

VILJEM PAHOR,
J. Makuca 19,
Nova Gorica–Solkan

Slaba »bližnjica do znanja«

V vaši rubriki Jezikovno razsodišče sem prebrala kritično mnenje neke bralke o enciklopediji 100 vprašanj. Z njim se popolnoma strinjam, rada bi dodala le še nekaj slabosti, o katerih se mi zdi, da so žal tudi značilnost mnogih drugih tovrstnih izdelkov za povečevanje dobička:

1. Leto izvirne izdaje je častitljivo 1972, torej je bila knjiga napisana že pred 17 leti. Zato so nekateri podatki zastareli. Trdijo na primer, da še nobena raketa ni dosegla Marsa itd...

2. Že bralka v Jezikovnem razsodišču je omenila avtomatičen prenos tujih razmer v naše kulturno okolje. To je za naše razmere že skoraj pravilo. Npr: v otroški enciklopediji Kaj naj postanem nas na dolgo in široko seznanjajo z nalogami francoskih šolskih inšpektorjev, o delu šolskega psihologa in socialnega delavca, da o naših razrednih in predmetnih učiteljih ne govorimo, pa ne zvemo niti besede. V sicer kakovostni enciklopediji Okno v svet so posvetili celo poglavje zlatokopom (knjiga je pač nastala v Ameriki), zaman pa iščemo podatke o življenju našega kmeta v tistem času. Kot da se je vse pomembno in omembe vredno dogajalo nekje zunaj in da sta naša zgodovina in kultura očitno premalo pomembni ali da ju sploh ni.

3. Največja slabost te vrste knjig pa je, vsaj po mojem, pisanje v obliki vprašanj in odgovorov – na prvi pogled za naivne in od otroških vprašanj utrujene starše zelo udobna rešitev. Vendar pa ni brez slabosti: nima namreč notranjega sistema, saj se vprašanja vrstijo po pogostnosti. Informacija, če naj bo uporabna, pa se mora vgrajevati v sistem določenega znanja, katerega ogrodje se oblikuje že v mladosti. Čedalje natančnejše informacije se morajo v to ogrodje sistema vgrajevati, morajo biti..., če naj si jih zapomnimo in jih potem uporabimo.

Podatki brez sistema so podobni razstavljenim avtomobilskim delom. Lahko so še tako novi in sijajni, pa se z njimi še ne moremo peljati. Pa še nekaj me moti pri tem načinu vprašanj in odgovorov: če ponujena vprašanja omejijo radovednost. Posplošujejo in na videz sicer olajšujejo iskanje znanja, vendar ta »instant« sistem izključuje vsa drugačna vprašanja in s tem zatre ustvarjalnost. Če je ta sistem, sodeč po prevodih, pogost v tujini, še ni rečeno, da je dober.

Vsa zadeva pa je še slabša, ker je vsa ta zmešnjava naključno nametanih informacij v 1000 vprašanjih brez stvarnega kazala. Poučna knjiga brez stvarnega kazala pa je, razen za razvedrilno branje, kaj malo uporabna.

Ne vem, kakšna bo nova »bližnjica do znanja«, kot jo reklamira Mladinska knjiga, ki nosi skrb vzbujajoč naslov Enciklopedija vprašanj in odgovorov. Bojim se, da bo podobna prejšnjim »knjigotrško uspešnim izdelkom«. Vem, da na poklicni etos tistih, ki delajo knjige, lahko bolj malo računamo (spomnimo se, kako so brez sramu celo v Pionirskem listu reklamirali in priporočali jezikovno, umetniško in vzgojno zelo dvomljivo knjigo Pet prijateljev na otoku zakladov), preostane nam samo en izhod: prek različnih (nevtralnih) medijev spoznavajmo, kaj je dobro in res priporočljivo za naše otroke. Če bodo knjigotržci opazili, da bo po kakovostnih knjigah večje povpraševanje in da smo kupci opazili njihovo nestrokovnost in malomarnost, se nam bodo pač prisiljeni prilagoditi tudi z boljšimi knjigami.

Druge rešitve v teh časih, ko vsi skušajo ustvariti dobiček za vsako ceno, žal ne vidim.

LUCIJA MAGAJNA,
Mihov štradon 19,
Ljubljana

Alternativna medicina

Socialistične dežele ugotavljajo, da jim je največ preglavic od vseh ekonomskih panog pri presaditvi v socialistični vzorec kolektivnega lastništva in zgodnjega industrijskega birokratsko planskega centralističnega vodenja zadajalo kmetijstvo, kjer je polom tudi najprej nastal in bil najbolj očiten. Zahod Evrope je kot protiutež temu spodrsljaju, ki jo je zahod (kmetijstvo namreč) imel ves čas bolje urejeno, pridajal predpostavljeno boljšo urejenost socialističnih socialnih služb, na enem prvih mest s socialističnim zdravstvom. Sedaj pa ugotavljajmo, da je tudi ta paradni konj »sociale« tako rekoč v podaljšani agoniji. Kmetijstvo je propadlo zato, ker ima kmet opravka z živim ekosistemom in ne s preprostim industrijskim neživim proizvodnim vzorcem, ki se seveda ne more podrediti enostavni birokratski dogmi, pa tudi objekt medicine–človek je prav tako živ sistem, posebno v svojih socialnih elementih. Od vse medicine je v socialističnih državah prav socialna medicina socialno medicinsko mišljenje najbolj šepavo, pa naj se to sliši še tako nesmiselno. Če pa pogledamo skozi vsakdanja vladajoča birokratova dogmatična očala, drugače niti ne more biti. Če živimo v sistemu, kjer so birokrati s svojo samo njim dano, enkrat za vselej, vizijo (?) odpravili vse družbene socialne konflikte za naprej in nazaj, tedaj je že misel na to, da lahko obstoji sociogeneza bolezni – heretična. To vodi v to, da je socialistična psihiatrija kot par excellence (naj bi bila!) sociogena veda najbolj biološko usmerjena! Da ne govorimko o ostali medicini. Pacient je delovni stroj, številka iz množice, ki mu je dodeljen sektorski zdravnik in pri taki sistemski obravnavi mora človek kot živo bitje propasti prav tako kot pridelek poljščin na socialističnem sovhozu in kolhozu. Tedaj pa je teren za vse, kar je »alternativno«, že na voljo! Alternativna medicina ima torej prosto pot tam, kjer socialistična birokratska medicina ni zasedla polj že utečene tradicionalne medicine: to je na področju tistega, kar je nekdaj izpolnjeval družinski zdravnik, kjer je bolj kot na zdravnik poudarek na družinski. Zapolnila je tisto, kar je nekaj znal naš padar in kar še sedaj znajo afriški vrači, to je podrobno poznavanje psihe posameznikov in splošnih šeg in navad. Naj bo dovolj, da vsaj v času, ko sem sam študiral splošno medicino v Ljubljani (1963–1968), nismo imeli predavanj iz psihologije in sociologije.

Da ne govorimo o retoriki, ki je bila pomemben predmet vseh medicinskih visokih šol pred vojno. Če pa govorimo, da alternativna medicina obljublja tisto, česar ne more dati, potem to v veliki meri vsaj v praksi velja tudi za prakso uradne »znanstvene« medicine: čeprav ima teoretično znanje in osebno voljo, nima sredstev niti za osnovne preiskavne pripomočke. Ko je postavljena natančna diagnoza, ni sredstev, pogosto niti za najelementarnejša zdravila, najbolj spektakularno presajanje organov, pa nikakor niso dostopna vsem, ki bi lahko imeli od tega korist. Ali je to mar kaj drugega kot zbujanje upov, ki se jih nato ne da uresničiti? Kakšno je razpoloženje javnosti (in oblasti), pa dovolj zgovorno kaže že dejstvo, da odprava prepovedi zasebne zdravniške prakse mimo neplodnih razprav ne gre in gre z mrtve točke, nihče pa ne prepoveduje tečajev joge, globokega dihanja, bioprehrane, radiestezije – take in drugačne, masaže stopal, akupunkture in akupresure. Dokler je tako, pa tudi prava medicina, ki se napaja iz siromašnega socialnega zavarovanja, ne bo mogla iz kota, v katerega je potisnjena, in bo ostala le stvar za reveže, »alternativci« pa bodo modni prestiž in statusni simbol bogatih, ki bodo tedaj, ko bodo zares bolni, tudi znali poiskati pravega »zasebnika« tod in drugod!

BORIS OGRIZEK, dr. med.,
Koroška 16,
Kranj

Zakon proti mučenju živali je nujen

Dne 23. junija sem v dnevnem časopisu »Delo« prebrala med drugim tudi rubriko Zaščita živali in sprejem Jugoslavije v združene države Evrope.

Kot velika ljubiteljica živali podpiram predlog za sprejetje zakona proti mučenju živali, in sicer po hitrem postopku.

Neštetokrat sem predvsem na deželi videla, kako so uboge in nemočne živali (psi) prenašale neizmerne muke zaradi pomanjkanja pitne vode v največji vročini, zaradi prekratke verige ipd. Menim, da bi morali takšne gospodarje najstrože kaznovati.

Ko govorimo o mučenju živali, sem osebno zelo ogorčena nad bikoborbami v Španiji, kjer v areni močno mučena žival v neizmernih mukah končno podleže sebičnemu človeku. Sramota za Španijo – za vso Evropo in tudi za brezsrčne obiskovalce, ki z aplavzom pozdravljajo vsako rano poražene živali.

Ali smo res ljudje dvajsetega stoletja in v civilizirani družbi?

ZORA GROM,
Levičnikova 22,
Ljubljana

Skok in Štrukelj med najboljšimi

Slalomisti na divjih vodah nadaljujejo tekmovanja za točke svetovnega pokala v ZDA

SOUTH BEND – Karavana slalomistov na divjih vodah se je iz idiličnega kanadskega mesta Mindna preselila v soparen in vroč South Bend v Indiani, na umetno progo, takorekoč sredi mesta, ki pa je za naše kajakaše in kanuiste zares srečna. Lani zmaga Janeza Skoka, letos pa drugo mesto tega kajakaša Rašice in tretje mesto Marjana Štruklja med vso svetovno kajakaško elito. Pa tudi drugi naši so bili dovolj hitri, da so ujeli nove točke svetovnega pokala.

Po dolgi in naporni vožnji iz Kanade so se naši fantje očitno dovolj zbrali in so z dolgo, kar nekam razvlečeno progo v betonskem oklepu imenitno opravili. Bržkone pa so bili tudi zelo blizu zmagi v kajakaški konkurenci. Že v prvi vožnji, po ozkem kanalu, ob katerem se je zbralo kar precej gledalcev, je bil Albin Čižman najhitrejši, toda pet kazenskih točk ga je potisnilo navzdol. Zato pa je v drugo najprej zablestel rekonvalescent Janez Skok, ki je le za borih 11 stotink zaostal za štirikratnim svetovnim prvakom Foxom.

»Zelo sem srečen,« je po tekmi dejal Janez, ki je bil še nedolgo tega operiran na slepiču. »Pred tekmo sicer nisem imel prav dobrega občutka, toda v drugo mi je šlo zares dobro. Ob koncu dolge proge sem sicer že čutil nekoliko utrujenosti. Malo sem bil psihično že na tleh, saj mi je v začetku sezone vse šlo narobe.«

Albin Čižman je spet bil izredno hiter, toda znova je zadel količek enih vratic in z najvišjo uvrstitvijo ni bilo nič.

Zato pa je Marjan Štrukelj z elegantno vožnjo po brzicah dosegel absolutno najboljši čas, pri čemer pa so mu prisodili dvomljivih 5 kazenskih točk. Vendar tudi uradni protest naše reprezentance ni zalegel in Novogoričan se je moral zadovoljiti s tretjim mestom, po prvi vožnji pa je bil celo drugi. Kljub vsemu je to lep uspeh naše izenačene četverice, saj so vsi bili med osmerico najboljših v razmaku dobrih dveh sekund. Kanuistični kvartet je prvo vožnjo po betonskem kanalu s plastičnimi ovirami, ki tvorijo umetne brzice, odpeljal s kazenskimi točkami. Vdrugo pa vsi štirje brez njih, a vendar malo prepočasi, prav za najvišja mesta. Tudi na tekmi v South Bendu je sodelovalo veliko tekmovalcev, skupaj 116 iz 18 držav sveta. V soboto bo v Wausau še tretja tekma za svetovni slalomski pokal na divjih vodah v tej sezoni in obenem zadnja na ameriških vodah.

Rezultati: moški, K–1: 1. Fox (VB) 187,02, **2. Skok 187,13, 3. Štrukelj (oba Jug) 187,52**, 4. Clouzeau (Fr) 188,07, 5. L. Hilgert (ČSSR) 188,39, **7. Abramič 188,56, 8. Čižman 189,22; C–1:** 1. Hearn 199,44, 2. Prentice 202,24, 3. Robison (vsi ZDA) 205,81, 4. Faloci (Fr) 206,96, 5. Ontko (ČSSR) 207,02, **8. Žitnik 212,67, 9. Martinis 212,83, 10. Vidmar 214,98, 11. Javornik 216,02: svetovni pokal–skupno, K–1:** 1. Fox 50, 2. L. Hilgert 23, 3. Reys (Niz) 22, **4. Skok 21, 5. Štrukelj 21, 7. Abramič 18, 11. Čižman 11; C–1:** 1. Hearn 45, 2. Prentice 30, 3. Robison 26, **8. Vidmar 15, 9. Martinis 14, 10. Žitnik 13. 14. Javornik (vsi Jug) 5.**

ERVIN ČURLIĆ

LANGER

Čestitamo vsem jugoslovanskim reprezentantom, ki so na SP s kajaki in kanuji na divjih vodah osvojili kolajne.
Naša oprema je naprodaj tudi v Jugoslaviji.

Walter Langer
Brünnsteinstrasse 11,
D-8200 Rosenheim,
tel. 9949/8031-45829

ŠPORTNA NAPOVED

Kar 5 milijonov za dvanajstico

LJUBLJANA – V 27. kolu velike športne napovedi s 13 tekmovalnimi pari ni bilo nobene trinajstice. Dvanajstic je bilo 17, nagrade so po 5,047.990 din. Enajstic je bilo 173, dobitki pa so po 471.520 din. V 27. kolu male športne napovedi z 10 tekmovalnimi pari je bilo 9 desetic. Nagrade so po 1,822.670 din.

Le remi Argentine

GOIANIA – V tekmi 2. kola skupine B tekmovanja za južnoameriško nogometno prvenstvo sta Argentina in Ekvador igrala 0:0, Urugvaj pa je s 3:0 (2:0) premagal Bolivijo. Vrstni red: Argentina in Ekvador 3, Urugvaj 2, Čile in Bolivija 0.

Cilj za 1992: 25 olimpijskih kolajn naših

Na konferenci ZTKJ izvolili novo vodstvo – Predsednik T. Drakulevski

BEOGRAD – Na seji konference ZTKJ so izvolili novo 15-člansko predsedstvo te organizacije, ki ji bo odslej predsedoval 57-letni Tome Drakulevski iz Skopja. Sprejeli so spremenjeni statut, tako da je zdaj v predsedstvu osem predstavnikov republiških zvez telesnokulturnih organizacij in sedem predstavnikov jugoslovanskih športnih zvez. Izmed slovenskih telesnokulturnih delavcev sta člana predsedstva Ivo Zorčič ter Janez Zajc kot predstavnik smučarske zveze.

Na konferenci so potrdili poročilo komisije za napredek športa in olimpijske priprave Albertville–Barcelona 1992, v katerem je cilj osvojitev 25 olimpijskih kolajn. Sekretar komisije Zoran Jocić je predstavil stanje v zvezi s pripravami potencialnih olimpijskih kandidatov ter poudaril, da bo cilj težko uresničljiv, če ne bo na voljo načrtovanih sredstev ter če se ne bo izboljšal status vrhunskih športnikov. Dosedanji predsednik Duško Dragun je delegate seznanil z izkušnjami iz prejšnjega mandatnega obdobja ter opozoril, da ne bi smeli preveč računati na proračunska sredstva, temveč da je treba iskati druge vire financiranja (marketing in podobno). O seji bomo še poročali.

30-letni McEnroe spet polfinalist

Ameriški teniški igralec je na 103. wimbledonskem turnirju po štirih urah premagal Šveda Wilanderja

LONDON – Enfant terrible svetovnega tenisa Američan John McEnroe je po petih letih spet polfinalist Wimbledona. To je nedvomno veliko zadoščenje za že 30-letnega Newyorčana, ki so ga bil mnogi že odpisali, zdaj pa igra skoraj tako kot v svojih najboljših dneh, ko je bil dolgo prvi lopar sveta in tudi trikrat wimbledonski zmagovalec.

Njegova četrtfinalna partija s šest let mlajšim Švedom Wilanderjem je trajala skoraj štiri ure, njena največja značilnost pa je bila, da je bilo rekordno število breakov – iger, ki sta si jih tekmeca odvzemala na nasprotnikov servis: skupno kar 17. McEnroe je zmagal s 7:6, 3:6, 6:3, 6:4, njegov nasprotnik v petkovem polfinalu pa je zmagovalec drugega ameriško švedskega dvoboja Edberg – branilec naslova : Mayotte. Šved Edberg je dvoboj sklenil s 7:6, 7:6, 6:3.

Obe drugi odločitvi sta bili povsem enostranski. Lendl (ČSSR), ki letos vse bolj odločno juriša na svoj prvi wimbledonski lovor, je ugnal zmagovalca nad Živojinovićem, Američana Goldieja s 7:6, 7:6, 6:0, dvakratni wimbledonski zmagovalec in lanski finalist Becker (ZRN) pa 91. s svetovne lestvice Američana Chamberlina s 6:1, 6:2, 6:0. In medtem ko slednji sploh ni bil dorasel tekmecu, se je lahko Goldie, ki je tokrat izgubil sploh prvi dve podaljšani igri na turnirju, vsaj izgovarjal na poškodbo, zaradi katere ni mogel prav obremenjevati desne noge. Drugi petkov polfinale Lendl : Becker bo torej repriza wimbledonskega finala leta 1986, v katerem je bil boljši Nemec.

Za našega Ivaniševića so se v 3. kolu končali upi tudi v igri dvojic, saj sta z Venezuelcem Pereiro brez dobljenega niza izgubila proti Avstralcem Cahillu in Kratzmanu. Izgubil je tudi Mariborčan Božič v prvem kolu tekmovanja mladincev. Premagal ga je Anglež Morton s 6:4, 5:7, 6:1.

Proti VB za zdaj 2:1

BOL NA BRAČU – Teniška reprezentanca Jugoslavije do 21. leta vodi po prvem dnevu letošnjega kvalifikacijskega tekmovanja za pokal Galea proti Veliki Britaniji z 2:1. Hirszon in Breznik sta dobila igri posamezno, v paru pa sta Breznik in Muškatirović izgubila, tako da bosta odločala zadnji partiji posameznikov. V drugem srečanju je bil po prvih dveh igrah posamezno rezultat med Poljsko in Grčijo 1:1.

NJEGOVA BOJEVITOST JE PRISLOVIČNA – John McEnroe. (Telefoto: Reuter)

V OČL (skoraj) vse jasno

LJUBLJANA – Prihodnje prvenstvo v obeh območnih članski nogometnih ligah je v glavnih obrisih že določeno. Nova območna ligaša sta na zahodu Tabor Jadran in Britof, na vzhodu pa Središče ob Dravi in Beltinka. V kvalifikacijah na zahodu so bili rezultati naslednji: Mengeš : Tabor Jadran 0:2 (0:0), Tabor Jadran : Mengeš 2:1 (1:1), Solinar (Piran) : Britof (Kranj) 0:1 (0:1), Britof : Solinar 0:0; na vzhodu pa: Hrastnik : Središče 0:0, Središče : Hrastnik 2:1 (2:0), Ojstrica : Beltinka 1:2 (0:1), Beltinka : Ojstrica 1:1 (0:1). Nejasno je le še, katero moštvo bo izpadlo na zahodu od Primexu Adriji. Po točkah ob koncu prvenstva bi to moralo biti Primorje, ki pa se je pritožilo na razveljavitev tekme med Triglavom in Savo. Za Triglav je namreč tedaj igral Aleksander Čampa, ki je imel dva rumena kartona, to pa so ugotovili šele po tekmi. Pritožbo Primorja so na NZS upoštevali, vendar pa ima Sava še možnost pritožbe na to odločitev.

B. Š.

Če priča pomaga, je ubežnega voznika lahko izslediti

Po nesreči je naključni očividec vozniku katrce pomagal iz razbitine in ga zapeljal za povzročiteljem, voznikom tovornjaka Koteks Tobusa

LJUBLJANA, 5. julija – Zakaj voznik tovornjaka ljubljanskega Koteks. Tobusa minuli ponedeljek ni počakal po nesreči, ki jo je povzročil v Šentvidu pri Lukovici? Na to vprašanje za zdaj še nimamo natančnega odgovora. Bolj od tega je pomembno, da so miličniki pobeglega voznika s pomočjo prič še isti dan izsledili v Lendavi.

Pobega s kraja nesreče, v kateri je voznik tovornjaka dobesedno izsilil prednost pred voznikom katrce, ki je v ponedeljek zjutraj peljal iz smeri Trojan proti Lukovici, ne omenjamo zgolj kot enega izmed primerov. Bolj od tega je pomembna prisebnost enega izmed voznikov osebnega avtomobila, ki je kmalu po nesreči ustavil in pomagal vozniku katrce iz razbitin. Brez oklevanja sta sedla v avtomobil, se zapeljala za pobeglim voznikom tovornjaka in si tudi zapisala njegovo registrsko številko.

Tako naj bi, kot pravi **Janez Krapenc,** višji inšpektor v oddelku za prometno varnost pri RSNZ, ravnali vsi tisti, ki so bili priče takšnim ali podobnim prometnim nesrečam, po katerih so vozniki pobegnili ali celo dali drugačne oziroma lažne podatke o sebi kot povzročitelju nesreče. Seveda pomoči pri iskanju krivca ni mogoče pričakovati od slehernega, še zlasti ne od tistih, ki so, denimo, v nesreči huje ranjeni. Toda na cesti so drugi, ki bi lahko pomagali tistim, ki so se v nesrečo zapletli zaradi drugih. Ni treba veliko, pravi Janez Krapenc. Dovolj je že, če si kdo izmed prič zapiše vsaj registrsko številko povzročitelja nesreče ali kakšne druge značilnosti, po katerih bi miličniki lahko hitreje izsledili pobeglega voznika.

To je še zlasti pomembno tedaj, ko ni mogoče na podlagi sledov natančno določiti znamke avtomobila, kaj šele, kakšne registracije je bil. Vsak najmanjši podatek je dobrodošel pri raziskavi tovrstnih prometnih nesreč, kajti iskanje pobeglega voznika zahteva veliko truda in sredstev. Tudi sodniki veliko laže razsojajo o tistih primerih pobegov, ko so pobeglega izsledili kmalu po nesreči, kot v primerih, ko so miličniki pobeg raziskali veliko kasneje. Gre preprosto za to, da pobegli voznik ponavadi skrije precej sledov, ki bi bili pomembni za razsojo teh deliktov. Vendar je že tako, zatrjuje Janez Krapenc, da ni mogoče skriti vseh sledov in da pobeglega prej ali slej tudi izsledijo.

To nedvomno potrjujejo tudi podatki o raziskanosti, saj miličniki zelo hitro raziščejo več kot polovico primerov; nekaj jih ostane neraziskanih, vendar pa tudi te primere na koncu le raziščejo.

● Letos je bilo v Sloveniji že 94 pobegov s kraja nesreče, lani v enakem obdobju pa 70. Miličniki torej ugotavljajo, da je pobegov čedalje več. Največ jih je bilo doslej na mariborskem območju, kjer so jih miličniki obravnavali že 25, na območju UNZ Ljubljana mesto 21 in na območju celjske UNZ 17 pobegov.

Vozniki najpogosteje bežijo zaradi vinjenosti, po nesreči v času varstvenega ukrepa ali če vozilo ni zavarovano oziroma je tehnično nepopolno. So še drugi razlogi, vendar so ti najpogostejši. Omeniti gre še vse tiste pobege, ko nekateri vozniki na urejenih parkiriščih povzročijo drugim škodo in pobegnejo. Marsikdo, ki je temu priča, bi lahko v takšnih primerih oškodovancu pomagal odkriti pobeglega.

ŽARKO HOJNIK

Kolesarji za naslove SFRJ

V petek, 7. t.m., cestna vožnja članov in st. mladincev v izvedbi KK Sloga 1902 Idrija – V nedeljo ekipne vožnje na kronometer pri Kobaridu

IDRIJA – Po precejšnejmu zatišju, ki ga je povzročila odpoved kolesarske dirke Po Jugoslaviji, bo domači tekmovalni utrip v tej panogi konec tega tedna vnovič dosegel enega od vrhuncev letošnje tekmovalne sezone. Na sporedu bo državno prvenstvo v cestni vožnji za starejše mladince in člane (petek, 7. t. m.) ter v ekipni vožnji na kronometer (v nedeljo, 9. t. m.) v kateri se bodo merili tudi mlajši mladinci in ženske. Organizatorji obeh dirk posameznikov so kolesarski delavci KK Sloga 1902 iz Idrije, ekipne preizkušnje pa bodo izvedli člani KK Soča Kobarid.

Prizadevni Idrijčani, ki so kot organizatorji vskočili potem, ko je že kazalo, da se nehvaležne vloge izvajalca državnega prvenstva nihče ne bo lotil, so načrtovali tudi izvedbo dirk za državno prvenstvo mlajših mladincev in žensk, vendar niso dobili soglasja RSNZ. Vzrok je v tem, da UNZ Nova Gorica zaradi pomanjkanja kadrov in vozil ni mogla zagotoviti zadovoljive varnosti udeležencem teh dveh kategorij, ki bi morali po predvidenem načrtu tekmovati na progi Idrija–Tolmin–Volče–Most na Soči–Idrija, v petek dopoldne (štart dirke bi moral biti v Želinu ob 10. uri). Za zdaj ni znano, kdaj in kje bodoizvedli DP za mlajše mladince in ženske, nobenega dvoma pa ni, da so se Idrijčani maksimalno naprezali, da bi izpeljali tudi ta del programa. Zaradi izvedbe cestnega DP so se namreč morali odpovedati tradicionalni prireditvi s kriterijem po ulicah Idrije in dirki za veliko nagrado Iskre Rotomatike, ki pa ni odrekla pomoči organizatorjem, temveč je sprejela pokroviteljstvo nad obema prireditvama – idrijsko in kobariško.

● Naslove državnih prvakov branijo – cestno prvenstvo: posamezniki – st. mladinci: Zoran Jelić (Valjevo); člani: Robert Pintarič (Rog); ekipni kronometer – ml. mladinci: Sava Kranj; st. mladinci: Astra Ljubljana; člani: Rog Ljubljana; ženske: TVD Partizan Dol Ljubljana.

Če so organizatorji imeli nekaj smole s pripravo dirk za mlajše mladince in ženske, pa jim vse druge okoliščine gredo zanesljivo na roke. Kolesarstvo na Primorskem še nikdar ni doseglo tako blestečih uspehov kot v tej sezoni. Vrhunec je bila seveda zmaga **Valterja Bonče** na mednarodni etapni dirki Po Avstriji, s sijajnim uspehom na Grossglocknerju vred, mladinec **Borut Rovšček** pa je na BP na Rodosu minuli konec tedna ponovil dvojni Valterjev uspeh iz Novega mesta leta 1986 – vozil je v zmagoviti ekipi Jugoslavije na kronometer in ugnal tekmece na dirki posameznikov, nazadnje pa zmagal še na dirkališču. Idrijska Sloga 1902 se je s tem prebila med najuspešnejše jugoslovanske kolesarske klube, ali z drugimi besedami: zdaj je nekdanji outsider z ramo ob rami ob nekdanjih nesporni trojici vodilnih – ljubljanskem Rogu, kranjski Savi in novomeški Krki. Tudi kobariška Soča ima vrsto obetavnih tekmovalcev in tekmovalk, med njimi najboljšo jugoslovansko kolesarko **Dunjo Trebižan,** kolesarski kolektiv iz Kobarida pa se je že kdo ve kolikokrat izkazal tudi kot vzoren organizator privlačnih kolesarskih prireditev.

Državno cestno prvenstvo je torej v pravih rokah ob pravem času in bo zato tudi spodbuda razmahu kolesarstva v tem delu Slovenije. Kolesarska jedra se namreč postopoma krepijo tudi v Novi Gorici, nekaj počasneje v Ajdovščini, zato se ni bati, da ob tradicionalni progi Idrija–Tolmin–N. Gorica–Ajdovščina (tu bodo člani vozili en krog do Vipave in Vrhpolja, po Dolski cesti v Ajdovščino in nazaj do Vipave)–Col–Godovič–Idrija kolesarjev ne bi spodbujale množice gledalcev. Starejši mladinci bodo šli na progo v petek od 15. uri, člani pa pol ure kasneje. Štart in cilj preizkušenj, mladinska bo dolga 138, članska pa 168 km, bo pred avtobusno postajo na Rozmanovi ulici v Idriji.

Mladinci naj bi bili predvidoma na cilju ob 18.30, zmagovalec članske dirke pa okoli 19.45.

Preizkušnje v ekipnem kronometru se bodo začele v nedeljo že ob 8.30, ko bodo na 10-kilometrskem odseku ceste med Idrskim in Pršetom (cesta Kobarid–Tolmin) najprej en krog (20 km) vozile ženske ekipe, potem pa si bodo takoj po koncu tekmovanja vsake predhodne skupine sledili mlajši mladinci (2 kroga – 40 km), starejši mladinci (3 krogi – 60 km) in člani (5 krogov – 100 km). Proga bo seveda med prireditvijo zaprta za ves promet.

OTO GIACOMELLI

Rovšćku še tretje zlato

RODOS – Na balkanskem mladinskem prvenstvu so naši kolesarji dosegli še en sijajen uspeh. V vožnji na stezi na 1.000 m je Idrijčan Borut Rovšček, sicer že prvak v posamični in ekipni cestni vožnji, osvojil še tretjo zlato kolajno. Zmagal je s časom 1:13,16 pred Grkom Hrisafisom 1:14,19 in Bolgarom Ivanovom 1:15,34.

B. V.

Brčin – sredozemski prvak

KOPER – V italijanskem Garganu se je z imenitnim uspehom jugoslovanskih jadralcev končalo letošnje odprto sredozemsko prvenstvo v razredu Evropa. Zmagal je Georg Kac (Nizozemska). Lanskoletni zmagovalec Izole Jan Christiansen (Danska) je bil tretji, 4. in najboljši v uradni uvrstitvi pa Branko Brčin iz koprskega Jadra, ki je tako osvojil zlato medaljo. Lanskoletni prvak Sredozemlja Pirančan Samo Potokar je pristal na 8. mestu. **Končni vrstni red:** 1. Kac, 2. Tevernje (oba Nizozemska), 3. Christiansen (Danska), **4. Brčin (Jug),** 5. Binetti (Ita), . . . **8. Potokar, 12. Skomeršić, 14. Kaić, 15. Iglić, 17. Ivković, 35. Olga Čibej** (vsi Jug).

JOŽE KREFT

Američana prva favorita? Hud boj za 2., 3. in 4. mesto

Pred nedeljskim polfinalnim tekmovanjem speedwayskih dvojic za svetovno prvenstvo – Za naše 7. mesto uspeh

LJUBLJANA – Samo še nekaj dni nas loči od letošnjega največjega speedwayskega tekmovanja pri nas – do polfinala svetovnega prvenstva dvojic. Za tekmovanje, ki bo v nedeljo, 9. t. m., ob 16. uri, je že vse nared. Zaključujejo še manjša dela in preverjajo, če je za nemoteno odvijanje prireditve vse pripravljeno, je bilo slišati od zagnanih športnih zanesenjakov, članov AMTK Ljubljana, ki je organizator tega elitnega tekmovanja.

Na štartu bodo dvojice iz devetih držav: ZDA, Francije, ZRN, Italije, ČSSR, Madžarske, Bolgarije, Avstrije in Jugoslavije. Naša dvojica je že izbrana, to sta Grega Pintar (AMTK Ljubljana) in Artur Horvat (AMD Lendava). Ta dvojica pa je dobila priložnost za nastop po kaj neobetavnem začetku letošnje sezone najboljših speedwayistov Pavlica, Omerzela in Peterce, ki so poškodovani. Navzlic vsemu je že naprej skoraj vse odločeno o možnotih naših ne glede na postavo. Naša dvojica se bo borila samo za mesto med zadnjo četverico. To pa pomeni, da bi naša tekmovalca Pintar in Horvat morala iztržiti kar največ v dvobojih z dvojicami Avstrije (Schatzer – Nebel), Bolgarije (Manev–Petranov) in Francije (Ianotto–Hilaire). Zato je obema že pred dirko jasno, da ne gre zapravljati moči po nepotrebnem v dvobojih z dvojicami ZDA, ZRN, ČSSR, Italije in Madžarske. Uvrstitev naše dvojice bolje od sedmega mesta bi bil dober rezultat.

● Grega Pintar (AMTK Ljubljana) po nedeljski zmagi na državnem prvenstvu pred polfinalom v Ljubljani razmišlja takole: »To bo moje prvo srečanje na stezi s profesionalnimi speedwayisti v štiriletni karieri. Realno s Horvatom nimava kaj dosti pričakovati. Pa vendar bom dal od sebe vse moči, da dosežem ugoden rezultat ter upravičim svoj nastop,« je dejal 22-letni Ljubljančan, zaposlen v DO SCT, TOZD Mehanizacija, kjer ima veliko razumevanja odgovornih za svoje aktivnosti.

Sicer pa bo tekmovanje, kar zadeva najboljše, zelo izenačeno. Prve štiri dvojice se uvrstijo v finalno tekmovanje, ki bo letos na Poljskem. Prijavljena dvojica Lance King – Rick Miller sicer ni najboljša iz ZDA pa vendar dovolj dobra, da velja za prvega favorita v Ljubljani. Zato pa je pričakovati ogorčen boj za drugo, tretje in četrto mesto. Dvojice ZRN (K. Maier – G. Riss), Italije (A. Castagna – V. Furlanetto), ČSSR (R. Matoušek – P. Vandirek) in Madžarske (A. Koczo – Z. Adorjan) so po kvalitetni in tehnični opremljenosti zelo izenačene. Vsaka dvojica ima po enega zvezdnika, odločilna bo pomoč drugega tekmovalca. Vsaka napoved je zato zelo tvegana. Seveda bo odločala tudi priravljenost tekmovalnih motorjev. V Ljubljani bomo imeli vse vrste speedwayskih motorjev: Jawa, GR 500, GM in Weslake.

Speedwayske zanesenjake organizator pričakuje v večjem številu že v soboto ob 14. uri, ko se začne tehnični pregled in ob 16. uri, ko je na vrsti uradni trening (do 18.30). To bo prvi uradni stik občinstva s tekmovalci, ki bodo prvič pri nas tekmovali po novem sistemu: 6 tekmovalcev hkrati. Ob odlični konkurenci, tekmovalnem sistemu s šesterico v vsaki vožnji, in upanju, da bo lepo vreme, športni delavci AMTK pričakujejo lep obisk.

FRANCI TOMAŽIČ

Nad žrtev so se spravili s pestmi in brcami, eden pa še z nožem

Omerja C. bremeni obtožnica poskusa umora, Seada S. in Asima A. pa nasilniškega obnašanja – Ranjenec komaj preživel

LJUBLJANA, 5. julija – Obračun pred gostinskim lokalom Amadeus na Celovški 54, kjer je s štirimi ranami, zaboden z nožem obležal 37-letni Idrizi B. iz Istoka na Kosovu, je po končani preiskavi dobil nadaljevanje v obliki obtožnice z ljubljanskega temeljnega javnega tožilstva.

Obtožnica očita 32-letnemu Omerju C. z vzdevkom Bato, zasebnemu zidarju v Ljubljani, poskus umora Idrizija B., 31-letnemu brezposelnemu Seadu S. z vzdevkom Mali Sisko in 28-letnemu Asimu A., vlakovodji v Ljubljani, pa nasilniško obnašanje. Po zaslišanjih prič, oškodovancev in osmuljencev v preiskavi po dogodku 27. decembra 1987 je tožilstvo prišlo do zaključka, da je med Idrizijem B. in Omerjem C. prišlo v lokalu najprej do prepira zaradi dveh bankovcev za 5.000 dinarjev, ki ju je Idrizi B. Omerju C. raztrgal, potem pa je Idrizija B. trojka odvlekla pred lokal, kjer ga je golorokega pretepala in brcala, Omer C. pa ga je nemočnega na tleh končno še večkrat zabodel z nožem. Izjave prič se dokaj razlikujejo, od obtožencev pa sta Omer C. in Sead S. priznala le kakšno brco, Asim A. pa še to ne, tako da bodo morali na sojenju še razčistiti, kako je vse skupaj natančno potekalo. Tožilstvo pa je verjelo Idriziju B. in se v obtožnici oprlo na njegov opis dogodka.

Dejstvo je, da je Idrizi B. po končanem obračunu obležal hudo ranjen in je preživel le zaradi pravočasne pomoči, ki so mu jo nudili v Kliničnem centru v Ljubljani. Zaboden je bil hrbet, v ramo, v desno stran trebuha in v jetra, vsaj dve rani od teh pa bi bili lahko smrtni.

B. G.

Strela udarila v hrast

SEŽANA, 5. julija – Strela, ki je včeraj ob 13.45 udarila v hrast, pod katerim sta se igrala Boštjan in Kristjan Tavčar iz Skopega pri Sežani, je bila usodna za 10-letnega Boštjana, medtem ko je bil Kristjan laže ranjen. (Ž. H.)

Tudi tatovi se selijo

KOPER, 5. julija – Medtem ko turisti počivajo, tatovi »delajo«. To je moč med drugim sklepati na podlagi raznih vlomov v avtomobile na obali, pa tudi v raznih motelih in hotelih. Tako je doslej neznan tat sredi belega dne vdrl v osebni avtomobil zahodnonemškega državljana, ki ga je imel parkiranega na osrednjem parkirišču v Kopru. Odnesel mu je video kamero in usnjeno žensko jakno. Škodo cenijo na 33 milijonov dinarjev. (Ž. H.)

Prijet po seriji vlomov

KOPER, 5. julija – Miličniki so včeraj zgodaj zjutraj prijeli med vlomov v Emonino trgovino 44-letnega Djura S. iz Vinkovcev. Pri njem so našli še blago, ki ga je pred tem odnesel z bencinske črpalke v Bivju pri Kopru in iz bližnjega gostinskega lokala poleg Emonine trgovine. Za zdaj so ga izročili preiskovalnemu sodniku. (Ž. H.)

ZA KAR NAJBOLJŠI REZULTAT NA DOMAČEM ŠTADIONU – Marjana Lužar (812) je članica ŽAK Ljubljana in lahko v petek in soboto računa z republiškima naslovoma v tekih na 400 in 200 m. Na mladinskem prvenstvu SFRJ pa se je pred dnevi poskusila tudi na 600 m. (Foto: Igor Modic)

Konkurenca kot malokdaj doslej

V petek in soboto pričakujejo na odprtem atletskem prvenstvu Slovenije v Šiški nastop vseh najboljših iz Slovenije in tudi nekaj znanih zastopnikov SRH

LJUBLJANA – Jutrišnje in sobotno odprto prvenstvo Slovenije v atletiki v članskih kategorijah (43. po osvoboditvi in ne 44. kot smo pomotoma zapisali včeraj), bo na štadionu v Šiški v Ljubljani privabilo okoli 200 atletov in atletinj.

Vsi najboljši iz Slovenije bodo zvečine na štartu, manjkali bodo le nekateri poškodovani kot npr. Dominčeva in Straškova. Prireditelj AK IBL Olimpija, računa, po prijavah sodeč, z največjo udeležbo v šprintu (moški 100 m 21 prijavljenih, prav toliko tudi na 400 m, pri ženskah pa na 100 m 18 prijavljenih tekmovalk).

Najbolj kakovostni zunaj Slovenije bodo, kot kaže, državni rekorder, Knapić (400 m), Sarajevčani Čomaga na 1500 m, Milutinović na 400 m ovire in D. Mustapić v metu diska, letos najboljši v Jugoslaviji v skoku ob palici Radovanović, pa skakalec v višino Fižuleto ter beograjski metalec kopja Cvetičanin. Večina od njih bodo tudi resni tekmeci najboljšim slovenskim udeležencem pri posebnih nagradah po skupinah disciplin.

Najboljši trije v vsaki disciplini bodo dobili kolajne odprtega prvenstva Slovenije. Najboljši iz SRS tudi naslov prvaka SRS, klub, ki pa bo najuspešnejši zbiralec kolajn na tem prvenstvu pa pokal republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, kajti s tekmovanjem bodo počastili tudi proslavljanje dneva borca – 4. julija.

● Prireditelji dosedanjih prvenstev po osvoboditvi: Ljubljana 12, Celje 11, Maribor 9, Nova Gorica in Postojna po 3, Kočevje in Kranj po 2 in Tolmin eno prvenstvo. Leta 1954 je bilo prvenstvo deljeno – za atlete v Celju in za atletinje v Mariboru.

Za mladince in mladinke bo tudi to tekmovanje še ena od priložnosti, da si zagotovijo udeležbo na evropskem mladinskem prvenstvu, ki bo od 24. do 27. avgusta v Varaždinu. Vsi pa bodo naskakovali rekorde Slovenije, rekorde prvenstva in letošnje najboljše dosežke, ki so naslednji:

Moški – 100 m: 10,79 Rudež (Triglav), 200 m; 21,65 Novak (IBL Olimpija), 400 m: 47,86 Srebrnič (Gorica), 800 m: 1:48,46 Zorjan (ŽAK Ljubljana), 1500 m: 3:46,8 Zorko (Velenje), 5000 m: 13:56,7 Živko (Velenje) 10000 m: 29:56,39 Vindiš (Ptuj), 110 m ovire: 14,76 Kolar (IBL Olimpija), 400 m ovire: 50,62 Kocuvan (Kovinotehna Kladivar), 3000 m zapreke: 9:12,42 Podgoršek (Partizan Medvode), višina: 2,26 Apostolovski (IBL Olimpija), daljava: 7,67 Bilač (Koper), troskok: 15,69 Šimunič (IBL Olimpija), palica: 4,90 Kranjc (Kov. Kladivar), krogla: 15,55 Štimec (Slov. Bistrica), disk: 55,34 Primc (Novo mesto), kopje: 68,42 Emberšič (TAM Maribor), kladivo: 55,90 Kevo (Brežice), 4 × 100 m: 42,36 IBL Olimpija, 4 × 400 m: 3:13,99 Kovinotehna Kladivar.

● Zaradi večjega števila prijav bodo v petek in soboto z začetkom ob 10.30 tudi kvalifikacije. 7. t. m. bodo moški tekmovali na 100 m, 400 m in 110 m ovire, ženske pa na 100 m, 400 in 100 m ovire, 8. t. m. pa bodo na sporedu naslednje discipline – moški: 200 m, 400 m ovire, ženske: 200 m.

Ženske – 100 m: 11,98 Bukovec (IBL Olimpija), 200 m: 24.31 Lužar (ŽAK Ljubljana), 400 m 54,67 Dominc (TAM Maribor) in Lužar (ŽAK Ljubljana), 800 m: 2:09.46 Šmid (KAK Ravne), 1500 m: 4:27,29 Šmid (KAK Ravne), 3000 m: 9:55.24 Babič (Velenje), 100 m ovire: 13,34 Bukovec (IBL Olimpija), 400 m ovire: 57,24 Dominc (TAM Maribor), višina: 1,82 Lapajne (Gorica), daljava: 6,03 Radmanović (Kov. Kladivar), krogla: 14,96 Erjavec (Kov. Kladivar), disk: 46,38 Erjavec (Kov. Kladivar), kopje: 57,80 Strašek (Kov. Kladivar), 4 × 100 m: 47.85 IBL Olimpija, 4 × 400 m: 3:50.06 TAM Maribor.

MARKO ROŽMAN

Samo Franc Lovrenčič

BEOGRAD – Na dan borca so bile na beograjskem hipodromu kasaške dirke za lepe denarne nagrade. Dirk so se udeležili tudi tekmovalci iz Slovenije. Med njimi je dosegel največ Franc Lovrenčič (Mbr), ki je z Larino II na 1600 m zasedel 2. mesto med 16 udeleženci. Izidi: 1. Rena II (Tumbas) 1:27,3, 2. Larina (F. Lovrenčič) 1;28,1, 3. Jelisavej (Ladar) 1:28,7, 4. Wienstar (Vasić) 1:29,4, 5. Mazurka (Jo) 1:29,8 itd. – V drugi dirki na 1600 m je zmagal Lokid (Mukić) 1:24,4 pred Velebitom II (Roža) 1:24,1 in Finetom (Ostrogonac) 1:25,3, Raxi (Vlado Rančigaj) pa je bila – po štartu iz tretje vrste – z enakim časom kot petouvrščeni na 6. mestu (1:25,1). Don Galvestone (Ž. Debelak, Mbr) je na štartu zlomil sulky. – V hitri dirki na 2060 m je zmagal Arius (Dulić) 1:21,9 pred derbistko Milovanko (Maletić) 1:21,4 (2080 m) in Hesenom (Maksić) 1:21,8, Carlo Frost (M. Kovačič) in Basta Hejnstrup (Ž. Debelak, oba Maribor) sta ostala brez uvrstitve.

VLADO RANČIGAJ

Predstavili ABC košarke

TRST – Pred kratkim so v prosvetnem domu na Općinah predstavili prvo slovensko in jugoslovansko videokaseto ABC košarke. Predstavil jo je avtor dr. Milutin Pavlović. Žal pa se je predstavitve udeležilo le malo zamejskih trenerjev, profesorjev košarke na šolah in predstavnikov košarkarskih klubov s te in one strani meje. Organizator pa je ob tem imel tudi tehnične težave.

OLGA KNEZ-STOJKOVIČ

ŠAH

Poraza Kožula in Todorčevića

MARSEILLE – V 3. kolu velemojstrskega turnirja je naš državni prvak Zdenko Kožul doživel prvi poraz. Premagal ga je Francoz Koch. Izgubil je tudi Todorčević. S črnimi figurami ga je ugnal Talj. Drugi izidi 3. kola: Andreut : Kouatli remi, Renet : Spraggett 1:0, Dorfman : Lobron remi.

Vrstni red po 3. kolu: Lobron 2,5, Talj, **Kožul,** Dorfman in Kouatli po 2, Koch, Renet, Spraggett in **Todorčević** po 1, Andreut 0,5. Na odprtem turnirju vodi Norwood 3, po 2,5 točke pa imajo naši šahisti D. Paunović, Mrdjam in Šahović.

Piškur : Jelen 0:1

MARIBOR – V središču pozornosti 9. kola republiškega šahovskega prvenstva za mladince je bilo srečanje med vodilnima Piškurjem in Jelenom. Črne figure je vodil Jelen. Kmalu je prevzel pobudo in jo z dobro igro uveljavil. Jelen je tako prevzel vodstvo. Zdaj ima tudi največ možnosti za naslov republiškega prvaka.

Rezultati – Čander : Ivanuša remi, Piškur : Jelen 0:1, Riegler : Grilc 1:0, Kodrič : Tratar 0:1, Žugaj : Kovač remi; prekinjena partija 8. kola: Kovač : Grilc 1:0.

Vrstni red: Jelen 6,5, Piškur 6, Potočnik 5, Kodrič, Tratar po 4,5, Kovač 3,5, Zabukovec, Čander 2,5.

IVO MIHEVC

Sokolov drugi v Londonu

LONDON – Naš velemojster Ivan Sokolov je zasedel drugo mesto na mednarodnem turnirju, na katerem je zmagal veliki mladi angleški up Adams.

Končni vrstni red: Adams 6,5, **Sokolov** in Wolf po 5,5, Tisdal in Wilder po 5, Suba in Hodgson po 4,5 itd.

KAM, KAJ, KJE

Izleti v naravo

PD VIHARNIK vabi v soboto in nedeljo 8. in 9. t. m. na turo: Bohinj – Vogel – Planina Razor – Tolminske ravne – Dolina Zadlaščice – Tolminska korita – Tolmin. Zbor udeležencev v soboto, 8. t. m., na postaji pod uro ob 7.45. Odhod z avtobusom ob 8. uri do Bohinja, karte kupite v predprodaji. Hoje, ki je primerna za vse, bo približno za 4–5 ur na dan. Prespali bodo na Planini Razor. Vodi Živko Tuta.

PD INTEGRAL organizira 8. in 9. t. m. izlet na Planino Jezero–Ogradi–Debeli vrh. Zbor ob 6.30 pod uro na železniški postaji, vodita Stane Ocepek in Gabrijel Jelovšek. Prijave zbira Metka Žnidaršič, telefon 557-021, int. 233.

Dvoetapni gorski kronometer

GOZD MARTULJEK – Klub Bojana Križaja in Rog ter pokrovitelj Petrol vabijo na dvoetapni gorski kolesarski kronometer 8. t. m. ob 10. uri v Gozd Martuljku (prijave do 9.00). Prva etapa bo gorska vožnja do Srednjega vrha (3 km), druga etapa pa krožna hitrostna vožnja v Martuljku (3 km). Za uvrstitev bodo seštevali časa obeh etap. Štartnina 15.000 dinarjev, za udeležence, ki si bodo v klubu Bojana Križaja izposodili tudi gorsko kolo, pa 30.000 dinarjev. Tekmovanje bo samo z gorskimi kolesi. Kategorij bo več: ločnica pri ženskah bo 30 let, moški pa bodo tekmovali v razredih od 15 do 35 let od 35 do 50 let in nad 50 let. Tekmovanje bo tudi za tričlanske ekipe (iz vsake kategorije po 1 tekmovalec) društev, krajevnih skupnosti, DO itd. Prvi trije v vsaki kategoriji bodo dobili kolajne, ekipni zmagovalec pa prehodni pokal. Izžrebali bodo tudi nagrade pokrovitelja DO Petrol (100 litrov bencina, dvakrat 50 litrov bencina, bivanje za dve osebi v hoteli Špik, majice, torbe itd.). Vsi na cilju bodo vsi dobili priznanje in spominsko darilo.

H. Ü.

Plavalni upi v Vevčah

LJUBLJANA – PK Olimpija organizira v soboto, 8. t. m., v bazenu v Vevčah četrto kolo predtekmovanja za pokal SRS in prehodni pokal super Li v plavanju za ml. pionirke in pionirje. Začetek za mlajše bo ob 9.30, za starejše pa ob 18.30. Za pokal super Li (800 m in 1500 m kravl) bodo prvi trije plavalci in plavalke prejeli medalje super Lija, najboljša ekipa pa prehodni pokal super Li.

NIKO POLJAK

V Ptuju gostitelji

PTUJ – Na letošnjem sedmem pozivnem turnirju za slovenski revialni pokal v malem nogometu so zmagali igralci domačega KMN Poetovio, ki so v finalni tekmi s 5:0 nadigrali celjsko moštvo Penal Zvezdaš. Tretje mesto sta si razdelila Lajše (Šoštanj) in O. Drobec (Maribor).

Vrstni red po sedmih turnirjih: Pobrežje Mak (Mb) 54 točk, Penal Zvezdaš (Ce) 42, KMN Poetovio (Pt) 39,5, Sadje zelenjava (Lj) 37,5, Mobografika (Ljubljana) 34 itd.

Do konca bodo igrali še osem turnirjev, prvi pa bo to nedeljo v Pamečah na Koroškem.

BORUT PLANINŠIČ

OD TOD IN TAM

Maribor v znamenju mladinskega tenisa

MARIBOR – Te dni je mesto ob Dravi v znamenju mladinskega tenisa. Komaj so končali prvenstvo Slovenije za igralce in igralke do 16. leta, se je s kvalifikacijami že začelo državno prvenstvo za isto starostno skupino. Na prvenstvu Slovenije je igralo 42 mladincev in 14 mladink, v zvezni konkurenci jih je bilo prijavljenih 106 oz. 30.

Na mladinskem prvenstvu SRS sta si naslove razdelila Maribor in Kranj, v igrah posamezno sta prvaka Borut Urh (Tr) in Špela Jazbec (Gr.-Br.).

Rezultati, posamezno – mladinci, četrtfinale: Furlan (Zl. C.): Bezjak (ŽTK) 6:2, 6:2, Šulin (N. Gor.): Doberšek (Sl) 6:3, 6:1, Urh (Tr) : Topčič (ŠTK) 6:1, 6:0, Dajčman : Kompara (oba Gr-Br) 6:4, 6:3, polfinale: Šulin : Furlan 6:0, 0:6, 6:1, Urh : Dajčman 4:6, 6:3, 6:3, finale: Urh : Šulin 6:4, 6:4, za 3. mesto: Furlan : Dajčman b. b., **mladinke,** polfinale: Mulej (Tr) : Florjančič (Ol) 6:0, 6:0, Jazbec (Gr-Br) : Manfreda (Ol) 6:0, 6:3, finale: Jazbec : Mulej 6:3, 6:2, za 3. mesto: Florjančič : Manfreda 6:3, 6:3, **dvojice, mladinci,** finale: Pečovnik–Kompara (Gr-Br) : Urh–Mulej (Tr) 6:3, 6:4, mladinke, finale: Mulej–Jazbec (Tr-Gr Br) : Florjančič–Manfreda (Ol) 6:0, 6:1.

Žrebanje na dan začetka ob 8. uri na igriščih.

Pokrovitelj tekmovanja orodjarstvo Kobilšek, Mengeš.

Pionirji za slovenski teniški pokal

MENGEŠ – Na teniških igriščih v Mengšu bo 8. in 9. t.m. pionirsko tekmovanje za slovenski pokal do 14 let (pionirji in pionirke).

Začetek tekmovanja bo ob 9. uri.

Celjani drugi na DP

LJUBLJANA – Celjski strelci Jeram, Jager in Frece so na državnem prvenstvu v streljanju z vojaško puško v Boru osvojili drugo mesto, za zmagovalci, strelci reškega Lučkega radnika pa so zaostali samo za en krog. Celjan Jeram je bil med posamezniki peti, toda do drugega mesta ga je ločil prav tako samo en krog. Melanšek iz Žalca je bil osmi, za Jeramom pa je zaostal spet samo en krog. Novi državni prvak je Branko Horvat iz Donje Stubice, ki je s 192 krogi izenačil državni rekord. Nastopilo je 118 posameznikov in 19 ekip.

Rezultati: 1. Horvat (Metalis D. Stubica) 192, 2. Gavrić (Voždovac) 186, 3. Popović (Kozara) 186, 4. Gregorek (Medveščak) 185, 5. Jeram (Ce) 185, 8. Melanšek (Žalec) 184; **ekipno:** 1. Lučki radnik (Reka) 547, 2. Celje 546, 3. Voždovac 541, 4. Prva petoletka Trstenik 538, 5. Metalac Bor 536, 6. Medveščak 536.

B. S.

Jugoslavija prva v Sofiji

SOFIJA – Čeprav je moška odbojkarska reprezentanca Jugoslavije izgubila zadnjo tekmo turnirja za pokal Sofije z Italijo z 1:3 (–7, –11, 10, –3), je osvojila prvo mesto. Prvi dvoboj s Francijo so modri dobili s 3:1 (7, –11, 16, 9), drugega z Bolgarijo pa s 3:1 (14, –3, 14, 13).

Končni vrstni red: **1. Jugoslavija 4,** 2. Bolgarija 4, 3. Francija 2, 4. Italija 2.

ŠTIRIINDVAJSET UR

Sršeni so jo opikali do smrti

LENART, 5. julija – Sršenji piki so bili včeraj ob 10. uri usodni za 64-letno Jožefo Domanjko s Ptujske ceste v Lenartu. Kot je povedal zdravnik, so Domanjkovo opikali sršeni, ki so gnezdili na vrtu v ribezu. Čeprav so Jožefi Domanjko takoj pomagali in jo odpeljali z rešilcem, je umrla med prevozom. (Ž. H.)

Požara zaradi strele

GORNJA RADGONA, BREŽICE, 5. julija – Požar, ki ga je minuli ponedeljek ob 17. uri zanetila strela na gospodarskem poslopju Antona Kozarja iz Mela pri Gornji Radgoni, je povzročil za 150 milijonov dinarjev gmotne škode. Zgorelo je ostrešje in 25 ton sena.

Prav tako je v ponedeljek strela zanetila ogenj na gospodarskem poslopju Andreja Krošlja iz Slogonskega pri Brežicah. Zgorelo je ostrešje, osem ton sena in nekaj orodja. Škodo cenijo na več kot 100 milijonov dinarjev. (Ž. H.)

Otrok spregledal avto

TITOVO VELENJE, 5. julija – Ko je včeraj okrog 21.40 voznik osebnega avtomobila, 32-letni Željko Voglar iz Titovega Velenja, vozil po Šaleški cesti proti središču mesta, je v križišču z ulico Veljka Vlahovića predenj z desne stranske ceste nenadoma pripeljal 12-letni kolesar Vlado A. iz Titovega Velenja. Otrok zaradi dežja in kapuce, ki jo je imel poveznjeno čez glavo, ni videl avta. Pri trčenju se je hudo ranil in so ga prepeljali v slovenjegraško bolnišnico. (V. E.)

Tragedija pod hrastom

SEŽANA, 5. julija – Igra dveh bratcev na hišnem dvorišču v vasi Skopo se je včeraj spremenila v pravo tragedijo. Pred nevihto sta se namreč desetletni Boštjan in devetletni Kristjan Tavčar igrala pod hrastom na hišnem dvorišču. V drevo je udarila strela in oplazila oba otroka. Boštjan je obležal mrtev, Kristjan pa s hudimi ranami. Odpeljali so ga v šempetrsko bolnišnico, kjer je ostal na zdravljenju. (I. U.)

Prijet med vlomom

LJUBLJANA, 5. julija – V ponedeljek so občani obvestili miličnike PM Center, da nekdo vlamlja v trgovino Mercator na Miklošičevi. Pohiteli so na kraj in tam zalotili zlikovca 23-letnega Tomaža G. Fant je z vlomom napravil za 5 milijonov dinarjev škode in pospravili so ga v pridržanje. (M. S.)

Obilen plen v avtu

LJUBLJANA, 5. julija – V sobotni noči je neznan tat vlomil v osebni avto, parkiran na Osenjakovi ulici. Odnesel je torbo z računalniško opremo, orodjem za popravilo teh naprav in rezervne dele ter lastnika oškodoval za več kot 20 milijonov dinarjev. (M. S.)

RADAR

Tihotapil je majice

KOZINA, 5. julija – Cariniki so na mejnem prehodu Kozina med pregledom osebnega avtomobila, s katerim je pripeljal iz Italije 27-letni Hasan A., odkrili 213 majic s kratkimi rokavi. Blago so zasegli, lastnika pa prijavili sodniku za prekrške. (Ž. H.)

Premetal je stanovanje

LJUBLJANA, 5. julija – V noči na torek je neznanec vlomil v stanovanjsko hišo na Mladinski ulici. Odnesel je dva zvočnika, vredna 2 milijona dinarjev. V isti noči pa je tat vdrl v stanovanjsko hišo na Martinovi ulici. Premetal je stanovanje, odnesel nekaj denarja in deviz, iz avta, parkiranega pred hišo, pa sončna očala. Tako je bil lastnik za najmanj ob 5 milijonov dinarjev. (M. S.)

Jeklo odteklo v jamo

JESENICE, 5. julija – Domnevno slaba kakovost argonskega kamna, ki ga jeklarji dajejo v dno ponovce, preden vanjo vlijejo jeklo, je kriva, da je včeraj steklo v jamo jeklarne II 90 ton jekla. Škode z zastojem vred je najmanj za milijardo dinarjev. (M. K)

Prehiteval v ovinku

KOKRICA, 5. julija – Voznik osebnega avtomobila, 33-letni Janko Malbaša, ki začasno živi v Kranju, je predvčerajšnjim prehiteval vozila na cesti od Kokrice proti Bobovku. Takrat mu je nasproti z avtomobilom pripeljal 28-letni Stanislav Strnad iz Škofje Loke, ki trčenja ni mogel preprečiti. Hudo ranjenega zdravijo v ljubljanskem Kliničnem centru. Miličniki bodo Malbaša ovadili tožilstvu. (M. K.)

Strela ni udarila v čelado

SLOVENSKE KONJICE, 5. julija – Usodno in dokaj nenavadno se je včeraj popoldne končala vožnja mopedista, 80-letnega Franca Kesiča iz Slovenskih Konjic. Med vožnjo po magistralni cesti je vanj udarila strela in ga ubila. Zdravnik je kmalu po pregledu trupla povedal, da je strela zadela mopedista v vrat. Na glavi je imel sicer starejšo plastično čelado, ki naj bi v tem primeru predstavljala ščit pred strelo oziroma, kot poznamo iz fizike, Faradayevo kletko. Toda železna gmota mopeda in dinamo, ki proizvaja elektriko, sta očitno potegnila na sebe udar strele. Zato strokovnjaki izključujejo vsako možnost, da bi strela udarila v čelado. (Ž. H.)

Ponarejeni franki

ŠENTILJ, 5. julija – Občan iz Žabarjev je skušal v Kompasovi menjalnici na Šentilju vnovčiti ponarejen bankovec za 200 francoskih frankov. (Ž. H.)

Odnesel tudi potni list

LJUBLJANA, 5. julija – Na praznični dan je neznan tat vlomil v stanovanje na Gubčevi ulici. Odnesel je dve moški uri, potni list in nekaj denarja ter lastnika tako oškodoval za okoli 5 milijonov dinarjev. (M. S.)

Ni bil izbirčen

LJUBLJANA, 5. julija – V noči na ponedeljek je neznani tat vlomil v stanovanjsko hišo na Pilonovi ulici. Odnesel je nekaj oblačil, zlatnine in barvni televizor. Lastnika je oškodoval za približno 30 milijonov dinarjev.

V času od sobote do torka pa je neznanec vdrl v stanovanje na Prijateljevi ulici. Odnesel je radio, vrtalni stroj in obodno žago. (M. S.)

Obvestilo čebelarjem

Donosi medu na opazovalnih postajah gozdnega medenja:
Laze–Jevnica–Kresnice 4. 7., –0,50 kg, Ljubljanski vrh, Lj. vrh, 4. 7., –0,70 kg, Kobarid 2. 7., +0,70 kg – lipa,-Kobarid 3. 7., +2,60 kg – lipa, Pohorje–Legen 4. 7., –0,30 kg, Trnovski gozd, Nemci 4. 7., –0,70 kg, Krim, Iška vas 4. 7., –0,50 kg, Javornik–Debeli kamen 4. 7., –0,20 kg.

POSPEŠEVALNA SLUŽBA ČEBELARSTVA

Pogrebi

LJUBLJANA – Danes se bodo na Žalah svojci še zadnjič poslovili od 88-letne upokojenke Apolonije Žulj (ob 10 uri); 62-letnega upokojenca Janeza-Emila Vogriča (ob 11. uri); enoletne Sabine Zahirovič (ob 12. uri); 81-letne upokojenke Julije Ceglar (ob 14. uri); 17-letnega dijaka Gorazda Černjača (ob 15. uri) in 84-letnega upokojenca Franja Hudnika (ob 16. uri).

Jasnejši »halo Kredarica«

KREDARICA, 5. julija – Slišnost na frekvenci, ki jo v soglasju z RSNZ uporabljajo slovenski gorski reševalci, se je povečala. Te dni je inž. Bojan Glavnik pri meteorologih v Triglavskem domu na Kredarici namestil 10-watno sprejemno-oddajno postajo. Kot nam je povedal inž. Janez Kavar iz odbora za zveze pri Komisiji GRS Slovenije, so dobili to postajo znamke Storno in še deset drugih z močjo enega wata v brezplačno uporabo od RTV Ljubljana.

Dobro posredovanje informacij je odločilno v primeru nesreč. »Val« postaje Kredarica bodo uporabljali tudi piloti letalske enote milice z Brnika.

Še pred glavno planinsko sezono bodo s sprejemno-oddajnimi postajami oskrbeli tudi oskrbnike 25 koč v Julijskih, Kamniško-Savinjskih Alpah in Karavankah. Reševalci 16 postaj GRS v Sloveniji uporabljajo še 60 radijskih postaj Storno.

M. K.

PODJETNI LAŠKI GRAŠČAKI – 1

Po dolgih otožnih letih je v gradu Tabor pravi graščak

Nova podoba graščine je za Laško velika kulturna in družabna pridobitev, za Pivovarno pa dejanje, ki bo dalo lepe sadove – Veliko idej

LAŠKO, julija – Dobre zamisli, denar za njihovo uresničitev in razumna uporaba naravnih danosti so dopolnjujoče se in s podjetniškim duhom začinjene sestavine, ki pa žal le v malokaterem okolju res zaživijo. V mestu ob Savinji, pod Humom in manjšimi griči, nedaleč od Celja, so doma Laščani, ki smo jih doslej poznali predvsem po zdravilni vodi, prireditvi Pivo in cvetje, po pivovarni. Približno pet tisoč prebivalcev domuje v tem delu zgornjega Kozjanskega in nekaj je takšnih, ki jim podjetniška žilica ni prav nič tuja.

Od leta 1972 podeljujejo Plečnikove nagrade arhitektom izvirnih zamisli s spoštovanjem do kulturne dediščine in uspešnim usklajevanjem notranjih možnosti z zunanjim okoljem objekta. To pot se je to posrečilo trem ustvarjalcem, in sicer **Andreju Kemru, Tomažu Kržišniku** in **Miljenku Liculu,** ki so Plečnikovo nagrado prejeli za preureditev in prenovo gradu Tabor nad Laškim.

Pred klepetom z novim lastnikom in še z ustvarjalci zdajšnje podobe gradu – še postanek v laškem hotelu Hum. Mimogrede, zmogljivosti so z enajstimi gosti iz Zvezne republike Nemčije, šestimi iz Združenih držav Amerike in dvajsetimi domačimi obiskovalci popoinoma zasedene. Iz humske restavracije, kjer lahko prisluhnemo jutranjemu političnо obarvanemu klepetu prvih obiskovalcev, se ponuja lep razgled na grad, ki so ga zgradili v 11. ali 12. stoletju in je celjskim grofom služil za lovsko zatočišče. Med turškimi vpadi je Laščanom dajal zavetje in od takrat ga imenujejo Tabor. Ime nosi še zdaj, svojo prvotno vlogo pa je izgubil že v 17. stoletju. Potem je bil čisto opuščen in na dobri poti k propadanju... Vmes je precej nepopisan list, z nekoliko otožnimi pogledi domačinov, ki so kljub razpadajoči podobi še vedno živeli z graščino, ki je del laške preteklosti. Našli so se tudi bolj ali manj pogumni začasni lastniki in preoblikovali podobo gradu, potem obupali in odšli.

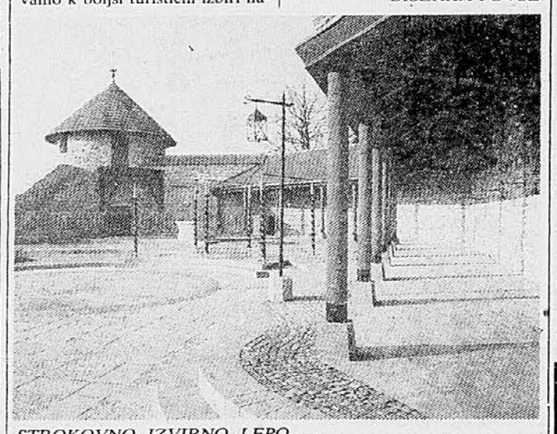
Zadnji »graščak na natezalnici med objektom s tradicijo in gostinstvom brez tradicije« (kot je zapisala **Marlen Premšak,** je pred leti imel lokal z 80 sedeži in sedmimi zaposlenimi, ki so gostom postregli s 36 vrstami jedi. Pred dvema letoma se je še zadnji zasebni »graščak« odločil za prodajo večkrat prenovljenih razvalin. Kupec iz domačih logov je bila Pivovarna Laško, delovna organizacija s 560 delavci, ki so lani ustvarili 17 milijard dinarjev dohodka. Zakaj se je delovna organizacija odločila za nakup grajskih zidov?

Prvi sogovornik je vodja sektorja ekonomike Pivovarne Laško **Janko Deželak**. »Za nakup in s tem tudi za prenovo in obnovo gradu smo se odločili predvsem zaradi treh razlogov. S preureditvijo gradu v gostinski objekt visoke kategorije prispevamo k boljši turistični izbiri našega zdraviliškega kraja. Hkrati se glede na dolgoročne marketinške usmeritve organizacije poskušamo čim bolj približati kupcu in tudi izboljšati ali vsaj ohraniti podobo organizacije. To so tudi večje možnosti odpiranja na trg, dolgoročno gledano pa pričakujemo od grajske gostinske in turistične dejavnosti dobiček, ki se bo poznal tudi v »kuvertah« naših delavcev.

● **Janko Deželak: »Grad Tabor s prenovljeno podobo pa je tudi darilo vsem krajanom Laškega. Pri tem mislim na svojevrsten dvig kulture v kraju, ohranitev kulturne dediščine in tudi nadaljevanje družinske tradicije Laščanov. Grad namreč spet vabi na sprehode in nedeljske družinske izlete. Lani novembra smo vanj vložili 4,8 milijarde dinarjev, kar bi bilo zdaj glede na inflacijo veliko več. Vendar v delovni organizaciji menimo, da je naložba prava.«**

Pogovoru se je pridružil tudi vodja poslovnega tajništva **Gorazd Šetina** in dodal nekaj besed o grajski turistični ponudbi sedaj in v prihodnje. Zamisli je veliko, vse od plesnih večerov, recitalov, in drugih kulturnih prireditev, ki jih pripravljajo tudi v sodelovanju s Festivalom v Ljubljani, mislijo še na kulinariko in vrsto drugih dejavnosti, ki bi pritegnile domačega in tujega obiskovalca.

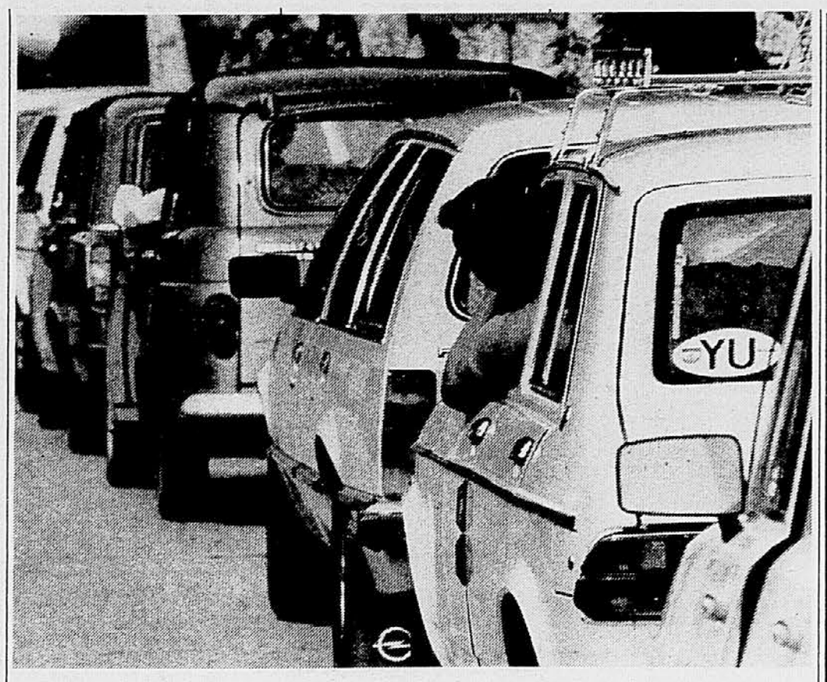
BISERKA POVŠE

STROKOVNO, IZVIRNO, LEPO...

● **Na kotalkah v Moskvo**

Sedem mladih Francozov se je odločilo, da bodo kar na kotalkah prepotovali razdaljo med francoskim mestom Rennes in Moskvo. Fantje so prepričani, da bodo tri tisoč kilometrov dolgo pot čez Belgijo, Nizozemsko, Zahodno Nemčijo, Dansko, Švedsko in Finsko prekotalkali v mesecu in pol. Do cilja na Rdečem trgu bodo vsak dan premagali osemdeset kilometrov, spremljalo pa jih bo tudi osemnajst tovarišev na kolesih. Sicer pa to potovanje organizira Združenje ljubiteljev kotalk, biciklov in smuči iz Bretanje.

POČASI IN Z LAŽJO SE DALEČ PRIDE. (Slika: Srđan Živulović)

Gledališče vendar ni garaža

Angleški gledališčniki, akademiki, arheologi in politiki zahtevajo, naj ostanke gledališča Rose prištejejo k zaščitenim narodnim spomenikom

OD NAŠE SODELAVKE

LONDON, julija – V teh poletnih dneh v Londonu bijejo tudi bitko za usodo izkopanin oziroma temeljev gledališča Rose, to je najstarejšega elizabetinskega gledališča, na katerega deskah je baje nastopal sam Shakespeare.

Temelje gledališča Rose, zgrajenega leta 1587, so odkrili po naključju, ko so pripravljali teren za gradnjo desetnadstropne poslovne stavbe, ki jo namerava graditi firma Imry Merchant. Gradbišče (temelji gledališča so iz 16. stoletja) pa je skoraj v središču Londona, to je na desnem bregu Temze v Southwarku.

Ob odkritju ostankov edinega elizabetinskega gledališča so sicer ustavili delo in poklicali arheologe. Ti so doslej odkrili le dve petini ruševin, in sicer del notranje in zunanje stene gledališča, oder in rahlo dvigajoča se tla sredi gledališča, kjer je bilo stojišče. Gledališče je bilo trinadstropno in leseno. Zgrajeno je bilo v obliki votlega dvanajsterokotnika s premerom okrog 23 metrov. Med notranjo in zunanjo steno tega dvanajsterokotnika pa so bile v treh nadstropjih lože za gledalce. Gledališče je lahko sprejelo 2400 gledalcev.

Po prvotnem načrtu naj bi izkopanine zasuli s posebno zaščitno plastjo, na njej pa zgradili poslovno zgradbo z garažo v pritličju. Toda angleški igralci, režiserji, akademiki, arheologi in lokalni politiki so spontano organizirali kampanjo za rešitev in ohranitev izkopanin ter se začeli odločno boriti proti načrtu, da bi izkopanine zasuli. Sami so strežili gradbišče in zagrozili, da bodo z živo verigo zaustavili buldožerje, ki naj bi zasuli izkopanine.

Zaradi pritiska javnosti je moralo vmes poseči tudi ministrstvo za okolje. Z graditelji, to je s firmo Irmy Merchant, so dosegli kompromis. Firma je spremenila svoje načrte tako, da se je odpovedala garaži v pritličju in tudi prvemu nadstropju. Po novem načrtu, ki ga je na priporočilo ustanove za angleško spomeniško varstvo, torej English Heritage, ministrstvo za okolje »blagoslovilo«, naj bi nad izkopaninami gledališča Rose pustili nezazidan ter meter visok in s treh strani odprt prostor. Tako bi si lahko vsak ogledal izkopanine, arheologi pa bi nadaljevali delo.

● **Igralec lord Olivier je rekel: »Strašno se mi zdi, da je mogoče dediščino pomesti pod beton, kot da je nikdar ni bilo. Gre pa za najpomembnejši del zgodovine našega gledališča.« Bivši direktor narodnega gledališča sir Peter Hall pa je dejal: »To je tako, kot če bi Grki podrli Partenon zato, da bi zgradili garažo.«**

Na tem odprtem prostoru pa naj bi na šestih železobetonskih stebrih zgradili desetnadstropno poslovno stavbo, podobno »moderni« betonski in stekleni škatli. Nosilni stebri oziroma temelji te stavbe naj bi bili ob zunanji steni gledališča, in kot trdijo kritiki, le nekaj centimetrov stran, kar bi lahko poškodovalo temelje gledališča. Graditelji pravijo, da jih bo sprememba načrta stala 10 milijonov funtov (vlada bo prispevala milijon funtov).

Toda predstavniki kampanje za zaščito gledališča Rose zahtevajo, da minister za okolje Ridley izkopanine razglasi za zakonito zaščiten narodni spomenik in ustavi gradnjo, dokler ne bodo končana vsa arheološka izkopavanja. Minister Ridley pa je to zahtevo zavrnil in zadeva naj bi šla zdaj pred sodišče.

Za vsem tem bojem za gledališče Rose pa je seveda denar. Računajo, da že enomesečna zamuda pri gradnji stane firmo Imry Merchant okrog milijon funtov. In če bi minister za okolje gledališče Rose uvrstil v zakonito spomeniško varstvo in ustavil gradnjo, bi firma Imry Merchant zagrozila, da bo zahtevala odškodnino, ki lahko doseže 100 milijonov funtov. Odškodnino bi zahtevala pri English Heritage, ki pa z letnim proračunom šest milijonov funtov takšnega denarja za odškodnino sploh nima.

ALJA KOŠAK

Jana

Dobili smo še eno, močno zvezo

HOTAVLJE, julija – V Sloveniji smo dobili še eno zvezo. Po številčnosti in sestavi članstva sodeč je močnejša od vseh drugih, zato ji napovedujejo zelo velik vpliv na družbena dogajanja pri nas. Novo zvezo so ustanovili 25. junija v Novi Oselici nad Poljansko dolino.

To je sporočil **Janko Kalan** iz Sovodnja, eden izmed ustanoviteljev in članov nove zveze. »Na naše praznovanje v Novi Oselici sta prišla tudi dr. Janez Drnovšek, predsednik predsedstva SFRJ, in Janez Stanovnik, predsednik predsedstva SR Slovenije,« je Janko Kalan povedal v nedeljo na Slajki nad Hotavljami. »Danes teh dveh politikov na Slajko ne bo, ker lažete. Obljubil pa je, da bo prišel, Slobodan Milošević, in sicer s helikopterjem.«

To so slišali tisti, ki so prišli v nedeljo na Slajko poslušat lažnivce. Ti so se spet kosali v tem, kdo bo povedal bolj debelo, prepričljivo, duhovito, smešno, aktualno laž. Komisija je v letošnji, sicer bolj skromni beri laži kot lani, prvo mesto prisodila Janku Kalanu iz Sovodnja. Ta je zvezo Janezov, v resnici ustanovljeno teden dni prej na praznik Janezov, »okrepil« s predsednikoma Jugoslavije in Slovenije, organizatorjem prireditve na Slajki pa »obljubil« Slobodana Miloševića.

Drugo mesto so prisodili laži **Janeza Šturma** iz Hotavelj, ki je rekel, da je največjo pomoč Kosovu dala Srbija. »Srbija je na Kosovo poslala dva milijona šajkač, štiri milijone opank, dva milijona srajc, dva milijona hlač in štiri milijone jajc. Slovenija je bila v tej pomoči bolj skromna, saj je na Kosovo poslala le dva Janeza, Drnovška in Stanovnika.«

Zdaj je v Škofji Loki spet aktualen problem gradnja ceste mimo starega mestnega jedra v Poljansko dolino. Vnel se je oster besedni boj med zagovorniki in nasprotniki posameznih tras, še težji pa bo, kot kaže, boj za denar za novo obvozno cesto.

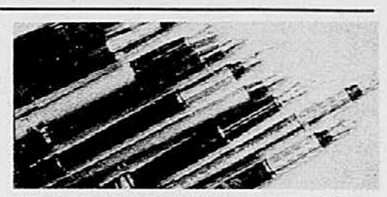
»Občinska skupščina se je odločila, da bo cesta speljana skozi predor pod hribom Sten. Izvrtali ga bodo delavci, ki so predčasno izvrtali luknjo za predor pod Karavankami. Strokovnjaki računajo, da bo predor pod Stenom izvrtan pred rokom, to je v času, ko bi morali graditi še karavanški predor, zato stroški vrtanja ne bodo bremenili škofjeloške občine. Denar bo tako zagotovljen, morebitni primanjkljaj pa bodo pokrili upokojenci, kmetje, obrtniki in bioenergetiki.«

Takšno rešitev škofjeloškega cestnega vprašanja je našel **Štefan Langus** iz Škofje Loke in za svojo zamisel dobil tretjo nagrado na tekmovanju lažnivcev na Slajki.

LADO STRUŽNIK

VRTIMO GLOBUS

Zarota molka

Mrtvomorski ali kumranski rokopisi so nastali v času od 2. stoletja pred našim štetjem do 1. stoletja po našem štetju. Sestavljali so knjižnico judovske verske ločine esenov. Ti so bili prepričani, da so zadnji, katerim je bila razodeta prava razlaga Mojzesovih zapovedi. Umaknili so se iz Jeruzalema, ker so menili, da so tamkajšnji duhovniki pokvarjeni krivoverci. Njihovo naselbino ob Mrtvem morju je verjetno uničila rimska vojska pod vodstvom Tita, sina cesarja Vespazijana med prvim judovskim uporom proti Rimljanom (67–70 po našem štetju). Prve rokopise so leta 1947 našli beduini v votlinah blizu Hirbet Kumrana ob Mrtvem morju. V letih, ki so sledila, so jih arheologi našli še več in večino tudi objavili. Neobjavljene rokopise pa hrani Rockefellerjev muzej v Jeruzalemu.

Zdaj so se med arheologi začele širiti govorice, da Vatikan in izraelska vlada rokopisov ne pustita objaviti, ker njihova vsebina nasprotuje uradnemu nauku obeh verstev. V zadnji številki ugledne biblicistične revije The Biblical Archeology Review je glavni urednik Herschel Shanks izraelsko vlado in nekatere znanstvenike obtožil, da so skovali zaroto molka okrog besedil, ki so bistvenega pomena za razumevanje judovske vere in začetkov krščanstva. Izraelske oblasti so obljubile, da bodo do leta 1997 rokopisi objavljeni, Shanks pa meni, da je to le izgovor za zavlačevanje, kajti rokopisi bi »vzbudili dvom v razlago nekaterih obdobij zgodovine in v verski nauk judovstva in krščanstva«.

Predstojnik oddelka za študij verstev na kalifornijski univerzi v Long Beachu Robert Eisenman pa je od izraelskega ministrstva za starine uradno zahteval, naj mu dovoli dostop do rokopisov. Trdi, da so redki znanstveniki do rokopisov prišli le z osebnimi poznanstvi. Navaja tudi, da je vrsta rokopisov že 30 let v rokah nekdanjega katoliškega duhovnika J. T. Milika, ki živi v Parizu. Del rokopisov je objavil, nekatere pa skriva in jih noče pokazati tistim, ki bi jih radi proučevali.

Strokovnjaki se bojijo, da bodo rokopisi sčasoma razpadli. Trdijo tudi, da so objavljeni dokumenti manj zanesljivi od originalov, ker se v njih zrcalijo mnenja in predsodki tistih, ki so jih proučevali.

Neupogljivi Galci

Francoske cigarete Gauloises in Gitanes so bolj črne, močnejše in debelejše od drugih izdelkov te vrste. Tisti, ki jih kadijo, spadajo med individualiste, ki neomajno verjamejo v vzdržljivost človeškega organizma. Kajti že dolgo pred tem, ko so kavboji iz Marlboroja prvič vrgli laso, so »brunes« spadale k dobremu življenju, tako kot konjak ali rdeče vino. Kadili so jih slavni možje, na primer Jean Gabin ali Jean-Paul Sartre. Njihovi ljubitelji za svoj denar dobijo več. V primerjavi s svojimi »mehkimi« tekmicami vsebuje zavitek cigaret brez filtra, okrašen z galskim šlemom in plesočo ciganko, neprimerno več nikotina.

Zdaj pa pristašem francoske kadilske kulture grozi nevarnost. Ministri za zdravstvo Evropske gospodarske skupnosti so zatrobili v napad. Do leta 1993 se bo morala količina katrana v cigaretah zmanjšati na petnajst, do leta 1998 pa na dvanajst miligramov. Izdelovalci cigaret bodo morali spremeniti tobačno mešanico, zato se bo verjetno spremenila tudi značilna aroma galskih cigaret. Za svojo prihodnost pa se bojijo tudi francoski pridelovalci tobaka, saj so tobačne rastline občutljive in bo vzgoja novih tobačnih vrst trajala več let.

Francozi nameravajo kulturno dobrino, katere propad naj bi se začel natanko 200 let po francoski revoluciji, braniti. Cela zahodna Evropa bo smela v prihodnje z vsako cigareto vdihniti največ dvanajst miligramov katrana. Le neupogljivi Galci pa bodo morda slabo prekrvavljeni in s kronično vnetimi bronhiji, kljub nevarnosti raka in pozivom ministrov, živeli srečno, čeprav nekoliko krjaše življenje.

Nalivno pero dviga ugled

Veliko predmetov, ki so bili nekoč neločljivi del vsakdanjika, je že skoraj prišlo iz rabe, potem pa so spet prišli v modo. Tako se na primer spet nosijo naramnice, pa tudi žepne ure je tu in tam opaziti. Najbolj presenetljiva pa je vrnitev nalivnega peresa. Prve nalivnike so izdelali že leta 1809, toda pri teh modelih črnilo ni teklo samo od sebe. Med pisanjem je bilo treba večkrat pritisniti na majhen bat, da je črnilo dotekalo. Šele leta 1884 je ameriški zavarovalni agent Lewis Edson Waterman iznašel ustrezen dovajalnik črnila. Konec nalivnega peresa je bilo mogoče odviti in naliti črnilo s kapalko za oči.

Korektor v tiskarni, ki se je že naveličal pisanja po krtačnih odtisih in nenehnega polnjenja nalivnega peresa iz steklenice za črnilo, je bil prisiljen iznajti kemični svinčnik. Bil je Madžar z imenom Biro. V resnici sta bila dva Biroja. Korektor, ki je bil tudi novinar, hipnotizer, slikar in kipar, je bil Ladislao, njegov brat kemik pa je bil Georg. Prve poskuse sta naredila že proti koncu tridesetih let v Budimpešti, nato pa sta se izselila v Argentino, kjer sta našla finančnega podpornika in kmalu začela množično proizvajati kemične svinčnike. Njuna pisala so postajala cenejša in ljudje so jih začeli kratko malo metati proč, ko je zmanjkalo črnila. Toda kemični svinčnik je postal prava moda šele potem, ko so začeli izdelovati viskozno barvilo, ki se hitro suši in tvori plast na površini, ko pride v stik z zrakom.

Zadnje čase pa spet prihaja v modo nalivno pero. Lani so jih v Združenih državah prodali kar dvakrat več kot doslej in z njimi zaslužili 20 milijonov dolarjev. Slavni Cartier jih je pred osmimi leti spet začel izdelovati in zdaj jih proda že več kot kemičnih svinčnikov. »Američani so vedno imeli radi predmete, ki prinašajo ugled,« pravi predsednik Cartiera Ralph Distino. »In pravo nalivno peri svojemu lastniku dvigne ugled. Kemični svinčnik mu ga ne more in ga nikoli ne bo.«

Drago nalivno pero z bleščečo zlato konico je res prava umetnina. Prav gotovo je bilo s kemičnim svinčnikom podpisanih že veliko pogodb, vendar pa se je cel japonski narod poklonil nalivnemu peresu Parker Duofold, s katerim je ameriški general Douglas MacArthur podpisal dokument o vdaji Japonske leta 1945.

Nalivniki se od takrat niso veliko spremenili. Z njimi ni mogoče hitro pisati. Njihova priširjena konica spušča črnilo in pri tem reže papir. Tudi polnjenje je kar dolgotrajen obred. Za pisanje kopij ni primeren, položnice je bolje izpolnjevati s kemičnim svinčnikom. Vrhu tega nalivnika ni lahko izbrati. Konice imajo več oblik, nekatere so trdnejše od drugih, nekatere široke, druge ozke, vsaka je primerna za drugačen slog pisanja. Z nalivnim peresom je treba previdno ravnati, posojati ga ni priporočljivo. Pero se namreč prilagodi lastnikovi pisavi. Če z njim piše kdo drug, se spremeni njegova oblika in ne piše več tako dobro kot prej. Posojati nalivnik pa ni dobro tudi zato, ker se lahko zgodi, da ga lastnik nikoli več ne bo dobil nazaj.

Japonci v vesolju

Japonska komisija za vesoljske raziskave je sprejela desetletni načrt, ki naj bi deželo vzhajajočega sonca usmerjal pri njenem prodiranju v vesolje. V njem jej predvidela gradnjo vesoljske ladje brez človeške posadke, izdelavo robota, ki bi v vesolju lahko sestavljal in popravljal satelite in drugo opremo, pa tudi izpopolnjevanje nove generacije raket. Vesoljska vozila s človeško posadko za zdaj še ne pridejo v poštev.

Japonska se je precej pozno vključila v vesoljsko tekmo in v te namene še vedno daje malo denarja. Lani je za svoj vesoljski program porabila 1,1 milijarde dolarjev, medtem ko so Združene države Amerike dale devet milijard dolarjev. Doslej je izstrelila 19 raket vrste NIH, ki lahko v vesolje ponesejo do 550 kilogramov težak tovor. Strokovnjaki pa napovedujejo, da bo imela Japonska v bližnji prihodnosti močnejše rakete, s katerimi bo opravljala komercialne polete.

Anekdoti za danes

Na današnji dan leta 1533 je umrl italijanski renesančni pesnik Ludovico Ariosto, avtor »Besnečega Rolanda« (rojen 1474.).

Ariosto je bil velik prijatelj slikarja Garofana. Ko je ta delal veliko stensko sliko paradiža v jedilnici benediktinskega samostana v Ferrari, mu je dejal Ariosto:

»Prijatelj moj, če me ti ne boš vtaknil v nebesa, ne verjamem, da bom sploh kdaj prišel tja.«

In Garofano ga je za šalo res upodobil med sveto Katarino in svetim Sebastijanom. Tako se nam je ohranil njegov lik do današnjih dni.

●

Ariosto je bil nekaj časa upravnik pokrajine Garfagnane, znane po množici banditov. Nekoč je šel iz gradu v običajni obleki in je zatopljen v svoje misli odkorakal v bližnji gozd. Tam je padel v razbojniško zasedo in bogve, kaj bi se mu pripetilo, če ga ne bi čez nekaj časa eden od banditov spoznal in povedal pajdašem, kdo jim je padel v roke. Naenkrat so bili do njega vsi spoštljivi. Njihov poglavar je rekel, da je srečen, ker je spoznal tako velikega pesnika, in se mu je ponudil, da ga spremi nazaj do gradu.

»To je najmanj, kar lahko storim, da počastim velikega pesnika,« je rekel.

(Ah, kje so časi, ko so še razbojniki spoštovali pesnike...)

STARO IN NOVO – 5

Obisk Louvra je zdaj prijeten

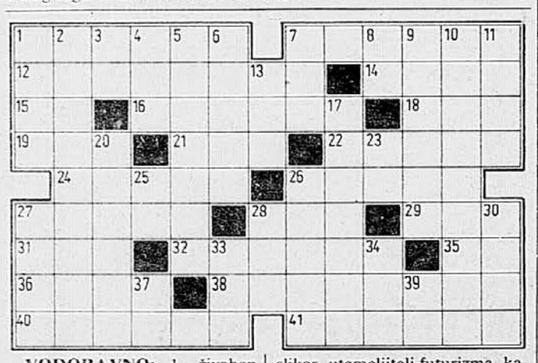
Najpomembnejše spremembe v znamenitem muzeju so nastale pod zemljo, kjer so uredili sprejemnice za obiskovalce in še marsikaj

PARIZ, julija – Samo letošnje praznovanje ni odvisno od vremena, saj je naravnano tako, da se ne bo začelo in končalo z velikim sprehodom na nekdanjem Trgu revolucije in veselicami v osrčju Pariza, temveč bodo najpomembnejše naprave ostale in čez mesece in leta vrnile denar.

Gre za sedem velikih načrtov, med katerimi je pet zares kulturnih, ki so na začetku stali 12 milijard »svobode, enakosti, bratstva« oziroma frankov. Ker pa tudi pri Francozih praviloma zadnji račun presega načrtovanega, vsi računi še niso znani. Nova Narodna opera v Parizu na Place de la Bastille je na začetku stala 500 milijonov frankov, njena zadnja cena pa je zrasla na 2,5 milijarde frankov. Toda v njej bodo vsako leto pripravili 250 opernih predstav, ki si jih bo ogledalo 750.000 ljudi z vstopnicami po 35 in do 350 frankov. Poleg tega bodo v novem, francoskem Cankarjevem domu prirejali tudi druge prireditve v manjših dvoranah, glavna pa ima 3000 sedežev. Pravijo, da gre za enega najsodobnejših in najlepših izdelkov nove arhitekture in stavbarstva, ki ga nameravajo razkazati na sam praznik.

Zato pa je že od aprila vse končano v muzeju Louvre. Tam so po naročilu predsednika Mitterranda iz leta 1981 izselili ministrstvo za finance, ki je do tedaj imelo tretjino mogočne stavbe, nekdanje kraljevske palače, v kateri je od leta 1793 največja zbirka umetnin na svetu. Toda spremembe v Louvru na zunaj niso zelo vidne. Ob novih parkiriščih pred Tuilerijskim parkom, med njim in Louvrom, arheoloških izkopanin (med preurejanjem so našli več kot 100 dragocenih predmetov), največ novotarij pokaže Napoleonovo dvorišče v Louvru, kjer je po novem skozi večjo stekleno piramido ameriškega arhitekta Peija vhod v galerijo. Tudi tukaj so opravili najpomembnejše spremembe pod zemljo, kjer so uredili 20.000 kvadratnih metrov sprejemnih prostorov za občinstvo in z vsemi storitvami, ki si jih laho privošči najsodobnejši muzej. V podaljšanih podzemeljskih prostorih proti parku in Place de la Concorde so najrazličnejše prodajalne s sodobnejšimi razstavišči in na koncu veliko parkirišče za vozila, čeprav so louvrski razstavni prostor povečali s 30.000 kvadratnih metrov na 55.000, obisk Louvra ni več utrudljiv. Videti je, da je pod zemljo človek dosti bolj spočit in spokojen kot nad njo.

PETER POTOČNIK

VODORAVNO: 1. živahen ptič pevec, ki zna posnemati glasove, duplar, 7. otok zahodno od Šibenika, 12. zelenjadnica in krmna rastlina, 14. indijski vodni bivol, 15. kemijski znak za aluminij, 16. grška boginja miru, hči Zevsa in Temide, najmlajša med Horami, 18. senčnica, vrtna lopa, 19. vrsta pokrivala na Vzhodu, 21. ljubljanska prodajna umetnostna galerija, 22. upornik, puntar, 24. igra na srečo, tvegana napoved, 26. ruski plemič v fevdalni dobi, 27. planota v ameriški zvezni državi Idaho, 28. nizek ženski glas, 29. bikov glas, 31. japonski drobiž, 32. rimska naselbina na področju današnjega Celja, 35. kemijski znak za tantal, 36. ljubimec nimfe Galateje v grškem bajeslovju, 38. strupen alkaloid v vrsti kaktej, 40. handžarju podoben južnoameriški nož, sekač, 41. pritok reke Evfrat v Turčiji.

NAVPIČNO: 1. večja lesena posoda z ročaji, 2. kolovzna pot, 3. pijača starih Slovanov, 4. švicarski filozof (Paul), 5. slovenski poljudno-znanstveni pisatelj (Fran, 1834–1887), 6. italijanski slikar, utemeljitelj futurizma, katerega razvoj je teoretično usmerjal (Carlo, 1881–1966), 7. britanski otok v Irskem morju, 8. egipčanski sončni bog, 9. začetnik slovenske književnosti (Primož, 1508–1586), 10. črevesni katar, 11. iranska denarna enota, 13. jeza, srd, 17. ljubezensko pesništvo, 20. slovenski pesnik in planinec (Valetnin, 1774–1847), 23. vzklik, 25. kratica za akademski klub, 26. razkošje, sijaj, 27. neprijeten, neugoden občutek ob neprimernem ravnanju, 28. angleško svetlo pivo, 30. vrsta tekmovalnega čolna, 33. ime slovenske pevke Prodnik, 34. orel iz germanskega grboslovja, 37. kemijski znak za selen, 39. romanski slovnični člen. (K. D.)

Rešitev prejšnje križanke

VODORAVNO: 1. Franck, 7. odsev, 12. tantal, 13. sepsa, 14. Iza, 15. Furuseth, 17. Zola, 19. bonec, 20. aroma, 22. Ariel, 25. Gozzi, 28. tara, 29. stiropor, 32. itd., 33. Pajer, 34. Wesker, 36. Amati, 37. Ambala.

NAVPIČNO: 4. N(ikola) T(esla), 26. Z(oran) P(olič).

MEHIKA, MEHIKA – 2

Na vsakem koraku so v nenavadni deželi sledi njene krvave zgodovine

Mehika privlači tudi s svojo nenavadno zgodovino. V njej so štiri glavna obdobja.

Do leta 1521 je preteklost Mehike indijanska. To je zgodovina Toltekov, Mikstekov, Zapotekov, Aztekov in drugih indijanskih kultur. Od 1521. do 1810. je bila v Mehiki španska kolonialna oblast. To je drugo obdobje mehiške zgodovine. Od 1810 do 1910 sledi tretje obdobje: boj za mehiško neodvisnost in dolga vladavina Porfira Diaza (1876. do 1880. in od 1884. do 1911.), zadnje obdobje pa je sodobna mehiška zgodovina. Zanjo je značilna socialna revolucija (1911–1921) ter nacionalna in socialna konsolidacija.

Mehika je zdaj federativna republika predsedniškega tipa, neodvisna od leta 1821, sestavljena iz 29 držav, dveh teritorijev in federalnega okrožja Ciudad de Mexico. Predsednika republike volijo vsakih šest let. Zakonodajna oblast ima kongres, sestavljen iz dveh domov: senata in predstavniškega doma. Mehika je članica združenih narodov ter neuvrščenega gibanja.

Neindijanska zgodovina Mehike se začenja leta 1519. Takrat se je v zalivu ob mehiški obali, kjer se je kasneje razvilo pristaniško mesto Vera Cruz, izkrcal Hermando Corteš s 700 vojščaki in skupaj z nezadovoljnimi indijanskimi plemeni napadel državo Aztekov ter zavzel njihovo prestolnico Tenochtitlan. Na ruševinah stare azteške prestolnice se je razvila nova, španska prestolnica Ciudad de Mexico in postala glavno mesto španske kolonije Nove Španije (Nueva España), ki se je v času svojega največjega obsega razprostirala od Paname do mesta Montereya v Kaliforniji. Tej koloniji je vladal podkralj, ki ga je španska vlada zamenjavala na tri leta.

● **Tudi kulturni razvoj dežele je bil hiter. Že leta 1539 je začel delati prvi tiskar Juan Cromberger, 1551. je bila ustanovljena univerza, 1573. so začeli graditi katedralo in jo končali leta 1667. Še danes je to največja katedrala v Ameriki.**

Špansko ameriško ozemlje je upravljala Španija. Od tu so prihajali politični, vojaški in cerkveni dostojanstveniki z vnaprej določenimi nalogami. V tem se je španska kolonialna oblast razlikovala od angleške. Angleške naselbine v Novi Angliji so ustanavljali predvsem verski in politični emigranti – puritanci. V tem je bila španska kolonizacija sto let pred angleško!

Mehika je postala izhodišče za nadaljnje širjenje španskih kolonij v Ameriki in na Pacifiku. Že zelo zgodaj so prve odprave pod vodstvom Francisca Vazqueza de Coronada prodirale čez centralno planoto proti severu na ozemlje sedanje Nove Mehike. Tako so Španci prišli do Pacifika, tam zgradili pristanišče Acapulco, od koder se je začela kolonizacija pacifiške obale Srednje in Južne Amerike (Ekvadorja, Peruja in Čila). Iz Acapulca so Španci širili svoj kolonialni imperij tudi na Pacifik. Prišli so na Filipine, ki so jih imenovali po španskem kralju Filipu III., in na Mariansko otočje. Prek Filipinov so odprli trgovsko zvezo s Kitajsko. Tako je pot na Kitajsko vodila čez Mehiko in Filipine namesto okoli Afrike!

V času španske kolonialne uprave je imela Mehika velik pomen za razvoj trgovskih stikov z Daljnim vzhodom.

Indijanska plemena so morala pod špansko oblastjo sprejeti krščanstvo. Indijanske nomade so Španci naseljevali v stalne naselbine ob misijonarske postaje. Tako so bili Indijanci nadzorovani, učili pa so se tudi poljedelstva, živinoreje in raznih obrti.

Potem so prišli drugačni časi. Mehika je zmagala v vojni za neodvisnost in leta 1821 postala samostojna država.

Njena zgodovina je bila dolga in krvava. Zato je preteklost vidna skoraj na vsakem koraku. Kdo si ne bi želel videti takšne dežele?

ALEKSANDER ZALAR

KATEDRALA V CIUDAD DE MEXICO

6. julij

1885 Francoski kemik Louis Pasteur *je 6. julija 1885 prvič na človeku uporabil svoje cepivo proti steklini. Deček Joseph Meister, ki ga je mati skoraj umirajočega pripeljala v Pasteurjevo ordinacijo, je enajst dni dobival vsak dan po eno injekcijo, vsak dan močnejšo dozo, in je kmalu ozdravel.*

V tem času je bil Pasteur že priznan kemik, uveljavil se je med kolegi, zdravniki pa ga niso niti malo upoštevali. Z veliko muke in potrpljenja je pripravil cepivo proti steklini, manjkal mu je samo še »poskusni kunec«, ki pa mu ga ni hotel odstopiti noben zdravnik – razen neznanega podeželskega zdravnika, ki je že slišal za njegovo cepivo in je poslal k njemu gospo Meister in njenega sina. Izgubiti nista imela kaj – steklina je bila smrtna bolezen in gospa Meister se je oprijela vsakega, še tako majhnega upanja, ki ga je dajalo novo Pasteurjevo zdravilo. In deček je ozdravel. Senzacija je bila nepopisna. V Pasteurjevo ordinacijo so trumoma prihajali bolniki, postal je junak – kljub protestom zdravnikov, ki še vedno niso zaupali cepivu. Kmalu je zmanjkalo denarja za povečano izdelavo cepiva. Iz zadrege mu je pomagal tisk, prispevke so zbirali vsi, delavci in šolski otroci. Nabralo se je toliko denarja, da je Pasteur začel misliti tudi na uresničitev svoje dolgoletne želje, na ustanovitev inštituta, v katerem bi znanstveniki v idealnih razmerah raziskovali bolezni in iskali zdravila proti njim. Leta 1888 je bil Inštitut Pasteur odprt in kmalu je postal svetovno znano znanstveno središče.

Zanimiva je tudi usoda Pasteurjevega »poskusnega kunca« Josepha Meistra. Postal je vratar na Inštitutu in ko je bila leta 1940 Francija poražena, je raje naredil samomor, kakor da bi odprl (po nemškem naročilu) grobnico svojega dobrotnika.

Dogodki na današnji dan

1415 *Češkega reformatorja* ***Jana Husa*** *so zažgali na grmadi.*

1845 *Rodil se je slovenski planinski organizator in glasbenik* ***Jakob Aljaž*** *(umrl leta 1927).*

1927 ***V Rimu*** *so potrdili sklepe fašistov z dne 12. junija o odpravi vseh manjšinskih pravic Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini. Dokončno sta bili ukinjeni slovenščina in hrvaščina v šolah, prepovedani so bili vsi manjšinski časopisi, razpuščena vsa društva in organizacije, njihovo imetje pa je bilo izročeno državnim ustanovam.*

1964 *Britanski protektorat Nysaland je postal samostojna država Malavi.*

1975 *Komorski otoki so razglasili neodvisnost.*

KAM, KAKO IN KDAJ, PO DOMOVINI IN PO SVETU

Počitniške cene v dinarjih

Medtem ko so nekateri že na dopustu in uživajo na vročem soncu, v toplem morju in počitniškem brezdelju, ki je kajpada lahko karseda aktivno, se drugi pripravljajo na najlepše dni in tedne v letu, tretji pa sploh še ne vedo, kje naj bi vrgli svoje dopustniško sidro. Slednji bi nemara lahko našli zanimivo in sprejemljivo idejo v katalogu »Dopust 89«, ki ga je izdal Generalturist. Posebnost publikacije je dodatek, v katerem so za malone vse dopustniške kraje in možnosti navedene cene v jugoslovanskih dinarjih, kar je nenavadno za letošnje jugoslovanske poletne ponudbe.

V tem katalogu je največ prostora namenjenega počitnicam ob jugoslovanskem Jadranu od Kopra do Hercegnovega. Tako so v njem navedeni predvsem znani turistični kraji ob Jadranu, ki jih prebivalci naše republike že dobro poznajo, saj so bili pred nekaj desetletji v marsikaterem od njih prvi gostje. Nekateri od krajev, nanizanih v Generalturistovem letošnjem poletnem katalogu, pa nasprotno že dolga desetletja privabljajo številne domače in tuje goste in so si ta čas izoblikovali podobo znanih in dobro obiskovanih turističnih središč.

V Generalturistovem katalogu so nanizani turistični kraji: Koper, Umag, Poreč, Rovinj, Pulj, Rabac, Kraljevica, Njivice na Krku, Crikvenica, Karlobag, Novalja, Povljana in Pag na Pagu, Zadar, Preko in Kukljica na Ugljanu, Biograd na morju, Pakoštane, Pirovac, Murter, Betina in Tijesno na Murterju, Vodice, Prvić Luka na otoku Prviću, Zlarin na istoimenskem otoku, naselje Solaris pri Šibeniku, Brodarica, Primošten, Kaštela, Split, Stobreč, Supetar in Bol na Braču, Hvar in Stari grad na Hvaru, Vis na istoimenskem otoku, Pučišća in Milna na Braču, Komiža na Visu, Marina, Lastovo na istoimenskem otoku, Vela luka, Korčula in Lumbarda na Korčuli, Baška voda, Makarska, Podgora, Gradac, Neum, Orebić na Pelješcu, Orašac, Dubrovnik, Srebreno, Mlini, Cavtat in Hercegnovi. V teh krajih je Generalturist za svoje goste rezerviral sobe v hotelih, pri zasebnikih, v bungalovih in počitniških stanovanjih. Tako se lahko vsakdo odloči za možnost, ki mu najbolj ustreza.

Kot eno od počitniških možnosti naj navedemo Generalturistove počitnice v Crikvenici, starem, znanem letovišču in zdravilišču v severnem Jadranu, ki slovi po izredno milem podnebju in lepo urejeni mivkasti in peščeni plaži, idealni posebno za otroke. Agencija je svojim gostom rezervirala sobe v penzionu Maloča, kjer pripravljajo tudi tri dnevne obroke hrane. Takšne enotedenske počitnice s storitvami polnega penziona stanejo do začetka septembra za odrasle 1,600.000, za otroke do sedmega leta starosti pa 1,280.000 dinarjev. Desetdnevni aranžmani stanejo v istem penzionu 2,250.000 oziroma 1,800.000 dinarjev. Ena od prednosti dopusta v tem kraju je gotovo bližina dóma, saj je iz Ljubljane do Crikvenice približno dve uri avtomobilske vožnje.

Tudi na tiste, ki nimajo radi poletnega morja, je mislil Generalturist, ko je pripravljal letošnje poletne počitnice. V njegovem katalogu so naštete nekatere dopustniške možnosti v krajih pod gorami in griči, ob jezerih in ob izvirih zdravilne mineralne vode. Tako bo mogoče dopust v organizaciji Generalturista preživeti na Igmanu in v Stojčevcu pri Sarajevu, na Plitvicah, v Trakošćanu nedaleč od ceste Zagreb–Maribor, Varaždinskih Toplicah, Radencih, v hotelu, depandansi ali bungalovih na Rogli, na Bledu, v Bohinju, Kranjski Gori, Cerknem, Lipici, Otočcu ob Krki in v hotelu Tomislavov dom na Sljemenu nad Zagrebom.

Posebno privlačna je počitniška ponudba v Generalturistovem klubu na Ohridu, makedonskem turističnem biseru, mestu-muzeju z bogato kulturnozgodovinsko dediščino, kjer sta delovala najbolj znana učenca bratov Cirila in Metoda Kliment in Naum, in kjer je Kliment ustanovil prvo slovansko univerzo – dve stoletji pred ustanovitvijo univerze v Bologni.

Člani GT kluba bodo med dopustom stanovali v hotelu A kategorije Desaret, ki stoji tik ob Ohridskem jezeru in ima lastno plažo. Za klubske člane bodo vsak večer plesi, obiski diskoteke, zabavne večerne prireditve in igre ali obiski v videoteki. Čez dan bodo klubski člani lahko igrali tenis ali namizni tenis, kegljali na avtomatskem kegljišču, deskali, tekmovali v veslanju, igrali mali nogomet in se ukvarjali še z drugačnimi športi. Uporaba vseh igrišč bo za klubske člane brezplačna. Če bo med člani kluba več otrok, bo Generalturist organiziral brezplačne jadralne, plavalne, teniške in drugačne šole, vsem gostom pa bodo na voljo agencijski animatorji kulture in športa, ki bodo svojim gostom – klubskim članom vsak dan ponudili kaj novega: izlete, piknike, ribolov in drugačna razvedrila.

Kdor se bo odločil za dopust ob Ohridskem jezeru, lahko tja potuje z lastnim avtom (skozi Beograd in Skopje). Generalturist pa organizira tudi prevoze z letalom ali vlakom (in s končnih postaj prevoze z avtobusom do hotela).

Podrobnosti o vseh Generalturistovih počitnicah je mogoče zvedeti v vseh poslovalnicah Generalturista (v Sloveniji so na Bledu, v Ljubljani in Portorožu) ali v drugih pooblaščenih turističnih agencijah.

IZ PROGRAMA air tours yugoslavia

FORTUNA – POČITNICE PO NAJNIŽJIH CENAH 7 DNI

MALLORCA – 11. VII.
prenočišče/zajtrk, 4,447.000 dinarjev
IBIZA – 11. VII.
prenočišče/zajtrk, 4,638.000 dinarjev
COSTA BRAVA – 12. VII.
prenočišče/zajtrk, 3,985,000 dinarjev
KOS – 18. VII.
prenočišče, 3,402,000 dinarjev
KRF – 19. VII.
prenočišče, 3,618.000 dinarjev
RODOS – 18. VII.
prenočišče, 5,168.000 dinarjev

NA JADRANU
7 dni ● lastni prevoz ● možnost organiziranega prevoza
KUKLJICA / otok Ugljan
15. in 22. VII.
25-odstotni popust
zasebne sobe
polni penzion, 1,250.000 dinarjev
bungalovi Zelena punta
polni penzion, 1,710.000 dinarjev
ŠUPETAR / otok Brač
15. in 22. VII.
zasebne sobe
polni penzion, 1,550.000 dinarjev
FILIP JAKOV
apartmajsko naselje CROATIA
12. in 19. VII.
apartma za 3 osebe
1,760.000 dinarjev za osebo
DUBROVNIK
13. in 20. VII.
hotel Adriatic
polpenzion, 1,960.000 dinarjev

Ljubljana, Mestni trg 8, tel. 061/222-711, 222-741, Portorož, tel. 066/73-264, 76-496 ATLAS

dalmacijaturist
YUGOSLAV TRAVEL AGENCY
POČITNICE DOMOVINA – '89
Katalog s cenikom je na voljo v naši poslovalnici
– Možnosti letovanja od Pirana do Hercegnovega
– hoteli, apartmaji, zasebne sobe s polnimi in polpenzioni
– PENZION MALA DUBA PRI MAKARSKI
– APARTMA ŠTINJAN PRI PAŽANI/PULJ
– AVTOKAMP SUPETAR NA BRAČU z možnostmi letne in dnevne namestitve prikolic, namestitve šotorov
– PAKET ARANŽMAJI VIS, KOMIŽA (hidrogliser)
POSEBNO UGODNO:
– 8-dnevno križarjenje med otoki od Splita do Dubrovnika in nazaj
– 8. julij GROSSGLOCKNER, 1 dan
POČITNICE V TUJINI:
– GRČIJA, TURČIJA, CIPER, ŠPANIJA in drugje
IZLETI za sindikalne skupine, maturante in druge zaključene skupine
ORGANIZIRAMO POSEBNE AVTOBUSNE PREVOZE PO DOMOVINI IN V TUJINO ZA SKUPINE. PRODAJAMO DOMAČE IN MEDNARODNE LETALSKE VOZOVNICE
OBIŠČITE NAŠI BREZCARINSKI PRODAJALNI NA Linhartovi 3 in Titovi 77
Vse druge informacije zahtevajte v naši poslovalnici na Linhartovi 3 ali po telefonu 322-998, 316-354, 314-491, teleks 32294.

SLAVNIK KOPER
KRIŽARJENJE ADRIANA ODHODI VSAKIH 13 in 10
KRIŽARJENJE PO JADRANU
IZŠEL JE KATALOG POLETJE '89
ORGANIZIRAMO IZLETE PO DOMOVINI IN TUJINI
POSLOVALNICA Ljubljana
Tavčarjeva 8 a, tel. (061) 321-351
POSLOVALNICA Koper
Kidričeva 44, tel. (066) 22-660

Radenska
ZDRAVILIŠČE
MORAVSKE TOPLICE
Preživite družinske počitnice drugače! Preživite jih v Moravskih Toplicah!
Obljubljamo vam, da vas ne bo opekla meduza in tudi morje ne bo cvetelo. Ob bazenih vam bomo ponudili pravi »morski« vrvež pa tudi intimnost in mir, če ga boste želeli. Domov boste prišli zagoreli, kot da bi prišli z morja, pa tudi sadja, sladoleda in zabave s plesom vam ne bo manjkalo.
V mesecu juliju in avgustu smo vam pripravili ugodne 7- in 10-dnevne počitniške pakete po ceni od 2,350.000 do 3,450.000 din.
Programi zajemajo: polne penzione, pregled pri zdravniku, test fizičnih sposobnosti, masaže, neomejeno kopanje v bazenih, piknik, tečaj tenisa ali plavanja in uporabo vseh športno-rekreacijskih objektov.
Posebna ugodnost: plačilo na obroke, popusti za upokojence, kompenzacijski obroki, en otrok do 7. leta starosti biva zastonj, drugi (do 15. leta) pa imajo 30% popust, če spijo skupaj s starši.
Posebna ponudba za otroke: vrtec, videofilmi, šola plavanja ali tenisa, obisk diskotek
Informacije in rezervacije:
Zdravilišče Moravske Toplice,
69221 Martjanci,
tel.: (069) 48-210, 48-106,
teleks: 35275 morto yu

KOMPAS JUGOSLAVIJA
POTOVANJA V TUJINO
• BENETKE, 1 dan, 22. 7.
• PADOVA, 1 dan, 29. 7.
• PARIZ, 4 dni, 5. 8., 25. 8.
• RIM, 5 dni, 20. 9.
• DUNAJ, 3 dni, 25. 8.
• NIZOZEMSKA EKSPRES, 8 dni, 13. 8.
• MOSKVA–LENINGRAD, 8 dni 25. 9.
• MOSKVA–LENINGRAD–TALIN–RIGA–VILNA, 8 dni, 16. 9.
• KIJEV–LENINGRAD–PSKOV, 8 dni, 24. 8.
• SAMARKAND–BUHARA, 10 dni, 17. 8.
• MOSKVA–LENINGRAD–KIJEV, 8 dni, 10. 8.
• SIBIRIJA, 9 dni, 18. 8.
• ZDA–NEW YORK–SAN FRANCISCO–LOS ANGELES–LAS VEGAS–SAN DIEGO, 11 dni, 24. 7.
• SINGAPUR, 11 dni, 3. 8.
• BANGKOK–SINGAPUR, 11 dni, 13. 8., 3. 9.
• TAJLAND–MALEZIJA–SINGAPUR, 11 dni, 13. 8., 3. 9.
• BALI–RAJSKI OTOK, 12 dni, 7. 8.
• INDIJA IN KATMANDU, 14 dni, 6. 8. in 3. 9.
• EGIPT, 9 dni, 23. 7.
• EGIPT S KRIŽARJENJEM PO NILU, 9 dni, 5. in 12. 8.
• KRIŽARJENJA Z LUKSUZNO LADJO »LA PALMA«, odhodi vsako soboto

SPOZNAJTE KANADO Z AIR CANADO!!!
Air Canada je kanadska nacionalna družba, ki je vedno vaša najboljša izbira.
Doživeli boste prijetno in prijateljsko vzdušje Kanade že pri vstopu v letalo.
Poleti iz Zagreba so ob sredah, petkih in nedeljah ob 11.30, prihodi v Toronto pa že ob 16.25, na voljo so odlične zveze z vsemi kanadskimi mesti.
ZAUPAJTE – AIR CANADA JE TU ZARADI VAS!!!
ZA VSE INFORMACIJE POKLIČITE AIR CANADO, TEL. 041/422-166 IN 422-149 ALI VAŠO TURISTIČNO AGENCIJO.
DIH SVEŽEGA ZRAKA
Air Canada

Yugotours
Ljubljana, Titova 36, IX, tel. (061) 321-794, 321-795
POČITNICE NA JADRANU '89
od Umaga do Ulcinja – hoteli, apartmaji, sobe, tedenska križarjenja med KORNATI IN OTOKI SREDNJE DALMACIJE
POČITNICE NA OHRIDU z letalom 7 ali 14 dni, odhodi vsako nedeljo
KRETA, IBIZA, MALLORCA – 3+11 dni
letalo + 3 dni hotel + 11 dni, lastni aranžma, odhodi vsak ponedeljek
LONDON – 5 dni – 13. in 27. julij
PARIZ – 8 dni – 25. julij
SINGAPUR – 10 dni – 20. julij
MOSKVA – 5 dni – 25. in 27. julij
MOSKVA–LENINGRAD – 8 dni – 19. in 26. julij
KIJEV–LENINGRAD–MOSKVA – 7 dni – 13. julij
Yugotours – Narom
BUDIMPEŠTA–LVOV–LENINGRAD–MOSKVA–BUDIMPEŠTA – TURA 31A 10 dni – avtobus, letalo, vlak – 5. in 12. avgust

globtour
EMONA GLOBTOUR, LJUBLJANA
TRAVEL AGENCY –
61000 LJUBLJANA ŠMARTINSKA 130
JUGOSLAVIJA
POČITNICE '89 – »VESELO PROTI SONCU«
– hoteli, apartmaji in zasebne sobe vzdolž jadranske obale
– počitnice ob Ohridskem jezeru – letalski prevoz
– počitnice na Braču in v Hercegnovem (možnost letalskega prevoza)
– križarjenje po srednjem Jadranu – odhodi iz Zadra in Splita
– počitnice na kmetijah
– družinske počitnice v hotelu Terme v Čatežu
– ugodni popusti za otroke
POČITNICE NA CIPRU
– 8-dnevne počitnice do oktobra
MINI POČITNICE NA CIPRU
– četrtek–ponedeljek: od 13. do 17. julija
MATURANTSKI IZLETI
po Jugoslaviji, ČSSR in Madžarski!
Ljubljana: Poslovalnica Maximarket, Trg revolucije 1, tel. (061) 218-912, Gosposvetska 4, tel. (061) 327-743, 311-164, 313-230, 324-349, Maribor: Sodna 5, tel. (062) 25-582, 28-860, Celje: Cuprijska 1, tel. (063) 23-139, Radenci: Hotel Radin, tel. (069) 73-375, Novo mesto: Komandanta Staneta 19, tel. (068) 25-125, Portorož: Obala 33, tel. (066) 73-356, Ajdovščina: Prešernova 7, tel. (065) 62-335, Nova Gorica: Delpinova ulica, tel. (065) 24-608, 24-728, Bled: Cesta svobode 9, tel. (064) 77-790, Ptuj: Trstenjakova 11, tel. (062) 775-261

JAT airlift
NAŠI STALNI PROGRAMI V BROŠURI »Z LETALOM V SVET VSE LETO«
POČITNICE V TUJINI
NOVO počitnice v ALŽIRIJI
odhodi vsak četrtek iz Zagreba
POČITNICE V TUNIZIJI
odhodi vsako soboto iz Ljubljane
POČITNICE V ŠPANIJI – COSTA BRAVA
ODHOD VSAK PETEK IZ LJUBLJANE.
UGODNO – POČITNICE NA MALTI
odhodi vsak četrtek iz Ljubljane
POČITNICE NA KRFU, odhod iz Ljubljane
IZLETI V TUJINO
JORDANIJA
odhod 13. oktobra
SONČNA KALIFORNIJA
odhod 18. oktobra
ŠPANIJA IN PORTUGALSKA
odhod 29. septembra
ZEMLJA FARAONOV
odhodi 24. septembra, 8. in 15. oktobra
ATRAKTIVNO – novo v Jatovem programu – križarjenje po Egejskem in Sredozemskem morju
NOVO
TEČAJI ANGLEŠKEGA JEZIKA V OXFORDU od 11. 6. 1989 dalje
Vse informacije in rezervacije pri JAT Ljubljana, tel. 315-850 in pri vseh agencijah.

SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!
POČITNICE 89
■ POČITNICE NA JADRANU: Koper, Izola, Umag, Novigrad, Červar, Vrsar, Poreč, Rovinj, Pulj (Medulin), Rabac, Rab, Punat, Malinska, Ulcinj, Murter, Vis, Lastovo
■ POČITNICE V ZDRAVILIŠČIH: Atomske toplice, Varaždinske toplice, Medijske toplice, Lipik
■ POČITNICE V GORAH: Pohorje, Bovec, Jezersko, Kranjska gora, Bohinjska Bistrica, Vogar, Pokljuka
■ POČITNICE V TUJINI: Tunizija–Hamammet, Malta, Španija (Costa BRAVA), Alžir (skupaj z JAT AIR LIFT)
KLUBSKE POČITNICE »VESELA DRUŽBA«
■ POVLJA NA BRAČU, 7-dnevne počitnice, prevoz mogoč z AGENCIJSKIM VLAKOM
■ PAG, 10-dnevne počitnice, prevoz mogoč z avtobusom
■ BOHINJ (BOHINJSKA BISTRICA)
Ugodne cene ter ugodni plačilni pogoji. Postanite član kluba! Čakajo vas vesele, brezskrbne počitnice pa še paket praktičnih daril SLOVENIJATURISTA.
AGENCIJSKI VLAK do Splita
Udobno in varno na počitnice!
■ Vlak bo vozil iz LJ (MB) vsako soboto od 1. 7. do 9. 9., povratek iz Splita ob nedeljah. Cene zagotovljene do konca sezone!
IZLETI
■ EGIPT–DEŽELA FARAONOV, ✈ + 🚢 + 🚌 – 9 dni, odhod 24. sept., 8 okt.
■ VIKEND V KAIRU, ✈ + 🚌 – 6 dni, odhodi 22. sept. in 20. okt.
■ TUNIZIJA, ✈ + 🚌 – 8 dni, odhod 29. sept.
■ JORDANIJA, ✈ + 🚌 – 9 dni, odhod 13. okt.
■ SONČNA KALIFORNIJA – ZDA, ✈ + 🚌 – 9 dni, odhod 18. okt.
MATURANTJE
■ GAUDEAMUS EKSPRESS – Grčija, 🚢 + 🚌 – 7 dni, odhod 28. avg.
MUZEJSKI VLAK
■ JESENICE–BLED–NOVA GORICA, 🚂 + 🚌 – enodnevni izlet vsako sredo v juliju in avgustu; ogled Kostanjevice in izlet v GORIŠKA BRDA
IZLET NA KORNATE
■ enodnevni izlet s hidrogliserjem iz POREČA (Novigrad, Rovinj) do Kornatov vsak torek in soboto. Informacije po tel. 053/34-644.
ZDRAVILIŠČE ATOMSKE TOPLICE
■ Obiskovalce naše zdraviliške posvetovalnice obveščamo, da bodo posvetovanja spet v septembru!
INNFORMACIJE IN PRIJAVE
SLOVENIJATURIST, Ljubljana (061) 325-646, 325-651, Maribor (062) 28-990, 28-851, Celje (063) 24-719, 26-010, Murska Sobota (069) 21-189, Rogaška Slatina (063) 811-488, Nova Gorica (065) 26-012, 26-554, Koper (066) 21-358, Portorož (066) 75-670, Pulj (052) 23-629, Podčetrtek (063) 828-000, Bohinjska Bistrica (064) 721-032, Bitola, (097) 34-623, 36-623, Poreč (053) 34-644, 34-804
SLOVENIJATURIST
Hej, pojdite z nami!

GENERALTURIST
POČITNICE 89
CRIKVENICA: 10% popusta za vse, ki boste preživeli počitnice v penzionu MALOČA od 1. do 22. julija; tedenski in desetdnevni aranžmaji s polnimi penzioni!!*
PUNAT/OTOK KRK – zasebne sobe, prehrana v hotelu PARK, tedenski aranžmaji, polpenzioni
UGODNI PLAČILNI POGOJI!!!
KATALOG POČITNIC 89'
OD KOPRA DO HERCEGNOVEGA – OD OHRIDA DO KRANJSKE GORE!
OHRID – Letujte v našem GT KLUBU. Posebne ugodnosti za člane kluba!
TURISTIČNE LINIJE – bogata ponudba na RABU, MALEM LOŠINJU, VELEM LOŠINJU, CRESU, HVARU in OMIŠU
Prodaja domačih in mednarodnih letalskih in železniških vozovnic. Programi, informacije in rezervacije: GENERALTURIST, Gosposvetska 7, tel. 217-223, 217-215.

KOMPAS JUGOSLAVIJA
KOMPASOVA PONUDBA ZA POLETJE 89'
POČITNICE 89' – DOMOVINA
V bogati ponudbi Kompasovih poletnih počitnic vam danes predstavljamo
• KOMPASOVO MALO MISTO – SUTIVAN/Brač – bogat program aktivnih počitnic: tečaji bioenergije, lutkovne predstave za otroke; veliko zabave in športa; teden dni 1,390.000 din; v juliju pa 1,690.000 din;
AVTOBUSNI PREVOZ IZ LJUBLJANE V SPLIT z odhodom vsako sredo ob 23. uri iz Ljubljane, s povratkom vsak četrtek ob 16. uri iz Splita
• KOMPASOVO VELO MISTO – VIS/Vis
• KOMIŽA/Vis
– hotel Biševo: polni penzion v juliju 1,810.000 din, v višku sezone 2,290.000 din; zasebne sobe, polni penzion v višku sezone 1,490.000 din
• VIS/Vis
– polni penzion v juliju 1,810.000 din, v višku sezone 2,290.000 din, zasebne sobe, polni penzion v višku sezone 1,490.000 din
– hotel ISSA
• BRAČ/Bol
– raj za ljubitelje jadranja na deski; zasebni apartmaji, najem za 4 osebe v višku sezone 4,400.000 din
– Supetar – paviljoni hotela Palma
• DUBROVNIK
– hotel Adriatic: polpenzion, julij 1,050.000 din
• UMAG – UGODNE CENE
– hotel UMAG: v juliju, 7 dni, polni penzion, 1,450.000 din
– depandansa ISTRA, v juliju, 7 dni, polni penzion 1,260.000 din
• NOVIGRAD – UGODNO
– depandansa EMONIA, twc, v juliju 7 dni, polni penzion 1,580.000 din
– depandansa STELLA MARIS, v juliju 7 dni, polni penzion 1,450.000 din
• OREBIĆ – UGODNO
– hotel ORSAN/RATHANEUM/DEP. BELVUE, v juniju in juliju, 7 dni, polpenzion, 772.350 din
• PULJ – POCENI POČITNICE ZA MLADE
– turistično naselje Valovine, ETWC, polni penzion, v juliju 7 dni 1,300.000 din
• AKTIVNE POČITNICE NA ROGLI
– ugodne cene, pokrit bazen, savna, solarij, masaža, trimski kabinet, večnamenska športna dvorana (tenis, squash, košarka)
POSEBNA PONUDBA IZLETOV ZA SINDIKALNE SKUPINE:
HRVATSKO ZAGORJE, 1 in 2 dni; IZLETI K SOSEDOM (Avstrijska Koroška, Italija), 1 dan; VIPAVSKA DOLINA in GORIŠKA BRDA, 1 dan; VIPAVSKA DOLINA IN REZIJA, 2 dni; PLITVIČKA JEZERA, 2 dni; KOPAČKI RIT, 3 dni; MÜNCHEN, 1 dan
NOVO!
TEDENSKI DOPUST NA JADRNICAH ELAN 43, ELAN 33 – NAJEM OD JUNIJA DO NOVEMBRA
Informacije po tel.: 061/331-358 ali osebno v odd. ZIMA, na Titovi 12 v Lj.
GEOMANTIČNA (PO)POTOVANJA PO SLEDEH STAROGRŠKIH, RIMSKIH IN SREDNJEVEŠKIH GRADITELJEV – GRČIJA, ŠVICA, ITALIJA
POČITNICE 89' – TUJINA
KOMPASOVE CENE SO NAJNIŽJE!
* GRČIJA * ŠPANIJA *
VSAK PONEDELJEK S POSEBNIM LETALOM ADRIE AIRWAYS
V ŠPANIJI NA PALAM DE MALLORCI DO 50% CENEJE
VZEMITE SI ČAS IN PRIHRANITE DENAR!
AZURNA OBALA
– POČITNICE V APP. PIERE ET VACANCES MARINA BAIE DES ANGES RIVIERA NICE: 7- in 14-dnevni aranžmaji od 1. 7. naprej
S KOMPASOM NA KONCERTE
PORTOROŽ:
• 11. 7. 89 – ZAWINUL SYNDICATE – predprodaja vstopnic od 18. 6. naprej
Vse informacije po telefonu 327-761, int. 576
PRIPOROČAMO
• NORDKAP, 13 dni, 9. 7
• NAGOJA – ICSID, skupščina in svetovna razstava industrijskega oblikovanja, 12 dni, 14. 10.
• KRIŽARJENJE PO JUŽNEM JADRANU, 8 dni, od 2. 6. naprej
STROKOVNA POTOVANJA
• PARIZ – MEDNARODNI KONGRES PEDIATROV, 7 dni, 23. 7.
• PARIZ – MEDNARODNI TEDEN USNJA, 5 dni, 15. 9.
• PARIZ – EQUIP'HOTEL, 4 dni, 14. 10.
• RIED – MEDNARODNI KMETIJSKI SEJEM, 2 dni, 26., 31. 8., 1. 9.
• HANNOVER – EMO – sejem obdelovalnih strojev s svetovno udeležbo, posebni letali, 4 dni, odhoda 12. in 15. 9.
• KÖLN – ANUGA – posebni letali, 3 in 4 dni, 14. in 16. 10.
TEČAJI TUJIH JEZIKOV
• POLETNI TEČAJI ANGLEŠČINE – ROMSEY, BOURNEMOUTH, LONDON, OXFORD, CAMBRIDGE, EXMOUTH – tritedenski tečaji, različni odhodi.
• POSLOVNA ANGLEŠČINA – LONDON, BRIGHTON, 2 ali 4 tedne
• TEČAJI SKOZI VSE LETO
– francoščine – Pariz, Nauchatel; italijanščine – FIRENCE; španščine – Madrid, Barcelona; nemščine – MÜNCHEN, KÖLN, CELOVEC in PORE^E (Portschach)
PREVOZI
ORGANIZIRAMO ŠOLSKE PREVOZE PO REGRESIRANI CENI, POSREDUJEMO PREVOZE Z AVTOBUSI VSEH VRST ZA ZAKLJUČENE SKUPINE (SINDIKATE, ŠOLE, UPOKOJENCE ...)
NAROČILA: Kompas, TOZD TURIZEM, Prometna služba, Ljubljana, Pražakova 4, tel. (061) 326-159.
OBVEŠČAMO VAS, DA JE NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU ODPRTA NOVA KOMPASOVA POSLOVALNICA ZA PRODAJO VSEH TURISTIČNIH ARANŽMAJEV, LETALSKIH VOZOVNIC, INDIVIDUALNIH REZERVACIJ IN RENT A CAR STORITEV. ODPRTA JE OD 8. DO 15.30 VSAK DAN, RAZEN SOBOTE IN NEDELJE. INFORMACIJE PO TEL. (061) 311-324 ali 311-022 int. 228.
PRIJAVE ZA VSE TURISTIČNE ARANŽMAJE SPREJEMAJO VSE POSLOVALNICE KOMPASA IN POOBLAŠČENE AGENCIJE V JUGOSLAVIJI!

DNEVNA OBVESTILA

37. MEDNARODNI POLETNI FESTIVAL

FESTIVAL LJUBLJANA

Četrtek, 6. 7., ob 20. uri – Slovenska filharmonija
ZBOR ARNOLD SCHÖNBERG
Dirigent: Erwin Ortner.
Program: Brahms, Schütz, Mozart.
Petek, 7. 7., ob 21. uri – Poletno gledališče Križanke:
SIMFONIČNI ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE
Solist: Peter Damm, rog; dirigent: Uroš Lajovic.
Program: Zebre, Saint Saëns, Werhding, Berlioz.
Sobota, 8. 7., ob 21. uri – Križanke:
C. Confortes: MARATON
Režija: Zvone Šedlbauer. Igrajo: Slavko Cerjak, Janez Hočevar-Rifle, Branko Šturbej.
Glasba: Mojmir Sepe. Poje: Marjetka Falk.
Prevod Aleš Bergar
Nedelja/ponedeljek, 9. in 10. 7., ob 21. uri – Poletno gledališče Križanke:
V. Higginsen – K. Wydro: MAMA, I WANT TO SING, gospel musical.
Glasba: Hawkins, Holley, Taylor, Troy.
Dirigent: Wesley Naylor.
Torek, 11. 7., ob 21.30 – Poletno gledališče Križanke:
Theatro de Complicite London: FANTOMSKE GOSLI, melodramska opereta.
Režija: Jos Houben. Izbor glasbe in besedila: Gerard McBurney.
Sreda, 12. 7., ob 21. uri – Poletno gledališče Križanke.
Tag Teatro Benetke: IZABELINA BLAZNOST.
Režija: Carlo Boso. Scena: Emanuele Luzzati.
Vstopnice prodajamo pri blagajni Festivala Ljubljana vsak dan, razen sobote in nedelje, od 11. do 13. in od 18. do 19. ure ter uro pred pričetkom, za OZD od 10. do 11. ure. Tel.: 221-948, 226-544.

Grajske Poletne Prireditve

Petek, 7. 7. ob 21.00
C. Confortes: MARATON
Režija: Zvone Šedlbauer.

grad TABOR Laško

Vstopnice so v predprodaji v poslovalnicah Kompasa v Celju, Trbovljah in Laškem ter dve uri pred pričetkom na gradu Tabor. Če bo vreme slabo, bo predstava v Župnijski cerkvi.
FIVOVARNA LAŠKO
FESTIVAL LJUBLJANA

DR ROMAN
za prijetnejši dan

CANKARJEV DOM

glasba

ZAWINUL SYNDICATE, promocijski koncert
torek, 11. 7., ob 21. uri
Izvajalci: **Joe Zawinul, Carl Anderson, Gerald Veasley, Scott Henderson, Cornell Rochester, Bill Summers, Leata Galloway.** Soorganizatorji: KOMPAS JAZZ & ROCK; DALLAS, ŠKUC-FORUM in CANKARJEV DOM. Koncert bo v Avditoriju v Portorožu, prodaja vstopnic v poslovalnicah Kompasa.

razstave

Obiskovalce obveščamo, da bo v juniju in avgustu za ogled CD in razstave odprt vhod iz **Kidričevega parka!**

Ne zamudite razstav v okviru mednarodnega grafičnega bienala: izjemna razstava grafik vrhunskega nemškega slikarja GEORGA BASELITZA, **do 23. avgusta.** (galerija CD); ANDREJ LLANSKOY, ruski grafik: GIUSEPPE SANTOMASO, italijanski grafik, **do 1. septembra.** (sprejemna dvorana), FIORENZO FALLANI – 20 let eksperimentalne serigrafije, **do 1. septembra.** (steklena dvorana)
Razstave v CD so odprte vsak dan od 10. do 18. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 10. do 13. ure.

informacije

Blagajna Cankarjevega doma bo zaprta od 1. 7. do 31. 8.

KINO

KINO MARIBOR

GLEDALIŠČE: ob 18. uri ameriška ljubezenska komedija POROČNA ZVEZA.
EROTIKA: ob 10. uri ameriški erotični film EVROSTAR – KLUB ZDRAVJA. Trda erotika!
Ob 20. uri ameriški erotični film SEFICA POZNA POKLIC. Trda erotika;
Ob 21.30 erotični film EVROSTAR – KLUB ZDRAVJA. Trda erotika!
Mladim do 18. leta starosti ne dovolimo ogleda filmov s področja trde erotike!
UNION: ob 18., 20. in 21.30 pustolovski film BOGASTVO AMAZONKE.
PARTIZAN: ob 10., 18. in ob 20. uri ameriški akcijski film POKLIC – KOMANDOS (Codename – Wild Geese).
UDARNIK: ob 17. in ob 20. uri ameriški spektakel CESARSTVO SONCA.
Cene vstopnicam so zvišane!

VRHNIKA: amer. RAIN MAN (Deževni človek), ob 20. uri.
SORA ŠKOFJA LOKA: amer. KOBILICA, ob 20.30.
CENTER – KRANJ: ital. SARTANA . . . PROSI ZA SMRT, ob 17. in 19. uri, amer. SEKS NA BEVERLLY HILLSU, ob 21. uri. Mladini do 18. leta starosti ne dovolimo ogleda filma!
STORŽIČ – KRANJ: amer. AMERIŠKI NINJA II., ob 18. in 20. uri.
ŽELEZAR – JESENICE: amer. LJUBEZEN PO ŠOLSKO, ob 18. in 20. uri.
DOM – KAMNIK: amer. RIBA PO IMENU WANDA, ob 19. uri.
DUPLICA: hongkon. ZMAJI ZA VEČNO, ob 20. uri.
TRŽIČ: franc. GADJE NA POČITNICAH, ob 19. uri.
RADOVLJICA: amer. DISKO MAFIJA, ob 20. uri.
BLED: amer. VEČNI MAŠČEVALEC, ob 20. uri.
BOHINJ – BOH. BISTRICA: amer. ROKSANA, ob 20. uri.
ZAGORJE: ob 18. uri NEVARNA MAMA, ob 20. uri nem. ROSEMARIE. Samo za gledalce nad osemnajstim letom. Cena vstopnic višja!
DELAVSKI DOM – TRBOVLJE: amer. LOV NA DRAGULJE, ob 17. uri.
SVOBODA II – TRBOVLJE: nem. RASPUTIN, ob 20.45. Mladini do 16. leta starosti ogled ni dovoljen!
HRASTNIK: amer. OSUMLJENI, ob 19. uri.
ČRNOMELJ: amer. ŽIVALSKI VRT PONOČI, ob 20. uri.
DOM KULTURE – NOVO MESTO: amer. ČLOVEK BULDOŽER, ob 20. in 22. uri.
ROGAŠKA SLATINA: nem.-avstrijski JOHAN STRAUSS – KRALJ BREZ KRONE, ob 20. uri, franc. PRVE ŽELJE, ob 22. uri.
ŠMARJE PRI JELŠAH: amer. PRIČO JE TREBA UBITI, ob 20. uri.
SOČA – NOVA GORICA: italijansko-ameriški LJUBEZEN IN STRAST, ob 18.30 in 20.30.
SVOBODA – ŠEMPETER PRI GORICI: francoski LJUBEZENSKE SANJE, ob 20.30.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINOTEKA ZAPRTO

KOMUNA ob 10. uri matineja
MILAGRO, ZDA, 1988. R.: ROBERT REDFORD. I.: Ruben Blades, Sonia Braga, Christopher Walken;
ob 17., 19. in 21. uri
ŽIVLJENJE S STRICEM (ŽIVOT SA STRICEM), SFRJ, drama: R.: Krsto Papić. I.: Davor Janjić (nagrada v Montrealu!), Alma Prica, Anica Dobra, Branislav Lečić. NAJBOLJŠI FILM V MONTREALU 88!

UNION ob 16., 18. in 20. uri
LAK ZA LASE (HAIRSPRAY), ZDA, glasbena komedija. R.: JOHN WATERS. I.: DIVINE (njegova zadnja velika vloga!), Ruth Brown, Pia Zadora, Sonny Bono.

MINI KINO UNION ob 17., 19. in 21. uri
POLTERGEIST, ZDA, znanstveno-fantastična srhljivka. R.: Tobe Hooper. I.: Craig T. Nelson, Jobeth Williams, Beatrice Straight. Retrospektiva VELIKI SPIELBERG 2.

BEŽIGRAD ob 16., 18. in 20. uri
VELIKI POSEL (BIG BUSINESS), ZDA, komedija. R.: Jim Abrahams. I.: BETTE MIDLER (nagrada za NAJBOLJ SMEŠNO IGRALKO LETA 88!), Lilly Tomlin, Michele Placido.

MLADININ KINO VIČ ob 17., 19. in 21. uri
POLICAJ MANIJAK (MANIAC COP), ZDA, kriminalni. R.: William Lustig. I.: Bruce Campbell, Laurene Landon, Tom Atkins.

TRIGLAV ob 16., 18. in 20. uri
NA LAHEK NAČIN (THE BIG EASY), ZDA, triler. R.: Jim McBride. I.: DENNIS QUAID, Ellen Barkin.

ŠIŠKA ob 16., 18., 20. uri
VELIKA ZMEDA V HONG KONGU (PROJECT A No 2), Hong Kong, akcijski. R.: Jackie Chan. I.: JACKIE CHAN, David Lam, Maggie Cheung.

OTROŠKI KINO MOJCA ob 16. in 17.30
UČNA LETA IZUMITELJA POLŽA, slovenski, mladinski. R.: Jane Kavčič. I.: Miha Petrovčič, Manja Vrenko, Matjaž Gruden, Tina Šubic, Marjeta Gregorač, Janez Hočevar-Rifle, Marko Simčič. Zadnjikrat!

SLOGA: ob 10. in 12. uri
VEDNO PRIPRAVLJENA (PERFECT FIT), ZDA. I.: Tarcy Lords, Tom Byron, Susan Hart;
ob 14., 16., 18. in 20. uri
PREGREŠNA ZADOVOLJSTVA (INDECENT PLEASURES), ZDA. R.: Phillip Jen. I.: Jessie St. James, Laurie Smith, Danielle.
ob 22. uri
PLAVI ANGEL (BLONDE HEAT), ZDA, R.: Jim McDonald. I. John Leslie, Angel, Gina Carrera.

DOMŽALE: ob 17., 19. in 21. uri.
GADJE MATURIRAJO (LES SOUS-DOUES), Francija, komedija. R.: Claude Zidi. I.: Michel Galabru, Maria Pacome, Daniel Auteuil.
Dvorane so hlajene!
Prodaja vstopnic uro pred prvo predstavo!

OBVESTILA

Zaradi okvare na reduktorju sedežnica Šimnovec–Gradišče na Veliki planini od 1. 7. 1989 naprej do preklica ne bo obratovala.
Komunalno podjetje Kamnik

MESTNI MUZEJ LJUBLJANA V **Kulturno-informacijskem centru Križanke na Trgu francoske revolucije** 7 bo jutri ob 16. uri otvoritev razstave LIBERTÉ ÉGALITÉ-PROSTOST ENAKOST, odsevi francoske revolucije. Razstava je prikaz vzdušja na Slovenskem v prvem desetletju po francoski revoluciji. Razstavo je pripravil Mestni muzej Ljubljana in bo odprta do 2. septembra. Vabljeni!

Odprto od 22. do 3. ure. Četrtek, petek, sobota do 4. ure
ČETRTEK: KONCERT DEMOLITION GROUP in NOVI ROCK
PETEK: TECHNO DROM
SOBOTA: BURNING DOWN THE DISCO
NEDELJA: MAGNUS/ŽENSKI VEČER

INFO-STAN

Računalniško posredovanje informacij o zamenjavi, nakupu, prodaji, oddaji (brezplačno) in najemu stanovanj, hiš, parcel, vikendov, lokalov. Tel. (061) 443-242, od 8. do 14. ure, v soboto od 10. do 12. ure.
1834-0

PLESNI STUDIO EUREKA

POLETNA PLESNA ŠOLA '89
- intenzivni 10-dnevni tečaji (latinski in standardni plesi)
- dirty dancing, mambo, salsa
- plesni večeri od 20.–24. ure
- matineja za otroke
- American jazz dance
- klasični balet
- orientalski p. (Libanon, Egipt)
- karakterni p. (španski)
- renesančni in baročni p.
- Hatha joga (zač. in nad.)

VPISUJEMO V CELOLETNO PLESNO ŠOLO ZA OTROKE

Vpis in informacije: Kulturno-informacijski center Križanke (nasproti Križank), tel. 214-025

Četrtek, 6. julija, ob 21. uri: glasbena skupina iz Zagreba, VJEŠTICE.

NAUČITE SE NEMŠČINE V AVSTRIJI

Prazniki brez staršev za šolske in predšolske otroke v športno-rekreacijskem počitniškem domu »PARKSCHLÖSSL« v kraju BAD AUSSEE. Jahanje, plavanje, tenis, pomoč pri učenju, jadranje, balet in računalniški tečaji.
Informacije po tel. 9943/222/93 01 74.

Sestavljivo stojnico iz poliestra,
namenjeno za prodajo sadja in izdelkov drobne obrti, prodam.
Ponudbe pod »Stojnica«.
1-8751

DEŽURNA LEKARNA

LJUBLJANA
Nočna in nedeljska dežurna služba: CENTRALNA LEKARNA, Ljubljana, Prešernov trg 5. Izdaja nujnih zdravil in zdravil na recepte, predpisane istega dne.
MARIBOR
Nočna in nedeljska dežurna lekarna: Lekarna Glavni trg 29.

DEŽURNI ZDRAVNIK

LJUBLJANA
1. Nujna ambulantno-medicinska pomoč v Ljubljani za odrasle neprekinjeno v Urgentnem bloku Univerzitetnega kliničnega centra (vhod iz Bohoričeve ulice): za otroke in mladino do 15. leta starosti – ob delavnikih čez dan v otroških in šolskih dispanzerjih Zdravstvenega doma Ljubljana; – ponoči od 19. od 7. ure, ob nedeljah in praznikih v pediatrični dežurni ambulanti – dispanzer za otroke Center, Ulica stare pravde 2, tel. 327-942.
2. Za nujno zdravniško pomoč na domu kličite po tel. 323-060. V primeru življenjske nevarnosti ali ogroženosti pa po tel. št. 94. Za otroke in mladino do 18. leta starosti se ob delavnikih od 7. do 19. ure obračajte na otroške in šolske dispanzerje Zdravstvenega doma Ljubljana. Pediatrična dežurna ambulanta od 19. do 7. ure, ob nedeljah in praznikih pa bo zagotavljala le v izjemnih primerih prevoz otrok z reševalnim vozilom v ambulanto. V takem primeru kličite po tel. 327-942.
3. Prebivalci občine Grosuplje – Ivančna Gorica naj kličejo za nujno zdravniško pomoč na domu podnevi v redne ambulante. Ponoči od 19. do 7. ure zjutraj in ob nedeljah ter praznikih ves dan pa na telefonsko številko 783-039 ali 783-006. Če se zdravnik ne javi, ker je na terenu, naročite obisk na Reševalno postajo Ljubljana, telefonska številka 94, ki ga bo preko radio-zveze posredovala zdravniku na teren.
4. Nujna zobozdravstvena pomoč je vsak delavnik, nedeljo in praznik v prostorih TOZD Center, Zdravstvenega doma Ljubljana, Metelkova ulica 9, pritličje, soba št. 50.
Ambulanta nudi pomoč v nujnih primerih in sicer ob delavnikih od 19. do 23. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 7. do 23. ure.
Ob delavnikih med 7. in 19. uro nudijo zobozdravstveno prvo pomoč dispanzerji za zobozdravstveno varstvo Zdravstvenega doma Ljubljana.
»Klic v duševni stiski« deluje od 19. do 7. ure naslednjega dne. Kličite po tel. (061) 313-715. Telefonski številki za nujno zdravniško pomoč za vojaške zavarovance sta 331-142 in 224-903.

LITERATURA

Izšla je 2. številka revija LITERATURA (prej Problemi — Literatura).

Iz vsebine:
– poglavje iz Foucaultovega nihala Umberta Eca
– pregled sodobne francoske proze skozi oči Luke Novaka
– Bernard-Henri Lévy o intelektualcih tretjega tipa
– judovska mistika: Gershom Scholem o smislu Tore

Cena te številke: 25.000 din.
Cena letošnjega letnika (6 številk): 60.000 din!

Rešite glave usode žepov, naročite LITERATURO – revijo duhovnega luksuza na naslov: Gosposka 10/I, 61000 Ljubljana.

IZKORISTITE PRILOŽNOST

TRS

TOVARNA RAČUNSKIH STROJEV – ZAGREB

ELEKTRONSKI NAMIZNI KALKULATORJI

TRS Logos 454

Namizni kalkulator	zaslon, trak, neslišen, širina 14 mest
Tip	elektronski kalkulator z zaslonom in tiskalnikom (kontinuirani profil)
Hitrost tiskanja	2,8 vrste/sek
Papirni trak	širina 57 mm
Zaslon	14 mest za število in 1 mesto za simbol
Funkcije	4 aritmetične funkcije, verižno množenje deljenje, zmnožek/razlika zmnožkov in kvocientov, kombiniran račun itd.
Decimalna vejica (pika)	premakljiva ali nastavljena na 0.1.2.3.5.7 decimalnih mest
Zaokroževanje	z zaokroževanjem ali brez njega
Dimenzije	256×224×78 mm
Teža	16 kg

Cena 2,990.000 din

TRS Ibico 1460

Namizni kalkulator	zaslon – trak, havy duty, hitri tiskalnik, širina 14 mest
Tip	elektronski kalkulator z zaslonom in tiskalnikom
Hitrost tiskanja	4,6 vrste/sek
Papirni	trak širina 69 mm
Zaslon	14 mest za število, 1 mesto za simbol
Funkcije	4 aritmetične funkcije, verižno množenje, deljenje, zmnožek/razlika zmnožkov in kvocientov, kombiniran račun itd.
Decimalna vejica (pika)	premakljiva ali nastavljena na 0.1.2.3.4.5.6 decimalnih mest
Zaokroževanje	z zaokroževanjem ali brez njega
Glavni element	MOS-LSI
Dimenzije	300×234×80 mm
Teža 22 kg	

Cena 6,290.000 din

TRS 636 Casio

Namizni kalkulator	zaslon, trak, širina 16 mest, računanje časa in datuma
Tip	elektronski kalkulator z zaslonom in tiskalnikom
Hitrost tiskanja	4,6 vrste/sek
Zaslon	16 mest
Funkcije	4 aritmetične funkcije, verižno množenje, deljenje, zmnožek/razlika zmnožkov in kvocientov, kombiniran račun
Decimalna vejica (pika)	premakljiva ali nastavljena na 0.1.2.3.4.5 in 8 decimalnih mest
Zaokroževanje	z zaokroževanjem ali brez njega
Dimenzije	245×329×93 mm
Teža	3,1 kg

Cena 6,490.000 din

Če kupite več kot 5 strojev, vam odobrimo popust.
Ne zamudite priložnosti!

Podrobne informacije dobite po tel.:
(041) 410-059 in 441-302 (prodaja)
(041) 447-111 in 447-001 (centrala)
Telefax: 415-213
Prodaja TRS, 41000 Zagreb, Braće Kavurića 21
TRS Tvornica računskih strojeva
Kalkulatori

TRS Tvornica računskih strojeva - Zagreb kalkulatori

EMO n. sol. o.

EMO – Emajlirnica, Metalna industrija, Orodjarna, n. sol. o., Celje

objavlja
naslednja dela in naloge
za potrebe TOZD Kotli – inženiring

ponudbenega inženirja – 1 delavec
Pogoja:
– VII. zahtevnostna stopnja strojne usmeritve
– dipl. inženir strojništva
– 2 leti delovnih izkušenj.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema Kadrovsko socialna služba EMO Celje, 8 dni po objavi.
3-87871

KOMPAS JUGOSLAVIJA

ZA TURISTIČNO SEZONO 1990 **KOMPAS** POZIVA

ODPRITE VRATA VAŠE POČITNIŠKE HIŠICE, APARTMAJA ALI JAHTE

Vemo, da ima prenekateri med vami prijetno hišico, apartma, sobo na **Gorenjskem, v Istri in Dalmaciji (Medjugorje)** ali jahto za večdnevna potovanja po vodah Jadrana. Vaši prijatelji in znanci vas večkrat obiščejo ali pa pri vas prežive počitnice. Gostoljubna vrata imate zanje vedno odprta. **Bi jih odprli tudi našim skupnim, Kompasovim prijateljem?**
Naj vam zaupamo, da v Kompasu letno sprejmemo skoraj milijon gostov. In mnogi od njih iščejo prav tako prijetno hišico s prijaznim nasmehom gostitelja. To so naši prijatelji, ki prihajajo s posredovanjem največjih evropskih turističnih agencij. Radi vas bomo predstavili in jim svetovali, naj prežive počitnice pri vas ali z vami.

Vabimo vas, da se nam oglasite!

Pošljite nam fotografijo vaše hiše ali jahte s kratkim opisom. Hiša mora biti seveda povsem dograjena, njena okolica pa urejena in mirna. Pokličite nas, čeprav ne stanujete v bližini in ne morete zagotoviti posteljnine in čiščenja, pa tudi, če nameravate (sami ali vaši dobri stari gostje) v hiši ali na jahti preživeti le dva do tri tedne v sezoni.

In kaj vam pri Kompasu ponujamo:
● predstavitev vaše ponudbe v evropskem prostoru ● dolgoročno pogodbo (2 do 6 let od 1990 – 1995) ● dolgoročno posojilo ali zelo ugoden predujem za kakovostno notranjo opremo ● devizne cene, oblikovane po kakovostni lestvici (hiše, okolice, lokacije, če gostje bivajo sami . . .) ● redna plačila 7 dni po prihodu gostov ● zapolnitev zmogljivosti do 150 dni ● prve prijave že v januarju.
Pričakujemo, da nam boste ponudbo prinesli v najbližjo Kompasovo poslovalnico ali nam jo poslali na naslov:

KOMPAS JUGOSLAVIJA
Branko DUKIĆ,
51410 Opatija,
Maršala Tita 170 (c/o Zelengaj)

IZDAJA ČGP DELO, TOZD »DELO«, GLASILO SZDL SLOVENIJE ● NASLOV UREDNIŠTVA: LJUBLJANA, TITOVA 35, TELEFONA N. C. 318-255, 319-255 ● MALOPRODAJA – KOLPORTAŽA ● YU DELO 31-255 ● POŠTNI PREDAL 29, 61001 LJUBLJANA ● TISK ČGP DELO, TOZD TISK ČASOPISOV IN REVIJ, LJUBLJANA, TITOVA 35 ● NAROČNINA TEL. 315-366, **REKLAMACIJSKI ODD. DOSTAVE DNEVNIKA »DELO« ZA LJUBLJANO TEL. 318-880, LJUBLJANA, TITOVA 35, NON STOP OB DELAVNIKIH IN SOBOTAH** ● POSAMIČNA ŠTEVILKA STANE 4.500 DIN, SOBOTNA ŠTEVILKA 6.000 DIN (POLNA CENA ZA EN MESEC 115.500 DIN) ● NAROČNINA S POPUSTOM ZA JULIJ 1989 (ZA INDIVIDUALNE NAROČNIKE) 110.000 DIN, ZNIŽANA NAROČNINA ZA UPOKOJENCE 99.000 DIN ● NAKAZILA NAROČNINE NA TEKOČI RAČUN: ČGP DELO – TOZD »DELO«, ŠTEVILKA 50102-603-48909 ● LETNA NAROČNINA ZA TUJINO: ZDA 304 USD, AVSTRIJA 3.863 ATS, ZRN 540 DEM, FRANCIJA 1.840 FRF, ŠVICA 443 CHF, ŠVEDSKA 1.940 SEK, ITALIJA 420.000 ITL ● PLAČILA NA DEVIZ. RAČUN PRI LB, ŠTEVILKA 50100-620-107-257300-27822/0; NAROČILA NA DNEVNIK DELO SPREJEMAMO VSAK DAN IN ZAGOTAVLJAMO DOSTAVO NA DOM V PETIH DNEH OD NAROČILA ● ODPOVEDI LAHKO UPOŠTEVAMO OB KONCU MESECA ● STIK – SPREJEM MALIH OGLASOV PO TELEFONU 318-866 ALI OSEBNO NA BLAGAJNI V ŠUBIČEVI 1 ALI TITOVI 35 OD 7. DO 19. URE ● SPREJEM OSMRTNIC: OB DELAVNIKIH OD 7. DO 16. URE OZ. OB SOBOTAH OD 7. DO 11. URE OSEBNO (ŠUBIČEVA 1 IN TITOVA 35), PO TELEKSU YU DELO ST 31-633, S TELEGRAMOM ALI PO TELEFONU 318-866 (OD 14. DO 16. URE) ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE ● OGLASNO TRŽENJE, LJUBLJANA, TITOVA 35, 61001 LJUBLJANA, TELEFON 318-570 ● OB NEDELJAH IN PRAZNIKIH SPREJEMA OSMRTNICE (DO 16. URE) NEPOSREDNO CENTRALNA REDAKCIJA »DELA«, LJUBLJANA, TITOVA 35 OSEBNO ALI PO TELEFONU 315-366 ZA NAROČNIKE IZVEN LJUBLJANE ● ROKOPISOV NE VRAČAMO

TELEFON DEŽURNEGA UREDNIKA 318-252, TELEKS YU DELO 31-255, TELEFAKS 311-871

SKORAJ NI PISALNEGA STROJA ALI TISKALNIKA, ZA KATEREGA VAM NE BI MOGLI PONUDITI USTREZNEGA PISALNEGA TRAKU V KASETI

Dandanes v Jugoslaviji prodajamo in uporabljamo več kot 50 različnih vrst pisalnih strojev in več kot 70 različnih vrst tiskalnikov; vsak od njih zahteva primeren pisalni trak v kaseti.

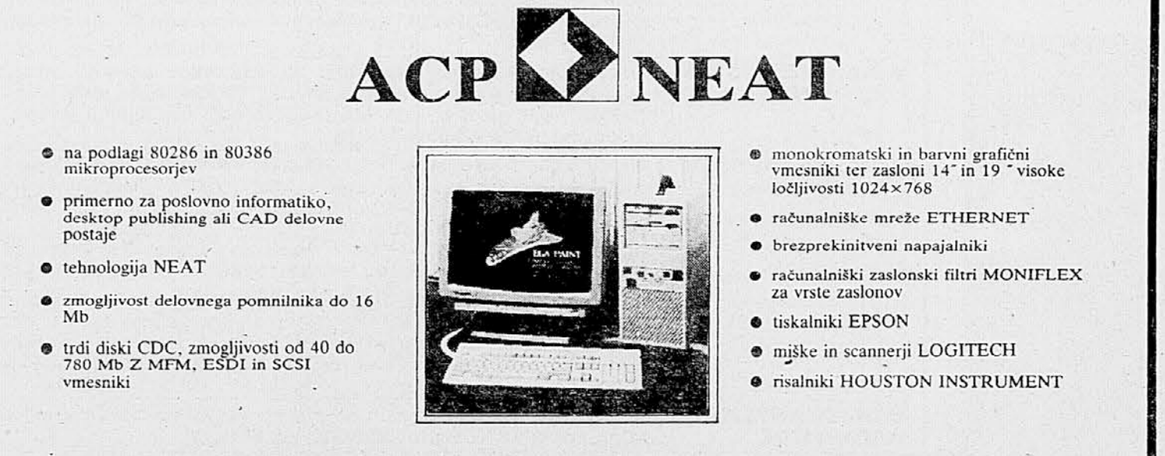
Imamo pa le enega domačega proizvajalca, ki ponuja pisalne trakove v kasetah za skoraj vse vrste pisalnih strojev in tiskalnikov. To je

AERO

proizvajalec, znan po svoji poslovnosti, resnosti, inovativnosti, tehnološki prodornosti, lastnem razvoju, kakovosti, strokovnosti pa tudi velikosti.

PISALNE TRAKOVE AERO ZAHTEVAJTE PRI VAŠEM DOBAVITELJU ALI SERVISERJU.

FORMITAS

VOLVO

ZA SREČANJE S POLETJEM

SIMBOL KAKOVOSTI

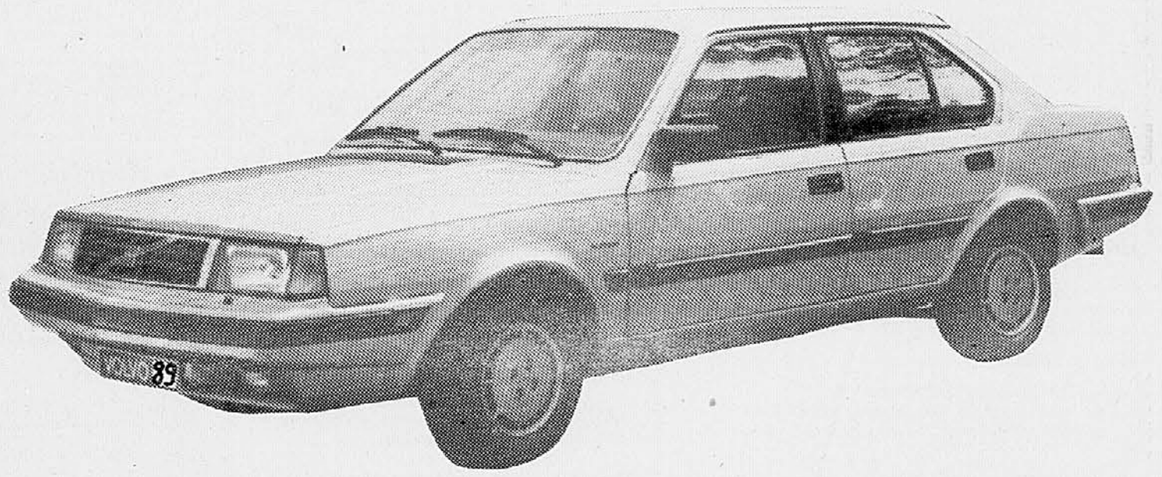
Zanesljiva,
varna,
udobna
in gospodarna vožnja.

JUNIJ — JULIJ
POSEBNI POGOJI

Dobava takoj po vplačilu v konsignacijskih skladiščih v Beogradu, Ljubljani in na Reki.

VOZITE SE VARNEJE.
UNIVERZAL

RO »UNIVERZAL«, Beograd, Auto-put
Beograd–Zagreb, tel. 011/600-333, 601-458
UNIVERZAL, Ljubljana, Gregorčičeva 11, tel. 061/223-602
UNIVERZAL, Zagreb, Kranjčevićeva 5, tel. 041/317-544
UNIVERZAL, Rijeka, servis »Draga«, Gušić bb, tel. 051/445-082

NOVO

VRHUNSKA KAKOVOST – VISOKA ZANESLJIVOST

KONKURENČNE CENE

RAČUNALNIŠKI SISTEM

ACP NEAT

- na podlagi 80286 in 80386 mikroprocesorjev
- primerno za poslovno informatiko, desktop publishing ali CAD delovne postaje
- tehnologija NEAT
- zmogljivost delovnega pomnilnika do 16 Mb
- trdi diski CDC, zmogljivosti od 40 do 780 Mb Z MFM, ESDI in SCSI vmesniki

- monokromatski in barvni grafični vmesniki ter zasloni 14" in 19" visoke ločljivosti 1024×768
- računalniške mreže ETHERNET
- brezprekinitveni napajalniki
- računalniški zaslonski filtri MONIFLEX za vrste zaslonov
- tiskalniki EPSON
- miške in scannerji LOGITECH
- risalniki HOUSTON INSTRUMENT

SVETOVANJE, STROKOVNA PODPORA
ZAGOTOVLJEN SERVIS IN NADOMESTNI DELI
• DVANAJSTMESEČNO JAMSTVO •

TOVIL
61000 LJUBLJANA
GERBIČEVA 98
TEL. 261-533
TELEKS: 31506 YU TOVIL

V SODELOVANJU S

CADEC
d. o. o., PODJETJE
ZA INFORMACIJSKO
TEHNOLOGIJO
TEL. 574-703

ljubljanska banka

Obvestilo varčevalcem Ljubljanske banke

Obračun in pripis obresti za dinarske vpogledne hranilne vloge, tekoče račune in žiro račune

Ljubljanska banka je v letošnjem letu prešla na medletni obračun in pripis obresti na dinarskih računih občanov. Na tekočih računih je bil ta pripis prvič opravljen po stanju 31. marca 1989, po stanju 30. junija pa je banka obračunala in pripisala obresti na tekočih računih, kot tudi na žiro računih in vpoglednih hranilnih vlogah. Po vrstah sredstev bo pripis obresti potekal takole:

Tekoči računi
Lastniki tekočih računov bodo o višini pripisanih obresti obveščeni s prvim izpiskom, ki ga bodo prejeli v petek, 14. julija. V izpisku bodo posebej prikazane obresti na pozitivno stanje ter na dovoljeno in nedovoljeno negativno stanje. S seštevkom vseh obresti v dobro in v breme se bo povečalo ali zmanjšalo stanje sredstev na tekočem računu.

Vpogledne dinarske hranilne vloge
Tudi na vpoglednih dinarskih hranilnih vlogah je Ljubljanska banka že opravila obračun in pripis obresti, kar pomeni da imajo varčevalci na svojih hranilnih vlogah s 30. junijem za pripisani znesek obresti povečano stanje. Varčevalcem priporočamo, da vpis obresti združijo z rednim obiskom v enotah Ljubljanske banke po 5. juliju.

Žiro računi
Lastniki žiro računov v Ljubljanski banki bodo o višini pripisanih obresti obveščeni z izpiskom, ki ga bodo prejeli po 5. juliju.
Z medletnim obračunom in pripisom obresti vam banka omogoča gospodarno razpolaganje s prihranki.

Ljubljanska banka

TELEVIZIJA

LJUBLJANA I

16.20– 1.40 TELETEKST RTV LJUBLJANA
16.35 VIDEO STRANI
POLETNA NOČ, ponovitev nadaljevank
16.45 SCHWARZWALDSKA KLINIKA, nemška nadaljevanka, 33/47
17.35 HOOPERMAN, ameriška nanizanka, 5/13
18.00 TV DNEVNIK 1
18.05 POSLOVNE INFORMACIJE
18.10 TV MOZAIK
PO SLEDEH NAPREDKA:
NA PRAGU 21. stoletja, 4. oddaja
SPORED ZA OTROKE IN MLADE:
18.40 BENDJI, ameriška nanizanka, 5/13
19.10 RISANKA
19.19 INFORMATIVNA ODDAJA ZA GOSTE IZ TUJINE
19.24 TV OKNO
19.30 TV DNEVNIK 2
19.55 VREME
20.05 Ch. Dickens: POVEST O DVEH MESTIH, angleško-francoska nadaljevanka, 1/4
21.10 V SPOMIN COUNTU BASIEJU
22.05 TV DNEVNIK 3
22.20 VREME
22.25 INFORMATIVNA ODDAJA ZA GOSTE IZ TUJINE
22.30 POLETNA NOČ
SCHWARZWALDSKA KLINIKA, nemška nadaljevanka, 34/47.
LETEČI CIRKUS MONTYJA PYTHONA, angleška nanizanka, 5/3
1.30 VIDEO STRANI

Televizija Ljubljana se bo do nedelje, 9. julija vsako popoldne na svojem II. programu neposredno vključevala v prenos teniških tekmovanj v Wimbledonu.

LJUBLJANA II

15.00 WIMBLEDON: TENIS, prenos
18.00 REGIONALNI PROGRAMI TV LJUBLJANA – STUDIO LJUBLJANA
19.00 ČAS, KI ŽIVI:
PRVA SLOVENSKA PARTIZANSKA BRIGADA – II. GRUPA ODREDOV
19.30 TV DNEVNIK
19.55 PREMOR
20.05 ŽARIŠČE
20.35 MALI KONCERT: KVARTET GODAL
20.50 OČI KRITIKE
21.20 MOSTOVI
21.50 SATELITSKI PROGRAMI – POSKUSNI PRENOSI

ZAGREB I

8.20 TV KOLEDAR
8.30 ČAROBNI OKLEP, oddaja za otroke, 6/10
9.00 ZAKLADI NEBELUNGOV, ameriški film
10.30 JUBILEJI KULTURE, odkumentarna serija
11.00 FESTIVAL SAN REMO '89, posnetek
12.30 NAJ TE VPRAŠAM, poljudnoznanstvena serija, 1/6
13.00 AVTOMANIJA, angleška dok. serija, 4/13
13.25 POLETNE NOTE, resna glasba
14.20 ČAROBNI OKLEP, oddaja za otroke, 6/10
14.50 OD ZRMANJE DO BIOGRADA, izobraž. oddaja
15.25 POROČILA
15.35 PROGRAM PLUS, ponovitev
17.40 POROČILA
17.50 TV KOLEDAR
18.00 ŠTEVILKE IN ČRKE, kviz
18.25 DALEČ SI PRIŠLA, KATHY, kanadska nadaljevanka, 1/3
19.10 VREME
19.13 INFORMATIVNA ODDAJA ZA GOSTE IZ TUJINE
19.18 RISANKA
19.30 TV DNEVNIK 1
20.00 SPEKTER, politični magazin
21.05 »VAROŠARIJE«, zabavna oddaja
22.20 TV DNEVNIK 2
22.40 INFORMATIVNA ODDAJA ZA GOSTE IZ TUJINE
22.45 PROGRAM PLUS
DRAGI JOHN, ameriška nanizanka
SKRIVNI PREDAL, francoska nadalj., 4/6
0.45 POROČILA

ZAGREB II

19.10 TEST
19.30 TV DNEVNIK
20.00 FLUID, zabavna odaja
20.45 POROČILA
20.50 ODPRTA KNJIGA
21.20 UMETNIŠKI VEČER

KOPER

13.30 TV NOVICE
13.40 TENIS: WIMBLEDON (povzetek)
15.00 TENIS: WIMBLEDON, prenos
19.00 ODPRTA MEJA
19.30 TVD STIČIŠČE
20.00 TENIS: WIMBLEDON, prenos
20.30 ŠPORTNI PREGLED
20.45 TENIS: WIMBLEDON (povzetek)
22.15 TV NOVICE
22.25 TOUR DE FRANCE
22.45 NOGOMET: KOLUMBIJA – PARAGVAJ

AVSTRIJA I

9.00 POROČILA
in
PUSTOLOVŠČINA V VANCOUVERJU, Zmagovalec, ponovitev
9.30 ZEMLJA IN LJUDJE, ponovitev
10.00 ŠOLSKA TV
10.30 MARIJA TEREZIJA, ponovitev
11.55 RAJI ŽIVALI, Rdeče opice
12.15 KLUB ZA SENIORJE, ponovitev
12.00 POROČILA
13.10 DUNAJSKA RAZSTAVNICA, »Zaklad belega zlata na Dunaju«
13.55 FREDDY, ŽIVALI, SENZACIJE (nemški fil, 1964)
15.35 AM, DAM, DES
16.00 TRDNO V SEDLU, serija
16.50 AVSTRIJSKA IGRA
16.55 MINI ČAS V SLIKI
17.05 NIKLAAS, DEČEK IZ FLANDRIJE, risana serija po knjigi Louise de la Ramee
17.30 MINI LEKSIKON
17.55 PADDINGTONSKI MEDVED
18.00 PUSTOLOVŠČINA V VANCOUVERJU, Past za leoparde
18.25 TAKRAT
18.30 KNIGHT RIDER, Malo mesto živi nevarno
19.17 ZNANJE DANES
19.20 ORF DANES
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 ŠPORT
20.15 ŽANDAR SE ŽENI (Le gendarme se marie – francoska komedija, 1968)
21.40 POGLEDI S STRANI
21.50 Videoteka: VELIKI POŠTNI ROP, 2. del tv filma
23.05 POROČILA
23.10 TVOJA USODA JE V MOJIH ROKAH (Sweet Smeel of Success – ameriški film, 1957)
0.45 POROČILA

AVSTRIJA II

14.55 TAKRAT
15.00 ŠPORT
18.30 WURLITZER
19.00 LOKALNI PROGRAM
19.30 ČAS V SLIKI 1
19.53 VREME
20.00 KULTURNI MAGAZIN
20.15 DOMAČA REPORTAŽA
21.00 SPEKTURM
21.50 NOVO V KINU, filmi in njihove zvezde
22.00 ČAS V SLIKI 2
22.20 ŠPORT
22.35 KLUB 2
POROČILA

ITALIJA I

11.55 VREME
12.00 POROČILA
12.05 SANTA BARBARA, serijski film
12.30 VELIKE IN MAJHNE KREATURE, serijski film
13.30 TV DNEVNIK
14.00 SREČNO
14.10 AMERIŠKE IN ITALIJANSKE FILMSKE ZVEZDE
14.20 ZGODILO SE JE NA KOMISARIJATU (ital. film 1954), komedija
16.15 BIG, otroška oddaja
17.10 REZERVIRANO ZA ...
17.25 NAŠI ČASI (ital. film 1954), komedija
19.10 SANTA BARBARA, serijski film
19.40 ZGODILO SE JE NA JUTRIŠNJI DAN in VREME
20.00 TV DNEVNIK
20.30 KAKO LEPA JE MLADOST, zabavna oddaja
22.00 POROČILA
22.10 DE QUEIO, film
24.00 POROČILA
00.15 OKROG POLNOČI

ITALIJA II

12.00 TOP SECRET ODRED, serijski film
13.00 TV DNEVNIK
13.30 KAPITOL, TV nadaljevanka
14.30 EKONOMSKA POROČILA
14.45 PABERKOVANJE
15.15 LASSIE, otroški serijski film
15.40 PASJI MLADIČ, otroški serijski risani film
16.10 PLAVANJE: prvenstvo Italije, prenos
18.05 NAJEMNIK, kviz
18.30 ŠPORTNA POROČILA
18.45 PERRY MASON, serijski film
19.30 HOROSKOP in VREME
19.45 TV DNEVNIK
20.30 MARAT, TERORIST BREZ DRŽAVLJANSTVA (franc. film), zgodovinski
22.00 POROČILA
22.10 IMPROVIZACIJA 89, zabavna oddaja
22.55 AIDS, izobraževalna oddaja
23.30 POROČILA
23.45 EMBRYO (amer. film 1976), znanstvena fantastika

MADŽARSKA I

9.00 VIDEO STRANI
9.05 TV TELOVADBA, za upokojence

Televizija si pridržuje vse pravice do morebitnih sprememb programa!

9.10 ČLOVEŠKO TELO, angleška serija, pon.
9.35 MODRA LUČ, reportaže, pon.
10.35 RAZGIBAVANJE, telovadba za invalide
10.45 VIDEO STRANI
17.15 POROČILA
17.20 PANONSKA KRONIKA, studio Pécs
17.30 POROČILA, v srbohrvaščini
17.40 RIBIŠKI IZLETI V ZALI, poljudnoznanstveni film
18.15 TV PROGRAM ZA 4 DNI
18.27 7 ČUDEŽEV TEHNIKE, Toronto: Najvišji TV stolp na svetu
19.05 VEČERNA PRAVLJICA
19.15 ŽREBANJE LOTA
19.30 TV DNEVNIK
20.05 ENA KIKLA–ENE HLAČE, glasbeno potepanje po svetu mode, 7. del
20.55 DOMAČE OGLEDALO
22.15 NARODNA ZA ORKESTER
22.20 TV DNEVNIK

MADŽARSKA II

17.30 TV 2
18.00 TELEŠPORT
18.25 ZA OTROKE, nizozemska serija
18.50 TELEFONSKA IGRA
19.00 POLJSKA POTA, poljska serija, pon.
20.27 TV 2
21.00 TV DNEVNIK
21.20 TV 2
21.30 DEŽELE, LJUDJE, USODE, Sanje hongkonške deklice, hongkonški film
22.40 TV 2 – zaključek

Hill
SPORT
kolesa
MAUNTAIN BIKE
velika izbira
od
360.000 ITL
dalje
TRST,
BAZOVICA
– tel. 226515

SATELITSKA TV

SUEPR CHANNEL

7.00 Mednarodne poslovne novice; **8.00** The Mix; **15.30** Tracking; **16.30** Vroča linija; **18.30** Nino Firetto; **19.30** Richard Diamond; **20.00** Film: Otok zakladov; **22.00** Film: Sokolovo znamenje; **0.00** The Mix;

SKY CHANNEL

6.30 Evropski poslovni kanal; **7.00** DJ Kat Show; **9.30** Panel Potpourri; **11.00** Sky by Day; **12.30** Skupni problemi; **13.00** Drugi svet; **13.55** Landscape kanal; **14.50** Ko se svet vrti; **15.45** Loving; **16.15** Lucyjin show; **16.45** Malčki; **18.00** Countdown; **19.00** Trans World Sport; **20.00** Tour de France; **20.30** Potapljanje; **21.00** Golf; **22.00** Nogomet; **23.00** Atletika; **0.30** Tour de France

3 SAT

14.25 Popoldanski program – musikkanal (opera); **14.30** Tosca; **16.40** Poletje v Rimu; **17.15** Nocoj na 3 sat; **17.20** Mini čas v sliki; **17.30** Regrat; **18.00** Šport; **19.00** Danes; **19.30** Komisar; **20.30** Obzornik; **21.15** Ustvarjalci kemije; **21.45** Kulturni magazin; **21.51** Šport; **22.00** Čas v sliki 2; **22.20** Petroleika film

SAT 1

6.00 Dobro jutro s Sat 1; **9.35** Niklass, deček iz Flandrije; **10.05** Splošna bolnišnica; **10.50** TV nasveti; **11.05** Film: Canaris; **13.00** TV borza; **14.00** Horoskop; **14.05** Ana z rdečimi lasmi; **14.30** Monkees; **14.55** Zlati strel; **15.05** Splošna bolnišnica; **15.50** TV nasveti; **16.00** Teleshop; **16.25** Zlati strel; **16.35** Bonanza; **17.50** Sherlock Holmes in dr. Watson; **18.15** Taksi; **19.00** Kolo nesreče; **19.30** Trapper John; **20.30** Cagney in Lacey; **21.30** Mama se osamosvaja; **23.20** Topics; **23.50** Profesionalci

RTL PLUS

6.00 Halo, Evropa!; **9.10** Springfieldova zgodba; **10.00** Kalifornijski klan; **10.45** Risanka; **11.00** Dva s pravim prijemom; **11.45** Glasbena revija; **12.30** Klasika opoldne; **13.00** Danes pri nas/ Inšpektor Gadget; **13.30** Kalifornijski klan; **14.15** Springfieldova zgodba; **15.00** Wimbeldon; **19.10** Karlček; **19.20** Reporterji črne kronike; **20.15** Film: Simpatična navihanca; **21.50** Wimbeldon; **22.40** Film: Windsorski papirji; **0.25** Neverjetne zgodbe; **0.50** Za lahko noč

TELE 5

6.00 Video nonstop; **7.00** Bim bam bino; **8.00** Risanke; **8.30** Videochart; **9.30** Off beat; **10.30** Človek dekle; **11.00** Bazar; **11.30** Fashion Affairs; **12.00** Poročila; **12.30** Umik; **13.00** Halo!; **14.00** Bim bam bino; **15.00** Zakulisje; **16.00** P. O. P; **17.00** V živo ob petih; **18.30** Auf Zack; **19.00** Umik; **19.30** Fashion Affairs; **20.00** Risanke; **21.00** Šport; **22.00** Pregled; **23.00** Hard'n'Heavy; **0.00** Novi videospoti; **1.00** Nočni express; **2.00** Made in Germany; **3.00** Video nonstop

RADIO

PRVI PROGRAM

(Krvavec stereo 91,8 MHz)
4.30 Jutranji program: **5.50** Rekreacija; **6.50** Dobro jutro, otroci; **8.05** Poletna radijska šola; **8.35** Mladina poje; **9.05** Z glasbo v dober dan; **9.35** Turistični napotki za goste iz tujine; **10.00** Dopoldanski dnevnik: Informacije, gospodarstvo, glasba; **11.05** Naš gost; **11.30** Izbrali smo ... slovenske skladatelje: Leskovica, Ukmarja in Osterca; **12.10** Pojemo in godemo; **12.30** Kmetijski nasveti; **12.40** Domača glasba; **13.00** Danes do 13.00; **13.30** Do štirinajstih; **14.05** Vedre note; **14.25** Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti; **14.40** Radijski Merkurček; **15.15** Radio danes, radio jutri; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Od melodije do melodije; **17.00** Studio ob 17.00; **18.05** Minute z Big bandom RTV Ljubljana; **18.30** Radiofonska delavnica; **19.00** Radijski dnevnik; **19.35** Lahko noč, otroci; **19.45** Z instrumentalnimi ansambli; **20.00** Četrtkov večer domačih pesmi in napevov; **21.05** Literarni večer – Jean Cocteau – ob 100 letnici rojstva; **21.45** Lepe melodije; **22.00** Zrcalo dneva; **22.30** Večerna podoknica; **23.05** Literarni nokturno – Stephane Mallarme: pesmi; **23.15** Nočni program

DRUGI PROGRAM

(Krvavec stereo 98,9 MHz, Krim stereo 93,5 MHz)
5.30 Val 202 – jutro; **8.00** Val 202 – dopoldan; **13.00** Val 202 – popoldan; **13.00** Danes do 13.00; **15.30** Dogodki in odmevi; **19.00** Radijski dnevnik; **19.30** Jazz na II. programu; **21.00** Vi izbirate – jaz izberem; **22.00** Zrcalo dneva; **22.20** Pesmi svobodnih oblik

TRETJI PROGRAM

(Krim stereo 96,5 MHz)
16.00 Dober dan; **16.05** Poje Cvetka Ahlin; **16.30** Poletna radijska šola; **17.00** Spoznavajmo glasbeno umetnost (A. Strebotnjak, I. Stravinski, A. Berg); **18.05** Svetovna reportaža; **18.25** Komorni koncert z laserske plošče; **19.32** Slovenska in svetovna zborovska glasba: skladbe Frana Gerbiča in Antonina Dvořaka; **20.00** Iz arhiva Simfonikov RTV Ljubljana; **22.00** Vprašanja znanosti; **22.15** Glasbene miniature; **22.20** Pogledi na sodobno umetnost; **22.40** Stoletje improvizirane glasbe; **23.55** Lirični utrinek

RADIO ŠTUDENT

(89,3 in 104,3 MHz)
13.00 Vžig; **14.00** Dogajamo in odmevamo; **16.00** Tolpa bumov: Band of Susans – Love Agenda (blast first) (2); **17.00** Joculator; **19.00** Predstavljamo: House Music – Rhythm King Bumper Issue; **21.00** Četrtkov večer; **23.00** Alter lestvica RŠ; **24.00** Potop

RADIO GLAS LJUBLJANE

(102.4 MHz)
6.00 Dobro jutro, Ljubljana; **6.15** Prve jutranje in servisne; **6.45** Novice; **7.20** Jutro je lahko tudi takšno; **8.15** Naj naj pesem; **8.45** Novice; **10.00** Konec jutra na RGL; **10.15** Gost v živo, kontakt; **11.00** Novice; **11.15** Za glasbeno redakcijo; **12.15** Vaše mnenje o; **13.00** Novice in poročila; **14.30** Glasbena oddaja; **15.20** RGL komentira in obvešča; **15.45** Čas za nagradno uganko; **17.15** »Pet in petnjast«; **18.10** Popoldanska tema; **19.00 – 20.00** Glasbeni the end.

RADIO KOPER

(SV 549 KHz, UKV 88,6 – 93,8 – 100,3 – 100,6 – 104,3 – 107,6 MHz)
6.00 Glasba za dobro jutro; **6.30** Jutranjik in cestne informacije; **7.00** Druga jutranja kronika; **7.30** Poročila in pregled tiska; **7.35** Kulturni servis; **8.00** Val 202; **13.00** Danes na valu Radia Koper; **13.15** Od enih do treh; **14.35** Pesem tedna; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** Glasba po željah; **17.00** Črno na belem; **17.30** Primorski dnevnik (aktualna tema); **18.00** Mladim poslušalcem; **19.00** Radijski dnevnik

RADIO MARIBOR

(UKV 91,1 in 90,4 MHz, SV 558 KHz)
0.00 Nočni program (Radio Maribor); **4.30** Prenos I. programa Radia Ljubljana; **7.15** Dobro jutro; **9.00** Čez tri gore; **10.05** Mavrica; **10.30** Portret – reportaža; **11.00** Mavrica; **12.05** Zabavna glasba; **13.00** P. P. 121; **14.30** Poročila, osmrtnice, objave, glasba; **15.00** Nove note; **15.30** Dogodki in odmevi; **16.00** želeli ste, poslušajte; **16.30** Dnevnik Radia Maribor; **17.00** Pokličite 513-555 (kontaktna oddaja); **17.30** Zimzeleno – šanson; **18.00** Mladi mladim; **19.00** Večerni radijski dnevnik

lek ljubljana

objavlja dela in naloge
delovna skupnost skupnih služb, Ljubljana, Verovškova 57

Sektor za ekonomiko

vodja oddelka za organizacijo
projektiranje organizacijskih modelov za racionalizacijo organizacije dela in razvoj poslovne informatike
Pogoji:
– visoka izobrazba organizacijske, ekonomske ali druge ustrezne smeri
– 3 leta delovnih izkušenj
– znanje angleškega jezika

TOZD Invest servis, vzdrževalna dejavnost, r. o., Ljubljana, Verovškova 57

vodja kotlovnice na lokaciji Mengeš
vodenje, organiziranje in nadziranje dela v kotlovnici
Pogoji:
– 4 oz. 3-letna srednja kovinarska šola
– 2 oz. 3 leta delovnih izkušenj
– izpit iz varstva pri delu
– izpit za kurjača za avtomatsko kurjenje
– delo je večizmensko.

Kandidate, ki želijo skleniti delovno razmerje prosimo, da svoje ponudbe pošljejo v 8 dneh po objavi kadrovsko–pravnemu sektorju delovne organizacije Lek, Ljubljana, Verovškova 57.

lek tovarna farmacevtskih in kemičnih izdelkov, n.sol.o.
61107 Ljubljana
Verovškova 57, p. p.81
telefon: (061) 340-161, 340-361
telex:31171 yu lek
telegram: lek ljubljana

UNIVERZA EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

Višja pomorska in prometna šola Piran
Instituto nautico e transporti di Pirano
66320 Portorož
Pot pomorščakov 4
Telefon (066) 73-390, 75-296

Vabimo k sodelovanju vse, ki delujejo ali bi se želeli v okviru naše šole udejstvovati na področju prometa in pomorstva, bodisi kot učitelji ali kot raziskovalci.

Program izobraževanja na VPPŠ obsega:
– navtiko
– ladijsko strojništvo
– pomorski in rečni promet
– železniški promet
– cestni promet
– letalski promet
– PTT promet
– luško transportne dejavnosti

Sporočite nam svoje želje in nas obiščite!
V redno delo vabimo takoj:
– učitelja matematike
– asistenta za matematiko
6-8833

DO Makedonija Agropromet, TOZD Žitokomerc
Predstavništvo Beograd, Krušedolska 3

prodaja
poslovni prostor v Beogradu, Bulevar Revolucije 20, ki meri 130 m². Cena je 18,000.000 din/m².

Ponudbe sprejemamo na naslovu: OOUR Žitokomerc, predstavništvo Beograd, Krušedolska 3, Beograd, informacije po tel. 011/457-564.
5-8796

Komisija za delovna razmerja
delovne skupnosti upravnih organov Občine Kamnik

razpisuje dela in naloge

urbanističnega inšpektorja
Pogoji:
VII. stopnja izobrazbe, smer gradbeništvo ali arhitektura, 5 let delovnih izkušenj, strokovni izpit s področja dela.
Poleg navedenih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še druge pogoje, ki jih bomo preverili pred izbiro.
Kandidat bo izbran za določen čas leto dni.
O izbiri bomo kandidate obvestili v 30 dneh.
Prijave s priloženimi dokazili sprejemamo 8 dni po objavi na naslov: Občina Kamnik, Kadrovska služba, Titov trg 1, Kamnik.
5-8636

Centralna tehniška knjižnica Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, Ljubljana, Tomšičeva 7

objavlja prosta dela in naloge

referenta za domačo medknjižnično izposojo
Pogoji: VI. stopnja šolske izobrazbe, pedagoška akademija, praksa zaželena, znanje angleškega jezika.
Poskusno delo traja štiri mesece.
Delavec bo sprejet za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.
Prijave z dokazili sprejemamo 8 dni po objavi.
Kandidate bomo o izbiri obvestili v 60 dneh po odločitvi pristojnega organa.
3-8796

EMO n. sol. o.

EMO – Emajlirnica, Metalna industrija, Orodjarna, n. sol. o., Celje
objavlja prosta dela in naloge
za potrebe Delovne skupnosti skupnih služb
vodenje domače prodaje
1 delavec
Pogoji:
– VII. stopnja strokovne usposobljenosti – diplomirani ekonomist
– 4 leta delovnih izkušenj
– pasivno znanje nemškega in angleškega jezika.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev sprejema 15 dni po objavi Kadrovsko socialna služba EMO Celje.
308787

RENAULT 9

UDOBNA KLASIČNA LIMUZINA
RENAULT 9 VOZILO V DVEH IZVEDBAH
Z BENCINSKIM IN DIESEL MOTORJEM
OMEJENA KOLIČINA
DOBAVA TAKOJ

RENAULT
vozila s katerimi zaživimo

DISTRIBUCIJA: IMV TOZD AVTOSERVIS, tel.: (068) 22-927
IN NJEGOVA PRODAJNA MREŽA

AVTOTEHNIKA CELJE, tel.: (063) 38-511, 38-365
MURKA LESCE tel.: (064) 74-860, 75-650
AVTOHIŠA LJUBLJANA tel.: (061) 348-040, 343-661
AVTOCOMMERCE LJUBLJANA tel.: (061) 322-546, 310-361
JEKLOTEHNA MARIBOR tel.: (062) 39-549, 303-271
IMV RENAULT NOVO MESTO tel.: (068) 22-927, 21-770
TRGOAVTO KOPER tel.: (066) 25-473, 25-271

STIKOVA VROČA LINIJA
ZVEDELI VČERAJ - VELJA DANES!

ŠE JE ČAS – POHITITE! Avtomobili zastava do 9. VII. po sedanjih zajamčenih cenah	Do 9. julija še po sedanjih zajamčenih cenah. Ob nakupu plačate polno tovarniško ceno. Pri nakupu »staro za novo« doplačate razliko med ceno starega in novega avtomobila in se s starim avtomobilom vozite do prevzema novega. Nove cene so višje za okoli 30 odstotkov. Zastava avto: Ljubljana, Celovška 150, (061) 557-351, Kranj (064) 26-563, Krško (0608) 31-218, Celje (063) 24-211, Maribor (062) 212-654, Slovenj Gradec (062) 841-461, Trbovlje (0601) 21-081, Koper (066) 34-621, N. Gorica (065) 21-323, Postojna (067) 21-784.
SIC, Aškerčeva 9, Ljubljana, tel. 331-655	**Republiško posvetovanje:** »Vrednostni papirji, borza in borzno poslovanje« bo **v Preddvoru 12. in 13. t. m.** in ne 13. in 14. t. m., kot je bilo prvotno objavljeno. Predavatelji: univ. prof. dr. K. Puharič z EF v Ljubljani, dr. Matija Škof iz Slovenijalesa in dipl. ekon. Jože Tepina iz Združenja bank Slovenije. Inf. po tel. (061) 331-655.
TUHELJSKE TOPLICE	Cena za 7-dnevno bivanje samo 1,288.000 din. Poleg ugodnih cen priznavamo tudi družinski popust. Počitnice: Supetar, Jadranovo, Pakoštane, križarjenje. Inf. in prijave v **ALPETOUROVIH** turističnih poslovalnicah ali po tel. (064) 622-496.
VELENJSKI LIGNIT 20% CENEJE	Kranjski Merkur vam omogoča **20 odstotkov cenejši** nakup velenjskega lignita v tranzitni prodaji. **Dostava na dom!** Najmanjša količina 8 t! Inf.: MERKUR Kranj, prodajalna Kurivo, Naklo, tel. (064) 47-537, 47-018.
KOVINSKI REGALI ABSTRAKTA	Na oddelku s karnisami v **LJ. BLAGOVNICI METALKA** lahko odslej kupite **sestavljive regale** ABSTRAKTA. Sestavljate jih lahko iz cevi, dolgih 20–70 cm in s pomočjo veznih elementov – po lastnih željah in potrebah! Na voljo so **kromirani** ali v barvi **medenine.** Posebej primerni so za opremo različnih **lokalov** in **trgovin;** ker so zelo elegantni in praktični, pa se lepo podajo tudi v **stanovanje.**
DOMUS	Danes, 6. 7., vas vabimo v Potrošniško informativni center, kjer bo od 17. do 19. ure avtor knjige S. O. S. »Za naravo in človeka« Hubert Požarnik podpisoval izvode, ki jih lahko kupite s 40% popustom.
USNJENA SEDEŽNA GARNITURA	(40,095.000 din) na 9 enakih obrokov brez obresti nudi kamniški salon pohištva **KOČNA KAMNIK,** tel. 831-296.
TELEFAX CANON FAX 230, PO POSEBNO UGODNI CENI	Splošna obrtna zadruga Plamas, Ljubljana, Tomačevo 1, nudi sodobne telefakse po konkurenčnih cenah. Vse dodatne inf. dobite po tel. 316-444, tov. Bojan Štrus.
ZNIŽANA CENA POČITNIC	v hotelu Metropol A kat. na Ohridu. 7 polnih penzionov – od 1. do 15. 7. samo 1,050.000 din, od 16. do 30. 7. pa 1,370.000 din. Organiziramo tudi letalski prevoz Ljubljana–Ohrid–Ljubljana. Prijavite se v Globtourovih poslovalnicah ali po tel. (061) 217-565.
ATLASOVE ZAJAMČENE CENE	Pri vseh odhodih v juliju in rezervacijah za avgust, ki jih bomo sprejeli do 30. julija, jamčimo objavljene cene za Španijo, Grčijo in Tunizijo. Redni tedenski odhodi. Informacije in prijave v vseh Atlasovih poslovalnicah in drugih turističnih agencijah.

NAROČILA ZA OBJAVO OGLASOV V STIKOVI VROČI LINIJI SPREJEMAMO PO TELEFONU (061) 329-559 IN NA NASLOV ČGP DELO STIK, LJUBLJANA, TITOVA 35, DO 12. URE ZA OBJAVO NASLEDNJI DAN

NA ISTO TELEFONSKO STEVILKO LAHKO NAROCITE TUDI OBJAVLJANJE VASEGA SPOROCILA NA SVETLOBNEM »DISPLAYU« NA STAVBI GOSPODARSKE ZBORNICE V LJUBLJANI.

UNIVERZA EDVARDA KARDELJA V LJUBLJANI

objavlja

razpis za vpis na podiplomski študij v študijskem letu 1989/90

Razpisujemo naslednja področja, smeri in programe podiplomskega študija:

FILOZOFSKA FAKULTETA
Aškerčeva 12 tel.: 332-611
Oddelek za filozofijo:
– marksologija in zgodovina marksizma
– etika in antropologija
– teorija in zgodovina znanosti
– postheglovska meščanska filozofija
– estetika
– zgodovina filozofije
– logika
Oddelek za sociologijo:
– sociologija kulture
Oddelek za pedagogiko:
– pedagogika
Oddelek za psihologijo:
– psihologija – program za psihologe
– psihologija – program za nepsihologe
Oddelek za zgodovino:
– obča in narodna zgodovina od antike do 18. stol.
– obča in narodna zgodovina od 18. stol. do najnovejše dobe
– arhivistika za gradivo do konca 18. stol.
– arhivistika za gradivo od srede 18. stol.
Oddelek za umetnostno zgodovino:
– obča in slovenska umetnost in umetnost drugih narodov Jugoslavije v novem veku
– obča in slovenska umetnost in umetnost drugih narodov Jugoslavije v srednjem veku
– muzeologija in konservatorstvo
Oddelek za arheologijo:
– obdobja in problemi arheologije
– arheološko konservatorstvo
– arheološka muzeologija
Oddelek za etnologijo:
– slovenska etnologija
– muzeologija in konservatorstvo
– etnologija neevropskih etničnih skupin
Oddelek za geografijo:
– geografija krasa
– didaktika geografije
– fizična geografija
– socialna in politična geografija
– regionalna geografija
– pokrajinska ekologija in varstvo geografskega okolja
– geografske osnove regionalnega planiranja
– geografija turizma
Oddelek za slovanske jezike in književnosti:
– slovenski jezik
– zgodovina starejše slovenske književnosti
– zgodovina novejše slovenske književnosti
– didaktika slovenske književnosti
– hrvaško-srbski/srbohrvaški jezik
– književnosti srbohrvaškega jezikovnega prostora
– ljudsko slovstvo
– ruski jezik
– ruska literatura
– slovansko primerjalno jezikoslovje
Oddelek za romanske jezike in književnosti:
– francosko jezikoslovje
– francoska književnost
– italijansko jezikoslovje
– italijanska književnost
– špansko jezikoslovje
Oddelek za germanske jezike in književnosti:
– ameriška književnost
– književnost angleško govorečih narodov
– angloameriška literarna teorija in kritika
– didaktika angleščine
– angleška književnost
– moderni nemški jezik
– srednjeveška nemška književnost
Oddelek za klasično filologijo:
– latinski jezik
– rimska književnost
Oddelek za primerjalno književnost in literarno teorijo:
– literarna teorija
– primerjalna književnost
Oddelek za muzikologijo:
– muzikilogija

PRAVNA FAKULTETA
Trg osvoboditve 11 tel.: 331-611
– magisterij iz javne uprave
– magisterij iz kazenskopravne znanosti in kriminologije

EKONOMSKA FAKULTETA BORISA KIDRIČA
Kardeljeva ploščad 17
tel.: 345-161
– magisterij iz ekonomske analize in družbenega planiranja
– magisterij iz svetovnega gospodarstva in mednarodnih ekonomskih odnosov
– magisterij iz poslovne politike in organizacije
– magisterij iz ekonomske informatike
– specializacija iz mednarodnega poslovanja
– specializacija iz managementa (vodenje)

FAKULTETA ZA SOCIOLOGIJO, POLITIČNE VEDE IN NOVINARSTVO
Kardeljeva ploščad 5 tel.: 341-461
– magisterij iz sociologije
Izbirne skupine:
management
socialna politika
kadrologija
individualni študijski programi
– magisterij iz komunikologije
– magisterij iz obramboslovja
– specialistični študij za kadrovsko področje

FAKULTETA ZA NARAVOSLOVJE IN TEHNOLOGIJO
Aškerčeva 9 a tel.: 224-312
VTOZD Matematika in mehanika
– magisterij iz matematike, raziskovalna smer
– magisterij iz mehanike, interdisciplinarna smer
VTOZD Fizika
– magisterij iz fizike za področja: Fizika jedra in osnovnih delavcev, Fizika trdne snovi, Elektrooptika, Biofizika
VTOZD Kemija in kemijska tehnologija
– magisterij iz kemije
– magisterij iz kemijske tehnologije
– magisterij iz procesnega inženirstva
– magisterij iz biokemije
VTOZD Kemijsko izobraževanje in informatika
– magisterij izobraževalne smeri kemije
VTOZD Farmacija
– magisterij iz farmacije za področja Farmacevtska tehnologija, Klinična biokemija, Farmacevtska kemija in Farmacevtska analiza
VTOZD Tekstilna tehnologija
– magisterij iz tekstilne tehnologije
VTOZD Montanistika
– magisterij iz geologije
– magisterij iz rudarstva
– magisterij iz metalurgije: ekstraktivno proizvodna smer in tehnološko preiskovalna smer

FAKULTETA ZA NARAVOSLOVJE IN TEHNOLOGIJO IN INSTITUT JOŽEF STEFAN
v sodelovanju s tehničnimi fakultetami Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani in Univerzo v Mariboru
podiplomski študij jedrske tehnike
(magisterij, specializacija) z naslednjimi usmeritvami:
– tehnika jedrskih naprav
– reaktor in njegova sredica
– jedrsko gorivo in jedrski materiali
– radioekologija in zaščita pred sevanjem
Informacije o študijskem programu dobijo kandidati na Intšitutu Jožef Stefan, Reaktorski center Podgorica, tel.: 313-022.

FAKULTETA ZA ARHITEKTURO, GRADBENIŠTVO IN GEODEZIJO
Jamova 2
tel.: 268-741
VTOZD Arhitektura
– magisterij iz arhitekture
VTOZD Gradbeništvo in geodezija
– magisterski in specialistični študij
na konstrukcijski smeri za naslednja strokovna področja:
– masivne konstrukcije
– metalne konstrukcije
– potresno inženirstvo
– računalnik v konstrukcijskem inženirstvu
– teorija konstrukcij
– stavbarsko-toplotni odziv zgradb
– geotehnika
– gradbeni materiali

FAKULTETA ZA ELEKTROTEHNIKO IN RAČUNALNIŠTVO
Tržaška 25
tel.: 265-161
– magisterij iz elektrotehnike
– magisterij iz računalništva in informatike

FAKULTETA ZA STROJNIŠTVO
Murnikova 2
tel.: 223-133
– magisterij na konstrukcijsko mehanskem področju
– magisterij iz energetike in procesne tehnike
– magisterij iz avtomatizacije in proizvodne kibernetike

MEDICINSKA FAKULTETA
Vrazov trg 2
tel.: 312-669
– magisterij iz temeljnih medicinskih ved
– magisterij iz kliničnih medicinskih ved
– magisterij iz socialno medicinskih ved

BIOTEHNIŠKA FAKULTETA
Krekov trg 1 tel.: 315-844
– magisterij iz kmetijstva (rastlinska proizvodnja in živinoreja)
– magisterij iz krajinske arhitekture
– magisterij iz biologije
– magisterij iz gozdarstva
– magisterij iz lesarstva II
– magisterij iz veterinarstva
– magisterij iz živilske tehnologije
– Specializacija v gozdarstvu za naslednja področja:
gozdnogojitveno
gozdnotehnično
gozdnogospodarsko načrtovanje in ekonomija
nega krajine in okolja

FAKULTETA ZA TELESNO KULTURO
Gorazdova 22 tel.: 441-577
– magisterij iz kineziloških znanosti
– specializacija iz telesne vzgoje na visokošolskih delovnih organizacijah

AKADEMIJA ZA GLEDALIŠČE, RADIO, FILM IN TELEVIZIJO
Nazorjeva 3 tel.: 219-580
– magisterij iz dramaturgije

AKADEMIJA ZA LIKOVNO UMETNOST
Erjavčeva 23 tel.: 212-726
– specialistični študij na smereh:
slikarstvo
kiparstvo
grafika
konzerviranje in restavriranje likovnih umetnin

PEDAGOŠKA AKADEMIJA
Kardeljeva ploščad 16 tel.: 340-561
– magisterij: domski vzgojitelj – defektolog za MVO

VIŠJA UPRAVNA ŠOLA
Kardeljeva ploščad 5 tel.: 341-763
– specialistični študij:
kadrovska dejavnost
družbeni prihodki v SRS
organizacija upravnega dela
informatika v upravi

Vsa podrobnejša pojasnila o vpisnih pogojih in stroških študija dobijo kandidati na visokošolski delovni oziroma temeljni organizaciji, ki je nosilka posameznega podiplomskega programa, kjer tudi oddajo svoje prijave za vpis do 31. avgusta 1989.

Sprejem osmrtnic: ob delavnikih od 7. do 16. ure oz. ob sobotah od 7. do 11. ure osebno (Šubičeva 1). Po teleksu YU DELO ST 31633, s telegramom ali po telefonu 318-866 (od 14. do 16. ure) za naročnike izven Ljubljane.

Ob nedeljah in praznikih sprejema osmrtnice (do 16. ure) neposredno centralna redakcija »Dela«, Ljubljana, Titova 35 osebno ali po telefonu 315-366 za naročnike izven Ljubljane. Rokopisov ne vračamo.

Dotrpel je dragi mož, oče, dedek, pradedek

FRANC KOKALJ-ZORKO

upokojeni obrtnik avtoklepar

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 7. julija 1989, ob 16. uri iz mrliške vežice v Ihanu na tamkajšnje pokopališče

V globoki žalosti: žena Ivanka, sinova Franc in Peter z družinama in drugo sorodstvo

Prelog, Rodica, Domžale

Tiho, kakor je živela, nas je po težki bolezni zapustila naša draga mami

VERONIKA OREHEK

rojena PUŠAVEC

Pogreb drage pokojnice bo v petek, 7. julija 1989, ob 16. uri na pokopališču v Vodicah nad Ljubljano

V četrtek od 13. ure bo ležala v mrliški vežici št. 1 v Vodicah

Žalujoči: mož Nande, hčerki Mojca in Polona, mama Ančka, sestra Marjana z družino in drugo sorodstvo

Ljubljana, Vodice, Brezje, Bled, Beograd, 4. julija 1989

Nepričakovano nas je zapustila naša draga

TILKA RAUH

rojena OBLAK

Od nje se bomo poslovili v petek, 7. julija 1989, ob 12. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v dvanajsti mrliški vežici

Žalujoči: hči Lidija in sin Boris, sestri in brat z družinami

Ljubljana, Kranj, 3. julija 1989

Za vedno nas je zapustila naša draga mama, babica, sestra

ANGELCA BOŠKOVIĆ

rojena ŠTARBEK

Pokopali smo jo v krogu družine in prijateljev v sredo, 5. julija 1989, na ljubljanskih Žalah

Vsi njeni

Ljubljana, Bruselj, Trst, Kragujevac, 5. julija 1989

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

GAŠPER LOGAR

PTT upokojenec

Pogreb bo 6. julija 1989 ob 17. uri v Rovtah nad Logatcem

Ohranili ga bomo v trajnem spominu

Kolektiv TOZD PTT Vrhnika

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

GAŠPER LOGAR

PTT upokojenec

Pogreb bo 6. julija 1989 ob 17. uri v Rovtah nad Logatcem

Ohranili ga bomo v trajnem spominu

Kolektiv TOZD PTT Vrhnika

Sporočamo žalostno vest, da je umrl naš dolgoletni sodelavec

STANKO KEPIC

upokojenec

Na zadnjo pot ga bomo pospremili v četrtek, 6. julija 1989, ob 16. uri izpred hiše žalosti Dragomelj 9 na pokopališče v Šentpavlu

Kolektiv Papirnice Količevo

1462

Sporočamo žalostno vest, da je umrl naš sodelavec

MIRAN URH

zdravstveni tehnik
v Centru za dializo Univerzitetne interne klinike Zaloška, Ljubljana, Zaloška c. 7

Pogreb pokojnika je bil 2. julija 1989 v Ilirski Bistrici

Ohranili ga bomo v lepem in trajnem spominu

Univerzitetni klinični center Ljubljana **Univerzitetne interne klinike, Zaloška**

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

ANTON SMOLEJ

gradbeni inženir

Dobrega sodelavca in tovariša bomo ohranili v lepem spominu

Delovni kolektiv Gradbenega podjetja Grosuplje

Sredi dela nas je nepričakovano zapustil

ANTON SMOLEJ

gradbeni inženir

Dobrega sodelavca in tovariša bomo ohranili v lepem spominu

Delovni kolektiv Gradbenega podjetja Grosuplje

V 69. letu nas je zapustil naš dragi

DUŠAN SVETEK

nosilec partizanske spomenice »1941«

Od njega se bomo poslovili v petek, 7. julija 1989, ob 15. uri na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v petnajsti mrliški vežici

Žalujoči: hčerke Lučka, Metka in Dušanka z družinami, mama Kristina, sestra Danica z družino in drugo sorodstvo

Ljubljana, 3. julija 1989

Umrl je tovariš

DUŠAN SVETEK

nosilec partizanske spomenice 1941 in drugih državnih odlikovanj

Slava njegovemu spominu

Družbenopolitične organizacije in Skupščina občina Ljubljana Šiška

---

Nepričakovano in mnogo prezgodaj nas je zapustil naš ljubljeni mož, oče, brat in stric

DRAGO ŽUNIČ

Od njega se bomo poslovili v petek, 7. julija 1989, ob 12.30 na ljubljanskih Žalah

Na dan pogreba bo žara v sedemnajsti mrliški vežici

Žalujoči: žena Milka, hči Natalija, sin Darko, brat Lado in sestra Frida z družinama ter drugo sorodstvo

Ljubljana, 4. julija 1989

Sporočamo, da smo se v sredo, 5. julija 1989, ob 12. uri na ljubljanskih Žalah v družinskem krogu poslovili od ljubega moža in sina

ANTONA SMOLEJA

ing. gradb.

Žena Kristina, mama Krista in sorodniki

Ljubljana, 5. julija 1989

Nepričakovano nas je zapustil dobri mož in stric

FRANC REMIC

Od njega se bomo poslovili v petek, 7. julija 1989, ob 17. uri na pokopališču Beričevo

Na dan pogreba bo ležal v tamkajšnji mrliški vežici

Žalujoči: žena Barbka v imenu vsega sorodstva

Ljubljana, 5. julija 1989

Po dolgi in mučni bolezni nas je zapustila naša draga mama in stara mama

MARIJA LOHKAR

Od nje se bomo poslovili v petek, 7. julija 1989, ob 16. uri na pokopališču Šmarje Šap

Na dan pogreba bo žara v tamkajšnji mrliški vežici

Žalujoči: hčerka Slavka z možem, vnuk Slavko z družino, vnukinja Milena z družino in drugo sorodstvo

Škofljica, 3. julija 1989

Umrla je naša draga mama

ANA ČEPELJNIK

rojena TOMAN

Od nje se bomo poslovili v petek, 7. julija 1989, ob 10. uri na pokopališču v Dravljah

Na dan pogreba bo žara v mrliški vežici Dravlje

Vsi njeni

Ljubljana, Koper, 4. julija 1989

Poln načrtov in mladostnega poleta je na pragu počitnic omahnil v gorah naš

GORAZD ČERNJAČ

učenec 2. a razreda

Pogrešali ga bomo učenci in učitelji

Srednje šole za družboslovje in splošno kulturo »Vida Janežič« v Ljubljani

---

Umrl je naš dolgoletni sodelavec

FRANC KAVČIČ

upokojenec

Pogreb pokojnika bo v petek, 7. julija 1989, ob 16. uri iz šestnajste mrliške vežice na ljubljanskih Žalah

Kolektiv Kolinske, Ljubljana

1459

V SPOMIN

OSKARJU RUČMANU

iz Suhadola

Minilo je leto dni, odkar nas je zapustil, a v mislih je še vedno z nami

Vsi njegovi

1458

Sporočamo, da je v cvetu življenja, star komaj 43 let, po dolgotrajni in zahrbtni bolezni umrl

FRANC ČERGAN

Na njegovo zadnjo pot ga bomo pospremili v petek, 7. julija 1989, ob 14. uri na pokopališče Ljubljana Vič

Dolgoletnega sodelavca bomo ohranili v trajnem spominu

Delavci Iskre – Elektrozveze Ljubljana

1457

Zapustil nas je dobri mož, oči in sin

FRANCI ČERGAN

Od njega se bomo poslovili v petek, 7. julija 1989, ob 14. uri na pokopališču Vič

Na dan pogreba bo žara v štirinajsti mrliški vežici na ljubljanskih Žalah

Žalujoči: žena Bernarda, sin Kristijan, mama Angela in drugo sorodstvo

Ljubljana, 3. julija 1989

Sporočamo žalostno vest, da je umrla naša dolgoletna sodelavka

APOLONIJA ANŽIČ

upokojenka

Od nje smo se poslovili v sredo, 5. julija 1989, na pokopališču v Radomljah

Kolektiv Papirnice Količevo

1461

Sporočamo žalostno vest, da je umrl

EMIL VOGRIČ

obratovodja transporta v pokoju
Vzdrževanje energetika in transport

Od njega se bomo poslovili danes, 6. julija 1989, ob 11. uri iz enajste mrliške vežice na ljubljanskih Žalah

Titovi zavodi Litostroj, Ljubljana

1460

Vsem, ki ste ga spoštovali, v bolečini sporočamo, da je tiho odšel od nas naš očka, dedi, tast in svak

IVAN BAUMAN

učitelj v pokoju

Od njega smo se poslovili v ožjem družinskem krogu 3. julija 1989 na kranjskem pokopališču

Vsi njegovi

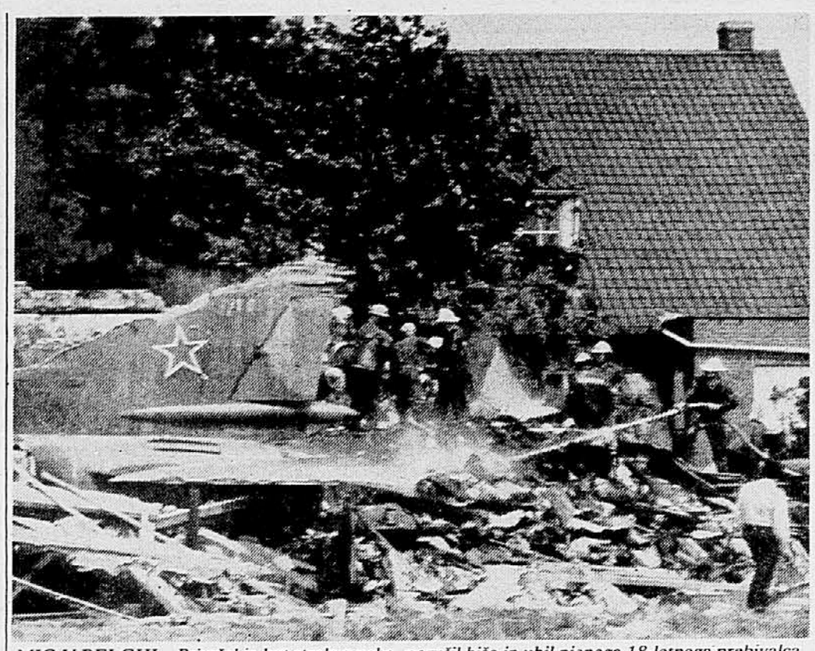
1456

Slovo od Andreja Gromika

MOSKVA, 5. julija (Tanjug) – Danes so v Moskvi z največjimi častmi pokopali bivšega sovjetskega državnega voditelja in člana najožjega partijskega vodstva Andreja Gromika. O njegovem življenju je na novodeviškem pokopališču govoril član politbiroja CK KPSZ Vitalij Vorotnikov.

Andrej Gromiko je bil na izrecno željo njegove soproge in sorodnikov pokopan na pokopališču Novodeviče.

Na sejah obeh domov vrhovnega sovjeta je danes o tem govoril podpredsednik sovjetske skupščine Anatonij Lukjanov. Na naslov vrhovnega sovjeta je namreč prispelo veliko brzojavk z zahtevo, da je treba tako velikega državnega voditelja, kot je bil Andrej Gromiko, pokopati na Rdečem trgu. Anatolij Lukjanov pa je deputatom pojasnil, da so za pogreb na pokopališču Novodeviče v pogovoru z Mihailom Gorbačovom prosili Gromikova vdova in njegovi sorodniki, isto pa so zahtevali tudi od vladne pogrebne komisije.

MIG V BELGIJI – Privršal je kot strela z neba, porušil hišo in ubil njenega 18-letnega prebivalca. To je sicer lovec starejše izdelave, dolg 17 metrov. Doseže hitrost 2445 km na uro, ima elektronsko opremo, radar in seveda izstrelke. V oborožitvi varšavske zveze je okoli 3000 takih letal. (Telefoto: Reuter)

Obir utegnejo zapreti že v nekaj tednih

Tovarni celuloze na Reberci je 1. julija poteklo dovoljenje za gradnjo biološke čistilne naprave, pri čemer je sploh še ni začela graditi

OD NAŠEGA DOPISNIKA

CELOVEC, 5. julija – »Bolje grozen konec kot groza brez konca,« je izjavil finančni referent (minister) koroške deželne vlade Max Rauscher, ko je razlagal odločitev vseh treh v deželnem zboru zastopanih strank o uvedbi stečaja tovarne celuloze Magdalen v Beljaku. Ta tovarna je deželi Koroški naredila za okoli 1,2 milijarde šilingov dolgov.

Hkrati grozi zaprtje tovarne celuloze Obir na Reberci, ki je last SOZD Slovenija papir. Deželni glavar Haider je napovedal, da bo dal do 31. decembra zapreti Obir. Možno je, da bi ustavili proizvodnjo že prej, v nekaj tednih, kot meni Rauscher, ko naj bi bil končan upravni postopek zaradi tega, ker je Obirju 1. julija poteklo dovoljenje za gradnjo biološke čistilne postaje, tovarna pa je še sploh ni začela graditi. Za povrh je ekološka organizacija Greenpeace pri celovškem državnem tožilstvu vložila kazensko prijavo zoper Obir. Greenpeace trdi, da Obir onesnažuje reko Belo tako močno, kot bi jo mesto z 1,7 milijona prebivalcev.

● Deželni glavar Haider pa je obljubil – ob zaprtju Obirja – 130 milijonov šilingov pomoči.

Zoper zaprtje Obirja sta se izrekli obe osrednji organizaciji koroških Slovencev, ker sta prepričani, da želi Haider z zaprtjem te tovarne gospodarsko oslabiti dvojezično ozemlje. Organizaciji se zavzemata za odpor prizadetih. Slovenska skupnost južnokoroških kmetov pa opozarja, da bi imelo zaprtje Obirja katastrofalne posledice za gozdarstvo in lesno gospodarstvo v regiji. Skupnost se zavzema za neposreden prehod s proizvodnje celuloze na izdelavo lesovine.

Direktor Obirja inž. Feliks Wieser je izjavil, da bo lastnik Obirja, Slovenija papir, do 15. julija dokončno sporočil sklep o gradnji naprav za lesovino, kar na bi stalo 1,2 milijarde šilingov, pri čemer bi sodelovalo tudi podjetje Leykam. Za novo proizvodnjo bi potrebovali 90 zaposlenih, zdaj pa jih je v Obirju 220. Približno enako število je zaposlenih v Magdalenu.

JOŽE ŠIRCELJ

ISKRICA

Zamislite se nad tem, da bo to, kar počnete, za vaše vnuke jutri tradicija.

ŽARKO PETAN

OGLEĐALO

Lahko dam malo več kot pol kile?

OTO REISINGER, Vjesnik

OB KONCU REDAKCIJE – OB KONCU REDAKCIJE

Ustanovljena Jugoslovanska zveza

● LJUBLJANA, 5. julija – V mali dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani je bil danes popoldne ustanovni zbor Jugoslovanske zveze. Na njem so predstavili svoj program, volitev pa niso izvedli. Te naj bi opravili na zboru jeseni. Tako bo Jugoslovansko zvezo še naprej vodil začasni odbor.

Kot so zapisali v svojih načelih, se bo Jugoslovanska zveza zavzemala za demokratičen razvoj Jugoslavije na načelih pravne države, za spoštovanje človekovih pravic in varovanje njegovega okolja. Zavzemala se bo za prožno in hitro prilagajanje političnega in ekonomskega sistema, kakršnega bosta zahtevala čas in situacija, vedno pa v smislu krepitve jugoslovanske državnosti.

V uvodnem govoru je Tomaž Anžurjev, začasni tajnik zveze, med drugim dejal, da je zmotno prepričanje, da Jugoslavija ne obstaja več. Res pa je, da ne obstaja več ZK Jugoslavije kot taka, pač pa je razpadla na osem partij. Jugoslavija je danes konfederacija, kar pa je posledica ustave iz leta 1974. Nove zveze je označil kot združenja pesnikov, pisateljev, sociologov in psihoterapevtov. Zavzel se je za večstrankarski sistem v Jugoslaviji.

Zbor je v imenu ZKS pozdravil Lev Kreft, v imenu SZDL Primož Hainz, v imenu Združenja za jugoslovansko demokratično pobudo pa Miha Kovač.

Na ustanovnem zboru se je razvila tudi polemika o Temeljni listini Slovenije 1989. Po mnenju Tomaža Anžurjevega je to dokument, ki ga socialistična zveza z vodstvom iz vrst komunistov ne bi smela sestaviti, če se še zavzema za humani socializem. Prebrali so tudi izjavo o Temeljni listini, ki jo imajo za nelegitimno in zahtevajo, da se takoj prekliče, obrazložitev pa naj se da v vseh medijih, kjer je bila objavljena. Označujejo jo za grobo kršitev načel pravne države in za grob primer manipulacije.

MARKO PEČAUER

● BEOGRAD, 5. julija (Tanjug) – V Jugoslaviji je prišel na 24-urni obisk šef iranske diplomacije Ali Akbar Velajati, ki je nocoj že začel pogovore z zveznim sekretarjem za zunanje zadeve Budimirjem Lončarjem. Temi pogovorov sta odnosi med SFRJ in Iranom ter priprave na deveto vrhunsko srečanje neuvrščenih držav.

Veleposlanik ZDA na pogovoru

● BEOGRAD, 5. julija (Tanjug) – Zvezni sekretar za zunanje zadeve je danes poklical na pogovor veleposlanika ZDA v Beogradu Warrena Zimmermana in mu izrazil presenečenje in zaskrbljenost, ker je predstavniški dom ZDA sprejel amandman, v katerem so netočno, enostransko in tendenciozno obravnavani posamezni vidiki razmer v Jugoslaviji. Lončar je menil, da je v tem dokumentu zanemarljeno dejstvo, da je bistvo problema na Kosovu položaj Srbov, Črnogorcev in drugih v pokrajini, pri čemer je ignorirano tudi dejstvo, da uživa albanska narodnost enakopraven položaj v ustavni ureditvi SFRJ, SAP Kosovo pa uživa popolno avtonomijo.

Veleposlanik ZDA je pojasnil, da gre za stališče predstavniškega doma in da procedura še ni končana. Poudaril je, da vlada ZDA ni neposredno sodelovala v proceduri pri sprejemanju tega amandmaja. Zvezni sekretar pa je dejal, da vsaka vlada nosi svoj del odgovornosti za politiko svoje države, prav tako kot imajo ambasade svoj del odgovornosti pri realnem prikazovanju razmer v državi, v kateri delujejo.

● BEOGRAD, 5. julija (Tanjug) – Predsednik predsedstva CK ZK Srbije dr. Bogan Trifunović je danes sprejel delegacijo Socialistične stranke Francije pod vodstvom Gerarda Colomba, člana sekretariata te stranke in državnega sekretarja za zunanje zadeve.

● WASHINGTON, 5. julija (Tanjug) – Enega glavnega akterjev afere Irangate Oliverja Northa so obsodili na triletno pogojno zaporno kazen in na denarno kazen 150.000 dolarjev.

● BEOGRAD, 5. julija (Tanjug) – Ko je srbski izvršni svet obravnaval rezultate ukrepov za razbremenitev gospodarstva, je menil, da na to najbolj vplivajo ukrepi tekoče politike na ravni federacije ter višina republiških obveznosti za zvezni proračun. Še posebej niso zadovoljni s podaljšanjem roka za plačilo terjatev na podlagi klirinškega izvoza, s prepočasnim popravljanjem neskladja pri cenah elektrike ter zamudo pri sklepanju dogovorov o solidarnostnih sredstvih za odpravljanje posledic poplav, ki so junija lani prizadele južni del Srbije. Srbski IS v zvezi s proračunom meni, da bo ogroženo izvajanje nekaterih vprašanj, na katera je opozorila SR Srbija (npr. kritje tečajnih razlik za kredite Mednarodne banke za obnovo in razvoj), medtem ko bi morali nekatere izdatke zmanjšati (z zmanjšanjem števila zaposlenih, racionalizacijo v diplomatsko-konzularnih predstavništvih, zmanjšanjem dotacij nekaterim institucijam ipd.).

Tega svet še ni videl

Sovjetski mig letel brez pilota 900 km – Nizozemska, ZRN in Belgija zahtevale pojasnilo od SZ – Jazov: Ne vemo, kako se je to zgodilo

OD NAŠE DOPISNICE

BRUSELJ, 5. julija – Današnja tiskovna konferenca belgijskega zunanjega ministra Marca Eyskensa, naj bi vnesla več jasnosti v včerajšnji dogodek s sovjetskim letalom mig 23, ki je strmoglavilo v zahodni Belgiji blizu francoske meje,, potem ko je letelo 900 kilometrov brez pilota.

Sovjetski veleposlanik je namreč govoril le o možnih razlagah, da je pilot nad poljskim ozemljem odprl padalo zato, ker je v letalu dejansko odkril tehnično napako, ali pa da pilota sploh ni bilo. Zahodna stran čaka uradno razlago tudi najmanjših podrobnosti, čeprav nima iluzij o hitrosti sovjetske birokracije. Tudi včeraj se je namreč novica o strmoglavljenju letala pri mestu Courtrai – udarilo je v hišo v vasi Bellegem, pri čemer je ubilo osemnajstletnega mladeniča – pojavila v sovjetski agenciji Tass šele dvanajst ur po nesreči.

V Belgiji se danes mnogi sprašujejo, zakaj bi verjeli sovjetski razlagi, da je bil pilot prisiljen skočiti s padalom in da letala niso avtomatično vodili (s posebnimi nameni) že od samega začetka? In, ali pilot, če je sploh obstajal, ni mordà precenil napake na letalu in tako po nepotrebnem odprl padalo? Po drugi strani pa se zdi neverjetna tudi današnja ugotovitev sovjetskega obrambnega ministra Jazova, da radarske naprave varšavske zveze letala niso registrirale (če je tako, so lahko v Natu le zadovoljni, je zadevo danes komentiral bruseljski radio).

Bistveno je, kar je danes – ne brez ponosa – ugotovil tudi belgijski zunanji minister, da namreč so Natove radarske naprave tako dognane, da so lahko letalo registrirale že nad vzhodnonemškim ozemljem in da sta se že dvajset minut pozneje za njim pognala ameriška lovca F 15 iz nizozemskega oporišča Soesterberg (pri Utrechtu). Napaka je bila morda le v tem, da letala niso prisilili k strmoglavljenju že prej. Povrh pa se je znova porodila misel, da bi v razoroţitvena pogajanja kazalo ne le vključiti izmenjavo informacij in povezavo nadzora v primerih, ko gre za obojestransko korist, temveč jo tudi natančneje opredeliti, je danes poudaril Marc Eyskens.

MIRJAM AČIMOV-OBLAK

ZADNJA VEST

Še ena nesreča

VARŠAVA, 5. julija (Tanjug) – Sovjetsko vojaško letalo se je danes med vajo blizu Lublina zaletelo v poljsko športno jadralno letalo. Pilot jadralnega letala je v nesreči umrl, pilot reaktivca pa se je nepoškodovan spustil na matično letališče svoje enote. Zanimivo je, da je bilo to letalo iz iste enote kot mig 23, ki je včeraj strmoglavil v Belgiji.

● MOSKVA, 5. julija (Tanjug) – Sovjetski obrambni minister armadni general Dmitrij Jazov je danes izjavil, da je nesrečo letala mig 23 m, ki je brez pilota strmoglavilo v Belgiji, morda povzročila okvara motorja. Sovjetski agenciji TASS je danes povedal več podrobnosti o tem dogodku. Kot je dejal, je zdaj težko odgovoriti na vprašanje, zakaj letala niso uničili še nad poljskim ozemljem. Očitno bi to morali storiti sovjetski vojaki, nameščeni na Poljskem oziroma v Nemški demokratični republiki. »Res je težko reči, zakaj letala niso uničili oziroma, kako to, da ga niso niti odkrili. Treba bo opraviti obsežno preiskavo,« je dejal minister Jazov.

Po njegovih besedah se je vse skupaj zgodilo 4. julija ob 11. uri in 18 minut po moskovskem oziroma ob 9. uri in 18 minut po srednjeevropskem času. Pilot je poletel z letališča v Kolobrzegu, poljskem mestu na obali Baltiškega morja.

Namestnik poveljnika sovjetskega vojaškega letalstva generalpolkovnik Anatolij Borsuk pa je sporočil nove podrobnosti o padcu sovjetskega miga 23 m. Pilotiral ga je izkušeni letalec, pilot prve klase, polkovnik Nikolaj Skuridin, ki ima za seboj že 1700 ur letenja na vseh tipih letal, od tega 527 na migu 23. Kot je Skuridin izjavil, je med vzletom, ko je bil potisk v motorju največji, to je bilo približno v višini 130 metrov, slišal, da je nekaj počilo v motorju, in začutil, da se je potisk znižal, začel pa je zgubljati tudi višino. Ugotovil je, da se hitrost letala in število obratov motorja zmanjšujeta. Vodji poleta je sporočil, da je motor odpovedal in je na višini okrog 100 metrov vključil napravo, ki izstreli pilota iz kabine.

Namestnik poveljnika sovjetskega vojnega letalstva je še pristavil, da mig nato ni več izgubljal višine in da je po štirih do šestih kilometrih izginil z obzorja. Letalo je strmoglavilo, ko mu je pošlo gorivo, pred tem pa je bilo v položaju »stabilizacije«, kot je pojasnil general Borsuk.

Zdravniški pregled je pokazal, da je polkovnik Nikolaj Skuridin povsem zdrav.

Demokracija in abortus

Američani so proslavili svoj dan neodvisnosti s pikniki in folkloro, pa tudi v znamenju polemike o svoboščinah – Splav odslej draga pravica

OD NAŠEGA DOPISNIKA

NEW YORK, 5. julija – Z ognjemeti, za katere zapravijo v ZDA kakih 300 milijonov dolarjev na leto, so Američani proslavili svoj 4. julij, dan neodvisnosti. Polno je bilo besed o demokraciji in svobodi. Na televizijskih zaslonih so kazali trume ljudi, ki so v vrstah čakali na ladje, da jih popeljejo na otoček h kipu svobode. Ves dan je bil en sam piknik.

A hkrati je vrhovno sodišče ZDA dan pred praznikom sprejelo sklep, za katerega mnogi komentatorji menijo, da bo sprožil v ZDA »Vietnam devetdesetih let«. Devetčlansko vrhovno sodišče je namreč po dolgotrajnem tehtanju s tesnim izidom (5:4) sklenilo omejiti zakon iz leta 1973, po katerem je dovoljen abortus. Razsojalo je o tako imenovanem sodnem (oziroma ustavnem) primeru »Roe proti Wade« iz Missourija in sklenilo, da podpre missourijsko zakonodajo, ki močno omejuje pravico do abortusa. S tem je vrhovno sodišče po anglosaškem pravu ustvarilo precedens za vseh 50 zveznih držav. Abortus ostaja v ZDA sicer še vedno legalen, vendar bo poslej ta pravica zelo draga. Sodišče je namreč podprlo naslednje bistvene člene iz missourijskega zakona: javne (državne) bolnišnice in druge sorodne ustanove ne smejo opravljati abortusov oziroma smejo to storiti le, če gre za življenje matere. Prepoved velja tudi za vse državne zdravnike, babice in medicinske sestre. Hkrati pa sklep sodišča nalaga obvezno medicinske teste o življenjski sposobnosti fetusa, staregа najmanj dvajset tednov. Na kratko: denarja davkoplačevalcev zvezne države poslej ne smejo več uporabljati za abortuse, zasebne klinike pa so seveda zelo drage.

● S takšnim sklepom je vrhovno sodišče ZDA seveda dregnilo v osir, saj je po zadnjih anketah javnega mnenja kar 60 odstotkov Američanov (Američank) za svobodno izbiro in odločanje o abortusu, le militantna manjšina pa ima, predvsem iz verskih prepričanj, splav za umor. Ta manjšina bo poslej poskušala preprečevati (z blokadami klinik, kjer opravljajo abortuse) še vse druge poskuse splava, možne zunaj zakonskih omejitev.

Sklep vrhovnega sodišča je sprožil tudi vse glasnejšo debato o ustavnih svoboščinah ameriških državljanov. Zagovorniki abortusa trdijo, da jim je krnjena ena izmed temeljnih in z ustavo zagotovljenih pravic do svobodne izbire, vrh vsega pa vrhovno sodišče s svojo razsodbo daje proste roke vsaki zvezni državi, da se lahko vtika v najintimnejšo človekovo zasebnost.

Vsekakor je zdaj pričakovati, da bo v naslednjih mesecih (in verjetno tudi letih) potekala zelo ostra javna polemika o sporni razsodbi vrhovnega sodišča in o temeljnih svoboščinah, pa tudi o zakonodaji v vsaki posamični zvezni državi, zlasti pa v tistih, ki so že do sedaj imele do abortusa restriktiven odnos.

MITJA MERŠOL

SVET SO LJUDJE

Starost brez početka

Pred dobrim tednom je kardinal **FRANTIŠEK TOMÁŠEK** v nabito polni cerkvi Sv. Vida v Pragi dvanajst mladih mož posvečal v duhovnike. Med dveurno liturgično slovesnostjo še zdaleč ni bilo opaziti njegove visoke starosti. Vendar pa moža, ki je bil tisti dan star devetdeset let, tare marsikatera starostna nadloga.

Propaganda ga pogostoma predstavlja kot ostarelega, osamljenega in zapuščenega cerkvenega moža, da bi spodkopala njegovo neoporečno avtoriteto. Za katolične Čehoslovačkem pa je Tomášek simbol in zagotovilo za neodvisnost in samostojnost cerkve ter za njeno varnost pred najrazličnejšimi oblikami državnega nasilja. V nobeni državi vzhodnega bloka razen v Albaniji ni cerkev bolj preganjana kakor v tej.

Kardinal Tomášek je moral med štiridesetletno škofovsko službo vedno znova doživljati nadloge in zatiranje. Ko je bil leta 1949 posvečen v škofa, se je to zgodilo brez privolitve komunističnega oblastva. Zaradi tega je moral tri leta prebiti v zaporu. Ko so ga izpustili, pa je smel delati le kot namestnik župnika. Leta 1968 je postal apostolski administrator v Pragi, in moral je čakati vse do leta 1977 – medtem je dopolnil oseminsedemdeseto leto – da je kot nadškof lahko sprejel vodstvo nadškofije. Tedaj ga je papež Pavel VI. imenoval za kardinala.

Tomáškova narava ni bojevita. Zanj so značilne stanovitnost, vztrajnost, nenehna pripravljenost za pogovor in zaupljivost. Slednja značajska poteza mu je tudi v najtežjih razmerah pomagala voditi in ohranjati katoliško cerkev na Češkoslovaškem. Njegovi najožji sodelavci so sodelovali z agenti državne varnostne službe, v njegovih stanovanjih in uradnih prostorih so bile nameščene prisluškovalne naprave. Kljub nenehnemu nadzoru pa je vedno našel možnost, da se je ognil oviram. Pred letom dni je del nadškofovskih opravil prepustil škofoma, ki jima je lahko zaupal.

Čim bolj se je slabšal položaj katolikov na Češkoslovaškem in čim več škofovskih mest je zaradi državniške samovolje ostajalo nezasedenih, tem večji sta bili njegova odgovornost in pomembnost. V zadnjem času pogosteje in bolj odkrito nasprotuje zatiranju religiozne svobode vernikov ali duhovniškemu združenju Pacem in terris, ki je zvesto režimu. Papež podpira njegovo delovanje. Tamáškov ugled raste tako med ljudstvom kakor v tujini. Zahodni politiki se med uradnimi obiski na Češkoslovaškem ustavijo tudi pri njem. V zadnjem času pa je očitno tudi češka vlada spoznala pomen tega cerkvenega moža: za njegov rojstni dan je dovolila obisk delegaciji zahodnonemških kardinalov in škofov. Še pomembnejše pa je, da kardinalu Tomášku vse večkrat prisluhnejo tudi v notranji politiki, ne uradno in v oči bijoče, temveč tiho in z zadržki. Ljudje se v poznih letih ponavadi umaknejo k početku, Tomášku pa starost nalaga še večjo odgovornost.

Pod vplivom mamil?

Nekdanji pomočnik svetovalca za državno varnost polkovnik **OLIVER NORTH** je bil obtožen zbiranja denarja za nikaragovske upornike, zlorabe tega denarja v zasebne namene, laganja kongresu, uničevanja zaupnih dokumentov in oviranja dela kongresa. Med osemtedenskim procesom, enim od epilogov afere, ki se je vrsto let vlekla v Združenih državah Amerike pod vzdevkom Irangate, je bil North spoznan za krivega dejanj, ki jih navajajo tri od dvanajstih točk obtožnice. Za to lahko dobi deset let zapora, morda pa bo moral plačati tudi 750 tisoč dolarjev globe.

Pozornost javnosti med procesom ni bila usmerjena le na obtoženca ampak tudi na porotnike. Člani porote, vsi po vrsti so bili črnci iz delavskega sloja, so postali predmet posmeha, saj je bilo znano, da o zadevi Irangate niso vedeli ničesar. Sedem tednov po tem, ko je porota Northa spoznala za krivega, pa je ena od članic porote spet postala tarča novinarjev. Sodnik Gerhard Gesell je namreč preložil razglasitev sodbe, ker ga je obramba prepričala, da zaradi neprimerega vedenja štiriintridesetletne TARE LEIGH KING celoten postopek ni bil nepristranski. Kingova, po poklicu operaterka pri fotokopirnem stroju, je namreč priznala, da je jemala mamila, vendar je s to razvado prenehala štiri mesece pred začetkom procesa. Obramba pa skuša dokazati, da je bila med procesom pod vplivom mamil. Northovi zagovorniki trdijo, da je Kingova pred komisijo, ki je izbirala porotnike, zamolčala, da imajo nekateri člani njene družine zločinsko preteklost, na primer njen brat, ki je bil obsojen zaradi oboroženega ropa. Sodnik Gesell bo »oporečno« porotnico kmalu zaslišal, vendar pa bodo Northovi zagovorniki za svojega varovanca verjetno pridobili le kratek premor pred razglasitvijo sodbe.

Koristen predlog

FERNANDO COLLOR DE MELLO, kandidat novoustanovljene stranke narodne obnove (PRN) na brazilskih predsedniških volitvah (15. novembra) in guverner države Alagoas, je predlagal, da bi obdavčili onesnaževanje okolja. Davek bi plačevale države, ki za varovanje okolja ne skrbijo ali pa onesnaženje namenoma povzročajo. Kazen bi znašala sto dolarjev za vsako tono strupenih snovi. Denar bi se stekal v sklad programa Združenih narodov za varstvo okolja (UNEP).

PA ŠE TO

MAMIL JE NA PRETEK – Profesor fakultete za politične vede v Zagrebu dr. Josip Županov je v pogovoru za Slobodno Dalmacijo našo inflacijo primerjal s hujšo obliko narkomanije. Gospodarstvo in družba sta po njegovem mnenju podobna narkomanu, ki ne more brez inflacije.

V tolažbo vsem inflacijskim narkomanom – mamil je vsak dan več.

GV gospodarski vestnik

TURIZEM
Piratstvo, pohlep in izgubljene milijarde

DRAGIŠA BOŠKOVIĆ
Bo dinar vstopil v Evropo?

DELEGATSKO VPRAŠANJE
Kdo je Srbom prepovedal razvoj?

DRAGAN STEFANOVIĆ
Markovićevo zrno sreče

MAGNA CHARTA
Do konca julija bo predloženo dokončno besedilo socialne listine ES

POSEBNA PRILOGA
Transportno blagovni centri

VESTNIK GOSPODARSKE ZBORNICE
Rdeča knjiga po zaključnih računih 1988

novosti obvestila obrestne mere

OBRESTNE MERE ZA DINARSKE VLOGE OBČANOV
Indeksacijska stopnja za junij
V juniju so se glavnice vezanih hranilnih vlog in depozitov, vezanih na 3 in več mesecev, povečale po mesečni indeksacijski stopnji 29,8 odstotka. Dnevni indeksacijski faktor je 1,00873206. Na tako povečano glavnico je banka obračunala še obresti po obrestni meri, katere višina je odvisna od dobe vezave.
Obrestne mere

	Letna obrest. mera	Skupni dnevni faktor
depoziti, vezani nad 3 mesece	5%	1,00886691
depoziti, vezani nad 6 mesecev	6%	1,00889311
depoziti, vezani nad 12 mesecev	7%	1,00891906
vloge, vezane nad 12 mesecev	7%	1,00891906
vloge, vezane nad 24 mesecev	8%	1,00894477
vloge, vezane nad 36 mesecev	9%	1,00897025

Revalorizacijska stopnja za julij
V juliju je mesečna revalorizacijska stopnja 29,8 odstotka. Dnevni revalorizacijski faktor je 1,00844919.
Vpogledna sredstva
Sredstva na tekočih računih, vpoglednih hranilnih vlogah in žiro računih se revalorizirajo v višini 70 odstotkov revalorizacijske stopnje, v Splošni banki Koper in Temeljni banki Nova Gorica pa v višini 75 odstotkov revalorizacijske stopnje.
Tako velja v juliju za vpogledna sredstva mesečna stopnja 20,9 odstotka (dnevni faktor je 1,00614115), v Splošni banki Koper in temeljni banki Nova Gorica pa 22,4 odstotka (dnevni faktor je 1,00654144).

ljubljanska banka Pravi naslov za denarne zadeve

V ponedeljkovem Delu smo na tem mestu objavili oglas Ljubljanske banke, v katerega sta se, žal, vrinili dve napaki: pravilno bi moralo pisati, da gre za indeksacijske stopnje za junij (in ne za maj), ter za julijske revalorizacijske stopnje (in ne junijske). Bralcem in Ljubljanski banki se opravičujemo

STIK

NOVI DEVIZNI TEČAJI

Tečajna lista št. 127 z dne 5. julija 1989

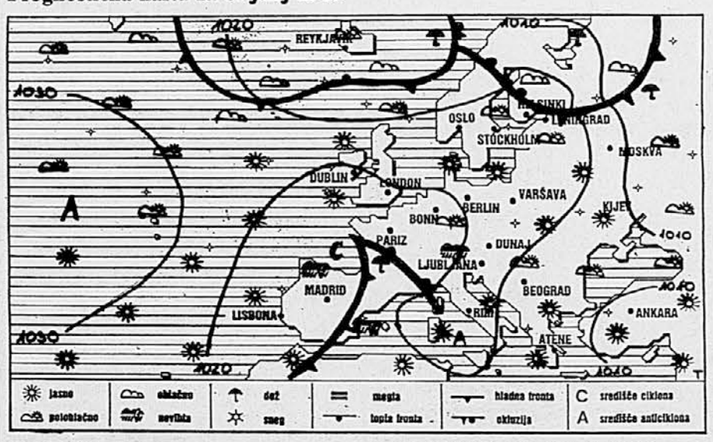
država	valuta	tečaj velja za	za devize, efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice – nakupni	srednji	prodajni
Avstralija	a. dolar	1	13298,84	13318,82	13338,80
Avstrija	šiling	100	128334,21	128527,00	128719,79
Kanada	dolar	1	14496,81	14518,59	14540,37
Danska	krona	100	232416,96	232766,11	233115,26
Finska	marka	100	399819,55	400420,18	401020,81
Francija	frank	100	265880,57	266279,99	266679,41
ZR Nemčija	marka	100	903367,52	904724,61	906081,70
Grčija	drahma	100	10453,84	10469,54	10485,24
Irska	funt	1	24036,76	24072,87	24108,98
Italija	lira	100	1248,56	1250,44	1252,32
Japonska	jen	100	12307,83	12326,32	12344,81
Kuvajt	kv. dinar	1	58430,38	58518,16	58605,94
Nizozemska	gulden	100	803169,94	804376,50	805583,06
Norveška	krona	100	243383,12	243748,74	244114,36
Portugalska	escudo	100	10773,20	10789,38	10805,56
Švedska	krona	100	265074,41	265472,62	265870,83
Švica	frank	100	1052413,52	1053994,51	1055575,50
V. Britanija	funt	1	27572,40	27613,82	27655,24
ZDA	dolar	1	17254,32	17280,24	17306,16
	ECU	1	18697,18	18725,27	18753,36
Belgija	frank/F	100	43114,27	43232,97	43243,81
Belgija	frank/C	100	43168,12	43232,97	43297,82
Španija	pezeta	100	14292,97	14314,44	14335,91

Tečaj dinarja za obračunski dolar je 15.999,65.
Tečaji za grško drahmo in irski funt veljajo samo za efektivo in čeke. – Nakupni in prodajni tečaji za devize začno veljati 5. julija 1989 ob 14. uri, srednji tečaji za devize ter nakupni, srednji in prodajni tečaji za efektivo, čeke, kreditna pisma in poštne nakaznice pa 6. julija 1989. – Tečaj dinarja za obračunski dolar velja od 6. julija 1989 dalje.

ljubljanska banka Pravi naslov za denarne zadeve

Vremenska napoved Hidrometeorološkega zavoda Slovenije

Prognostična karta za 6. julij 1989

SLOVENIJA
Deloma jasno bo s spremenljivo oblačnostjo in popoldne bodo v notranjosti še posamezne nevihte. Najnižje jutranje temperature bodo od 11 do 16, ob morju 19, najvišje dnevne od 25 do 30 stopinj Celzija.

JUGOSLAVIJA
Tudi drugod po državi bo sončno in vroče, popoldne bodo v hribovitih predelih posamezne nevihte.

VREMENSKA SLIKA
Nad zahodno in srednjo Evropo je območje visokega zračnega pritiska. K nam priteka z vzhodnimi vetrovi topel zrak.

KAKO KAŽE ZA PETEK IN SOBOTO
Prevladovalo bo sončno, vroče in soparno vreme.

GORSKI SVET
Sprva bo precej jasno, čez dan zmeren razvoj kopaste oblačnosti in popoldne bodo posamezne nevihte. Temperatura na 1500 m bo 17, na 2500 m pa 9 stopinj Celzija. Pihali bodo šibki vetrovi spremenljive smeri.

TEMPERATURA MORJA
Portorož 22, Rab, Komiža, Hvar in Bar 23, Split in Hercegnovi 24, Blejsko jezero 20 stopinj Celzija.

VREME IN TEMPERATURE 5. JULIJA 1989 OB 14. URI

kraj	vreme	°C
LJUBLJANA	pret. oblačno	24
PLANICA	oblačno	18
BRNIK	pret. oblačno	24
KREDARICA	v oblakih	7
MARIBOR	pret. oblačno	24
M. SOBOTA	zmer. oblačno	22
SL. GRADEC	pret. oblačno	20
CELJE	pret. oblačno	23
N. MESTO	oblačno	22
N. GORICA	del. oblačno	26
PORTOROŽ	pret. jasno	24
REKA	pret. jasno	25
PULJ	zmer. oblačno	25
HVAR	pret. jasno	25
DUBROVNIK	pret. jasno	24
ZAGREB	pret. oblačno	25
BEOGRAD	pret. jasno	30
SARAJEVO	pret. oblačno	22
TITOGRAD	pret. oblačno	30
SKOPJE	pret. oblačno	26
CELOVEC	ploha	17
GRADEC	del. oblačno	23
DUNAJ	pret. jasno	26
BENETKE	pret. jasno	27
MILANO	pret. jasno	26
GENOVA	del. oblačno	25
RIM	zmer. oblačno	25
PARIZ	pret. jasno	23
BERLIN	pret. oblačno	26
STOCKHOLM	pret. jasno	29
MOSKVA	rahlo rosi	17

STANJE VODA 4. julija 1989, ob 7. uri
PRETOK v m^3/s: Drava HE Dravograd 1300, Mura Gornja Radgona 986, Sava Radovljica 134, Sava HE Mavčiče 190, Sava Šentjakob 243, Sava Radeče 953, Sora Škofja Loka 44,4, Ljubljanica Moste 118, Savinja Laško 471, Krka Podbočje 238, Kolpa Radenci 54,9, Soča HE Doblar 120.

Višinski pasovi in vpliv klime

Povečano moč mehaničnega razpadanja opažamo v naših Alpah nekako od 2100 metrov navzgor. Kjer so prej prevladovale samo kraške oblike, na primer na visokogorskih kraških podih, se v teh višinah pojavi na površju tudi grušč. To lahko opazujemo le na bolj uravnanih kraških površinah, kjer se geološka zgradba bistveno ne menja. Taka območja so v Kaninskem pogorju, na Hribaricah in na Triglavskih podih pod ledenikom. Drobnih kraških oblik je v teh višinah manj, zato pa je mehanično razpadanje površja bolj izrazito. Kotliči dobijo zaradi opisanega procesa namesto najbolj pogoste štirioglate oblike kar okroglasto, posebno na zgornjem robu. Na takšnih krajih je tudi apnenec zaradi dolgotrajnega snega in zmrzali ponekod tako močno razpokan, da o kompaktnih skladih skoraj ni več sledu. V teh višinah opazimo tudi, da ima apnenčasto površje, ki je dolgo pokrito s snegom, rjavkasto barvo. Drug pojav je prav tako povezan z večjo višino, vendar ga pospešuje tudi dolomitiziranost apnenca. Zaradi postopnega razpadanja skalnega površja dobijo skladovna čela in skalne stopnje zaobljene robove. Med posameznimi plastmi oziroma ob lezikah (lezika je ploskev, presledek med plastmi kamnine, nastale kot usedlina) pa nastanejo globoke zajede. Ponekod nstanejo lahko na ta način tudi osamele skale gobastih oblik.

Dobrodošel bi bil svež veter

● Tudi letošnja Ohcet v Ljubljani je za nami. Organizatorji in turistični delavci so z njo zadovoljni, zlasti z odmevnostjo, ki jo bo glede na število poročnih parov in zastopnikov tiska iz tujine imela po svetu, vendar pa priznavajo, da odziv domačih obiskovalcev le ni izpolnil pričakovanj.

Ohceti bo treba nadeti novo obleko in obliko in jo spraviti iz dolgoletne stereotipnosti, saj postaja vsaj za domače obiskovalce iz leta v leto bolj dolgočasna. Letos je bil tudi dan za zaključno poročno slovesnost nesrečno izbran, saj je 1. julij sovpadel s podaljšanim koncem tedna na račun torkovega praznika in je bila Ljubljana razen starega dela mesta videti kot izumrla. Ljudje so bili na krajših dopustih ali pa so se odpravili že kar na redne, tako da tudi sejmarji in gostinci niso obogateli z izkupičkom.

Organizatorji se sicer vsako leto pohvalijo, da je prireditev minila brez izgub, o kakem dobičku pa ne govorijo, razen o dolgoročni naložbi z odmevnostjo Jugoslavije v svetu, ki se je pa vsaj letos v seštevku s tisto z negativnim predznakom tako ali tako izničila. Kak svež veter ne bi bil odveč. Bistre glave, ki jih pri nas ne manjka, bi si lahko k folkloristom, domačim obrtem, domačim jedem, običajem izmislile še kakšno začimbo, ki bi znova pritegnila z leti že naveličane obiskovalce, sicer se bo sicer korektnemu, a po prepričanju številnih udeležencev hladnemu sprejemu ohcetnih parov in tiska na Gorenjskem prihodnje leto pridružil še marsikateri gostitelj.

Škoda bi bilo pustiti to po zamisli prikupno tradicionalno prireditev, ki si je v 22 letih utrdila prostor tudi pod evropskim soncem, da bi zvodenela in za nekaj let zamrla, kot se ji je pred leti že primerilo.

MARINA UČAKAR

Zdravju škodi tudi manj oporečna hrana

Celjski zavod za socialno medicino in higieno meni, da je pomembno, kako pogosto uživamo določena živila

CELJE, 5. julija – Ni dovolj, da se izognemo samo tisti hrani, ki ima v sebi preveč strupenih snovi. Zdravju močno škodi tudi tista hrana, v kateri strupene snovi sicer ne presegajo dovoljenih normativov, jo pa pogosto uvrščamo na svoje jedilnike. Torej bi morali pri ugotavljanju (ne)oporečnosti hrane upoštevati tudi prehranjevalne navade. To je bistvo priporočila, ki ga je dal Celjanom domači zavod za socialno medicino in higieno.

Za mnenje zavoda sta zaprosila komite za varstvo okolja in urejanje prostora ter inšpekcijska služba občine Celje. Odkar je namreč društvo za varstvo okolja prvič obvestilo javnost, da je v nekaterih vzorcih zelenjave, mleka in mesa preveč strupenih snovi, so ljudje na Celjskem precej vznemirjeni. Negotovost je še povečalo to, da se nekatere strokovne službe z naravovarstveniki niso povsem strinjale. Menile so, da je njihova zaskrbljenost vendarle nekoliko pretirana in da prevelika vsebnost strupov v posameznih vzorcih še ne pomeni, da je treba biti plat zvona.

Javnost je torej s precejšnjim zanimanjem pričakovala odgovor še tretjega od udeležencev ugotavljanja (ne)oporečnosti hrane, ki jo pridelajo, na celjskem območju. Strokovnjaki službe za higieno in epidemiologijo so najprej potrdili, da so vzorce pregledali v za to kvalificiranih laboratorijih, preverjali pa so zlasti, koliko je bilo v živilih kadmija, arzena, cinka in PCB. Preizkušnjo so najbolje prestali mlevski izdelki. V enem jajcu (od 18 pregledanih) so ugotovili prevelike količine kadmija. Od štirih vzorcev solate so bili oporečni kar trije. Med 38 vzorci mesa je bilo v treh preveč kadmija, v štirih pa arzena. Precej srhljivejši so podatki o vsebnosti strupov v drobovini, zlasti starejših živali in divjačine. Od pregledanih 31 vzorcev je kar 23 vzorcev vsebovalo preveč kadmija.

Kaj naj prebivalci na Celjskem potemtakem črtajo s svojih jedilnikov? Drobovino domačih in divjih živali prav gotovo. To priporočilo je že pred meseci izdala tudi inšpekcijska služba. Za vse ostalo pa je za zdaj mogoče ponoviti samo že znano ugotovitev in ker se strupene snovi v telesu akumulirajo, ni dovolj, da se Celjani izognejo samo »zelo strupenim živilom«. Treba bo ugotoviti, koliko strupov zaužijejo tudi z manj oporečno hrano. Morda bomo začeli potem hitreje spreminjati svoje prehranjevalne navade. IVICA BURNIK

V Zasavskem zdravstvenem centru napovedujejo stavko

Delavci Centra, ki zahtevajo povračilo materialnih stroškov in tekoče plačevanje računov, naj bi stavkali 10. julija

TRBOVLJE, 5. julija – V ponedeljek bodo Zasavci v svojih zdravstvenih domovih, bolnišnici in lekarnah deležni le najbolj nujne zdravniške oskrbe. Delavci Zasavskega zdravstvenega centra bodo 10. julija namreč stavkali, saj niso zadovoljni s položajem zdravstva in kritično finančno situacijo, v kateri je center. Kot je povedal predsednik stavkovnega odbora Sandi Simončič, bo opozorilna stavka trajala od 7. do 14. ure, ko se bodo na zborih delavcev dogovorili, kako naprej.

Stavkovni odbor je občinskim zdravstvenim skupnostim in izvršnim svetom poslal svoje zahteve. Med najpomembnejšimi je zahteva za povračilo dejanskih materialnih stroškov ter tekoče plačevanje računov. Ker zdravstveni delavci vedo, da OZS nimajo dovolj denarja (tudi za plačevanje dogovorjenih OD ne), predlagajo najemanje kreditov in mesečno usklajevanje prispevnih stopenj.

Sandi Simončič pravi, da nikakor ne morejo biti zadovoljni s položajem zdravstva. V bolnišnici so na primer maja letos zbrali z doplačili uporabnikov (participacijo) 35 milijonov dinarjev, le za plačilo elektrike in ogrevanja pa so odšteli 128 milijonov dinarjev. V lekarnah so za najbolj nujna zdravila maja porabili 1,6 milijarde dinarjev, od zdravstvenih skupnosti pa so zanje prejeli le 1,2 milijarde dinarjev. Ker v Centru menijo, da so sami precej storili za racionalnejše gospodarjenje (zmanjšanje števila zaposlenih in materialnih stroškov), pričakujejo tudi drugačen družbeni odnos.

Zdravstvene skupnosti se že nekaj let ubadajo z izgubami, prispevne stopnje za zdravstvo pa so med višjimi v Sloveniji, v Zagorju z 11,69 odstotka celo najvišja.

MARKO PLANINC

Trgovine v zabojnikih so predrage

Projekt v viški občini je pokazal, da bi trgovina stala 50 milijonov dinarjev

LJUBLJANA, 5. julija – V viški občini skušajo na vse načine izboljšati osnovno preskrbo občanov, zato so razmišljali tudi o postavitvi trgovin v zabojnikih. Pripravili so poseben projekt, ki pa ga bodo zaradi visoke cene in nezanimanja za tako vrsto trgovin, »zamrznili«. Cilj tega projekta je bila postavitev desetih trgovin na tistih območjih občine, kjer preskrba najbolj šepa.

Narejen je bil tudi projektantski predračun take trgovine, ki bi stala 500 milijonov dinarjev in več – brez stroškov za priključke. V ceni so upoštevani s 115 kvadratnimi metri površine, oprema, zunanja ureditev in najem zemljišča. Na razpis v začetku pomladi oziroma na vabilo na pogovor se ni odzval nobeden od potencialnih investitorjev. Ob tem pa je treba upoštevati, da je bilo od lani v občini odprtih 44 zasebnih trgovin, zanimanje pa je še naprej zelo veliko. Pereč problem zaradi pomanjkanja trgovine je pravzaprav samo v KS Zeleni Log, kjer ni niti zasebnega niti družbenega investitorja.

K. M.

PO SLOVENIJI

Comet je omogočil obnovo spomenika na Malti

ZREČE, 5. julija – Tovarna umetnih brusov in nekovin Comet iz Zreč je omogočila obnovo spomenika jugoslovanskim partizanom na Malti, ki so ga slovesno odkrili ob dnevu borca, 4. juliju.

V letih 1943 in 1944 se je namreč na Malti zdravilo več sto jugoslovanskih partizanov, predvsem težkih ranjencev in tuberkuloznih bolnikov. Nekaj jih je tudi umrlo. Pokopali so jih v skupnih grobovih na vojaškem pokopališču. Lokalne oblasti so jim že leta 1944 postavile spomenik, ki pa ga je čas uničil. Letos, ko Comet praznuje desetletje uspešnega dela svoje tovarne Coflex LTD na Malti, pa je zreška tovarna sklenila obnoviti spomenik jugoslovanskim partizanom na Malti. Nov spomenik je iz jugoslovanskega kamna, braškega marmorja, ki ga je zagotovila ljubljanska tovarna Mineral, izdelal pa ga je kipar Franc Tobias iz Maribora. (D. S.)

Podelili so najvišja občinska priznanja

LAŠKO, 5. julija – V Laškem so tudi ob letošnjem občinskem prazniku podelili najvišja občinska priznanja. Dobili so jih Krajevna skupnost Jagnjenica, Kulturno društvo Rečica in Osnovna šola Anton Aškerc Rimske toplice, ter Ivan Jelenc, Konrad Kajtna, Franc Lesničar, Zdenka Pešec, Stanislav Kužnik, Ludvik Sotlar in Adolf Šanca, ki so se posebej izkazali pri delu v krajevnih skupnostih, kulturnih društvih in v političnih organizacijah. (I. B.)

Dolenjski harmonikarji so tekmovali

RATEŽ PRI NOVEM MESTU, 5. julija – Turistično društvo Ratež je pripravilo tradicionalno 4. dolenjsko tekmovanje harmonikarjev z diatonično harmoniko. V konkurenci 20 tekmovalcev – nastopil je tudi 84-letni Jože Hudoklin iz Brusnic – je največ znanja pokazal Anton Špringer iz Novega mesta.

Zmagovalci so bili: do 16 let: Jože Krhin (Šentjernej), od 16 do 45 let: Jože Avbar (Dolenje Ponikve), od 45 do 60 let: Janko Anton Špringer (Novo mesto) in veterani: Janko Rotar (Ljubljana). (S. D.)

Kanomeljci dobili telefone in ribogojnico

KANOMLJA, 5. julija – V dolini Kanomljice pri Spodnji Idriji so se te dni veselili dveh pomembnih delovnih zmag. V tem hribovskem okolišu idrijske občine so dobili novo telefonsko omrežje z 79 priključki. Naložba v omrežje, ki je razpredeno med Spodnjo Idrijo in Oblakovim vrhom, je stala 1,3 milijarde dinarjev. Del sredstev so prispevali krajani v obliki gotovine in okoli osem tisoč prostovoljnih delovnih ur. Glavnino potrebnega denarja pa so prispevali vsi prebivalci idrijske občine po referendumskem programu za 5. občinski samoprispevek. Drugo delovno zmago so Kanomeljci slavili skupaj s člani idrijske ribiške družine, ki je v neokrnjeni naravi doline Kanomljice postavila veliko ribogojnico. Zgradili so jo tik za izvirom reke in na robu zaščitenega območja Vojskarske planote. Idrijska ribiška družina, ki šteje 470 članov, je to 1,8 milijarde dinarjev vredno naložbo uresničila s pomočjo idrijskega združenega dela, svoj delež pa so idrijski ribiči prispevali tudi v obliki delovnih akcij. V novi ribogojnici, ki jo sestavlja 16 bazenov, bodo skrbeli, da bodo gospodarji z idrijskimi vodami imeli na razpolago vedno dovolj postrvjih mladic za vlaganje v reke in potoke in za ohranjanje ustreznega ribjega življa v vodah idrijske občine. (K. R.)

Silvano Sau, novi predsednik obalno-kraške SZDL

KOPER, 5. julija – Silvano Sau je danes postal novi predsednik medobčinskega sveta SZDL obalno-kraške regije. Dosedanji predsednik Drago Žerjal se je vrnil v združeno delo (Splošno plovbo Piran). Novi predsednik, Izolan, direktor TV Koper–Capodistria, je star 47 let, znan tudi kot angažiran novinar in družbenopolitični delavec, trenutno tudi predsednik Unije Italijanov za Istro in Reko, delegat v zveznem zboru itdn. (D. G.)

V Čečah proslavili hrastniški praznik

HRASTNIK, 5. julija – Hrastničani so osrednjo proslavo ob letošnjem občinskem prazniku, ki ga praznujejo v spomin na gladovno stavko rudarjev, 3. julija 1934, pripravili v Čečah. Med številnimi gosti so bili tudi častni občani Hrastnika Lidija Šentjurc, Olga Kastelic-Marjetka, Sergej Kraigher, Stane Dolanc, France Popit in Marjan Orožen, sekretar predsedstva CK ZKS Miloš Prosenc in delegaciji pobratene občine Raška ter društva Slovenska beseda iz Huckelhovna. Na prireditvi so podelili tudi letošnja občinska priznanja. Priznanje zaslužni občan je prejel Vladimir Sihur, posebna priznanja pa so prejeli: Ivan Kranjc, Ivan Ranzinger, Ferdinand Deželak, Matija Koritnik, Stojan Laznik, Jože Premec in kulturno društvo Slovenska beseda. (M. P.)

Hodoš: mladinski geografski tabor

MURSKA SOBOTA, 5. julija – Letošnji mladinski socialnogeografski tabor Pomurje bo tokrat potekal v narodnostno mešanem naselju Hodoš na Goričkem. Tabor organizacijsko in strokovno že vrsto let pripravljata skupaj gibanje Znanost mladini pri ZOTKS in Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, poglavitna vsebina dela letošnjega tabora pa bo narodnostna problematika, prebivalstveni razvoj naselja, gospodarske osnove naselja in vpliv obmejitve nanj. (J. P.)

V Ankaranu bosta rockovska koncerta

ANKARAN, 5. julija – Ankaranska scena, letos že tretja po vrsti, v študentskem taboru v Ankaranu deluje s polno močjo. Ta konec tedna sta na programu dva koncerta. V petek, 7. julija, bo koncert ob 21. uri pripravila Obalna scena. Nastopili bosta koprska metalna skupine Aalem in ankaranska Rock Session Group. V soboto, 8. julija, ob 21. uri pa bodo gostovali avantrockerji iz Londona The Momes. Skupino sestavljajo kitarist Tim Hodgkinson (s skupino The Work je pred leti gostoval v Ljubljani), bobnar Andy Wake in basist Mick Hobbs. K nam prihajajo v okviru svoje letošnje druge evropske turneje. (A. B.)

Po ribe na Brdo pri Kranju

KRANJ, 5. julija – Vsi, ki do četrtka po telefonu ali osebno pri vratarjih na Brdu pri Kranju naročijo ribe, jih vsak petek tudi lahko dobijo. Kilogram svežih postrvi stane 40 tisoč dinarjev ali 20 tisoč dinarjev manj, kot so postrvi v ribarnicah. Po želji pa ribič z Brda pripravi kupcem tudi dimljene ribe. (M. K.)

Poroke

V Mariboru so se poročili:

Darko Vrtovec, strojni tehnik, in Breda Gobec, dipl. pravnica; Vladimir Hutinski, zidar, in Ljubica Ivančič, navijalka preje; Mirko Pavalec, inštaler centr. kurjave, in Slava Vukobrat, vrtnarka; Bojan Suhadolnik, vodja investicij, in Breda Virtič, org. dela; Janez Vesenja, klepar, in Milena Liponik, kuharica; Anton Pepelnik, stiskalec umetnih brusov, in Melita Zupančič, aranž. tehnik; Jožef Knechtl, blagajnik, in Zlatka Vrbnjak, likvidatorka; Stanislav Korotaj, ključavničar, in Marija Milošič, predica, Peter Golob, zasebni avtoprevoznik, in Aleksandra Jodl, šivilja; Tomaž Černič, dipl. ekonomist, in Irma Kropec, ekonomistka; Ivan Senekovič, elektrotehnik za šibki tok, in Mira Tuš, ekonomski tehnik: Boris Rauh, elektrikar, in Simona Dugonik, ekonomski tehnik.

Po bližnjici do poslovnih partnerjev

Dobre izkušnje obrtnikov in manjših delovnih organizacij v Pomurju z banko podatkov

MURSKA SOBOTA, 5. julija – V Pomurju, kjer so dobili med prvimi regijami v Sloveniji poslovno-informacijski center za razvoj (ta deluje pri obrtnem združenju v Murski Soboti), že govorijo o prvih koristnih izkušnjah s tako imenovano banko informacij. S pridom se je poslužujejo tako obrtniki kot manjše delovne organizacije.

Ti podatki namreč nudijo interesentom celovit vpogled v poslovanje in ponudbo vseh zajetih obrtnikov in enot drobnega gospodarstva na območju celotne Slovenije. Tako lahko interesenti v najkrajšem času dobijo podatke o izdelkih, o strojnih zmogljivostih in o surovinah, ki jih bodisi iščejo ali prodajajo, prav tako pa zajema ta sistem celovit pregled o izvozu in uvozu obrtnikov oziroma drobnega gospodarstva.

»Naš poslovno-informacijski center zajema kar petdeset tisoč takšnih informacij, ki jih prek računalnika dobimo ob vsakem času v zbirnem središču pri celjski Kovinotehni,« je dejal **Ernest Huber**, sekretar soboškega obrtnega združenja. »Te informacije imajo veliko vrednost za slehernega obrtnika oziroma obrtno delovno organizacijo, kar smo ugotovili tudi že v praksi.«

V popis obrtnikov in manjših delovnih organizacij, ki so se vključile v ta sistem, je zajetih na območju štirih pomurskih občin že več kot sto petdeset enot. S tem seveda še zdaleč niso zajeti vsi člani tukajšnjih obrtnih zadrug, ker očitno še ne poznajo pomena takega načina zbiranja in posredovanja informacij.

»Med nekaterimi obrtniki storitvenih dejavnosti, kot na primer gostinci, avtoprevozniki, frizerji in drugimi je namreč prevladalo mnenje, da ne spadajo v ta sistem informacij, vendar se je kmalu izkazalo, da to ne drži,« trdi Ernest huber. »Po tej poti, denimo, lahko dobijo tudi turistične organizacije in agencije zanimive podatke o gostinskih obratih v Pomurju in njihovi ponudbi. Nič manj zanimiva ni ta vrsta ponudbe tudi za avtoprevoznike.«

Kot pomanjkljivost pa na soboškem obrtnem združenju navajajo podatek, da informacij sproti ne dopolnjujejo, saj je sedanji pregled star že dobri dve leti.

Zato bodo morali regijski centri (teh je zdaj v Sloveniji pet) podatke dopolniti, pri čemer bodo seveda morali sodelovati tudi obrtniki in manjše delovne organizacije. Gre namreč predvsem za njihove lastne interese, saj jim poslovno-informacijski center odpira pot do novih partnerjev in do novih poslov po vsej Sloveniji.

BORO BOROVIČ

Za ljubljanske študentske domove dobili 1500 prošenj

Prijave sprejemajo do 10. julija – Cenzus je le eno od meril za sprejem – Kljub počitnicam domovi polni

LJUBLJANA, 5. julija – Doslej so na Študentski center dobili že okrog 1500 prošenj za sprejem v ljubljanske študentske domove. Zadnji rok za oddajo poteče 10. julija, komisija pa jih bo obravnavala sredi tega meseca. O rešitvi bo prosilce obvestila do 15. avgusta.

Čeprav so se predavanja in izpiti že končali, je v študentskih domovih te dni zelo malo prostora. Tako bo verjetno tudi med počitnicami.

Septembra je za novince toliko prostih mest, kot se izseli absolventov. Letos jih predvidevajo okrog 900. Študenti, ki že stanujejo v domu, morajo prošnje oddati od 1. do 30. septembra. V prvem tednu oktobra bo zasedala komisija za stare stanovalce, ki vsako leto zavrne okrog 300 prošenj, ker študenti nimajo več statusa. Na Študentskem centru predvidevajo, da se bo takrat sprostilo še dodatnih 500 mest. Vsako leto pa v ljubljanske študentske domove vselijo okrog 2300 študentov. Od septembra do februarja sprejemajo le tiste študente, ki izpolnjujejo pogoje, po odhodu absolventov, ki doštudirajo, pa tudi tiste, ki imajo status, ne izpolnjujejo pa pogojev. Slednje vselijo le do konca avgusta, potem pa morajo vložiti prošnje kot novinci.

Eno od meril za sprejem je cenzus (70 odstotkov povprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v gospodarstvu v minulem gospodarskem letu v republiki). Letos znaša 485.864 dinarjev na družinskega člana. Poleg cenzusa upoštevajo še oddaljenost od doma in prometne zveze, učni uspeh, potrebe po določenih kadrih in pri študentih, ki že bivajo v domu, vedenje.

Od prvega julija je najvišja stanarina v ljubljanskih študentskih domovih 225 tisoč dinarjev, najnižja pa 165 tisoč dinarjev. Cene se razlikujejo glede na to, kje študent biva, ali je podiplomec, ali študira na lastne stroške, ali je štipendist Zavoda za mednarodno tehnično sodelovanje, novi raziskovalec itd.

DARJA KOCBEK

Shod delavcev idrijskega rudnika

IDRIJA, 5. julija – Praznik rudarjev v Idriji, kjer so v teku zapiralna dela v rudniku živega srebra, je kot že nekaj let nazaj minil predvsem v znamenju spominjanja na zlate čase idrijskega rudarstva. Od starih običajev so tokrat na ta praznik v Idriji opozorile le rudarske mine, ki so jih na predvečer pokali po okolišnjih hribih in melodije rudarske godbe na pihala. Na shodu delavcev idrijskega rudnika, ki naj bi ga po letu 2000 dokončno zaprli, so se pogovarjali tudi o bližnjem jubileju. Idrija in njen živosrebrni rudnik bosta namreč prihodnje leto slavila 500. obletnico pričetka rudarjenja in nastajanja mesta.

K. R.

Družbeno varstvo v GP Litija še do oktobra

Najslabše posluje lokal Pošta – Možnosti za priključitev k celjskemu Merxu?

LITIJA, 5. julija – »Med izvajanjem začasnega ukrepa družbenega varstva v Gostinskem podjetju Litija so bili sicer doseženi nekateri pozitivni rezultati, vendar še niso izpolnjeni pogoji za njegovo odpravo,« je bilo med drugim rečeno na nedavni seji zbora združenega dela občinske skupščine Litija.

Izvršni svet ocenjuje, da bodo pogoji za odpravo ukrepa družbenega varstva izpolnjeni v začetku oktobra, pri tem pa bo še naprej pomagal iskati ustrezne rešitve.

Najbolj sporna ostaja restavracija Pošta, medtem ko druge poslovne enote delovne organizacije Gostinsko podjetje delujejo dobro. Kljub temu je po mnenju začasnega kolektivnega poslovodnega organa delovna organizacija premajhna, da bi uspešno poslovala. Zato je predlagal, da bi se Gostinsko podjetje vključilo v poslovni sistem sozda Merx iz Celja, ki je za to že pokazal zanimanje.

J. B.

Alenka Perovšek-Benko

Skromno in skoraj neopazno je teklo življenje Alenke Perovšek-Benko, neizmerno topla in

iskrena so bila njena srečanja z ljudmi, ki so ji bili blizu. Pri enem od zadnjih srečanj z njo, ko je že zelo trpela in ko je tudi naše upanje plahnelo, sem si skušala vse na njej vtisniti v spomin, da ne bi pozabila njenih toplih oči, njenega očarljivega nasmeška, da bi si zapomnila njen glas. Potrpežljivosti in strpnosti me je učila. Tako kot vedno, ob sleherni hudi situaciji, je tudi upala, upala. Kljub številnim odkritjem na naši, z znanostjo preobloženi zemlji, se mi je utrnila misel, da še vedno ostajamo brezmočni v boju z zahrbtno boleznijo.

Bil je čas vojne, bili smo ogroženi kot narod. Da nas ne bi pogoltnil sovražnik, smo se združili vsi, ki smo bili istih misli. Na svoja mlada ramena, na svojo mladost v krogu ljubečih domačih, si je Alenka Perovšek naložila težko breme. V nas je prešla neka čudna, danes za mlade morda nerazumljiva moč, postali smo drzni, nismo se bali nikogar in ničesar, še pomislili nismo na radosti mladosti, ki so se izgubljale v surovosti okupacije in vojne.

Prevzela je nase najtežje naloge, v okupiranem mestu prenašala najbolj zaupna sporočila centralnega komiteja partije in izvršnega odbora Osvobodilne fronte, spremljala voditelje odpora na njihova ilegalna srečanja in pozneje, kot članica Varnostno obveščevalne službe med drugim skrbela za varno zavetje ilegalčkov.

A prišel je tisti nesrečni dan, ko so nas zaradi izdajstva odpeljali v zapore prisilne delavnice. Njo so kmalu pahnili v samico, od koder se k nam ni več vrnila. Ob zvokih dunajskih valčkov so jo tam, od sovraštva pijani, tepli, obešali, mučili, dobro vedoč, da bomo zmagali. Alenka ni mogla razumeti, da se je mogoče tako spozabiti nad šibkim, nemočnim bitjem. V njihovem brezumnem početju pa ni bilo ne mere ne usmiljenja, le cilj izničiti naš boj, uničiti nas. Morda je danes težko doumeti, a naj bo zanamcem v spomin, da so ob vsem mučenju tiho zvenele slovenske narodne in borbene pesmi, da je Alenka v zazidani celici brez zraka, recitirala Prešerna, saj je mnoge njegove pesmi znala na pamet. Kajti kljub nenehnim grožnjam s smrtjo, smo hoteli ostati zvesti, pokončni ljudje. Ali bi to takrat in danes vsakdo zmogel? Le prihod osvobodilne slovenske partizanske vojske ji je prihranil grozotno smrt na Turjaku.

Vrača se nam vsem brezmejno lepo, vse, kar smo doživljali z njo. Silno jo bomo pogrešali. Njeno nepreklicno slovo nas je osiromašilo, osiromašeni smo brez junaške Alenke, ki pa bo ostala v srcih sobojevnic in sobojevnikov ter prijateljev nepozabna, do konca naših dni.

MARA KRALJ

Razvratne muze se predstavljajo v knjigarni MK

Poezijo 50 erotičnih pesmi francoskih avtorjev bo predstavil Aleš Berger

LJUBLJANA, 5. julija – Prijateljem poezije in erotike je namenjena prireditev, ki bo v knjigarni Mladinske knjige na Titovi 3 v Ljubljani, v četrtek, 6. julija, ob 20.30.

Gre za nenavaden dogodek ob izidu drobne knjižice z zgovornim naslovom »Razvratne muze«, ki prinaša izbor 50 erotičnih pesmi 29 francoskih avtorjev, od srednjeveških mojstrov do Apollinaira in Bretona, v imenitnem prevodu Aleša Bergerja. Poeziji primerna bo tudi predstavitev te razuzdane poezije, ki sočno in neposredno opeva najintimnejše početje človeka. Ob soju sveč in kozarcu vina bodo v Mladinski knjigi obiskovalcem pričarali nekaj tega posebnega razpoloženja. Seveda bodo obiskovalci tokrat prispevali tudi vstopnino (98.000 dinarjev) – kolikor stane knjižica, pogovor o knjigi pa bo tekel med Alešem Bergerjem in Marjanom Dolganom. Vesel pozdrav poletja bo obiskovalcem namenila tudi Ilirija Vedrog s kozmetiko kismi.

A. I.

Hotel v mestnem središču ne sme skaziti podobe Ljubljane

Pri načrtovani gradnji hotela na Južnem trgu naj bi pazili na ohranjanje vedut – Preozko zasnovana žirija

LJUBLJANA, 5. julija – Hotel na Južnem trgu (v Knafljevem prehodu) je načrtovan v delu Ljubljane, ki je zaradi stavbne dediščine, izjemne lege v mestnem središču, odkoder se odpirajo prelepi pogledi, izjemno občutljiv poseg. Marsikdo meni, da bi bilo zato treba to lokacijo skrbno varovati, prihraniti za kasnejše rodove ali pa jo nameniti drugačni dejavnosti; morda takšni, ki bi bila namenjena prebivalcem mesta, čeprav je res tudi, da bo hotel z javnim pritličjem (trgovine) imel bolj mestni pomen kot kaka druga palača.

Načrtovani hotel zbuja pomisleke tudi zaradi bojazni, da bi sredi Ljubljane spet zgradili nekakšen nebotičnik, ki bi pokvaril podobo četrti in se ne bi vklopil v okolje. Zato smo povpraševali na Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, kjer so izdelali smernice za varovanje tega predela. Konservator Janez Kromar je povedal, da je zaščiten celoten obod kareja, posebno pozornost pa so namenili preverjanju vedut, ki jih novozgrajeni hotel ne sme pokvariti. Natančno so upoštevali poglede z vseh strani in določili najvišje dovoljene višine; predlagali so nekakšen kockast gabarit, ki bi omogočil, da stavba ne bi kazila podobe. Prav tako so zaščitene tudi vse zelene površine, uničene bo treba nadomeščati z novimi. Pred gradnjo bodo zemljišče tudi raziskali, saj utegnejo arheologi na območju nekdanjega emonskega grobišča naleteti na zanimive najdbe.

V kolikšni meri bodo v projektih upoštevane predlagane smernice, je vnaprej težko reči, saj bo natečaj zaključen šele v oktobru, nakar bo zbrane rešitve presojala natečajna komisija. Žal so vanjo vključeni le arhitekti, premalo pa so zastopane druge stroke; za svetovalca so sicer povabili Naceta Šumija, vendar nima možnosti glasovanja.

SAŠA VIDMAJER

Cene so v zahodnonemških markah le za orientacijo

Turistične organizacije, kampi in hoteli se skušajo tako izogniti vplivu inflacije – Vrednost marke preračunavajo v dinarje

LJUBLJANA, 5. julija – Eno naših bralk je zanimalo, ali smejo naše turistične organizacije postavljati svoje cenike ne v dinarjih, ampak na primer v nemških markah. Domači gostje seveda lahko plačajo v dinarjih, vendar kot protivrednost DEM na dan plačila. Je torej tak način zaračunavanja storitev – kot delajo denimo v kampu Šobec pri Bledu – pravilen, zakonit?

Obrnili smo se na splošno združenje gostinstva in turizma in na republiške inšpekcijske službe. Zvedeli smo, da je vrednost storitve, izražena v devizah, ob sedanji stopnji inflacije pač nepogrešljiv pripomoček v gostinstvu in turizmu, kot merilo vrednosti pa se prebija tudi na vsa druga področja življenja, celo do merjenja višine osebnih dohodkov.

Turistične organizacije, kampi in hoteli imajo svoje cene za nekaj mesecev naprej postavljene v tuji valuti. Po priporočilu splošnega združenja gostinstva in turizma naj bi bila to valuta, v kateri gostje najpogosteje plačujejo. Ta cenik seveda velja nepreklicno za tuje goste, medtem ko služi domačim le za informacijo. Zanje preračunajo cene v dinarje; ponekod prilagajo dinarske cene deviznemu tečaju v krajših časovnih presledkih, na primer na deset dni, na 14 dni ipd., tam, kjer so opremljeni z računalniki, da spreminjajo cene sladno z deviznimi tečaji vsak dan. Ponavadi jemljejo tečaj na dan plačila. V ta namen imajo računalniški program in v računalnik vsak dan vstavijo samo novo tečajno listo. Opozoriti pa velja, da cene vseeno niso enake za tujega in za domačega gosta, temveč ima domači gost denimo v kampih 40 do 60 odstotkov popusta na ceno iz deviznega cenika. Opisano velja za prenočišča in storitve v zvezi z njimi, medtem ko so cene izdelkov, ki jih je moč kupiti tamkaj, hrane, pijače in raznih drugih dnevnih storitev v dinarjih. Drugače, pravijo, se ob 20 in večodstotni inflaciji ne da ravnati. Inšpekcija, ki jo je omenjena bralka najbrž spodbudila k obisku Šobca, ni tam opazila nobenih nepravilnosti.

BOŽENA KRIŽNIK

PISMA BRALCEV

Avto – potujoča kemična tovarna!

Živimo v času, ko se utrjuje in širi zavest, da moramo z vsemi sredstvi ohraniti zdravo in čisto okolje. V sodobnem industrijsko razvitem svetu človek s težavo odkrije košček neokrnjene narave za počitek in rekreacijo. Zato se množijo organizacije in ekološka gibanja, ki si prizadevajo opozoriti na številne vire onesnaževanja in se borijo za obnovo čistega okolja. Zaradi škodljivih emisij izumirajo nekatere rastline in živali, posledice nerazumnega onesnaževanja pa se poznajo tudi na zdravju ljudi. Seznami strupov in nevarnih kemikalij so čedalje daljši, protesti ljudi pa vedno bolj glasni.

Na teh seznamih pa skoraj ni opaziti avtomobila, čeprav je to nujno prevozno sredstvo prava potujoča kemična tovarna. Ne verjamete? Izgorevanje nafte in bencina v motorju proizvaja dušikove in žveplove okside, ogljikov monoksid, svinčeve hlape ter dim in saje. Če k temu dodamo še cestni in asfaltni prah ter hrup, je seznam skoraj popoln. Stopnja rasti motorizacije je dokaj visoka in onesnaževanje okolja iz tega vira se bo še povečalo. Le malo je tistih, ki resno ocenjujejo ekološko škodo, ki jo dizelski in bencinski motorji povzročajo v naravi, zlasti izrazito pa je to v naseljenih krajih. Pri nas smo cestno omrežje »posodobili« v glavnem tako, da smo z asfaltom prevlekli obstoječe ceste, ki so bile speljane po sredi vasi ali mest. Zato se pretežni del prometa odvija tam, kjer bivajo ljudje. Veliko je ulic, kjer stanovalci ne smejo odpirati oken, ker bi »prezračevanje« še poslabšalo bivalne razmere. Smrad in vonj po zgorelem bencinu komaj prenašajo. Pa ropot! V prostorih, ki so obrnjeni na cesto, je ob odprtem oknu še pogovor nemogoč. To vedo tudi tisti, ki delajo v prostorih ob prometnih ulicah. Obsojeni so na zaprta okna, čeprav letni čas kar zahteva stik z naravo.

Seveda se avtomobilom ne bomo nikoli odpovedali. Zato je vprašanje, kaj se da narediti. Zlasti je treba pospešiti gradnjo obvoznic in tako umakniti glavnino prometa na obrobje ter rezervirati središča za pešce. Bencinski dinar je v glavnem rezerviran za gradnjo novih prometnih zmogljivosti z namenom, da »se promet še poveča«, vendar bi morali pomisliti tudi na nujno ekološko sanacijo naselij. Določen prispevek je predvidena obvezna vgraditev katalizatorjev v vsa motorna vozila ter raba bencina brez svinca. Nekateri predlagajo, naj bi izdelovali samo avtomobile s takimi motorji, ki bi dovoljevali hitrost do 80–90 km/h. Večkratni dobiček! Odpovedali bi se močnim požrešnim motorjem, imeli pa bi tudi manj stroškov za nakup vozila in goriva, manjše bi bilo onesnaževanje, večja pa bi bila prometna varnost.

Iz zapisanega lahko povzamem, da moramo v seznam velikih onesnaževalcev vpisati tudi cestni motorni promet. To bo sililo v izdelavo ekološkega programa tako izdelovalce avtomobilov kot graditelje cest. Od tega, kako bomo uresničevali vse ekološke programe, je odvisno, kakšno kulturo bivanja si bomo zagotovili in tako pregnali strah pred vsem negativnim, kar prinaša – razvoj.

VILJEM PAHOR, J. Makuca 19, Nova Gorica–Solkan

Slaba »bližnjica do znanja«

V vaši rubriki Jezikovno razsodišče sem prebrala kritično mnenje neke bralke o enciklopediji 100 vprašanj. Z njim se popolnoma strinjam, rada bi dodala le še nekaj slabosti, o katerih se mi zdi, da so žal tudi značilnost mnogih drugih tovrstnih izdelkov za povečevanje dobička:

1. Leto izvirne izdaje je častitljivo 1972, torej je bila knjiga napisana že pred 17 leti. Zato so nekateri podatki zastareli. Trdijo na primer, da še nobena raketa ni dosegla Marsa itd...

2. Že bralka v Jezikovnem razsodišču je omenila avtomatičen prenos tujih razmer v naše kulturno okolje. To je za naše razmere že skoraj pravilo. Npr: v otroški enciklopediji Kaj naj postanem nas na dolgo in široko seznanjajo z nalogami francoskih šolskih inšpektorjev, o delu šolskega psihologa in socialnega delavca, da o naših razrednih in predmetnih učiteljih ne govorimo, pa ne zvemo niti besede. V sicer kakovostni enciklopediji Okno v svet so posvetili celo poglavje zlatokopom (knjiga je pač nastala v Ameriki), zaman pa iščemo podatke o življenju našega kmeta v tistem času. Kot da se je vse pomembno in omembe vredno dogajalo nekje zunaj in da sta naša zgodovina in kultura očitno premalo pomembni ali da ju sploh ni.

3. Največja slabost te vrste knjig pa je, vsaj po mojem, pisanje v obliki vprašanj in odgovorov – na prvi pogled za naivne in od otroških vprašanj utrujene starše zelo udobna rešitev. Vendar pa ni brez slabosti; nima namreč notranjega sistema, saj se vprašanja vrstijo po pogostnosti. Informacija, če naj bo uporabna, pa se mora vgrajevati v sistem določenega znanja, katerega ogrodje se oblikuje že v mladosti. Čedalje natančnejše informacije se morajo v to ogrodje sistema vgrajevati, morajo biti .... če naj si jih zapomnimo in jih potem uporabimo.

Podatki brez sistema so podobni razstavljenim avtomobilskim delom. Lahko so še tako novi in sijajni, pa se z njimi še ne moremo peljati. Pa še nekaj me moti pri tem načinu vprašanj in odgovorov: če ponujena vprašanja omejijo radovednost. Posplošujejo in na videz sicer olajšujejo iskanje znanja, vendar ta »instant« sistem izključuje vsa drugačna vprašanja in s tem zatre ustvarjalnost. Če je ta sistem, sodeč po prevodih, pogost v tujini, še ni rečeno, da je dober.

Vsa zadeva pa je še slabša, ker je vsa ta zmešnjava naključno nametanih informacij v 1000 vprašanjih brez stvarnega kazala. Poučna knjiga brez stvarnega kazala pa je, razen za razvedrilno branje, kaj malo uporabna.

Ne vem, kakšna bo nova »bližnjica do znanja«, kot jo reklamira Mladinska knjiga, ki nosi skrb vzbujajoč naslov Enciklopedija vprašanj in odgovorov. Bojim se, da bo podobna prejšnjim »knjigotrško uspešnim izdelkom«. Vem, da na poklicni etos tistih, ki delajo knjige, lahko bolj malo računamo (spomnimo se, kako so brez sramu celo v Pionirskem listu reklamirali in priporočali jezikovno, umetniško in vzgojno zelo dvomljivo knjigo Pet prijateljev na otoku zakladov), preostane nam samo en izhod; prek različnih (nevtralnih) medijev spoznavajmo, kaj je dobro in res priporočljivo za naše otroke. Če bodo knjigotržci opazili, da bo po kakovostnih knjigah večje povpraševanje in da smo kupci opazili njihovo nestrokovnost in malomarnost, se nam bodo pač prisiljeni prilagoditi tudi z boljšimi knjigami.

Druge rešitve v teh časih, ko vsi skušajo ustvariti dobiček za vsako ceno, žal ne vidim.

LUCIJA MAGAJNA, Mihov štradon 19, Ljubljana

Alternativna medicina

Socialistične dežele ugotavljajo, da jim je največ preglavic od vseh ekonomskih panog pri presaditvi v socialistični vzorec kolektivnega lastništva in zgodnjega industrijskega birokratsko planskega centralističnega vodenja zadajalo kmetijstvo, kjer je polom tudi najprej nastal in bil najbolj očiten. Zahod Evrope je kot protiutež temu spodrsljaju, ki jo je zahod (kmetijstvo namreč) imel ves čas bolje urejeno, pridajal predpostavljeno boljšo urejenost socialističnih socialnih služb, na enem prvih mest s socialističnim zdravstvom. Sedaj pa ugotavljajmo, da je tudi ta paradni konj »sociale« tako rekoč v podaljšani agoniji. Kmetijstvo je propadlo zato, ker ima kmet opravka z živim ekosistemom in ne s preprostim industrijskim neživim proizvodnim vzorcem, ki se seveda ne more podrediti enostavni birokratski dogmi, pa tudi objekt medicine–človek je prav tako živ sistem, posebno v svojih socialnih elementih. Od vse medicine je v socialističnih državah prav socialna medicina socialno medicinsko mišljenje najbolj šepavo, pa naj se to sliši še tako nesmiselno. Če pa pogledamo skozi vsakdanja vladajoča birokratova dogmatična očala, drugače niti ne more biti. Če živimo v sistemu, kjer so birokrati s svojo samo njim dano, enkrat za vselej, vizijo (?) odpravili vse družbene socialne konflikte za naprej in nazaj, tedaj je že misel na to, da lahko obstoji sociogeneza bolezni – heretična. To vodi v to, da je socialistična psihiatrija kot par excellence (naj bi bila!) sociogena veda najbolj biološko usmerjena! Da ne govorimko o ostali medicini. Pacient je delovni stroj, številka iz množice, ki mu je dodeljen sektorski zdravnik in pri taki sistemski obravnavi mora človek kot živo bitje propasti prav tako kot pridelek poljščin na socialističnem sovhozu in kolhozu. Tedaj pa je teren za vse, kar je »alternativno«, že na voljo! Alternativna medicina ima torej prosto pot tam, kjer socialistična birokratska medicina ni zasedla polj že utečene tradicionalne medicine: to je na področju tistega, kar je nekdaj izpolnjeval družinski zdravnik, kjer je bolj kot na zdravnik poudarek na družinski. Zapolnila je tisto, kar je nekaj znal naš padar in kar še sedaj znajo afriški vrači, to je podrobno poznavanje psihe posameznikov in splošnih šeg in navad. Naj bo dovolj, da vsaj v času, ko sem sam študiral splošno medicino v Ljubljani (1963–1968), nismo imeli predavanj iz psihologije in sociologije.

Da ne govorimo o retoriki, ki je bila pomemben predmet vseh medicinskih visokih šol pred vojno. Če pa govorimo, da alternativna medicina obljublja tisto, česar ne more dati, potem to v veliki meri vsaj v praksi velja tudi za prakso uradne »znanstvene« medicine: čeprav ima teoretično znanje in osebno voljo, nima sredstev niti za osnovne preiskavne pripomočke. Ko je postavljena natančna diagnoza, ni sredstev, pogosto niti za najelementarnejša zdravila, najbolj spektakularno presajanje organov, pa nikakor niso dostopna vsem, ki bi lahko imeli od tega korist. Ali je to mar kaj drugega kot zbujanje upov, ki se jih nato ne da uresničiti? Kakšno je razpoloženje javnosti (in oblasti), pa dovolj zgovorno kaže že dejstvo, da odprava prepovedi zasebne zdravniške prakse mimo neplodnih razprav ne gre in gre z mrtve točke, nihče pa ne prepoveduje tečajev joge, globokega dihanja, bioprehrane, radiestezije – take in drugačne, masaže stopal, akupunkture in akupresure. Dokler je tako, pa tudi prava medicina, ki se napaja iz siromašnega socialnega zavarovanja, ne bo mogla iz kota, v katerega je potisnjena, in bo ostala le stvar za reveže, »alternativci« pa bodo modni prestiž in statusni simbol bogatih, ki bodo tedaj, ko bodo zares bolni, tudi znali poiskati pravega »zasebnika« tod in drugod!

BORIS OGRIZEK, dr. med., Koroška 16, Kranj

Zakon proti mučenju živali je nujen

Dne 23. junija sem v dnevnem časopisu »Delo« prebrala med drugim tudi rubriko Zaščita živali in sprejem Jugoslavije v združene države Evrope.

Kot velika ljubiteljica živali podpiram predlog za sprejetje zakona proti mučenju živali, in sicer po hitrem postopku.

Neštetokrat sem predvsem na deželi videla, kako so uboge in nemočne živali (psi) prenašale neizmerne muke zaradi pomanjkanja pitne vode v največji vročini, zaradi prekratke verige ipd. Menim, da bi morali takšne gospodarje najstrože kaznovati.

Ko govorimo o mučenju živali, sem osebno zelo ogorčena nad bikoborbami v Španiji, kjer v areni močno mučena žival v neizmernih mukah končno podleže sebičnemu človeku. Sramota za Španijo – za vso Evropo in tudi za brezsrčne obiskovalce, ki z aplavzom pozdravljajo vsako rano poražene živali.

Ali smo res ljudje dvajsetega stoletja in v civilizirani družbi?

ZORA GROM, Levičnikova 22, Ljubljana

Dobrodošel bi bil svež veter

● Tudi letošnja Ohcet v Ljubljani je za nami. Organizatorji in turistični delavci so z njo zadovoljni, zlasti z odmevnostjo, ki jo bo glede na število poročnih parov in zastopnikov tiska iz tujine imela po svetu, vendar pa priznavajo, da odziv domačih obiskovalcev le ni izpolnil pričakovanj.

Ohceti bo treba nadeti novo obleko in obliko in jo spraviti iz dolgoletne stereotipnosti, saj postaja vsaj za domače obiskovalce iz leta v leto bolj dolgočasna. Letos je bil tudi dan za zaključno poročno slovesnost nesrečno izbran, saj je 1. julij sovpadel s podaljšanim koncem tedna na račun torkovega praznika in je bila Ljubljana razen starega dela mesta videti kot izumrla. Ljudje so bili na krajših dopustih ai pa so se odpravili že kar na redne, tako da tudi sejmarji in gostinci niso obogateli z izkupičkom.

Organizatorji se sicer vsako leto pohvalijo, da je prireditev minila brez izgub, o kakem dobičku pa ne govorijo, razen o dolgoročni naložbi z odmevnostjo Jugoslavije v svetu, ki se je pa vsaj letos v seštevku s tisto z negativnim predznakom tako ali tako izničila. Kak svež veter ne bi bil odveč. Bistre glave, ki jih pri nas ne manjka, bi si lahko k folkloristom, domačim obrtem, domačim jedem, običajem izmislile še kakšno začimbo, ki bi znova pritegnila z leti že naveličane obiskovalce, sicer se bo sicer korektnemu, a po prepričanju številnih udeležencev hladnemu sprejemu ohcetnih parov in tiska na Gorenjskem prihodnje leto pridružil še marsikateri gostitelj.

Škoda bi bilo pustiti to po zamisli prikupno tradicionalno prireditev, ki si je v 22 letih utrdila prostor tudi pod evropskim soncem, da bi zvodenela in za nekaj let zamrla, kot se ji je pred leti že primerilo.

MARINA UČAKAR

Zdravju škodi tudi manj oporečna hrana

Celjski zavod za socialno medicino in higieno meni, da je pomembno, kako pogosto uživamo določena živila

CELJE, 5. julija – Ni dovolj, da se izognemo samo tisti hrani, ki ima v sebi preveč strupenih snovi. Zdravju močno škodi tudi tista hrana, v kateri strupene snovi sicer ne presegajo dovoljenih normativov, jo pa pogosto uvrščamo na svoje jedilnike. Torej bi morali pri ugotavljanju (ne)oporečnosti hrane upoštevati tudi prehranjevalne navade. To je bistvo priporočila, ki ga je dal Celjanom domači zavod za socialno medicino in higieno.

Za mnenje zavoda sta zaprosila komite za varstvo okolja in urejanje prostora ter inšpekcijska služba občine Celje. Odkar je namreč društvo za varstvo okolja prvič obvestilo javnost, da je v nekaterih vzorcih zelenjave, mleka in mesa preveč strupenih snovi, so ljudje na Celjskem precej vznemirjeni. Negotovost je še povečalo to, da se nekatere strokovne službe z naravovarstveniki niso povsem strinjale. Menile so, da je njihova zaskrbljenost vendarle nekoliko pretirana in da prevelika vsebnost strupov v posameznih vzorcih še ne pomeni, da je treba biti plat zvona.

Javnost je torej s precejšnjim zanimanjem pričakovala odgovor še tretjega od udeležencev ugotavljanja (ne)oporečnosti hrane, ki jo pridelajo, na celjskem območju. Strokovnjaki službe za higieno in epidemiologijo so najprej potrdili, da so vzorce pregledali v za to kvalificiranih laboratorijih, preverjali pa so zlasti, koliko je bilo v živilih kadmija, arzena, cinka in PCB. Preizkušnjo so najbolje prestali mlevski izdelki. V enem jajcu (od 18 pregledanih) so ugotovili prevelike količine kadmija. Od štirih vzorcev solate so bili oporečni kar trije. Med 38 vzorci mesa je bilo v treh preveč kadmija, v štirih pa arzena. Precej srhljivejši so podatki o vsebnosti strupov v drobovini, zlasti starejših živali in divjačine. Od pregledanih 31 vzorcev je kar 23 vzorcev vsebovalo preveč kadmija.

Kaj naj prebivalci na Celjskem potemtakem črtajo s svojih jedilnikov? Drobovino domačih in divjih živali prav gotovo. To priporočilo je že pred meseci izdala tudi inšpekcijska služba. Za vse ostalo pa je za zdaj mogoče ponoviti samo že znano ugotovitev in ker se strupene snovi v telesu akumulirajo, ni dovolj, da se Celjani izognejo samo »zelo strupenim živilom«. Treba bo ugotoviti, koliko strupov zaužijejo tudi z manj oporečno hrano. Morda bomo začeli potem hitreje spreminjati svoje prehranjevalne navade.

IVICA BURNIK

V Zasavskem zdravstvenem centru napovedujejo stavko

Delavci Centra, ki zahtevajo povračilo materialnih stroškov in tekoče plačevanje računov, naj bi stavkali 10. julija

TRBOVLJE, 5. julija – V ponedeljek bodo Zasavci v svojih zdravstvenih domovih, bolnišnici in lekarnah deležni le najbolj nujne zdravniške oskrbe. Delavci Zasavskega zdravstvenega centra bodo 10. julija namreč stavkali, saj niso zadovoljni s položajem zdravstva in kritično finančno situacijo, v kateri je center. Kot je povedal predsednik stavkovnega odbora Sandi Simončič, bo opozorilna stavka trajala od 7. do 14. ure, ko se bodo na zborih delavcev dogovorili, kako naprej.

Stavkovni odbor je občinskim zdravstvenim skupnostim in izvršnim svetom poslal svoje zahteve. Med najpomembnejšimi je zahteva za povračilo dejanskih materialnih stroškov ter tekoče plačevanje računov. Ker zdravstveni delavci vedo, da OZS nimajo dovolj denarja (tudi za plačevanje dogovorjenih OD ne), predlagajo najemanje kreditov in mesečno usklajevanje prispevnih stopenj.

Sandi Simončič pravi, da nikakor ne morejo biti zadovoljni s položajem zdravstva. V bolnišnici so na primer maja letos zbrali z doplačili uporabnikov (participacijo) 35 milijonov dinarjev, le za plačilo elektrike in ogrevanja pa so odšteli 128 milijonov dinarjev. V lekarnah so za najbolj nujna zdravila maja porabili 1,6 milijarde dinarjev, od zdravstvenih skupnosti pa so zanje prejeli le 1,2 milijarde dinarjev. Ker v Centru menijo, da so sami precej storili za racionalnejše gospodarjenje (zmanjševanje števila zaposlenih in materialnih stroškov), pričakujejo tudi drugačen družbeni odnos.

Zdravstvene skupnosti se že nekaj let ubadajo z izgubami, prispevne stopnje za zdravstvo pa so med višjimi v Sloveniji, v Zagorju z 11,69 odstotka celo najvišja.

MARKO PLANINC

Trgovine v zabojnikih so predrage

Projekt v viški občini je pokazal, da bi trgovina stala 50 milijonov dinarjev

LJUBLJANA, 5. julija – V viški občini skušajo na vse načine izboljšati osnovno preskrbo občanov, zato so razmišljali tudi o postavitvi trgovin v zabojnikih. Pripravili so poseben projekt, ki pa ga bodo zaradi visoke cene in nezanimanja za tako vrsto trgovin, »zamrznili«. Cilj tega projekta je bila postavitev desetih trgovin na tistih območjih občine, kjer preskrba najbolj šepa.

Narejen je bil tudi projektantski predračun take trgovine, ki bi stala 500 milijonov dinarjev in več – brez stroškov za priključke. V ceni so upoštevani s 115 kvadratnimi metri površine, oprema, zunanja ureditev in najem zemljišča. Na razpis v začetku pomladi oziroma na vabilo na pogovor se ni odzval nobeden od potencialnih investitorjev. Ob tem pa je treba upoštevati, da je bilo od lani v občini odprtih 44 zasebnih trgovin, zanimanje pa je še naprej zelo veliko. Pereč problem zaradi pomanjkanja trgovine je pravzaprav samo v KS Zeleni Log, kjer ni niti zasebnega niti družbenega investitorja.

K. M.

PO SLOVENIJI

Comet je omogočil obnovo spomenika na Malti

ZREČE, 5. julija – Tovarna umetnih brusov in nekovin Comet iz Zreč je omogočila obnovo spomenika jugoslovanskim partizanom na Malti, ki so ga slovesno odkrili ob dnevu borca, 4. juliju.

V letih 1943 in 1944 se je namreč na Malti zdravilo več sto jugoslovanskih partizanov, predvsem težkih ranjencev in tuberkuloznih bolnikov. Nekaj jih je tudi umrlo. Pokopali so jih v skupnih grobovih na vojaškem pokopališču. Lokalne oblasti so jim že leta 1944 postavile spomenik, ki pa ga je čas uničil. Letos, ko Comet praznuje desetletje uspešnega dela svoje tovarne Coflex LTD na Malti, pa je zreška tovarna sklenila obnoviti spomenik jugoslovanskim partizanom na Malti. Nov spomenik je iz jugoslovanskega kamna, braškega marmorja, ki ga je zagotovila ljubljanska tovarna Mineral, izdelal pa ga je kipar Franc Tobias iz Maribora. (D. S.)

Podelili so najvišja občinska priznanja

LAŠKO, 5. julija – V Laškem so tudi ob letošnjem občinskem prazniku podelili najvišja občinska priznanja. Dobili so jih Krajevna skupnost Jagnjenica, Kulturno društvo Rečica in Osnovna šola Anton Aškerc Rimske toplice, ter Ivan Jelenc, Konrad Kajtna, Franc Lesničar, Zdenka Pešec, Stanislav Kužnik, Ludvik Sotlar in Adolf Šanca, ki so se posebej izkazali pri delu v krajevnih skupnostih, kulturnih društvih in v političnih organizacijah. (I. B.)

Dolenjski harmonikarji so tekmovali

RATEŽ PRI NOVEM MESTU, 5. julija – Turistično društvo Ratež je pripravilo tradicionalno 4. dolenjsko tekmovanje harmonikarjev z diatonično harmoniko. V konkurenci 20 tekmovalcev – nastopil je tudi 84-letni Jože Hudoklin iz Brusnic – je največ znanja pokazal Anton Špringer iz Novega mesta.

Zmagovalci so bili: do 16 let: Jože Krhin (Šentjernej), od 16 do 45 let: Jože Avbar (Dolenje Ponikve), od 45 do 60 let: Janko Anton Špringer (Novo mesto) in veterani: Janko Rotar (Ljubljana). (S. D.)

Kanomeljci dobili telefone in ribogojnico

KANOMLJA, 5. julija – V dolini Kanomljice pri Spodnji Idriji so se te dni veselili dveh pomembnih delovnih zmag. V tem hribovskem okolišu idrijske občine so dobili novo telefonsko omrežje z 79 priključki. Naložba v omrežje, ki je razpredeno med Spodnjo Idrijo in Oblakovim vrhom, je stala 1,3 milijarde dinarjev. Del sredstev so prispevali krajani v obliki gotovine in okoli osem tisoč prostovoljnih delovnih ur. Glavnino potrebnega denarja pa so prispevali vsi prebivalci idrijske občine po referendumskem programu za 5. občinski samoprispevek. Drugo delovno zmago so Kanomeljci slavili skupaj s člani idrijske ribiške družine, ki je v neokrnjeni naravi doline Kanomljice postavila veliko ribogojnico. Zgradili so jo tik za izvirom reke in na robu zaščitenega območja Vojskarske planote. Idrijska ribiška družina, ki šteje 470 članov, je to 1,8 milijarde dinarjev vredno naložbo uresničila s pomočjo idrijskega združenega dela, svoj delež pa so idrijski ribiči prispevali tudi v obliki delovnih akcij. V novi ribogojnici, ki jo sestavlja 16 bazenov, bodo skrbeli, da bodo gospodarji z idrijskimi vodami imeli na razpolago vedno dovolj postrvjih mladic za vlaganje v reke in potoke in za ohranjanje ustreznega ribjega življa v vodah idrijske občine. (K. R.)

Silvano Sau, novi predsednik obalno-kraške SZDL

KOPER, 5. julija – Silvano Sau je danes postal novi predsednik medobčinskega sveta SZDL obalno-kraške regije. Dosedanji predsednik Drago Žerjal se je vrnil v združeno delo (Splošno plovbo Piran). Novi predsednik, Izolan, direktor TV Koper–Capodistria, je star 47 let, znan tudi kot angažiran novinar in družbenopolitični delavec, trenutno tudi predsednik Unije Italijanov za Istro in Reko, delegat v zveznem zboru itdn. (D. G.)

V Čečah proslavili hrastniški praznik

HRASTNIK, 5. julija – Hrastničani so osrednjo proslavo ob letošnjem občinskem prazniku, ki ga praznujejo v spomin na gladovno stavko rudarjev, 3. julija 1934, pripravili v Čečah. Med številnimi gosti so bili tudi častni občani Hrastnika Lidija Šentjurc, Olga Kastelic-Marjetka, Sergej Kraigher, Stane Dolanc, France Popit in Marjan Orožen, sekretar predsedstva CK ZKS Miloš Prosenc in delegaciji pobratene občine Raška ter društva Slovenska beseda iz Huckelhovna. Na prireditvi so podelili tudi letošnja občinska priznanja. Priznanje zaslužni občan je prejel Vladimir Sihur, posebna priznanja pa so prejeli: Ivan Kranjc, Ivan Ranzinger, Ferdinand Deželak, Matija Koritnik, Stojan Laznik, Jože Premec in kulturno društvo Slovenska beseda. (M. P.)

Hodoš: mladinski geografski tabor

MURSKA SOBOTA, 5. julija – Letošnji mladinski socialno-geografski tabor Pomurje bo tokrat potekal v narodnostno mešanem naselju Hodoš na Goričkem. Tabor organizacijsko in strokovno že vrsto let pripravljata skupaj gibanje Znanost mladini pri ZOTKS in Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, poglavitna vsebina dela letošnjega tabora pa bo narodnostna problematika, prebivalstveni razvoj naselja, gospodarske osnove naselja in vpliv obmejitve nanj. (J. P.)

V Ankaranu bosta rockovska koncerta

ANKARAN, 5. julija – Ankaranska scena, letos že tretja po vrsti, v študentskem taboru v Ankaranu deluje s polno močjo. Ta konec tedna sta na programu dva koncerta. V petek, 7. julija, bo koncert ob 21. uri pripravila Obalna scena. Nastopili bosta koprska metalna skupine Aalem in ankaranska Rock Session Group. V soboto, 8. julija, ob 21. uri pa bodo gostovali avantrockerji iz Londona The Momes. Skupino sestavljajo kitarist Tim Hodgkinson (s skupino The Work je pred leti gostoval v Ljubljani), bobnar Andy Wake in basist Mick Hobbs. K nam prihajajo v okviru svoje letošnje druge evropske turneje. (A. B.)

Po ribe na Brdo pri Kranju

KRANJ, 5. julija – Vsi, ki do četrtka po telefonu ali osebno pri vratarjih na Brdu pri Kranju naročijo ribe, jih vsak petek tudi lahko dobijo. Kilogram svežih postrvi stane 40 tisoč dinarjev ali 20 tisoč dinarjev manj, kot so postrvi v ribarnicah. Po želji pa ribič z Brda pripravi kupcem tudi dimljene ribe. (M. K.)

Poroke

V Mariboru so se poročili:

Darko Vrtovec, strojni tehnik, in Breda Gobec, dipl. pravnica; Vladimir Hutinski, zidar, in Ljubica Ivančič, navijalka preje; Mirko Pavalec, inštaler centr. kurjave, in Slava Vukobrat, vrtnarka; Bojan Suhadolnik, vodja investicij, in Breda Virtič, org. dela; Janez Vesenja, klepar, in Milena Liponik, kuharica; Anton Pepelnik, stiskalec umetnih brusov, in Melita Zupančič, aranž. tehnik; Jožef Knechtl, blagajnik, in Zlatka Vrbnjak, likvidatorka; Stanislav Korotaj, ključavničar, in Marija Milošič, predica, Peter Golob, zasebni avtoprevoznik, in Aleksandra Jodl, šivilja; Tomaž Černič, dipl. ekonomist, in Irma Kropec, ekonomistka; Ivan Senekovič, elektrotehnik za šibki tok, in Mira Tuš, ekonomski tehnik: Boris Rauh, elektrikar, in Simona Dugonik, ekonomski tehnik.

Po bližnjici do poslovnih partnerjev

Dobre izkušnje obrtnikov in manjših delovnih organizacij v Pomurju z banko podatkov

MURSKA SOBOTA, 5. julija – V Pomurju, kjer so dobili med prvimi regijami v Sloveniji poslovno-informacijski center za razvoj (ta deluje pri obrtnem združenju v Murski Soboti), že govorijo o prvih koristnih izkušnjah s tako imenovano banko informacij. S pridom se je poslužujejo tako obrtniki kot manjše delovne organizacije.

Ti podatki namreč nudijo interesentom celovit vpogled v poslovanje in ponudbo vseh zajetih obrtnikov in enot drobnega gospodarstva na območju celotne Slovenije. Tako lahko interesenti v najkrajšem času dobijo podatke o izdelkih, o strojnih zmogljivostih in o surovinah, ki jih bodisi iščejo ali prodajajo, prav tako pa zajema ta sistem celovit pregled o izvozu in uvozu obrtnikov oziroma drobnega gospodarstva.

»Naš poslovno-informacijski center zajema kar petdeset tisoč takšnih informacij, ki jih prek računalnika dobimo ob vsakem času v zbirnem središču pri celjski Kovinotehni,« je dejal **Ernest Huber**, sekretar soboškega obrtnega združenja. »Te informacije imajo veliko vrednost za slehernega obrtnika oziroma obrtno delovno organizacijo, kar smo ugotovili tudi že v praksi.«

V popis obrtnikov in manjših delovnih organizacij, ki so se vključile v ta sistem, je zajetih na območju štirih pomurskih občin že več kot sto petdeset enot. S tem seveda še zdaleč niso zajeti vsi člani tukajšnjih obrtnih zadrug, ker očitno še ne poznajo pomena takega načina zbiranja in posredovanja informacij.

»Med nekaterimi obrtniki storitvenih dejavnosti, kot na primer gostinci, avtoprevozniki, frizerji in drugimi je namreč prevladalo mnenje, da ne spadajo v ta sistem informacij, vendar se je kmalu izkazalo, da to ne drži,« trdi Ernest huber. »Po tej poti, denimo, lahko dobijo tudi turistične organizacije in agencije zanimive podatke o gostinskih obratih v Pomurju in njihovi ponudbi. Nič manj zanimiva ni ta vrsta ponudbe tudi za avtoprevoznike.«

Kot pomanjkljivost pa na soboškem obrtnem združenju navajajo podatek, da informacij sproti ne dopolnjujejo, saj je sedanji pregled star že dobri dve leti.

Zato bodo morali regijski centri (teh je zdaj v Sloveniji pet) podatke dopolniti, pri čemer bodo seveda morali sodelovati tudi obrtniki in manjše delovne organizacije. Gre namreč predvsem za njihove lastne interese, saj jim poslovno-informacijski center odpira pot do novih partnerjev in do novih poslov po vsej Sloveniji.

BORO BOROVIČ

Za ljubljanske študentske domove dobili 1500 prošenj

Prijave sprejemajo do 10. julija – Cenzus je le eno od meril za sprejem – Kljub počitnicam domovi polni

LJUBLJANA, 5. julija – Doslej so na Študentski center dobili že okrog 1500 prošenj za sprejem v ljubljanske študentske domove. Zadnji rok za oddajo poteče 10. julija, komisija pa jih bo obravnavala sredi tega meseca. O rešitvi bo prosilce obvestila do 15. avgusta.

Čeprav so se predavanja in izpiti že končali, je v študentskih domovih te dni zelo malo prostora. Tako bo verjetno tudi med počitnicami.

Septembra je za novince toliko prostih mest, kot se izseli absolventov. Letos jih predvidevajo okrog 900. Študenti, ki že stanujejo v domu, morajo prošnje oddati od 1. do 30. septembra. V prvem tednu oktobra bo zasedala komisija za stare stanovalce, ki vsako leto zavrne okrog 300 prošenj, ker študenti nimajo več statusa. Na Študentskem centru predvidevajo, da se bo takrat sprostilo še dodatnih 500 mest. Vsako leto pa v ljubljanske študentske domove vselijo okrog 2300 študentov. Od septembra do februarja sprejemajo le tiste študente, ki izpolnjujejo pogoje, po odhodu absolventov, ki doštudirajo, pa tudi tiste, ki imajo status, ne izpolnjujejo pa pogojev. Slednje vselijo le do konca avgusta, potem pa morajo vložiti prošnje kot novinci.

Eno od meril za sprejem je cenzus (70 odstotkov povprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v gospodarstvu v minulem gospodarskem letu v republiki). Letos znaša 485.864 dinarjev na družinskega člana. Poleg cenzusa upoštevajo še oddaljenost od doma in prometne zveze, učni uspeh, potrebe po določenih kadrih in pri študentih, ki že bivajo v domu, vedenje.

Od prvega julija je najvišja stanarina v ljubljanskih študentskih domovih 225 tisoč dinarjev, najnižja pa 165 tisoč dinarjev. Cene se razlikujejo glede na to, kje študent biva, ali je podiplomec, ali študira na lastne stroške, ali je štipendist Zavoda za mednarodno tehnično sodelovanje, novi raziskovalec itd.

DARJA KOCBEK

Shod delavcev idrijskega rudnika

IDRIJA, 5. julija – Praznik rudarjev v Idriji, kjer so v teku zapiralna dela v rudniku živega srebra, je kot že nekaj let nazaj minil predvsem v znamenju spominjanja na zlate čase idrijskega rudarstva. Od starih običajev so tokrat na ta praznik v Idriji opozorile le rudarske mine, ki so jih na predvečer pokali po okolišnjih hribih in melodije rudarske godbe na pihala. Na shodu delavcev idrijskega rudnika, ki naj bi ga po letu 2000 dokončno zaprli, so se pogovarjali tudi o bližnjem jubileju. Idrija in njen živosrebrni rudnik bosta namreč prihodnje leto slavila 500. obletnico pričetka rudarjenja in nastajanja mesta.

K. R.

Družbeno varstvo v GP Litija še do oktobra

Najslabše posluje lokal Pošta – Možnosti za priključitev k celjskemu Merxu?

LITIJA, 5. julija – »Med izvajanjem začasnega ukrepa družbenega varstva v Gostinskem podjetju Litija so bili sicer doseženi nekateri pozitivni rezultati, vendar še niso izpolnjeni pogoji za njegovo odpravo,« je bilo med drugim rečeno na nedavni seji zbora združenega dela občinske skupščine Litija.

Izvršni svet ocenjuje, da bodo pogoji za odpravo ukrepa družbenega varstva izpolnjeni v začetku oktobra, pri tem pa bo še naprej pomagal iskati ustrezne rešitve.

Najbolj sporna ostaja restavracija Pošta, medtem ko druge poslovne enote delovne organizacije Gostinsko podjetje delujejo dobro. Kljub temu je po mnenju začasnega kolektivnega poslovodnega organa delovna organizacija premajhna, da bi uspešno poslovala. Zato je predlagal, da bi se Gostinsko podjetje vključilo v poslovni sistem sozda Merx iz Celja, ki je za to že pokazal zanimanje.

J. B.

Alenka Perovšek-Benko

Skromno in skoraj neopazno je teklo življenje Alenke Perovšek-Benko, neizmerno topla in

iskrena so bila njena srečanja z ljudmi, ki so ji bili blizu. Pri enem od zadnjih srečanj z njo, ko je že zelo trpela in ko je tudi naše upanje plahnelo, sem si skušala vse na njej vtisniti v spomin, da ne bi pozabila njenih toplih oči, njenega očarljivega nasmeška, da bi si zapomnila njen glas. Potrpežljivosti in strpnosti me je učila. Tako kot vedno, ob sleherni hudi situaciji, je tudi upala, upala. Kljub številnim odkritjem na naši, z znanostjo preobloženi zemlji, se mi je utrnila misel, da še vedno ostajamo brezmočni v boju z zahrbtno boleznijo.

Bil je čas vojne, bili smo ogroženi kot narod. Da nas ne bi pogoltnil sovražnik, smo se združili vsi, ki smo bili istih misli. Na svoja mlada ramena, na svojo mladost v krogu ljubečih domačih, si je Alenka Perovšek naložila težko breme. V nas je prešla neka čudna, danes za mlade morda nerazumljiva moč, postali smo drzni, nismo se bali nikogar in ničesar, še pomislili nismo na radosti mladosti, ki so se izgubljale v surovosti okupacije in vojne.

Prevzela je nase najtežje naloge, v okupiranem mestu prenašala najbolj zaupna sporočila centralnega komiteja partije in izvršnega odbora Osvobodilne fronte, spremljala voditelje odpora na njihova ilegalna srečanja in pozneje, kot članica Varnostno obveščevalne službe med drugim skrbela za varno zavetje ilegalčkov.

A prišel je tisti nesrečni dan, ko so nas zaradi izdajstva odpeljali v zapore prisilne delavnice. Njo so kmalu pahnili v samico, od koder se k nam ni več vrnila. Ob zvokih dunajskih valčkov so jo tam, od sovraštva pijani, tepli, obešali, mučili, dobro vedoč, da bomo zmagali. Alenka ni mogla razumeti, da se je mogoče tako spozabiti nad šibkim, nemočnim bitjem. V njihovem brezumnem početju pa ni bilo ne mere ne usmiljenja, le cilj izničiti naš boj, uničiti nas. Morda je danes težko doumeti, a naj bo zanamcem v spomin, da so ob vsem mučenju tiho zvenele slovenske narodne in borbene pesmi, da je Alenka v zazidani celici brez zraka, recitirala Prešerna, saj je mnoge njegove pesmi znala na pamet. Kajti kljub neprestanim grožnjam s smrtjo, smo hoteli ostati zvesti, pokončni ljudje. Ali bi to takrat in danes vsakdo zmogel? Le prihod osvobodilne slovenske partizanske vojske ji je prihranil grozotno smrt na Turjaku.

Vrača se nam vsem brezmejno lepo, vse, kar smo doživljali z njo. Silno jo bomo pogrešali. Njeno nepreklicno slovo nas je osiromašilo, osiromašeni smo brez junaške Alenke, ki pa bo ostala v srcih sobojevnic in sobojevnikov ter prijateljev nepozabna, do konca naših dni.

MARA KRALJ

Razvratne muze se predstavljajo v knjigarni MK

Poezijo 50 erotičnih pesmi francoskih avtorjev bo predstavil Aleš Berger

LJUBLJANA, 5. julija – Prijateljem poezije in erotike je namenjena prireditev, ki bo v knjigarni Mladinske knjige na Titovi 3 v Ljubljani, v četrtek, 6. julija, ob 20.30.

Gre za nenavaden dogodek ob izidu drobne knjižice z zgovornim naslovom »Razvratne muze«, ki prinaša izbor 50 erotičnih pesmi 29 francoskih avtorjev, od srednjeveških mojstrov do Apollinaira in Bretona, v imenitnem prevodu Aleša Bergerja. Poeziji primerna bo tudi predstavitev te razuzdane poezije, ki sočno in neposredno opeva najintimnejše početje človeka. Ob soju sveč in kozarcu vina bodo v Mladinski knjigi obiskovalcem pričarali nekaj tega posebnega razpoloženja. Seveda bodo obiskovalci tokrat prispevali tudi vstopnino (98.000 dinarjev) – kolikor stane knjižica, pogovor o knjigi pa bo tekel med Alešem Bergerjem in Marjanom Dolganom. Vesel pozdrav poletja bo obiskovalcem namenila tudi Ilirija Vedrog s kozmetiko kismi.

A. I.

Hotel v mestnem središču ne sme skaziti podobe Ljubljane

Pri načrtovani gradnji hotela na Južnem trgu naj bi pazili na ohranjanje vedut – Preozko zasnovana žirija

LJUBLJANA, 5. julija – Hotel na Južnem trgu (v Knafljevem prehodu) je načrtovan v delu Ljubljane, ki je zaradi stavbne dediščine, izjemne lege v mestnem središču, odkoder se odpirajo prelepi pogledi, izjemno občutljiv poseg. Marsikdo meni, da bi bilo zato treba to lokacijo skrbno varovati, prihraniti za kasnejše rodove ali pa jo nameniti drugačni dejavnosti; morda takšni, ki bi bila namenjena prebivalcem mesta, čeprav je res tudi, da bo hotel z javnim pritličjem (trgovine) imel bolj mestni pomen kot kaka druga palača.

Načrtovani hotel zbuja pomisleke tudi zaradi bojazni, da bi sredi Ljubljane spet zgradili nekakšen nebotičnik, ki bi pokvaril podobo četrti in se ne bi vklopil v okolje. Zato smo povpraševali na Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, kjer so izdelali smernice za varovanje tega predela. Konservator Janez Kromar je povedal, da je zaščiten celoten obod kareja, posebno pozornost pa so namenili preverjanju vedut, ki jih novozgrajeni hotel ne sme pokvariti. Natančno so upoštevali poglede z vseh strani in določili najvišje dovoljene višine; predlagali so nekakšen kockast gabarit, ki bi omogočil, da stavba ne bi kazila podobe. Prav tako so zaščitene tudi vse zelene površine, uničene bo treba nadomeščati z novimi. Pred gradnjo bodo zemljišče tudi raziskali, saj utegnejo arheologi na območju nekdanjega emonskega grobišča naleteti na zanimive najdbe.

V kolikšni meri bodo v projektih upoštevane predlagane smernice, je vnaprej težko reči, saj bo natečaj zaključen šele v oktobru, nakar bo zbrane rešitve presojala natečajna komisija. Žal so vanjo vključeni le arhitekti, premalo pa so zastopane druge stroke; za svetovalca so sicer povabili Naceta Šumija, vendar nima možnosti glasovanja.

SAŠA VIDMAJER

Cene so v zahodnonemških markah le za orientacijo

Turistične organizacije, kampi in hoteli se skušajo tako izogniti vplivu inflacije – Vrednost marke preračunavajo v dinarje

LJUBLJANA, 5. julija – Eno naših bralk je zanimalo, ali smejo naše turistične organizacije postavljati svoje cenike ne v dinarjih, ampak na primer v nemških markah. Domači gostje seveda lahko plačajo v dinarjih, vendar kot protivrednost DEM na dan plačila. Je torej tak način zaračunavanja storitev – kot delajo denimo v kampu Šobec pri Bledu – pravilen, zakonit?

Obrnili smo se na splošno združenje gostinstva in turizma in na republiške inšpekcijske službe. Zvedeli smo, da je vrednost storitve, izražena v devizah, ob sedanji stopnji inflacije pač nepogrešljiv pripomoček v gostinstvu in turizmu, kot merilo vrednosti pa se prebija tudi na vsa druga področja življenja, celo do merjenja višine osebnih dohodkov.

Turistične organizacije, kampi in hoteli imajo svoje cene za nekaj mesecev naprej postavljene v tuji valuti. Po priporočilu splošnega združenja gostinstva in turizma naj bi bila to valuta, v kateri gostje najpogosteje plačujejo. Ta cenik seveda velja nepreklicno za tuje goste, medtem ko služi domačim le za informacijo. Zanje preračunajo cene v dinarje; ponekod prilagajajo dinarske cene deviznemu tečaju v krajših časovnih presledkih, na primer na deset dni, na 14 dni ipd., tam, kjer so opremljeni z računalniki, da spreminjajo cene sladno z deviznimi tečaji vsak dan. Ponavadi jemljejo tečaj na dan plačila. V ta namen imajo računalniški program in v računalnik vsak dan vstavijo samo novo tečajno listo. Opozoriti pa velja, da cene vseeno niso enake za tujega in za domačega gosta, temveč ima domači gost denimo v kampih 40 do 60 odstotkov popusta na ceno iz deviznega cenika. Opisano velja za prenočišča in storitve v zvezi z njimi, medtem ko so cene izdelkov, ki jih je moč kupiti tamkaj, hrane, pijače in raznih drugih dnevnih storitev v dinarjih. Drugače, pravijo, se ob 20 in večodstotni inflaciji ne da ravnati. Inšpekcija, ki jo je omenjena bralka najbrž spodbudila k obisku Šobca, ni tam opazila nobenih nepravilnosti.

BOŽENA KRIŽNIK

PISMA BRALCEV

Avto – potujoča kemična tovarna!

Živimo v času, ko se utrjuje in širi zavest, da moramo z vsemi sredstvi ohraniti zdravo in čisto okolje. V sodobnem industrijsko razvitem svetu človek s težavo odkrije košček neokrnjene narave za počitek in rekreacijo. Zato se množijo organizacije in ekološka gibanja, ki si prizadevajo opozoriti na številne vire onesnaževanja in se borijo za obnovo čistega okolja. Zaradi škodljivih emisij izumirajo nekatere rastline in živali, posledice nerazumnega onesnaževanja pa se poznajo tudi na zdravju ljudi. Seznami strupov in nevarnih kemikalij so čedalje daljši, protesti ljudi pa vedno bolj glasni.

Na teh seznamih pa skoraj ni opaziti avtomobila, čeprav je to nujno prevozno sredstvo prava potujoča kemična tovarna. Ne verjamete? Izgorevanje nafte in bencina v motorju proizvaja dušikove in žveplove okside, ogljikov monoksid, svinčeve hlape ter dim in saje. Če k temu dodamo še cestni in asfaltni prah ter hrup, je seznam skoraj popoln. Stopnja rasti motorizacije je dokaj visoka in onesnaževanje okolja iz tega vira se bo še povečalo. Le malo je tistih, ki resno ocenjujejo ekološko škodo, ki jo dizelski in bencinski motorji povzročajo v naravi, zlasti izrazito pa je to v naseljenih krajih. Pri nas smo cestno omrežje »posodobili« v glavnem tako, da smo z asfaltom prevlekli obstoječe ceste, ki so bile speljane po sredi vasi ali mest. Zato se pretežni del prometa odvija tam, kjer bivajo ljudje. Veliko je ulic, kjer stanovalci ne smejo odpirati oken, ker bi »prezračevanje« še poslabšalo bivalne razmere. Smrad in vonj po zgorelem bencinu komaj prenašajo. Pa ropot! V prostorih, ki so obrnjeni na cesto, je ob odprtem oknu še pogovor nemogoč. To vedo tudi tisti, ki delajo v prostorih ob prometnih ulicah. Obsojeni so na zaprta okna, čeprav letni čas kar zahteva stik z naravo.

Seveda se avtomobilom ne bomo nikoli odpovedali. Zato je vprašanje, kaj se da narediti. Zlasti je treba pospešiti gradnjo obvoznic in tako umakniti glavnino prometa na obrobje ter rezervirati središča za pešce. Bencinski dinar je v glavnem rezerviran za gradnjo novih prometnih zmogljivosti z namenom, da »se promet še poveča«, vendar bi morali pomisliti tudi na nujno ekološko sanacijo naselij. Določen prispevek je predvidena obvezna vgraditev katalizatorjev v vsa motorna vozila ter raba bencina brez svinca. Nekateri predlagajo, naj bi izdelovali samo avtomobile s takimi motorji, ki bi dovoljevali hitrost do 80–90 km/h. Večkratni dobiček! Odpovedali bi se močnim požrešnim motorjem, imeli pa bi tudi manj stroškov za nakup vozila in goriva, manjše bi bilo onesnaževanje, večja pa bi bila prometna varnost.

Iz zapisanega lahko povzamem, da moramo v seznam velikih onesnaževalcev vpisati tudi cestni motorni promet. To bo sililo v izdelavo ekološkega programa tako izdelovalce avtomobilov kot graditelje cest. Od tega, kako bomo uresničevali vse ekološke programe, je odvisno, kakšno kulturo bivanja si bomo zagotovili in tako pregnali strah pred vsem negativnim, kar prinaša – razvoj.

VILJEM PAHOR,
J. Makuca 19,
Nova Gorica–Solkan

Slaba »bližnjica do znanja«

V vaši rubriki Jezikovno razsodišče sem prebrala kritično mnenje neke bralke o enciklopediji 100 vprašanj. Z njim se popolnoma strinjam, rada bi dodala le še nekaj slabosti, o katerih se mi zdi, da so žal tudi značilnost mnogih drugih tovrstnih izdelkov za povečevanje dobička:

1. Leto izvirne izdaje je častitljivo 1972, torej je bila knjiga napisana že pred 17 leti. Zato so nekateri podatki zastareli. Trdijo na primer, da še nobena raketa ni dosegla Marsa itd...

2. Že bralka v Jezikovnem razsodišču je omenila avtomatičen prenos tujih razmer v naše kulturno okolje. To je za naše razmere že skoraj pravilo. Npr: v otroški enciklopediji Kaj naj postanem nas na dolgo in široko seznanjajo z nalogami francoskih šolskih inšpektorjev, o delu šolskega psihologa in socialnega delavca, da o naših razrednih in predmetnih učiteljih ne govorimo, pa ne zvemo niti besede. V sicer kakovostni enciklopediji Okno v svet so posvetili celo poglavje zlatokopom (knjiga je pač nastala v Ameriki), zaman pa iščemo podatke o življenju našega kmeta v tistem času. Kot da se je vse pomembno in omembe vredno dogajalo nekje zunaj in da sta naša zgodovina in kultura očitno premalo pomembni ali da ju sploh ni.

3. Največja slabost te vrste knjig pa je, vsaj po mojem, pisanje v obliki vprašanj in odgovorov – na prvi pogled za naivne in od otroških vprašanj utrujene starše zelo udobna rešitev. Vendar pa ni brez slabosti; nima namreč notranjega sistema, saj se vprašanja vrstijo po pogostnosti. Informacija, če naj bo uporabna, pa se mora vgrajevati v sistem določenega znanja, katerega ogrodje se oblikuje že v mladosti. Čedalje natančnejše informacije se morajo v to ogrodje sistema vgrajevati, morajo biti..., če naj si jih zapomnimo in jih potem uporabimo.

Podatki brez sistema so podobni razstavljenim avtomobilskim delom. Lahko so še tako novi in sijajni, pa se z njimi še ne moremo peljati. Pa še nekaj me moti pri tem načinu vprašanj in odgovorov: če ponujena vprašanja omejijo radovednost. Posplošujejo in na videz sicer olajšujejo iskanje znanja, vendar ta »instant« sistem izključuje vsa drugačna vprašanja in s tem zatre ustvarjalnost. Če je ta sistem, sodeč po prevodih, pogost v tujini, še ni rečeno, da je dober.

Vsa zadeva pa je še slabša, ker je vsa ta zmešnjava naključno nametanih informacij v 1000 vprašanjih brez stvarnega kazala. Poučna knjiga brez stvarnega kazala pa je, razen za razvedrilno branje, kaj malo uporabna.

Ne vem, kakšna bo nova »bližnjica do znanja«, kot jo reklamira Mladinska knjiga, ki nosi skrb vzbujajoč naslov Enciklopedija vprašanj in odgovorov. Bojim se, da bo podobna prejšnjim »knjigotrško uspešnim izdelkom«. Vem, da na poklicni etos tistih, ki delajo knjige, lahko bolj malo računamo (spomnimo se, kako so brez sramu celo v Pionirskem listu reklamirali in priporočali jezikovno, umetniško in vzgojno zelo dvomljivo knjigo Pet prijateljev na otoku zakladov), preostane nam samo en izhod: prek različnih (nevtralnih) medijev spoznavajmo, kaj je dobro in res priporočljivo za naše otroke. Če bodo knjigotržci opazili, da bo po kakovostnih knjigah večje povpraševanje in da smo kupci opazili njihovo nestrokovnost in malomarnost, se nam bodo pač prisiljeni prilagoditi tudi z boljšimi knjigami.

Druge rešitve v teh časih, ko vsi skušajo ustvariti dobiček za vsako ceno, žal ne vidim.

LUCIJA MAGAJNA,
Mihov štradon 19,
Ljubljana

Alternativna medicina

Socialistične dežele ugotavljajo, da jim je največ preglavic od vseh ekonomskih panog pri presaditvi v socialistični vzorec kolektivnega lastništva in zgodnjega industrijskega birokratsko planskega centralističnega vodenja zadajalo kmetijstvo, kjer je polom tudi najprej nastal in bil najbolj očiten. Zahod Evrope je kot protiutež temu spodrsljaju, ki jo je zahod (kmetijstvo namreč) imel ves čas bolje urejeno, pridajal predpostavljeno boljšo urejenost socialističnih socialnih služb, na enem prvih mest s socialističnim zdravstvom. Sedaj pa ugotavljajmo, da je tudi ta paradni konj »sociale« tako rekoč v podaljšani agoniji. Kmetijstvo je propadlo zato, ker ima kmet opravka z živim ekosistemom in ne s preprostim industrijskim neživim proizvodnim vzorcem, ki se seveda ne more podrediti enostavni birokratski dogmi, pa tudi objekt medicine–človek je prav tako živ sistem, posebno v svojih socialnih elementih. Od vse medicine je v socialističnih državah prav socialna medicina socialno medicinsko mišljenje najbolj šepavo, pa naj se to sliši še tako nesmiselno. Če pa pogledamo skozi vsakdanja vladajoča birokratova dogmatična očala, drugače niti ne more biti. Če živimo v sistemu, kjer so birokrati s svojo samo njim dano, enkrat za vselej, vizijo (?) odpravili vse družbene socialne konflikte za naprej in nazaj, tedaj je že misel na to, da lahko obstoji sociogeneza bolezni – heretična. To vodi v to, da je socialistična psihiatrija kot par excellence (naj bi bila!) sociogena veda najbolj biološko usmerjena! Da ne govorimko o ostali medicini. Pacient je delovni stroj, številka iz množice, ki mu je dodeljen sektorski zdravnik in pri taki sistemski obravnavi mora človek kot živo bitje propasti prav tako kot pridelek poljščin na socialističnem sovhozu in kolhozu. Tedaj pa je teren za vse, kar je »alternativno«, že na voljo! Alternativna medicina ima torej prosto pot tam, kjer socialistična birokratska medicina ni zasedla polj že utečene tradicionalne medicine: to je na področju tistega, kar je nekdaj izpolnjeval družinski zdravnik, kjer je bolj kot na zdravnik poudarek na družinski. Zapolnila je tisto, kar je nekaj znal naš padar in kar še sedaj znajo afriški vrači, to je podrobno poznavanje psihe posameznikov in splošnih šeg in navad. Naj bo dovolj, da vsaj v času, ko sem sam študiral splošno medicino v Ljubljani (1963–1968), nismo imeli predavanj iz psihologije in sociologije.

Da ne govorimo o retoriki, ki je bila pomemben predmet vseh medicinskih visokih šol pred vojno. Če pa govorimo, da alternativna medicina obljublja tisto, česar ne more dati, potem to v veliki meri vsaj v praksi velja tudi za prakso uradne »znanstvene« medicine: čeprav ima teoretično znanje in osebno voljo, nima sredstev niti za osnovne preiskavne pripomočke. Ko je postavljena natančna diagnoza, ni sredstev, pogosto niti za najelementarnejša zdravila, najbolj spektakularno presajanje organov, pa nikakor niso dostopna vsem, ki bi lahko imeli od tega korist. Ali je to mar kaj drugega kot zbujanje upov, ki se jih nato ne da uresničiti? Kakšno je razpoloženje javnosti (in oblasti), pa dovolj zgovorno kaže že dejstvo, da odprava prepovedi zasebne zdravniške prakse mimo neplodnih razprav ne gre in gre z mrtve točke, nihče pa ne prepoveduje tečajev joge, globokega dihanja, bioprehrane, radiestezije – take in drugačne, masaže stopal, akupunkture in akupresure. Dokler je tako, pa tudi prava medicina, ki se napaja iz siromašnega socialnega zavarovanja, ne bo mogla iz kota, v katerega je potisnjena, in bo ostala le stvar za reveže, »alternativci« pa bodo modni prestiž in statusni simbol bogatih, ki bodo tedaj, ko bodo zares bolni, tudi znali poiskati pravega »zasebnika« tod in drugod!

BORIS OGRIZEK, dr. med.,
Koroška 16,
Kranj

Zakon proti mučenju živali je nujen

Dne 23. junija sem v dnevnem časopisu »Delo« prebrala med drugim tudi rubriko Zaščita živali in sprejem Jugoslavije v združene države Evrope.

Kot velika ljubiteljica živali podpiram predlog za sprejetje zakona proti mučenju živali, in sicer po hitrem postopku.

Neštetokrat sem predvsem na deželi videla, kako so uboge in nemočne živali (psi) prenašale neizmerne muke zaradi pomanjkanja pitne vode v največji vročini, zaradi prekratke verige ipd. Menim, da bi morali takšne gospodarje najstrože kaznovati.

Ko govorimo o mučenju živali, sem osebno zelo ogorčena nad bikoborbami v Španiji, kjer v areni močno mučena žival v neizmernih mukah končno podleže sebičnemu človeku. Sramota za Španijo – za vso Evropo in tudi za brezsrčne obiskovalce, ki z aplavzom pozdravljajo vsako rano poražene živali.

Ali smo res ljudje dvajsetega stoletja in v civilizirani družbi?

ZORA GROM,
Levičnikova 22,
Ljubljana

Dobrodošel bi bil svež veter

● Tudi letošnja Ohcet v Ljubljani je za nami. Organizatorji in turistični delavci so z njo zadovoljni, zlasti z odmevnostjo, ki jo bo glede na število poročnih parov in zastopnikov tiska iz tujine imela po svetu, vendar pa priznavajo, da odziv domačih obiskovalcev le ni izpolnil pričakovanj.

Ohceti bo treba nadeti novo obleko in obliko in jo spraviti iz dolgoletne stereotipnosti, saj postaja vsaj za domače obiskovalce iz leta v leto bolj dolgočasna. Letos je bil tudi dan za zaključno poročno slovesnost nesrečno izbran, saj je 1. julij sovpadel s podaljšanim koncem tedna na račun torkovega praznika in je bila Ljubljana razen starega dela mesta videti kot izumrla. Ljudje so bili na krajših dopustih ali pa so se odpravili že kar na redne, tako da tudi sejmarji in gostinci niso obogateli z izkupičkom.

Organizatorji se sicer vsako leto pohvalijo, da je prireditev minila brez izgub, o kakem dobičku pa ne govorijo, razen o dolgoročni naložbi z odmevnostjo Jugoslavije v svetu, ki se je pa vsaj letos v seštevku s tisto z negativnim predznakom tako ali tako izničila. Kak svež veter ne bi bil odveč. Bistre glave, ki jih pri nas ne manjka, bi si lahko k folkloristom, domačim obrtem, domačim jedem, običajem izmislile še kakšno začimbo, ki bi znova pritegnila z leti že naveličane obiskovalce, sicer se bo sicer korektnemu, a po prepričanju številnih udeležencev hladnemu sprejemu ohcetnih parov in tiska na Gorenjskem prihodnje leto pridružil še marsikateri gostitelj.

Škoda bi bilo pustiti to po zamisli prikupno tradicionalno prireditev, ki si je v 22 letih utrdila prostor tudi pod evropskim soncem, da bi zvodenela in za nekaj let zamrla, kot se ji je pred leti že primerilo.

MARINA UČAKAR

Zdravju škodi tudi manj oporečna hrana

Celjski zavod za socialno medicino in higieno meni, da je pomembno, kako pogosto uživamo določena živila

CELJE, 5. julija – Ni dovolj, da se izognemo samo tisti hrani, ki ima v sebi preveč strupenih snovi. Zdravju močno škodi tudi tista hrana, v kateri strupene snovi sicer ne presegajo dovoljenih normativov, jo pa pogosto uvrščamo na svoje jedilnike. Torej bi morali pri ugotavljanju (ne)oporečnosti hrane upoštevati tudi prehranjevalne navade. To je bistvo priporočila, ki ga je dal Celjanom domači zavod za socialno medicino in higieno.

Za mnenje zavoda sta zaprosila komite za varstvo okolja in urejanje prostora ter inšpekcijska služba občine Celje. Odkar je namreč društvo za varstvo okolja prvič obvestilo javnost, da je v nekaterih vzorcih zelenjave, mleka in mesa preveč strupenih snovi, so ljudje na Celjskem precej vznemirjeni. Negotovost je še povečalo to, da se nekatere strokovne službe z naravovarstveniki niso povsem strinjale. Menile so, da je njihova zaskrbljenost vendarle nekoliko pretirana in da prevelika vsebnost strupov v posameznih vzorcih še ne pomeni, da je treba biti plat zvona.

Javnost je torej s precejšnjim zanimanjem pričakovala odgovor še tretjega od udeležencev ugotavljanja (ne)oporečnosti hrane, ki jo pridelajo, na celjskem območju. Strokovnjaki službe za higieno in epidemiologijo so najprej potrdili, da so vzorce pregledali v za to kvalificiranih laboratorijih, preverjali pa so zlasti, koliko je bilo v živilih kadmija, arzena, cinka in PCB. Preizkušnjo so najbolje prestali mlevski izdelki. V enem jajcu (od 18 pregledanih) so ugotovili prevelike količine kadmija. Od štirih vzorcev solate so bili oporečni kar trije. Med 38 vzorci mesa je bilo v treh preveč kadmija, v štirih pa arzena. Precej srhljivejši so podatki o vsebnosti strupov v drobovini, zlasti starejših živali in divjačine. Od pregledanih 31 vzorcev je kar 23 vzorcev vsebovalo preveč kadmija.

Kaj naj prebivalci na Celjskem potemtakem črtajo s svojih jedilnikov? Drobovino domačih in divjih živali prav gotovo. To priporočilo je že pred meseci izdala tudi inšpekcijska služba. Za vse ostalo pa je za zdaj mogoče ponoviti samo že znano ugotovitev in ker se strupene snovi v telesu akumulirajo, ni dovolj, da se Celjani izognejo samo »zelo strupenim živilom«. Treba bo ugotoviti, koliko strupov zaužijejo tudi z manj oporečno hrano. Morda bomo začeli potem hitreje spreminjati svoje prehranjevalne navade.

IVICA BURNIK

V Zasavskem zdravstvenem centru napovedujejo stavko

Delavci Centra, ki zahtevajo povračilo materialnih stroškov in tekoče plačevanje računov, naj bi stavkali 10. julija

TRBOVLJE, 5. julija – V ponedeljek bodo Zasavci v svojih zdravstvenih domovih, bolnišnici in lekarnah deležni le najbolj nujne zdravniške oskrbe. Delavci Zasavskega zdravstvenega centra bodo 10. julija namreč stavkali, saj niso zadovoljni s položajem zdravstva in kritično finančno situacijo, v kateri je center. Kot je povedal predsednik stavkovnega odbora Sandi Simončič, bo opozorilna stavka trajala od 7. do 14. ure, ko se bodo na zborih delavcev dogovorili, kako naprej.

Stavkovni odbor je občinskim zdravstvenim skupnostim in izvršnim svetom poslal svoje zahteve. Med najpomembnejšimi je zahteva za povračilo dejanskih materialnih stroškov ter tekoče plačevanje računov. Ker zdravstveni delavci vedo, da OZS nimajo dovolj denarja (tudi za plačevanje dogovorjenih OD nè), predlagajo najemanje kreditov in mesečno usklajevanje prispevnih stopenj.

Sandi Simončič pravi, da nikakor ne morejo biti zadovoljni s položajem zdravstva. V bolnišnici so na primer maja letos zbrali z doplačili uporabnikov (participacijo) 35 milijonov dinarjev, le za plačilo elektrike in ogrevanja pa so odšteli 128 milijonov dinarjev. V lekarnah so za najbolj nujna zdravila maja porabili 1,6 milijarde dinarjev, od zdravstvenih skupnosti pa so zanje prejeli le 1,2 milijarde dinarjev. Ker v Centru menijo, da so sami precej storili za racionalnejše gospodarjenje (zmanjševanje števila zaposlenih in materialnih stroškov), pričakujejo tudi drugačen družbeni odnos.

Zdravstvene skupnosti se že nekaj let ubadajo z izgubami, prispevne stopnje za zdravstvo pa so med višjimi v Sloveniji, v Zagorju z 11,69 odstotka celo najvišja.

MARKO PLANINC

Trgovine v zabojnikih so predrage

Projekt v viški občini je pokazal, da bi trgovina stala 50 milijonov dinarjev

LJUBLJANA, 5. julija – V viški občini skušajo na vse načine izboljšati osnovno preskrbo občanov, zato so razmišljali tudi o postavitvi trgovin v zabojnikih. Pripravili so poseben projekt, ki pa ga bodo zaradi visoke cene in nezanimanja za tako vrsto trgovin, »zamrznili«. Cilj tega projekta je bila postavitev desetih trgovin na tistih območjih občine, kjer preskrba najbolj šepa.

Narejen je bil tudi projektantski predračun take trgovine, ki bi stala 500 milijonov dinarjev in več – brez stroškov za priključke. V ceni so upoštevani s 115 kvadratnimi metri površine, oprema, zunanja ureditev in najem zemljišča. Na razpis v začetku pomladi oziroma na vabilo na pogovor se ni odzval nobeden od potencialnih investitorjev. Ob tem pa je treba upoštevati, da je bilo od lani v občini odprtih 44 zasebnih trgovin, zanimanje pa je še naprej zelo veliko. Pereč problem zaradi pomanjkanja trgovine je pravzaprav samo v KS Zeleni Log, kjer ni niti zasebnega niti družbenega investitorja.

K. M.

PO SLOVENIJI

Comet je omogočil obnovo spomenika na Malti

ZREČE, 5. julija – Tovarna umetnih brusov in nekovin Comet iz Zreč je omogočila obnovo spomenika jugoslovanskim partizanom na Malti, ki so ga slovesno odkrili ob dnevu borca, 4. juliju.

V letih 1943 in 1944 se je namreč na Malti zdravilo več sto jugoslovanskih partizanov, predvsem težkih ranjencev in tuberkuloznih bolnikov. Nekaj jih je tudi umrlo. Pokopali so jih v skupnih grobovih na vojaškem pokopališču. Lokalne oblasti so jim že leta 1944 postavile spomenik, ki pa ga je čas uničil. Letos, ko Comet praznuje desetletje uspešnega dela svoje tovarne Coflex LTD na Malti, pa je zreška tovarna sklenila obnoviti spomenik jugoslovanskim partizanom na Malti. Nov spomenik je iz jugoslovanskega kamna, braškega marmorja, ki ga je zagotovila ljubljanska tovarna Mineral, izdelal pa ga je kipar Franc Tobias iz Maribora. (D. S.)

Podelili so najvišja občinska priznanja

LAŠKO, 5. julija – V Laškem so tudi ob letošnjem občinskem prazniku podelili najvišja občinska priznanja. Dobili so jih Krajevna skupnost Jagnjenica, Kulturno društvo Rečica in Osnovna šola Anton Aškerc Rimske toplice, ter Ivan Jelenc, Konrad Kajtna, Franc Lesničar, Zdenka Pešec, Stanislav Kužnik, Ludvik Sotlar in Adolf Šanca, ki so se posebej izkazali pri delu v krajevnih skupnostih, kulturnih društvih in v političnih organizacijah. (I. B.)

Dolenjski harmonikarji so tekmovali

RATEŽ PRI NOVEM MESTU, 5. julija – Turistično društvo Ratež je pripravilo tradicionalno 4. dolenjsko tekmovanje harmonikarjev z diatonično harmoniko. V konkurenci 20 tekmovalcev – nastopil je tudi 84-letni Jože Hudoklin iz Brusnic – je največ znanja pokazal Anton Špringer iz Novega mesta.

Zmagovalci so bili: do 16 let: Jože Krhin (Šentjernej), od 16 do 45 let: Jože Avbar (Dolenje Ponikve), od 45 do 60 let: Janko Anton Špringer (Novo mesto) in veterani: Janko Rotar (Ljubljana). (S. D.)

Kanomeljci dobili telefone in ribogojnico

KANOMLJA, 5. julija – V dolini Kanomljice pri Spodnji Idriji so se te dni veselili dveh pomembnih delovnih zmag. V tem hribovskem okolišu idrijske občine so dobili novo telefonsko omrežje z 79 priključki. Naložba v omrežje, ki je razpredeno med Spodnjo Idrijo in Oblakovim vrhom, je stala 1,3 milijarde dinarjev. Del sredstev so prispevali krajani v obliki gotovine in okoli osem tisoč prostovoljnih delovnih ur. Glavnino potrebnega denarja pa so prispevali vsi prebivalci idrijske občine po referendumskem programu za 5. občinski samoprispevek. Drugo delovno zmago so Kanomeljci slavili skupaj s člani idrijske ribiške družine, ki je v neokrnjeni naravi doline Kanomljice postavila veliko ribogojnico. Zgradili so jo tik za izvirom reke in na robu zaščitenega območja Vojskarske planote. Idrijska ribiška družina, ki šteje 470 članov, je to 1,8 milijarde dinarjev vredno naložbo uresničila s pomočjo idrijskega združenega dela, svoj delež pa so idrijski ribiči prispevali tudi v obliki delovnih akcij. V novi ribogojnici, ki jo sestavlja 16 bazenov, bodo skrbeli, da bodo gospodarji z idrijskimi vodami imeli na razpolago vedno dovolj postrvjih mladic za vlaganje v reke in potoke in za ohranjanje ustreznega ribjega življa v vodah idrijske občine. (K. R.)

Silvano Sau, novi predsednik obalno-kraške SZDL

KOPER, 5. julija – Silvano Sau je danes postal novi predsednik medobčinskega sveta SZDL obalno-kraške regije. Dosedanji predsednik Drago Žerjal se je vrnil v združeno delo (Splošno plovbo Piran). Novi predsednik, Izolan, direktor TV Koper–Capodistria, je star 47 let, znan tudi kot angažiran novinar in družbenopolitični delavec, trenutno tudi predsednik Unije Italijanov za Istro in Reko, delegat v zveznem zboru itdn. (D. G.)

V Čečah proslavili hrastniški praznik

HRASTNIK, 5. julija – Hrastničani so osrednjo proslavo ob letošnjem občinskem prazniku, ki ga praznujejo v spomin na gladovno stavko rudarjev, 3. julija 1934, pripravili v Čečah. Med številnimi gosti so bili tudi častni občani Hrastnika Lidija Šentjurc, Olga Kastelic-Marjetka, Sergej Kraigher, Stane Dolanc, France Popit in Marjan Orožen, sekretar predsedstva CK ZKS Miloš Prosenc in delegaciji pobratene občine Raška ter društva Slovenska beseda iz Huckelhovna. Na prireditvi so podelili tudi letošnja občinska priznanja. Priznanje zaslužni občan je prejel Vladimir Sihur, posebna priznanja pa so prejeli: Ivan Kranjc, Ivan Ranzinger, Ferdinand Deželak, Matija Koritnik, Stojan Laznik, Jože Premec in kulturno društvo Slovenska beseda. (M. P.)

Hodoš: mladinski geografski tabor

MURSKA SOBOTA, 5. julija – Letošnji mladinski socialnogeografski tabor Pomurje bo tokrat potekal v narodnostno mešanem naselju Hodoš na Goričkem. Tabor organizacijsko in strokovno že vrsto let pripravljata skupaj gibanje Znanost mladini pri ZOTKS in Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, poglavitna vsebina dela letošnjega tabora pa bo narodnostna problematika, prebivalstveni razvoj naselja, gospodarske osnove naselja in vpliv obmejitve nanj. (J. P.)

V Ankaranu bosta rockovska koncerta

ANKARAN, 5. julija – Ankaranska scena, letos že tretja po vrsti, v študentskem taboru v Ankaranu deluje s polno močjo. Ta konec tedna sta na programu dva koncerta. V petek, 7. julija, bo koncert ob 21. uri pripravila Obalna scena. Nastopili bosta koprska metalna skupine Aalem in ankaranska Rock Session Group. V soboto, 8. julija, ob 21. uri pa bodo gostovali avantrockerji iz Londona The Momes. Skupino sestavljajo kitarist Tim Hodgkinson (s skupino The Work je pred leti gostoval v Ljubljani), bobnar Andy Wake in basist Mick Hobbs. K nam prihajajo v okviru svoje letošnje druge evropske turneje. (A. B.)

Po ribe na Brdo pri Kranju

KRANJ, 5. julija – Vsi, ki do četrtka po telefonu ali osebno pri vratarjih na Brdu pri Kranju naročijo ribe, jih vsak petek tudi lahko dobijo. Kilogram svežih postrvi stane 40 tisoč dinarjev ali 20 tisoč dinarjev manj, kot so postrvi v ribarnicah. Po želji pa ribič z Brda pripravi kupcem tudi dimljene ribe. (M. K.)

Poroke

V Mariboru so se poročili:

Darko Vrtovec, strojni tehnik, in Breda Gobec, dipl. pravnica; Vladimir Hutinski, zidar, in Ljubica Ivančič, navijalka preje; Mirko Pavalec, inštaler centr. kurjave, in Slava Vukobrat, vrtnarka; Bojan Suhadolnik, vodja investicij, in Breda Virtič, org. dela; Janez Vesenja, klepar, in Milena Liponik, kuharica; Anton Pepelnik, stiskalec umetnih brusov, in Melita Zupančič, aranž. tehnik; Jožef Knechtl, blagajnik, in Zlatka Vrbnjak, likvidatorka; Stanislav Korotaj, ključavničar, in Marija Milošič, predica, Peter Golob, zasebni avtoprevoznik, in Aleksandra Jodl, šivilja; Tomaž Černič, dipl. ekonomist, in Irma Kropec, ekonomistka; Ivan Senekovič, elektrotehnik za šibki tok, in Mira Tuš, ekonomski tehnik: Boris Rauh, elektrikar, in Simona Dugonik, ekonomski tehnik.

Po bližnjici do poslovnih partnerjev

Dobre izkušnje obrtnikov in manjših delovnih organizacij v Pomurju z banko podatkov

MURSKA SOBOTA, 5. julija – V Pomurju, kjer so dobili med prvimi regijami v Sloveniji poslovno-informacijski center za razvoj (ta deluje pri obrtnem združenju v Murski Soboti), že govorijo o prvih koristnih izkušnjah s tako imenovano banko informacij. S pridom se je poslužujejo tako obrtniki kot manjše delovne organizacije.

Ti podatki namreč nudijo interesentom celovit vpogled v ponudbo in povpraševanje vseh zajetih obrtnikov in enot drobnega gospodarstva na območju celotne Slovenije. Tako lahko interesenti v najkrajšem času dobijo podatke o izdelkih, o strojnih zmogljivostih in o surovinah, ki jih bodisi iščejo ali prodajajo, prav tako pa zajema ta sistem celovit pregled o izvozu in uvozu obrtnikov oziroma drobnega gospodarstva.

»Naš poslovno-informacijski center zajema kar petdeset tisoč takšnih informacij, ki jih prek računalnika dobimo ob vsakem času v zbirnem središču pri celjski Kovinotehni,« je dejal **Ernest Huber**, sekretar soboškega obrtnega združenja. »Te informacije imajo veliko vrednost za slehernega obrtnika oziroma obrtno delovno organizacijo, kar smo ugotovili tudi že v praksi.«

V popis obrtnikov in manjših delovnih organizacij, ki so se vključile v ta sistem, je zajetih na območju štirih pomurskih občin že več kot sto petdeset enot. S tem seveda še zdaleč niso zajeti vsi člani tukajšnjih obrtnih zadrug, ker očitno se ne poznajo pomena takega načina zbiranja in posredovanja informacij.

»Med nekaterimi obrtniki storitvenih dejavnosti, kot na primer gostinci, avtoprevozniki, frizerji in drugimi je namreč prevladalo mnenje, da ne spadajo v ta sistem informacij, vendar se je kmalu izkazalo, da to ne drži,« trdi Ernest huber. »Po tej poti, denimo, lahko dobijo tudi turistične organizacije in agencije zanimive podatke o gostinskih obratih v Pomurju in njihovi ponudbi. Nič manj zanimiva ni ta vrsta ponudbe tudi za avtoprevoznike.«

Kot pomanjkljivost pa na soboškem obrtnem združenju navajajo podatek, da informacij sproti ne dopolnjujejo, saj je sedanji pregled star že dobri dve leti.

Zato bodo morali regijski centri (teh je zdaj v Sloveniji pet) podatke dopolniti, pri čemer bodo seveda morali sodelovati tudi obrtniki in manjše delovne organizacije. Gre namreč predvsem za njihove lastne interese, saj jim poslovno-informacijski center odpira pot do novih partnerjev in do novih poslov po vsej Sloveniji.

BORO BOROVIČ

Za ljubljanske študentske domove dobili 1500 prošenj

Prijave sprejemajo do 10. julija – Cenzus je le eno od meril za sprejem – Kljub počitnicam domovi polni

LJUBLJANA, 5. julija – Doslej so na Študentski center dobili že okrog 1500 prošenj za sprejem v ljubljanske študentske domove. Zadnji rok za oddajo poteče 10. julija, komisija pa jih bo obravnavala sredi tega meseca. O rešitvi bo prosilce obvestila do 15. avgusta.

Čeprav so se predavanja in izpiti že končali, je v študentskih domovih te dni zelo malo prostora. Tako bo verjetno tudi med počitnicami.

Septembra je za novince toliko prostih mest, kot se izseli absolventov. Letos jih predvidevajo okrog 900. Študenti, ki že stanujejo v domu, morajo prošnje oddati od 1. do 30. septembra. V prvem tednu oktobra bo zasedala komisija za stare stanovalce, ki vsako leto zavrne okrog 300 prošenj, ker študenti nimajo več statusa. Na Študentskem centru predvidevajo, da se bo takrat sprostilo še dodatnih 500 mest. Vsako leto pa v ljubljanske študentske domove vselijo okrog 2300 študentov. Od septembra do februarja sprejemajo le tiste študente, ki izpolnjujejo pogoje, po odhodu absolventov, ki doštudirajo, pa tudi tiste, ki imajo status, ne izpolnjujejo pa pogojev. Slednje vselijo le do konca avgusta, potem pa morajo vložiti prošnje kot novinci.

Eno od meril za sprejem je cenzus (70 odstotkov povprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v gospodarstvu v minulem gospodarskem letu v republiki). Letos znaša 485.864 dinarjev na družinskega člana. Poleg cenzusa upoštevajo še oddaljenost od doma in prometne zveze, učni uspeh, potrebe po določenih kadrih in pri študentih, ki že bivajo v domu, vedenje.

Od prvega julija je najvišja stanarina v ljubljanskih študentskih domovih 225 tisoč dinarjev, najnižja pa 165 tisoč dinarjev. Cene se razlikujejo glede na to, kje študent biva, ali je podiplomec, ali študira na lastne stroške, ali je štipendist Zavoda za mednarodno tehnično sodelovanje, novi raziskovalec itd.

DARJA KOCBEK

Shod delavcev idrijskega rudnika

IDRIJA, 5. julija – Praznik rudarjev v Idriji, kjer so v teku zapiralna dela v rudniku živega srebra, je kot že nekaj let nazaj minil predvsem v znamenju spominjanja na zlate čase idrijskega rudarstva. Od starih običajev so tokrat na ta praznik v Idriji opozorile le rudarske mine, ki so jih na predvečer pokali po okolišnjih hribih in melodije rudarske godbe na pihala. Na shodu delavcev idrijskega rudnika, ki naj bi ga po letu 2000 dokončno zaprli, so se pogovarjali tudi o bližnjem jubileju. Idrija in njen živosrebrni rudnik bosta namreč prihodnje leto slavila 500. obletnico pričetka rudarjenja in nastajanja mesta.

K. R.

Družbeno varstvo v GP Litija še do oktobra

Najslabše posluje lokal Pošta – Možnosti za priključitev k celjskemu Merxu?

LITIJA, 5. julija – »Med izvajanjem začasnega ukrepa družbenega varstva v Gostinskem podjetju Litija so bili sicer doseženi nekateri pozitivni rezultati, vendar še niso izpolnjeni pogoji za njegovo odpravo,« je bilo med drugim rečeno na nedavni seji zbora združenega dela občinske skupščine Litija.

Izvršni svet ocenjuje, da bodo pogoji za odpravo ukrepa družbenega varstva izpolnjeni v začetku oktobra, pri tem pa bo še naprej pomagal iskati ustrezne rešitve.

Najbolj sporna ostaja restavracija Pošta, medtem ko druge poslovne enote delovne organizacije Gostinsko podjetje delujejo dobro. Kljub temu je po mnenju začasnega kolektivnega poslovodnega organa delovna organizacija premajhna, da bi uspešno poslovala. Zato je predlagal, da bi se Gostinsko podjetje vključilo v poslovni sistem sozda Merx iz Celja, ki je za to že pokazal zanimanje.

J. B.

Alenka Perovšek-Benko

Skromno in skoraj neopazno je teklo življenje Alenke Perovšek-Benko, neizmerno topla in

iskrena so bila njena srečanja z ljudmi, ki so ji bili blizu. Pri enem od zadnjih srečanj z njo, ko je že zelo trpela in ko je tudi naše upanje plahnelo, sem si skušala vse na njej vtisniti v spomin, da ne bi pozabila njenih toplih oči, njenega očarljivega nasmeška, da bi si zapomnila njen glas. Potrpežljivosti in strpnosti me je učila. Tako kot vedno, ob sleherni hudi situaciji, je tudi upala, upala. Kljub številnim odkritjem na naši, z znanostjo preobloženi zemlji, se mi je utrnila misel, da še vedno ostajamo brezmočni v boju z zahrbtno boleznijo.

Bil je čas vojne, bili smo ogroženi kot narod. Da nas ne bi pogoltnil sovražnik, smo se združili vsi, ki smo bili istih misli. Na svoja mlada ramena, na svojo mladost v krogu ljubečih domačih, si je Alenka Perovšek naložila težko breme. V nas je prešla neka čudna, danes za mlade morda nerazumljiva moč, postali smo drzni, nismo se bali nikogar in ničesar, še pomislili nismo na radosti mladosti, ki so se izgubljale v surovosti okupacije in vojne.

Prevzela je nase najtežje naloge, v okupiranem mestu prenašala najbolj zaupna sporočila centralnega komiteja partije in izvršnega odbora Osvobodilne fronte, spremljala voditelje odpora na njihova ilegalna srečanja in pozneje, kot članica Varnostno obveščevalne službe med drugim skrbela za varno zavetje ilegalčkov.

A prišel je tisti nesrečni dan, ko so nas zaradi izdajstva odpeljali v zapore prisilne delavnice. Njo so kmalu pahnili v samico, od koder se k nam ni več vrnila. Ob zvokih dunajskih valčkov so jo tam, od sovraštva pijani, tepli, obešali, mučili, dobro vedoč, da bomo zmagali. Alenka ni mogla razumeti, da se je mogoče tako spozabiti nad šibkim, nemočnim bitjem. V njihovem brezumnem početju pa ni bilo ne mere ne usmiljenja, le cilj izničiti naš boj, uničiti nas. Morda je danes težko doumeti, a naj bo zanamcem v spomin, da so ob vsem mučenju tiho zvenele slovenske narodne in borbene pesmi, da je Alenka v zazidani celici brez zraka, recitirala Prešerna, saj je mnoge njegove pesmi znala na pamet. Kajti kljub nenehnim grožnjam s smrtjo, smo hoteli ostati zvesti, pokončni ljudje. Ali bi to takrat in danes vsakdo zmogel? Le prihod osvobodilne slovenske partizanske vojske ji je prihranil grozotno smrt na Turjaku.

Vrača se nam vsem brezmejno lepo, vse, kar smo doživljali z njo. Silno jo bomo pogrešali. Njeno nepreklicno slovo nas je osiromašilo, osiromašeni smo brez junaške Alenke, ki pa bo ostala v srcih sobojevnic in sobojevnikov ter prijateljev nepozabna, do konca naših dni.

MARA KRALJ

Razvratne muze se predstavljajo v knjigarni MK

Poezijo 50 erotičnih pesmi francoskih avtorjev bo predstavil Aleš Berger

LJUBLJANA, 5. julija – Prijateljem poezije in erotike je namenjena prireditev, ki bo v knjigarni Mladinske knjige na Titovi 3 v Ljubljani, v četrtek, 6. julija, ob 20.30.

Gre za nenavaden dogodek ob izidu drobne knjižice z zgovornim naslovom »Razvratne muze«, ki prinaša izbor 50 erotičnih pesmi 29 francoskih avtorjev, od srednjeveških mojstrov do Apollinaira in Bretona, v imenitnem prevodu Aleša Bergerja. Poeziji primerna bo tudi predstavitev te razuzdane poezije, ki sočno in neposredno opeva najintimnejše početje človeka. Ob soju sveč in kozarcu vina bodo v Mladinski knjigi obiskovalcem pričarali nekaj tega posebnega razpoloženja. Seveda bodo obiskovalci tokrat prispevali tudi vstopnino (98.000 dinarjev) – kolikor stane knjižica, pogovor o knjigi pa bo tekel med Alešem Bergerjem in Marjanom Dolganom. Vesel pozdrav poletja bo obiskovalcem namenila tudi Ilirija Vedrog s kozmetiko kismi.

A. I.

Hotel v mestnem središču ne sme skaziti podobe Ljubljane

Pri načrtovani gradnji hotela na Južnem trgu naj bi pazili na ohranjanje vedut – Preozko zasnovana žirija

LJUBLJANA, 5. julija – Hotel na Južnem trgu (v Knafljevem prehodu) je načrtovan v delu Ljubljane, ki je zaradi stavbne dediščine, izjemne lege v mestnem središču, odkoder se odpirajo prelepi pogledi, izjemno občutljiv poseg. Marsikdo meni, da bi bilo zato treba to lokacijo skrbno varovati, prihraniti za kasnejše rodove ali pa jo nameniti drugačni dejavnosti; morda takšni, ki bi bila namenjena prebivalcem mesta, čeprav je res tudi, da bo hotel z javnim pritličjem (trgovine) imel bolj mestni pomen kot kaka druga palača.

Načrtovani hotel zbuja pomisleke tudi zaradi bojazni, da bi sredi Ljubljane spet zgradili nekakšen nebotičnik, ki bi pokvaril podobo četrti in se ne bi vklopil v okolje. Zato smo povprašali na Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, kjer so izdelali smernice za varovanje tega predela. Konservator Janez Kromar je povedal, da je zaščiten celoten obod kareja, posebno pozornost pa so namenili preverjanju vedut, ki jih novozgrajeni hotel ne sme pokvariti. Natančno so upoštevali poglede z vseh strani in določili najvišje dovoljene višine; predlagali so nekakšen kockast gabarit, ki bi omogočil, da stavba ne bi kazila podobe. Prav tako so zaščitene tudi vse zelene površine, uničene bo treba nadomeščati z novimi. Pred gradnjo bodo zemljišče tudi raziskali, saj utegnejo arheologi na območju nekdanjega emonskega grobišča naleteti na zanimive najdbe.

V kolikšni meri bodo v projektih upoštevane predlagane smernice, je vnaprej težko reči, saj bo natečaj zaključen šele v oktobru, nakar bo zbrane rešitve presojala natečajna komisija. Žal so vanjo vključeni le arhitekti, premalo pa so zastopane druge stroke; za svetovalca so sicer povabili Naceta Šumija, vendar nima možnosti glasovanja.

SAŠA VIDMAJER

Cene so v zahodnonemških markah le za orientacijo

Turistične organizacije, kampi in hoteli se skušajo tako izogniti vplivu inflacije – Vrednost marke preračunavajo v dinarje

LJUBLJANA, 5. julija – Eno naših bralk je zanimalo, ali smejo naše turistične organizacije postavljati svoje cenike ne v dinarjih, ampak na primer v nemških markah. Domači gostje seveda lahko plačajo v dinarjih, vendar kot protivrednost DEM na dan plačila. Je torej tak način zaračunavanja storitev – kot delajo denimo v kampu Šobec pri Bledu – pravilen, zakonit?

Obrnili smo se na splošno združenje gostinstva in turizma in na republiške inšpekcijske službe. Zvedeli smo, da je vrednost storitve, izražena v devizah, ob sedanji stopnji inflacije pač nepogrešljiv pripomoček v gostinstvu in turizmu, kot merilo vrednosti pa se prebija tudi na vsa druga področja življenja, celo do merjenja višine osebnih dohodkov.

Turistične organizacije, kampi in hoteli imajo svoje cene za nekaj mesecev naprej postavljene v tuji valuti. Po priporočilu splošnega združenja gostinstva in turizma naj bi bila to valuta, v kateri gostje najpogosteje plačujejo. Ta cenik seveda velja nepreklicno za tuje goste, medtem ko služi domačim le za informacijo. Zanje preračunajo cene v dinarje; ponekod prilagajajo dinarske cene deviznemu tečaju v krajših časovnih presledkih, na primer na deset dni, na 14 dni ipd., tam, kjer so opremljeni z računalniki, da spreminjajo cene sladno z deviznimi tečaji vsak dan. Ponavadi jemljejo tečaj na dan plačila. V ta namen imajo računalniški program in v računalnik vsak dan vstavijo samo novo tečajno listo. Opozoriti pa velja, da cene vseeno niso enake za tujega in za domačega gosta, temveč ima domači gost denimo v kampih 40 do 60 odstotkov popusta na ceno iz deviznega ceniká. Opisano velja za prenočišča in storitve v zvezi z njimi, medtem ko so cene izdelkov, ki jih je moč kupiti tamkaj, hrane, pijače in raznih drugih dnevnih storitev v dinarjih. Drugače, pravijo, se ob 20 in večodstotni inflaciji ne da ravnati. Inšpekcija, ki jo je omenjena bralka najbrž spodbudila k obisku Šobca, ni tam opazila nobenih nepravilnosti.

BOŽENA KRIŽNIK

PISMA BRALCEV

Avto – potujoča kemična tovarna!

Živimo v času, ko se utrjuje in širi zavest, da moramo z vsemi sredstvi ohraniti zdravo in čisto okolje. V sodobnem industrijsko razvitem svetu človek s težavo odkrije košček neokrnjene narave za počitek in rekreacijo. Zato se množijo organizacije in ekološka gibanja, ki si prizadevajo opozoriti na številne vire onesnaževanja in se borijo za obnovo čistega okolja. Zaradi škodljivih emisij izumirajo nekatere rastline in živali, posledice nerazumnega onesnaževanja pa se poznajo tudi na zdravju ljudi. Seznami strupov in nevarnih kemikalij so čedalje daljši, protesti ljudi pa vedno bolj glasni.

Na teh seznamih pa skoraj ni opaziti avtomobila, čeprav je to nujno prevozno sredstvo prava potujoča kemična tovarna. Ne verjamete? Izgorevanje nafte in bencina v motorju proizvaja dušikove in žveplove okside, ogljikov monoksid, svinčeve hlape ter dim in saje. Če k temu dodamo še cestni in asfaltni prah ter hrup, je seznam skoraj popoln. Stopnja rasti motorizacije je dokaj visoka in onesnaževanje okolja iz tega vira se bo še povečalo. Le malo je tistih, ki resno ocenjujejo ekološko škodo, ki jo dizelski in bencinski motorji povzročajo v naravi, zlasti izrazito pa je to v naseljenih krajih. Pri nas smo cestno omrežje »posodobili« v glavnem tako, da smo z asfaltom prevlekli obstoječe ceste, ki so bile speljane po sredi vasi ali mest. Zato se pretežni del prometa odvija tam, kjer bivajo ljudje. Veliko je ulic, kjer stanovalci ne smejo odpirati oken, ker bi »prezračevanje« še poslabšalo bivalne razmere. Smrad in vonj po zgorelem bencinu komaj prenašajo. Pa ropot! V prostorih, ki so obrnjeni na cesto, je ob odprtem oknu še pogovor nemogoč. To vedo tudi tisti, ki delajo v prostorih ob prometnih ulicah. Obsojeni so na zaprta okna, čeprav letni čas kar zahteva stik z naravo.

Seveda se avtomobilom ne bomo nikoli odpovedali. Zato je vprašanje, kaj se da narediti. Zlasti je treba pospešiti gradnjo obvoznic in tako umakniti glavnino prometa na obrobje ter rezervirati središča za pešce. Bencinski dinar je v glavnem rezerviran za gradnjo novih prometnih zmogljivosti z namenom, da »se promet še poveča«, vendar bi morali pomisliti tudi na nujno ekološko sanacijo naselij. Določen prispevek je predviden obvezna vgraditev katalizatorjev v vsa motorna vozila ter raba bencina brez svinca. Nekateri predlagajo, naj bi izdelovali samo avtomobile s takimi motorji, ki bi dovoljevali hitrost do 80–90 km/h. Večkratni dobiček! Odpovedali bi se močnim požrešnim motorjem, imeli pa bi tudi manj stroškov za nakup vozila in goriva, manjše bi bilo onesnaževanje, večja pa bi bila prometna varnost.

Iz zapisanega lahko povzamem, da moramo v seznam velikih onesnaževalcev vpisati tudi cestni motorni promet. To bo sililo v izdelavo ekološkega programa tako izdelovalce avtomobilov kot graditelje cest. Od tega, kako bomo uresničevali vse ekološke programe, je odvisno, kakšno kulturo bivanja si bomo zagotovili in tako pregnali strah pred vsem negativnim, kar prinaša – razvoj.

VILJEM PAHOR,
J. Makuca 19,
Nova Gorica–Solkan

Slaba »bližnjica do znanja«

V vaši rubriki Jezikovno razsodišče sem prebrala kritično mnenje neke bralke o enciklopediji 100 vprašanj. Z njim se popolnoma strinjam, rada bi dodala le še nekaj slabosti, o katerih se mi zdi, da so žal tudi značilnost mnogih drugih tovrstnih izdelkov za povečevanje dobička:

1. Leto izvirne izdaje je častitljivo 1972, torej je bila knjiga napisana že pred 17 leti. Zato so nekateri podatki zastareli. Trdijo na primer, da še nobena raketa ni dosegla Marsa itd...

2. Že bralka v Jezikovnem razsodišču je omenila avtomatičen prenos tujih razmer v naše kulturno okolje. To je za naše razmere že skoraj pravilo. Npr: v otroški enciklopediji Kaj naj postanem nas na dolgo in široko seznanjajo z nalogami francoskih šolskih inšpektorjev, o delu šolskega psihologa in socialnega delavca, da o naših razrednih in predmetnih učiteljih ne govorimo, pa ne zvemo niti besede. V sicer kakovostni enciklopediji Okno v svet so posvetili celo poglavje zlatokopom (knjiga je pač nastala v Ameriki), zaman pa iščemo podatke o življenju našega kmeta v tistem času. Kot da se je vse pomembno in omembe vredno dogajalo nekje zunaj in da sta naša zgodovina in kultura očitno premalo pomembni ali da ju sploh ni.

3. Največja slabost te vrste knjig pa je, vsaj po mojem, pisanje v obliki vprašanj in odgovorov – na prvi pogled za naivne in od otroških vprašanj utrujene starše zelo udobna rešitev. Vendar pa ni brez slabosti; nima namreč notranjega sistema, saj se vprašanja vrstijo po pogostnosti. Informacija, če naj bo uporabna, pa se mora vgrajevati v sistem določenega znanja, katerega ogrodje se oblikuje že v mladosti. Čedalje natančnejše informacije se morajo v to ogrodje sistema vgrajevati, morajo biti ..., če naj si jih zapomnimo in jih potem uporabimo.

Podatki brez sistema so podobni razstavljenim avtomobilskim delom. Lahko so še tako novi in sijajni, pa se z njimi še ne moremo peljati. Pa še nekaj me moti pri tem načinu vprašanj in odgovorov: če ponujena vprašanja omejijo radovednost. Posplošujejo in na videz sicer olajšujejo iskanje znanja, vendar ta »instant« sistem izključuje vsa drugačna vprašanja in s tem zatre ustvarjalnost. Če je ta sistem, sodeč po prevodih, pogost v tujini, še ni rečeno, da je dober.

Vsa zadeva pa je še slabša, ker je vsa ta zmešnjava naključno nametanih informacij v 1000 vprašanjih brez stvarnega kazala. Poučna knjiga brez stvarnega kazala pa je, razen za razvedrilno branje, kaj malo uporabna.

Ne vem, kakšna bo nova »bližnjica do znanja«, kot jo reklamira Mladinska knjiga, ki nosi skrb vzbujajoč naslov Enciklopedija vprašanj in odgovorov. Bojim se, da bo podobna prejšnjim »knjigotrško uspešnim izdelkom«. Vem, da na poklicni etos tistih, ki delajo knjige, lahko bolj malo računamo (spomnimo se, kako so brez sramu celo v Pionirskem listu reklamirali in priporočali jezikovno, umetniško in vzgojno zelo dvomljivo knjigo Pet prijateljev na otoku zakladov), preostane nam samo en izhod; prek različnih (nevtralnih) medijev spoznavajmo, kaj je dobro in res priporočljivo za naše otroke. Če bodo knjigotržci opazili, da bo po kakovostnih knjigah večje povpraševanje in da smo kupci opazili njihovo nestrokovnost in malomarnost, se nam bodo pač prisiljeni prilagoditi tudi z boljšimi knjigami.

Druge rešitve v teh časih, ko vsi skušajo ustvariti dobiček za vsako ceno, žal ne vidim.

LUCIJA MAGAJNA,
Mihov štradon 19,
Ljubljana

Alternativna medicina

Socialistične dežele ugotavljajo, da jim je največ preglavic od vseh ekonomskih panog pri presaditvi v socialistični vzorec kolektivnega lastništva in zgodnjega industrijskega birokratsko planskega centralističnega vodenja zadajalo kmetijstvo, kjer je polom tudi najprej nastal in bil najbolj očiten. Zahod Evrope je kot protiutež temu spodrsljaju, ki jo je zahod (kmetijstvo namreč) imel ves čas bolje urejeno, pridajal predpostavljeno boljšo urejenost socialističnih socialnih služb, na enem prvih mest s socialističnim zdravstvom. Sedaj pa ugotavljajmo, da je tudi ta paradni konj »sociale« tako rekoč v podaljšani agoniji. Kmetijstvo je propadlo zato, ker ima kmet opravka z živim ekosistemom in ne s preprostim industrijskim neživim proizvodnim vzorcem, ki se seveda ne more podrediti enostavni birokratski dogmi, pa tudi objekt medicine–človek je prav tako živ sistem, posebno v svojih socialnih elementih. Od vse medicine je v socialističnih državah prav socialna medicina socialno medicinsko mišljenje najbolj šepavo, pa naj se to sliši še tako nesmiselno. Če pa pogledamo skozi vsakdanja vladajoča birokratova dogmatična očala, drugače niti ne more biti. Če živimo v sistemu, kjer so birokrati s svojo samo njim dano, enkrat za vselej, vizijo (?) odpravili vse družbene socialne konflikte za naprej in nazaj, tedaj je že misel na to, da lahko obstoji sociogeneza bolezni – heretična. To vodi v to, da je socialistična psihiatrija kot par excellence (naj bi bila!) sociogena veda najbolj biološko usmerjena! Da ne govorimko o ostali medicini. Pacient je delovni stroj, številka iz množice, ki mu je dodeljen sektorski zdravnik in pri taki sistemski obravnavi mora človek kot živo bitje propasti prav tako kot pridelek poljščin na socialističnem sovhozu in kolhozu. Tedaj pa je teren za vse, kar je »alternativno«, že na voljo! Alternativna medicina ima torej prosto pot tam, kjer socialistična birokratska medicina ni zasedla polj že utečene tradicionalne medicine: to je na področju tistega, kar je nekdaj izpolnjeval družinski zdravnik, kjer je bolj kot na zdravnik poudarek na družinski. Zapolnila je tisto, kar je nekaj znal naš padar in kar še sedaj znajo afriški vrači, to je podrobno poznavanje psihe posameznikov in splošnih šeg in navad. Naj bo dovolj, da vsaj v času, ko sem sam študiral splošno medicino v Ljubljani (1963–1968), nismo imeli predavanj iz psihologije in sociologije.

Da ne govorimo o retoriki, ki je bila pomemben predmet vseh medicinskih visokih šol pred vojno. Če pa govorimo, da alternativna medicina obljublja tisto, česar ne more dati, potem to v veliki meri vsaj v praksi velja tudi za prakso uradne »znanstvene« medicine: čeprav ima teoretično znanje in osebno voljo, nima sredstev niti za osnovne preiskavne pripomočke. Ko je postavljena natančna diagnoza, ni sredstev, pogosto niti za najelementarnejša zdravila, najbolj spektakularno presajanje organov, pa nikakor niso dostopna vsem, ki bi lahko imeli od tega korist. Ali je to mar kaj drugega kot zbujanje upov, ki se jih nato ne da uresničiti? Kakšno je razpoloženje javnosti (in oblasti), pa dovolj zgovorno kaže že dejstvo, da odprava prepovedi zasebne zdravniške prakse mimo neplodnih razprav ne gre in gre z mrtve točke, nihče pa ne prepoveduje tečajev joge, globokega dihanja, bioprehrane, radiestezije – take in drugačne, masaže stopal, akupunkture in akupresure. Dokler je tako, pa tudi prava medicina, ki se napaja iz siromašnega socialnega zavarovanja, ne bo mogla iz kota, v katerega je potisnjena, in bo ostala le stvar za reveže, »alternativci« pa bodo modni prestiž in statusni simbol bogatih, ki bodo tedaj, ko bodo zares bolni, tudi znali poiskati pravega »zasebnika« tod in drugod!

BORIS OGRIZEK, dr. med.,
Koroška 16,
Kranj

Zakon proti mučenju živali je nujen

Dne 23. junija sem v dnevnem časopisu »Delo« prebrala med drugim tudi rubriko Zaščita živali in sprejem Jugoslavije v združene države Evrope.

Kot velika ljubiteljica živali podpiram predlog za sprejetje zakona proti mučenju živali, in sicer po hitrem postopku.

Neštetokrat sem predvsem na deželi videla, kako so uboge in nemočne živali (psi) prenašale neizmerne muke zaradi pomanjkanja pitne vode v največji vročini, zaradi prekratke verige ipd. Menim, da bi morali takšne gospodarje najstrože kaznovati.

Ko govorimo o mučenju živali, sem osebno zelo ogorčena nad bikoborbami v Španiji, kjer v areni močno mučena žival v neizmernih mukah končno podleže sebičnemu človeku. Sramota za Španijo – za vso Evropo in tudi za brezsrčne obiskovalce, ki z aplavzom pozdravljajo vsako rano poraženo živali.

Ali smo res ljudje dvajsetega stoletja in v civilizirani družbi?

ZORA GROM,
Levičnikova 22,
Ljubljana

Dobrodošel bi bil svež veter

● Tudi letošnja Ohcet v Ljubljani je za nami. Organizatorji in turistični delavci so z njo zadovoljni, zlasti z odmevnostjo, ki jo bo glede na število poročnih parov in zastopnikov tiska iz tujine imela po svetu, vendar pa priznavajo, da odziv domačih obiskovalcev le ni izpolnil pričakovanj.

Ohceti bo treba nadeti novo obleko in obliko in jo spraviti iz dolgoletne stereotipnosti, saj postaja vsaj za domače obiskovalce iz leta v leto bolj dolgočasna. Letos je bil tudi dan za zaključno poročno slovesnost nesrečno izbran, saj je 1. julij sovpadel s podaljšanim koncem tedna na račun torkovega praznika in je bila Ljubljana razen starega dela mesta videti kot izumrla. Ljudje so bili na krajših dopustih ali pa so se odpravili že kar na redne, tako da tudi sejmarji in gostinci niso obogateli z izkupičkom.

Organizatorji se sicer vsako leto pohvalijo, da je prireditev minila brez izgub, o kakem dobičku pa ne govorijo, razen o dolgoročni naložbi z odmevnostjo Jugoslavije v svetu, ki se je pa vsaj letos v seštevku s tisto z negativnim predznakom tako ali tako izničila. Kak svež veter ne bi bil odveč. Bistre glave, ki jih pri nas ne manjka, bi si lahko k folkloristom, domačim obrtem, domačim jedem, običajem izmislile še kakšno začimbo, ki bi znova pritegnila z leti že naveličane obiskovalce, sicer se bo sicer korektnemu, a po prepričanju številnih udeležencev hladnemu sprejemu ohcetnih parov in tiska na Gorenjskem prihodnje leto pridružil še marsikateri gostitelj.

Škoda bi bilo pustiti to po zamisli prikupno tradicionalno prireditev, ki si je v 22 letih utrdila prostor tudi pod evropskim soncem, da bi zvodenela in za nekaj let zamrla, kot se ji je pred leti že primerilo.

MARINA UČAKAR

Zdravju škodi tudi manj oporečna hrana

Celjski zavod za socialno medicino in higieno meni, da je pomembno, kako pogosto uživamo določena živila

CELJE, 5. julija – Ni dovolj, da se izognemo samo tisti hrani, ki ima v sebi preveč strupenih snovi. Zdravju močno škodi tudi tista hrana, v kateri strupene snovi sicer ne presegajo dovoljenih normativov, jo pa pogosto uvrščamo na svoje jedilnike. Torej bi morali pri ugotavljanju (ne)oporečnosti hrane upoštevati tudi prehranjevalne navade. To je bistvo priporočila, ki ga je dal Celjanom domači zavod za socialno medicino in higieno.

Za mnenje zavoda sta zaprosila komite za varstvo okolja in urejanje prostora ter inšpekcijska služba občine Celje. Odkar je namreč društvo za varstvo okolja prvič obvestilo javnost, da je v nekaterih vzorcih zelenjave, mleka in mesa preveč strupenih snovi, so ljudje na Celjskem precej vznemirjeni. Negotovost je še povečalo to, da se nekatere strokovne službe z naravovarstveniki niso povsem strinjale. Menile so, da je njihova zaskrbljenost vendarle nekoliko pretirana in da prevelika vsebnost strupov v posameznih vzorcih še ne pomeni, da je treba biti plat zvona.

Javnost je torej s precejšnjim zanimanjem pričakovala odgovor še tretjega od udeležencev ugotavljanja (ne)oporečnosti hrane, ki jo pridelajo, na celjskem območju. Strokovnjaki službe za higieno in epidemiologijo so najprej potrdili, da so vzorce pregledali v za to kvalificiranih laboratorijih, preverjali pa so zlasti, koliko je bilo v živilih kadmija, arzena, cinka in PCB. Preizkušnjo so najbolje prestali mlevski izdelki. V enem jajcu (od 18 pregledanih) so ugotovili prevelike količine kadmija. Od štirih vzorcev solate so bili oporečni kar trije. Med 38 vzorci mesa je bilo v treh preveč kadmija, v štirih pa arzena. Precej srhljivejši so podatki o vsebnosti strupov v drobovini, zlasti starejših živali in divjačine. Od pregledanih 31 vzorcev je kar 23 vzorcev vsebovalo preveč kadmija.

Kaj naj prebivalci na Celjskem potemtakem črtajo s svojih jedilnikov? Drobovino domačih in divjih živali prav gotovo. To priporočilo je že pred meseci izdala tudi inšpekcijska služba. Za vse ostalo pa je za zdaj mogoče ponoviti samo že znano ugotovitev in ker se strupene snovi v telesu akumulirajo, ni dovolj, da se Celjani izognejo samo »zelo strupenim živilom«. Treba bo ugotoviti, koliko strupov zaužijejo tudi z manj oporečno hrano. Morda bomo začeli potem hitreje spreminjati svoje prehranjevalne navade.

IVICA BURNIK

V Zasavskem zdravstvenem centru napovedujejo stavko

Delavci Centra, ki zahtevajo povračilo materialnih stroškov in tekoče plačevanje računov, naj bi stavkali 10. julija

TRBOVLJE, 5. julija – V ponedeljek bodo Zasavci v svojih zdravstvenih domovih, bolnišnici in lekarnah deležni le najbolj nujne zdravniške oskrbe. Delavci Zasavskega zdravstvenega centra bodo 10. julija namreč stavkali, saj niso zadovoljni s položajem zdravstva in kritično finančno situacijo, v kateri je center. Kot je povedal predsednik stavkovnega odbora Sandi Simončič, bo opozorilna stavka trajala od 7. do 14. ure, ko se bodo na zborih delavcev dogovorili, kako naprej.

Stavkovni odbor je občinskim zdravstvenim skupnostim in izvršnim svetom poslal svoje zahteve. Med najpomembnejšimi je zahteva za povračilo dejanskih materialnih stroškov ter tekoče plačevanje računov. Ker zdravstveni delavci vedo, da OZS nimajo dovolj denarja (tudi za plačevanje dogovorjenih OD ne), predlagajo najemanje kreditov in mesečno usklajevanje prispevnih stopenj.

Sandi Simončič pravi, da nikakor ne morejo biti zadovoljni s položajem zdravstva. V bolnišnici so na primer maja letos zbrali z doplačili uporabnikov (participacijo) 35 milijonov dinarjev, le za plačilo elektrike in ogrevanja pa so odšteli 128 milijonov dinarjev. V lekarnah so za najbolj nujna zdravila maja porabili 1,6 milijarde dinarjev, od zdravstvenih skupnosti pa so zanje prejeli le 1,2 milijarde dinarjev. Ker v Centru menijo, da so sami precej storili za racionalnejše gospodarjenje (zmanjševanje števila zaposlenih in materialnih stroškov), pričakujejo tudi drugačen družbeni odnos.

Zdravstvene skupnosti se že nekaj let ubadajo z izgubami, prispevne stopnje za zdravstvo pa so med višjimi v Sloveniji, v Zagorju z 11,69 odstotka celo najvišja.

MARKO PLANINC

Trgovine v zabojnikih so predrage

Projekt v viški občini je pokazal, da bi trgovina stala 50 milijonov dinarjev

LJUBLJANA, 5. julija – V viški občini skušajo na vse načine izboljšati osnovno preskrbo občanov, zato so razmišljali tudi o postavitvi trgovin v zabojnikih. Pripravili so poseben projekt, ki pa ga bodo zaradi visoke cene in nezanimanja za tako vrsto trgovin, »zamrznili«. Cilj tega projekta je bila postavitev desetih trgovin na tistih območjih občine, kjer preskrba najbolj šepa.

Narejen je bil tudi projektantski predračun take trgovine, ki bi stala 500 milijonov dinarjev in več – brez stroškov za priključke. V ceni so upoštevani s 115 kvadratnimi metri površine, oprema, zunanja ureditev in najem zemljišča. Na razpis v začetku pomladi oziroma na vabilo na pogovor se ni odzval nobeden od potencialnih investitorjev. Ob tem pa je treba upoštevati, da je bilo od lani v občini odprtih 44 zasebnih trgovin, zanimanje pa je še naprej zelo veliko. Pereč problem zaradi pomanjkanja trgovine je pravzaprav samo v KS Zeleni Log, kjer ni niti zasebnega niti družbenega investitorja.

K. M.

PO SLOVENIJI

Comet je omogočil obnovo spomenika na Malti

ZREČE, 5. julija – Tovarna umetnih brusov in nekovin Comet iz Zreč je omogočila obnovo spomenika jugoslovanskim partizanom na Malti, ki so ga slovesno odkrili ob dnevu borca, 4. juliju.

V letih 1943 in 1944 se je namreč na Malti zdravilo več sto jugoslovanskih partizanov, predvsem težkih ranjencev in tuberkuloznih bolnikov. Nekaj jih je tudi umrlo. Pokopali so jih v skupnih grobovih na vojaškem pokopališču. Lokalne oblasti so jim že leta 1944 postavile spomenik, ki pa ga je čas uničil. Letos, ko Comet praznuje desetletje uspešnega dela svoje tovarne Coflex LTD na Malti, pa je zreška tovarna sklenila obnoviti spomenik jugoslovanskim partizanom na Malti. Nov spomenik je iz jugoslovanskega kamna, braškega marmorja, ki ga je zagotovila ljubljanska tovarna Mineral, izdelal pa ga je kipar Franc Tobias iz Maribora. (D. S.)

Podelili so najvišja občinska priznanja

LAŠKO, 5. julija – V Laškem so tudi ob letošnjem občinskem prazniku podelili najvišja občinska priznanja. Dobili so jih Krajevna skupnost Jagnjenica, Kulturno društvo Rečica in Osnovna šola Anton Aškerc Rimske toplice, ter Ivan Jelenc, Konrad Kajtna, Franc Lesničar, Zdenka Pešec, Stanislav Kužnik, Ludvik Sotlar in Adolf Šanca, ki so se posebej izkazali pri delu v krajevnih skupnostih, kulturnih društvih in v političnih organizacijah. (I. B.)

Dolenjski harmonikarji so tekmovali

RATEŽ PRI NOVEM MESTU, 5. julija – Turistično društvo Ratež je pripravilo tradicionalno 4. dolenjsko tekmovanje harmonikarjev z diatonično harmoniko. V konkurenci 20 tekmovalcev – nastopil je tudi 84-letni Jože Hudoklin iz Brusnic – je največ znanja pokazal Anton Špringer iz Novega mesta.

Zmagovalci so bili: do 16 let: Jože Krhin (Šentjernej), od 16 do 45 let: Jože Avbar (Dolenje Ponikve), od 45 do 60 let: Janko Anton Špringer (Novo mesto) in veterani: Janko Rotar (Ljubljana). (S. D.)

Kanomeljci dobili telefone in ribogojnico

KANOMLJA, 5. julija – V dolini Kanomljice pri Spodnji Idriji so se te dni veselili dveh pomembnih delovnih zmag. V tem hribovskem okolišu idrijske občine so dobili novo telefonsko omrežje z 79 priključki. Naložba v omrežje, ki je razpredeno med Spodnjo Idrijo in Oblakovim vrhom, je stala 1,3 milijarde dinarjev. Del sredstev so prispevali krajani v obliki gotovine in okoli osem tisoč prostovoljnih delovnih ur. Glavnino potrebnega denarja pa so prispevali vsi prebivalci idrijske občine po referendumskem programu za 5. občinski samoprispevek. Drugo delovno zmago so Kanomeljci slavili skupaj s člani idrijske ribiške družine, ki je v neokrnjeni naravi doline Kanomljice postavila veliko ribogojnico. Zgradili so jo tik za izvirom reke in na robu zaščitenega območja Vojskarske planote. Idrijska ribiška družina, ki šteje 470 članov, je to 1,8 milijarde dinarjev vredno naložbo uresničila s pomočjo idrijskega združenega dela, svoj delež pa so idrijski ribiči prispevali tudi v obliki delovnih akcij. V novi ribogojnici, ki jo sestavlja 16 bazenov, bodo skrbeli, da bodo gospodarji z idrijskimi vodami imeli na razpolago vedno dovolj postrvjih mladic za vlaganje v reke in potoke in za ohranjanje ustreznega ribjega življa v vodah idrijske občine. (K. R.)

Silvano Sau, novi predsednik obalno-kraške SZDL

KOPER, 5. julija – Silvano Sau je danes postal novi predsednik medobčinskega sveta SZDL obalno-kraške regije. Dosedanji predsednik Drago Žerjal se je vrnil v združeno delo (Splošno plovbo Piran). Novi predsednik, Izolan, direktor TV Koper–Capodistria, je star 47 let, znan tudi kot angažiran novinar in družbenopolitični delavec, trenutno tudi predsednik Unije Italijanov za Istro in Reko, delegat v zveznem zboru itdn. (D. G.)

V Čečah proslavili hrastniški praznik

HRASTNIK, 5. julija – Hrastničani so osrednjo proslavo ob letošnjem občinskem prazniku, ki ga praznujejo v spomin na gladovno stavko rudarjev, 3. julija 1934, pripravili v Čečah. Med številnimi gosti so bili tudi častni občani Hrastnika Lidija Šentjurc, Olga Kastelic-Marjetka, Sergej Kraigher, Stane Dolanc, France Popit in Marjan Orožen, sekretar predsedstva CK ZKS Miloš Prosenc in delegaciji pobratene občine Raška ter društva Slovenska beseda iz Huckelhovna. Na prireditvi so podelili tudi letošnja občinska priznanja. Priznanje zaslužni občan je prejel Vladimir Sihur, posebna priznanja pa so prejeli: Ivan Kranjc, Ivan Ranzinger, Ferdinand Deželak, Matija Koritnik, Stojan Laznik, Jože Premec in kulturno društvo Slovenska beseda. (M. P.)

Hodoš: mladinski geografski tabor

MURSKA SOBOTA, 5. julija – Letošnji mladinski socialnogeografski tabor Pomurje bo tokrat potekal v narodnostno mešanem naselju Hodoš na Goričkem. Tabor organizacijsko in strokovno že vrsto let pripravljata skupaj gibanje Znanost mladini pri ZOTKS in Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, poglavitna vsebina dela letošnjega tabora pa bo narodnostna problematika, prebivalstveni razvoj naselja, gospodarske osnove naselja in vpliv obmejitve nanj. (J. P.)

V Ankaranu bosta rockovska koncerta

ANKARAN, 5. julija – Ankaranska scena, letos že tretja po vrsti, v študentskem taboru v Ankaranu deluje s polno močjo. Ta konec tedna sta na programu dva koncerta. V petek, 7. julija, bo koncert ob 21. uri pripravila Obalna scena. Nastopili bosta koprska metalna skupine Aalem in ankaranska Rock Session Group. V soboto, 8. julija, ob 21. uri pa bo gostovali avantrockerji iz Londona The Momes. Skupino sestavljajo kitarist Tim Hodgkinson (s skupino The Work je pred leti gostoval v Ljubljani), bobnar Andy Wake in basist Mick Hobbs. K nam prihajajo v okviru svoje letošnje druge evropske turneje. (A. B.)

Po ribe na Brdo pri Kranju

KRANJ, 5. julija – Vsi, ki do četrtka po telefonu ali osebno pri vratarjih na Brdu pri Kranju naročijo ribe, jih vsak petek tudi lahko dobijo. Kilogram svežih postrvi stane 40 tisoč dinarjev ali 20 tisoč dinarjev manj, kot so postrvi v ribarnicah. Po želji pa ribič z Brda pripravi kupcem tudi dimljene ribe. (M. K.)

Poroke

V Mariboru so se poročili:

Darko Vrtovec, strojni tehnik, in Breda Gobec, dipl. pravnica; Vladimir Hutinski, zidar, in Ljubica Ivančič, navijalka preje; Mirko Pavalec, inštaler centr. kurjave, in Slava Vukobrat, vrtnarka; Bojan Suhadolnik, vodja investicij, in Breda Virtič, org. dela; Janez Vesenja, klepar, in Milena Liponik, kuharica; Anton Pepelnik, stiskalec umetnih brusov, in Melita Zupančič, aranž. tehnik; Jožef Knechtl, blagajnik, in Zlatka Vrbnjak, likvidatorka; Stanislav Korotaj, ključavničar, in Marija Milošič, predica, Peter Golob, zasebni avtoprevoznik, in Aleksandra Jodl, šivilja; Tomaž Černič, dipl. ekonomist, in Irma Kropec, ekonomistka; Ivan Senekovič, elektrotehnik za šibki tok, in Mira Tuš, ekonomski tehnik: Boris Rauh, elektrikar, in Simona Dugonik, ekonomski tehnik.

Po bližnjici do poslovnih partnerjev

Dobre izkušnje obrtnikov in manjših delovnih organizacij v Pomurju z banko podatkov

MURSKA SOBOTA, 5. julija – V Pomurju, kjer so dobili med prvimi regijami v Sloveniji poslovno-informacijski center za razvoj (ta deluje pri obrtnem združenju v Murski Soboti), že govorijo o prvih koristnih izkušnjah s tako imenovano banko informacij. S pridom se je poslužujejo tako obrtniki kot manjše delovne organizacije.

Ti podatki namreč nudijo interesentom celovit vpogled v poslovanje in ponudbo vseh zajetih obrtnikov in enot drobnega gospodarstva na območju celotne Slovenije. Tako lahko interesenti v najkrajšem času dobijo podatke o izdelkih, o strojnih zmogljivostih in o surovinah, ki jih bodisi iščejo ali prodajajo, prav tako pa zajema ta sistem celovit pregled o izvozu in uvozu obrtnikov oziroma drobnega gospodarstva.

»Naš poslovno-informacijski center zajema kar petdeset tisoč takšnih informacij, ki jih prek računalnika dobimo ob vsakem času v zbirnem središču pri celjski Kovinotehni,« je dejal **Ernest Huber**, sekretar soboškega obrtnega združenja. »Te informacije imajo veliko vrednost za slehernega obrtnika oziroma obrtno delovno organizacijo, kar smo ugotovili tudi že v praksi.«

V popis obrtnikov in manjših delovnih organizacij, ki so se vključile v ta sistem, je zajetih na območju štirih pomurskih občin že več kot sto petdeset enot. S tem seveda še zdaleč niso zajeti vsi člani tukajšnjih obrtnih zadrug, ker očitno še ne poznajo pomena takega načina zbiranja in posredovanja informacij.

»Med nekaterimi obrtniki storitvenih dejavnosti, kot na primer gostinci, avtoprevozniki, frizerji in drugimi je namreč prevladalo mnenje, da ne spadajo v ta sistem informacij, vendar se je kmalu izkazalo, da to ne drži,« trdi Ernest huber. »Po tej poti, denimo, lahko dobijo tudi turistične organizacije in agencije zanimive podatke o gostinskih obratih v Pomurju in njihovi ponudbi. Nič manj zanimiva ni ta vrsta ponudbe tudi za avtoprevoznike.«

Kot pomanjkljivost pa na soboškem obrtnem združenju navajajo podatek, da informacij sproti ne dopolnjujejo, saj je sedanji pregled star že dobri dve leti.

Zato bodo morali regijski centri (teh je zdaj v Sloveniji pet) podatke dopolniti, pri čemer bodo seveda morali sodelovati tudi obrtniki in manjše delovne organizacije. Gre namreč predvsem za njihove lastne interese, saj jim poslovno-informacijski center odpira pot do novih partnerjev in do novih poslov po vsej Sloveniji.

BORO BOROVIČ

Za ljubljanske študentske domove dobili 1500 prošenj

Prijave sprejemajo do 10. julija – Cenzus je le eno od meril za sprejem – Kljub počitnicam domovi polni

LJUBLJANA, 5. julija – Doslej so na Študentski center dobili že okrog 1500 prošenj za sprejem v ljubljanske študentske domove. Zadnji rok za oddajo poteče 10. julija, komisija pa jih bo obravnavala sredi tega meseca. O rešitvi bo prosilce obvestila do 15. avgusta.

Čeprav so se predavanja in izpiti že končali, je v študentskih domovih te dni zelo malo prostora. Tako bo verjetno tudi med počitnicami.

Septembra je za novince toliko prostih mest, kot se izseli absolventov. Letos jih predvidevajo okrog 900. Študenti, ki že stanujejo v domu, morajo prošnje oddati od 1. do 30. septembra. V prvem tednu oktobra bo zasedala komisija za stare stanovalce, ki vsako leto zavrne okrog 300 prošenj, ker študenti nimajo več statusa. Na Študentskem centru predvidevajo, da se bo takrat sprostilo še dodatnih 500 mest. Vsako leto pa v ljubljanske študentske domove vselijo okrog 2300 študentov. Od septembra do februarja sprejemajo le tiste študente, ki izpolnjujejo pogoje, po odhodu absolventov, ki doštudirajo, pa tudi tiste, ki imajo status, ne izpolnjujejo pa pogojev. Slednje vselijo le do konca avgusta, potem pa morajo vložiti prošnje kot novinci.

Eno od meril za sprejem je cenzus (70 odstotkov povprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v gospodarstvu v minulem gospodarskem letu v republiki). Letos znaša 485.864 dinarjev na družinskega člana. Poleg cenzusa upoštevajo še oddaljenost od doma in prometne zveze, učni uspeh, potrebe po določenih kadrih in pri študentih, ki že bivajo v domu, vedenje.

Od prvega julija je najvišja stanarina v ljubljanskih študentskih domovih 225 tisoč dinarjev, najnižja pa 165 tisoč dinarjev. Cene se razlikujejo glede na to, kje študent biva, ali je podiplomec, ali študira na lastne stroške, ali je štipendist Zavoda za mednarodno tehnično sodelovanje, novi raziskovalec itd.

DARJA KOCBEK

Shod delavcev idrijskega rudnika

IDRIJA, 5. julija – Praznik rudarjev v Idriji, kjer so v teku zapiralna dela v rudniku živega srebra, je kot že nekaj let nazaj minil predvsem v znamenju spominjanja na zlate čase idrijskega rudarstva. Od starih običajev so tokrat na ta praznik v Idriji opozorile le rudarske mine, ki so jih na predvečer pokali po okolišnjih hribih in melodije rudarske godbe na pihala. Na shodu delavcev idrijskega rudnika, ki naj bi ga po letu 2000 dokončno zaprli, so se pogovarjali tudi o bližnjem jubileju. Idrija in njen živosrebrni rudnik bosta namreč prihodnje leto slavila 500. obletnico pričetka rudarjenja in nastajanja mesta.

K. R.

Družbeno varstvo v GP Litija še do oktobra

Najslabše posluje lokal Pošta – Možnosti za priključitev k celjskemu Merxu?

LITIJA, 5. julija – »Med izvajanjem začasnega ukrepa družbenega varstva v Gostinskem podjetju Litija so bili sicer doseženi nekateri pozitivni rezultati, vendar še niso izpolnjeni pogoji za njegovo odpravo,« je bilo med drugim rečeno na nedavni seji zbora združenega dela občinske skupščine Litija.

Izvršni svet ocenjuje, da bodo pogoji za odpravo ukrepa družbenega varstva izpolnjeni v začetku oktobra, pri tem pa bo še naprej pomagal iskati ustrezne rešitve.

Najbolj sporna ostaja restavracija Pošta, medtem ko druge poslovne enote delovne organizacije. Gostinsko podjetje delujejo dobro. Kljub temu je po mnenju začasnega kolektivnega poslovodnega organa delovna organizacija premajhna, da bi uspešno poslovala. Zato je predlagal, da bi se Gostinsko podjetje vključilo v poslovni sistem sozda Merx iz Celja, ki je za to že pokazal zanimanje.

J. B.

Alenka Perovšek-Benko

Skromno in skoraj neopazno je teklo življenje Alenke Perovšek-Benko, neizmerno topla in

iskrena so bila njena srečanja z ljudmi, ki so ji bili blizu. Pri enem od zadnjih srečanj z njo, ko je že zelo trpela in ko je tudi naše upanje plahnelo, sem si skušala vse na njej vtisniti v spomin, da ne bi pozabila njenih toplih oči, njenega očarljivega nasmeška, da bi si zapomnila njen glas. Potrpežljivosti in strpnosti me je učila. Tako kot vedno, ob sleherni hudi situaciji, je tudi upala, upala. Kljub številnim odkritjem na naši, z znanostjo preobloženi zemlji, se mi je utrnila misel, da še vedno ostajamo brezmočni v boju z zahrbtno boleznijo.

Bil je čas vojne, bili smo ogroženi kot narod. Da nas ne bi pogoltnil sovražnik, smo se združili vsi, ki smo bili istih misli. Na svoja mlada ramena, na svojo mladost v krogu ljubečih domačih, si je Alenka Perovšek naložila težko breme. V nas je prešla neka čudna, danes za mlade morda nerazumljiva moč, postali smo drzni, nismo se bali nikogar in ničesar, še pomislili nismo na radosti mladosti, ki so se izgubljale v surovosti okupacije in vojne.

Prevzela je nase najtežje naloge, v okupiranem mestu prenašala najbolj zaupna sporočila centralnega komiteja partije in izvršnega odbora Osvobodilne fronte, spremljala voditelje odpora na njihova ilegalna srečanja in pozneje, kot članica Varnostno obveščevalne službe med drugim skrbela za varno zavetje ilegalčkov.

A prišel je tisti nesrečni dan, ko so nas zaradi izdajstva odpeljali v zapore prisilne delavnice. Njo so kmalu pahnili v samico, od koder se k nam ni več vrnila. Ob zvokih dunajskih valčkov so jo tam, od sovraštva pijani, tepli, obešali, mučili, dobro vedoč, da bomo zmagali. Alenka ni mogla razumeti, da se je mogoče tako spozabiti nad šibkim, nemočnim bitjem. V njihovem brezumnem početju pa ni bilo ne mere ne usmiljenja, le cilj izničiti naš boj, uničiti nas. Morda je danes težko doumeti, a naj bo zanamcem v spomin, da so ob vsem mučenju tiho zvenele slovenske narodne in borbene pesmi, da je Alenka v zazidani celici brez zraka, recitirala Prešerna, saj je mnoge njegove pesmi znala na pamet. Kajti kljub nenehnim grožnjam s smrtjo, smo hoteli ostati zvesti, pokončni ljudje. Ali bi to takrat in danes vsakdo zmogel? Le prihod osvobodilne slovenske partizanske vojske ji je prihranil grozotno smrt na Turjaku.

Vrača se nam vsem brezmejno lepo, vse, kar smo doživljali z njo. Silno jo bomo pogrešali. Njeno nepreklicno slovo nas je osiromašilo, osiromašeni smo brez junaške Alenke, ki pa bo ostala v srcih sobojevnic in sobojevnikov ter prijateljev nepozabna, do konca naših dni.

MARA KRALJ

Razvratne muze se predstavljajo v knjigarni MK

Poezijo 50 erotičnih pesmi francoskih avtorjev bo predstavil Aleš Berger

LJUBLJANA, 5. julija – Prijateljem poezije in erotike je namenjena prireditev, ki bo v knjigarni Mladinske knjige na Titovi 3 v Ljubljani, v četrtek, 6. julija, ob 20.30.

Gre za nenavaden dogodek ob izidu drobne knjižice z zgovornim naslovom »Razvratne muze«, ki prinaša izbor 50 erotičnih pesmi 29 francoskih avtorjev, od srednjeveških mojstrov do Apollinaira in Bretona, v imenitnem prevodu Aleša Bergerja. Poeziji primerna bo tudi predstavitev te razuzdane poezije, ki sočno in neposredno opeva najintimnejše početje človeka. Ob soju sveč in kozarcu vina bodo v Mladinski knjigi obiskovalcem pričarali nekaj tega posebnega razpoloženja. Seveda bodo obiskovalci tokrat prispevali tudi vstopnino (98.000 dinarjev) – kolikor stane knjižica, pogovor o knjigi pa bo tekel med Alešem Bergerjem in Marjanom Dolganom. Vesel pozdrav poletja bo obiskovalcem namenila tudi Ilirija Vedrog s kozmetiko kismi.

A. I.

Hotel v mestnem središču ne sme skaziti podobe Ljubljane

Pri načrtovani gradnji hotela na Južnem trgu naj bi pazili na ohranjanje vedut – Preozko zasnovana žirija

LJUBLJANA, 5. julija – Hotel na Južnem trgu (v Knafljevem prehodu) je načrtovan v delu Ljubljane, ki je zaradi stavbne dediščine, izjemne lege v mestnem središču, odkoder se odpirajo prelepi pogledi, izjemno občutljiv poseg. Marsikdo meni, da bi bilo zato treba to lokacijo skrbno varovati, prihraniti za kasnejše rodove ali pa jo nameniti drugačni dejavnosti; morda takšni, ki bi bila namenjena prebivalcem mesta, čeprav je res tudi, da bo hotel z javnim pritličjem (trgovine) imel bolj mestni pomen kot kaka druga palača.

Načrtovani hotel zbuja pomisleke tudi zaradi bojazni, da bi sredi Ljubljane spet zgradili nekakšen nebotičnik, ki bi pokvaril podobo četrti in se ne bi vklopil v okolje. Zato smo povpraševali na Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, kjer so izdelali smernice za varovanje tega predela. Konservator Janez Kromar je povedal, da je zaščiten celoten obod kareja, posebno pozornost pa so namenili preverjanju vedut, ki jih novozgrajeni hotel ne sme pokvariti. Natančno so upoštevali poglede z vseh strani in določili najvišje dovoljene višine; predlagali so nekakšen kockast gabarit, ki bi omogočil, da stavba ne bi kazila podobe. Prav tako so zaščitene tudi vse zelene površine, uničene bo treba nadomeščati z novimi. Pred gradnjo bodo zemljišče tudi raziskali, saj utegnejo arheologi na območju nekdanjega emonskega grobišča naleteti na zanimive najdbe.

V kolikšni meri bodo v projektih upoštevane predlagane smernice, je vnaprej težko reči, saj bo natečaj zaključen šele v oktobru, nakar bo zbrane rešitve presojala natečajna komisija. Žal so vanjo vključeni le arhitekti, premalo pa so zastopane druge stroke; za svetovalca so sicer povabili Naceta Šumija, vendar nima možnosti glasovanja.

SAŠA VIDMAJER

Cene so v zahodnonemških markah le za orientacijo

Turistične organizacije, kampi in hoteli se skušajo tako izogniti vplivu inflacije – Vrednost marke preračunavajo v dinarje

LJUBLJANA, 5. julija – Eno naših bralk je zanimalo, ali smejo naše turistične organizacije postavljati svoje cenike ne v dinarjih, ampak na primer v nemških markah. Domači gostje seveda lahko plačajo v dinarjih, vendar kot protivrednost DEM na dan plačila. Je torej tak način zaračunavanja storitev – kot delajo denimo v kampu Šobec pri Bledu – pravilen, zakonit?

Obrnili smo se na splošno združenje gostinstva in turizma in na republiške inšpekcijske službe. Zvedeli smo, da je vrednost storitve, izražena v devizah, ob sedanji stopnji inflacije pač nepogrešljiv pripomoček v gostinstvu in turizmu, kot merilo vrednosti pa se prebija tudi na vsa druga področja življenja, celo do merjenja višine osebnih dohodkov.

Turistične organizacije, kampi in hoteli imajo svoje cene za nekaj mesecev naprej postavljene v tuji valuti. Po priporočilu splošnega združenja gostinstva in turizma naj bi bila to valuta, v kateri gostje najpogosteje plačujejo. Ta cenik seveda velja nepreklicno za tuje goste, medtem ko služi domačim le za informacijo. Zanje preračunajo cene v dinarje; ponekod prilagajajo dinarske cene deviznemu tečaju v krajših časovnih presledkih, na primer na deset dni, na 14 dni ipd., tam, kjer so opremljeni z računalniki, da spreminjajo cene sladno z deviznimi tečaji vsak dan. Ponavadi jemljejo tečaj na dan plačila. V ta namen imajo računalniški program in v računalnik vsak dan vstavijo samo novo tečajno listo. Opozoriti pa velja, da cene vseeno niso enake za tujega in za domačega gosta, temveč ima domači gost denimo v kampih 40 do 60 odstotkov popusta na ceno iz deviznega cenika. Opisano velja za prenočišča in storitve v zvezi z njimi, medtem ko so cene izdelkov, ki jih je moč kupiti tamkaj, hrane, pijače in raznih drugih dnevnih storitev v dinarjih. Drugače, pravijo, se ob 20 in večodstotni inflaciji ne da ravnati. Inšpekcija, ki jo je omenjena bralka najbrž spodbudila k obisku Šobca, ni tam opazila nobenih nepravilnosti.

BOŽENA KRIŽNIK

PISMA BRALCEV

Avto – potujoča kemična tovarna!

Živimo v času, ko se utrjuje in širi zavest, da moramo z vsemi sredstvi ohraniti zdravo in čisto okolje. V sodobnem industrijsko razvitem svetu človek s težavo odkrije košček neokrnjene narave za počitek in rekreacijo. Zato se množijo organizacije in ekološka gibanja, ki si prizadevajo opozoriti na številne vire onesnaževanja in se borijo za obnovo čistega okolja. Zaradi škodljivih emisij izumirajo nekatere rastline in živali, posledice nerazumnega onesnaževanja pa se poznajo tudi na zdravju ljudi. Seznami strupov in nevarnih kemikalij so čedalje daljši, protesti ljudi pa vedno bolj glasni.

Na teh seznamih pa skoraj ni opaziti avtomobila, čeprav je to nujno prevozno sredstvo prava potujoča kemična tovarna. Ne verjamete? Izgorevanje nafte in bencina v motorju proizvaja dušikove in žveplove okside, ogljikov monoksid, svinčeve hlape ter dim in saje. Če k temu dodamo še cestni in asfaltni prah ter hrup, je seznam skoraj popoln. Stopnja rasti motorizacije je dokaj visoka in onesnaževanje okolja iz tega vira se bo še povečalo. Le malo je tistih, ki resno ocenjujejo ekološko škodo, ki jo dizelski in bencinski motorji povzročajo v naravi, zlasti izrazito pa je to v naseljenih krajih. Pri nas smo cestno omrežje »posodobili« v glavnem tako, da smo z asfaltom prevlekli obstoječe ceste, ki so bile speljane po sredi vasi ali mest. Zato se pretežni del prometa odvija tam, kjer bivajo ljudje. Veliko je ulic, kjer stanovalci ne smejo odpirati oken, ker bi »prezračevanje« še poslabšalo bivalne razmere. Smrad in vonj po zgorelem bencinu komaj prenašajo. Pa ropot! V prostorih, ki so obrnjeni na cesto, je ob odprtem oknu še pogovor nemogoč. To vedo tudi tisti, ki delajo v prostorih ob prometnih ulicah. Obsojeni so na zaprta okna, čeprav letni čas kar zahteva stik z naravo.

Seveda se avtomobilom ne bomo nikoli odpovedali. Zato je vprašanje, kaj se da narediti. Zlasti je treba pospešiti gradnjo obvoznic in tako umakniti glavnino prometa na obrobje ter rezervirati središča za pešce. Bencinski dinar je v glavnem rezerviran za gradnjo novih prometnih zmogljivosti z namenom, da »se promet še poveča«, vendar bi morali pomisliti tudi na nujno ekološko sanacijo naselij. Določen prispevek je predvidena obvezna vgraditev katalizatorjev v vsa motorna vozila ter raba bencina brez svinca. Nekateri predlagajo, naj bi izdelovali samo avtomobile s takimi motorji, ki bi dovoljevali hitrost do 80–90 km/h. Večkratni dobiček! Odpovedali bi se močnim požrešnim motorjem, imeli pa bi tudi manj stroškov za nakup vozila in goriva, manjše bi bilo onesnaževanje, večja pa bi bila prometna varnost.

Iz zapisanega lahko povzamem, da moramo v seznam velikih onesnaževalcev vpisati tudi cestni motorni promet. To bo sililo v izdelavo ekološkega programa tako izdelovalce avtomobilov kot graditelje cest. Od tega, kako bomo uresničevali vse ekološke programe, je odvisno, kakšno kulturo bivanja si bomo zagotovili in tako pregnali strah pred vsem negativnim, kar prinaša – razvoj.

VILJEM PAHOR, J. Makuca 19, Nova Gorica–Solkan

Slaba »bližnjica do znanja«

V vaši rubriki Jezikovno razsodišče sem prebrala kritično mnenje neke bralke o enciklopediji 100 vprašanj. Z njim se popolnoma strinjam, rada bi dodala le še nekaj slabosti, o katerih se mi zdi, da so žal tudi značilnost mnogih drugih tovrstnih izdelkov za povečevanje dobička:

1. Leto izvirne izdaje je častitljivo 1972, torej je bila knjiga napisana že pred 17 leti. Zato so nekateri podatki zastareli. Trdijo na primer, da še nobena raketa ni dosegla Marsa itd...

2. Že bralka v Jezikovnem razsodišču je omenila avtomatičen prenos tujih razmer v naše kulturno okolje. To je za naše razmere že skoraj pravilo. Npr: v otroški enciklopediji Kaj naj postanem nas na dolgo in široko seznanjajo z nalogami francoskih šolskih inšpektorjev, o delu šolskega psihologa in socialnega delavca, da o naših razrednih in predmetnih učiteljih ne govorimo, pa ne zvemo niti besede. V sicer kakovostni enciklopediji Okno v svet so posvetili celo poglavje zlatokopom (knjiga je pač nastala v Ameriki), zaman pa iščemo podatke o življenju našega kmeta v tistem času. Kot da se je vse pomembno in omembe vredno dogajalo nekje zunaj in da sta naša zgodovina in kultura očitno premalo pomembni ali da ju sploh ni.

3. Največja slabost te vrste knjig pa je, vsaj po mojem, pisanje v obliki vprašanj in odgovorov – na prvi pogled za naivne in od otroških vprašanj utrujene starše zelo udobna rešitev. Vendar pa ni brez slabosti; nima namreč notranjega sistema, saj se vprašanja vrstijo po pogostnosti. Informacija, če naj bo uporabna, pa se mora vgrajevati v sistem določenega znanja, katerega ogrodje se oblikuje že v mladosti. Čedalje natančnejše informacije se morajo v to ogrodje sistema vgrajevati, morajo biti ..., če naj si jih zapomnimo in jih potem uporabimo.

Podatki brez sistema so podobni razstavljenim avtomobilskim delom. Lahko so še tako novi in sijajni, pa se z njimi še ne moremo peljati. Pa še nekaj me moti pri tem načinu vprašanj in odgovorov: če ponujena vprašanja omejijo radovednost. Posplošujejo in na videz sicer olajšujejo iskanje znanja, vendar ta »instant« sistem izključuje vsa drugačna vprašanja in s tem zatre ustvarjalnost. Če je ta sistem, sodeč po prevodih, pogost v tujini, še ni rečeno, da je dober.

Vsa zadeva pa je še slabša, ker je vsa ta zmešnjava naključno nametanih informacij v 1000 vprašanjih brez stvarnega kazala. Poučna knjiga brez stvarnega kazala pa je, razen za razvedrilno branje, kaj malo uporabna.

Ne vem, kakšna bo nova »bližnjica do znanja«, kot jo reklamira Mladinska knjiga, ki nosi skrb vzbujajoč naslov Enciklopedija vprašanj in odgovorov. Bojim se, da bo podobna prejšnjim »knjigotrško uspešnim izdelkom«. Vem, da na poklicni etos tistih, ki delajo knjige, lahko bolj malo računamo (spomnimo se, kako so brez sramu celo v Pionirskem listu reklamirali in priporočali jezikovno, umetniško in vzgojno zelo dvomljivo knjigo Pet prijateljev na otoku zakladov), preostane nam samo en izhod; prek različnih (nevtralnih) medijev spoznavajmo, kaj je dobro in res priporočljivo za naše otroke. Če bodo knjigotržci opazili, da bo po kakovostnih knjigah večje povpraševanje in da smo kupci opazili njihovo nestrokovnost in malomarnost, se nam bodo pač prisiljeni prilagoditi tudi z boljšimi knjigami.

Druge rešitve v teh časih, ko vsi skušajo ustvariti dobiček za vsako ceno, žal ne vidim.

LUCIJA MAGAJNA, Mihov štradon 19, Ljubljana

Alternativna medicina

Socialistične dežele ugotavljajo, da jim je največ preglavic od vseh ekonomskih panog pri presaditvi v socialistični vzorec kolektivnega lastništva in zgodnjega industrijskega birokratsko planskega centralističnega vodenja zadajalo kmetijstvo, kjer je polom tudi najprej nastal in bil najbolj očiten. Zahod Evrope je kot protiutež temu spodrsljaju, ki jo je zahod (kmetijstvo namreč) imel ves čas bolje urejeno, pridajal predpostavljeno boljšo urejenost socialističnih socialnih služb, na enem prvih mest s socialističnim zdravstvom. Sedaj pa ugotavljajmo, da je tudi ta paradni konj »sociale« tako rekoč v podaljšani agoniji. Kmetijstvo je propadlo zato, ker ima kmet opravka z živim ekosistemom in ne s preprostim industrijskim neživim proizvodnim vzorcem, ki se seveda ne more podrediti enostavni birokratski dogmi, pa tudi objekt medicine–človek je prav tako živ sistem, posebno v svojih socialnih elementih. Od vse medicine je v socialističnih državah prav socialna medicina socialno medicinsko mišljenje najbolj šepavo, pa naj se to sliši še tako nesmiselno. Če pa pogledamo skozi vsakdanja vladajoča birokratova dogmatična očala, drugače niti ne more biti. Če živimo v sistemu, kjer so birokrati s svojo samo njim dano, enkrat za vselej, vizijo (?) odpravili vse družbene socialne konflikte za naprej in nazaj, tedaj je že misel na to, da lahko obstoji sociogeneza bolezni – heretična. To vodi v to, da je socialistična psihiatrija kot par excellence (naj bi bila!) sociogena veda najbolj biološko usmerjena! Da ne govorimko o ostali medicini. Pacient je delovni stroj, številka iz množice, ki mu je dodeljen sektorski zdravnik in pri taki sistemski obravnavi mora človek kot živo bitje propasti prav tako kot pridelek poljščin na socialističnem sovhozu in kolhozu. Tedaj pa je teren za vse, kar je »alternativno«, že na voljo! Alternativna medicina ima torej prosto pot tam, kjer socialistična birokratska medicina ni zasedla polj že utečene tradicionalne medicine: to je na področju tistega, kar je nekdaj izpolnjeval družinski zdravnik, kjer je bolj kot na zdravnik poudarek na družinski. Zapolnila je tisto, kar je nekaj znal naš padar in kar še sedaj znajo afriški vrači, to je podrobno poznavanje psihe posameznikov in splošnih šeg in navad. Naj bo dovolj, da vsaj v času, ko sem sam študiral splošno medicino v Ljubljani (1963–1968), nismo imeli predavanj iz psihologije in sociologije.

Da ne govorimo o retoriki, ki je bila pomemben predmet vseh medicinskih visokih šol pred vojno. Če pa govorimo, da alternativna medicina obljublja tisto, česar ne more dati, potem to v veliki meri vsaj v praksi velja tudi za prakso uradne »znanstvene« medicine: čeprav ima teoretično znanje in osebno voljo, nima sredstev niti za osnovne preiskavne pripomočke. Ko je postavljena natančna diagnoza, ni sredstev, pogosto niti za najelementarnejša zdravila, najbolj spektakularno presajanje organov, pa nikakor niso dostopna vsem, ki bi lahko imeli od tega korist. Ali je to mar kaj drugega kot zbujanje upov, ki se jih nato ne da uresničiti? Kakšno je razpoloženje javnosti (in oblasti), pa dovolj zgovorno kaže že dejstvo, da odprava prepovedi zasebne zdravniške prakse mimo neplodnih razprav ne gre in gre z mrtve točke, nihče pa ne prepoveduje tečajev joge, globokega dihanja, bioprehrane, radiestezije – take in drugačne, masaže stopal, akupunkture in akupresure. Dokler je tako, pa tudi prava medicina, ki se napaja iz siromašnega socialnega zavarovanja, ne bo mogla iz kota, v katerega je potisnjena, in bo ostala le stvar za reveže, »alternativci« pa bodo modni prestiž in statusni simbol bogatih, ki bodo tedaj, ko bodo zares bolni, tudi znali poiskati pravega »zasebnika« tod in drugod!

BORIS OGRIZEK, dr. med., Koroška 16, Kranj

Zakon proti mučenju živali je nujen

Dne 23. junija sem v dnevnem časopisu »Delo« prebrala med drugim tudi rubriko Zaščita živali in sprejem Jugoslavije v združene države Evrope.

Kot velika ljubiteljica živali podpiram predlog za sprejetje zakona proti mučenju živali, in sicer po hitrem postopku.

Neštetokrat sem predvsem na deželi videla, kako so uboge in nemočne živali (psi) prenašale neizmerne muke zaradi pomanjkanja pitne vode v največji vročini, zaradi prekratke verige ipd. Menim, da bi morali takšne gospodarje najstrože kaznovati.

Ko govorimo o mučenju živali, sem osebno zelo ogorčena nad bikoborbami v Španiji, kjer v areni močno mučena žival v neizmernih mukah končno podleže sebičnemu človeku. Sramota za Španijo – za vso Evropo in tudi za brezsrčne obiskovalce, ki z aplavzom pozdravljajo vsako rano poražene živali.

Ali smo res ljudje dvajsetega stoletja in v civilizirani družbi?

ZORA GROM, Levičnikova 22, Ljubljana

Dobrodošel bi bil svež veter

● Tudi letošnja Ohcet v Ljubljani je za nami. Organizatorji in turistični delavci so z njo zadovoljni, zlasti z odmevnostjo, ki jo bo glede na število poročnih parov in zastopnikov tiska iz tujine imela po svetu, vendar pa priznavajo, da odziv domačih obiskovalcev le ni izpolnil pričakovanj.

Ohceti bo treba nadeti novo obleko in obliko in jo spraviti iz dolgoletne stereotipnosti, saj postaja vsaj za domače obiskovalce iz leta v leto bolj dolgočasna. Letos je bil tudi dan za zaključno poročno slovesnost nesrečno izbran, saj je 1. julij sovpadel s podaljšanim koncem tedna na račun torkovega praznika in je bila Ljubljana razen starega dela mesta videti kot izumrla. Ljudje so bili na krajših dopustih ali pa so se odpravili že kar na redne, tako da tudi sejmarji in gostinci niso obogateli z izkupičkom.

Organizatorji se sicer vsako leto pohvalijo, da je prireditev minila brez izgub, o kakem dobičku pa ne govorijo, razen o dolgoročni naložbi z odmevnostjo Jugoslavije v svetu, ki se je pa vsaj letos v seštevku s tisto z negativnim predznakom tako ali tako izničila. Kak svež veter ne bi bil odveč. Bistre glave, ki jih pri nas ne manjka, bi si lahko k folkloristom, domačim obrtem, domačim jedem, običajem izmislile še kakšno začimbo, ki bi znova pritegnila z leti že naveličane obiskovalce, sicer se bo sicer korektnemu, a po prepričanju številnih udeležencev hladnemu sprejemu ohcetnih parov in tiska na Gorenjskem prihodnje leto pridružil še marsikateri gostitelj.

Škoda bi bilo pustiti to po zamisli prikupno tradicionalno prireditev, ki si je v 22 letih utrdila prostor tudi pod evropskim soncem, da bi zvodenela in za nekaj let zamrla, kot se ji je pred leti že primerilo.

MARINA UČAKAR

Zdravju škodi tudi manj oporečna hrana

Celjski zavod za socialno medicino in higieno meni, da je pomembno, kako pogosto uživamo določena živila

CELJE, 5. julija – Ni dovolj, da se izognemo samo tisti hrani, ki ima v sebi preveč strupenih snovi. Zdravju močno škodi tudi tista hrana, v kateri strupene snovi sicer ne presegajo dovoljenih normativov, jo pa pogosto uvrščamo na svoje jedilnike. Torej bi morali pri ugotavljanju (ne)oporečnosti hrane upoštevati tudi prehranjevalne navade. To je bistvo priporočila, ki ga je dal Celjanom domači zavod za socialno medicino in higieno.

Za mnenje zavoda sta zaprosila komite za varstvo okolja in urejanje prostora ter inšpekcijska služba občine Celje. Odkar je namreč društvo za varstvo okolja prvič obvestilo javnost, da je v nekaterih vzorcih zelenjave, mleka in mesa preveč strupenih snovi, so ljudje na Celjskem precej vznemirjeni. Negotovost je še povečalo to, da se nekatere strokovne službe z naravovarstveniki niso povsem strinjale. Menile so, da je njihova zaskrbljenost vendarle nekoliko pretirana in da prevelika vsebnost strupov v posameznih vzorcih še ne pomeni, da je treba biti plat zvona.

Javnost je torej s precejšnjim zanimanjem pričakovala odgovor še tretjega od udeležencev ugotavljanja (ne)oporečnosti hrane, ki jo pridelajo, na celjskem območju. Strokovnjaki službe za higieno in epidemiologijo so najprej potrdili, da so vzorce pregledali v za to kvalificiranih laboratorijih, preverjali pa 60 zlasti, koliko je bilo v živilih kadmija, arzena, cinka in PCB. Preizkušnjo so najbolje prestali mlevski izdelki. V enem jajcu (od 18 pregledanih) so ugotovili prevelike količine kadmija. Od štirih vzorcev solate so bili oporečni kar trije. Med 38 vzorci mesa je bilo v treh preveč kadmija, v štirih pa arzena. Precej srhljivejši so podatki o vsebnosti strupov v drobovini, zlasti starejših živali in divjačine. Od pregledanih 31 vzorcev je kar 23 vzorcev vsebovalo preveč kadmija.

Kaj naj prebivalci na Celjskem potemtakem črtajo s svojih jedilnikov? Drobovino domačih in divjih živali prav gotovo. To priporočilo je že pred meseci izdala tudi inšpekcijska služba. Za vse ostalo pa je za zdaj mogoče ponoviti samo že znano ugotovitev in ker se strupene snovi v telesu akumulirajo, ni dovolj, da se Celjani izognejo samo »zelo strupenim živilom«. Treba bo ugotoviti, koliko strupov zaužijejo tudi z manj oporečno hrano. Morda bomo začeli potem hitreje spreminjati svoje prehranjevalne navade.

IVICA BURNIK

V Zasavskem zdravstvenem centru napovedujejo stavko

Delavci Centra, ki zahtevajo povračilo materialnih stroškov in tekoče plačevanje računov, naj bi stavkali 10. julija

TRBOVLJE, 5. julija – V ponedeljek bodo Zasavci v svojih zdravstvenih domovih, bolnišnici in lekarnah deležni le najbolj nujne zdravniške oskrbe. Delavci Zasavskega zdravstvenega centra bodo 10. julija namreč stavkali, saj niso zadovoljni s položajem zdravstva in kritično finančno situacijo, v kateri je center. Kot je povedal predsednik stavkovnega odbora Sandi Simončič, bo opozorilna stavka trajala od 7. do 14. ure, ko se bodo na zborih delavcev dogovorili, kako naprej.

Stavkovni odbor je občinskim zdravstvenim skupnostim in izvršnim svetom poslal svoje zahteve. Med najpomembnejšimi je zahteva za povračilo dejanskih materialnih stroškov ter tekoče plačevanje računov. Ker zdravstveni delavci vedo, da OZS nimajo dovolj denarja (tudi za plačevanje dogovorjenih OD ne), predlagajo najemanje kreditov in mesečno usklajevanje prispevnih stopenj.

Sandi Simončič pravi, da nikakor ne morejo biti zadovoljni s položajem zdravstva. V bolnišnici so na primer maja letos zbrali z doplačili uporabnikov (participacijo) 35 milijonov dinarjev, le za plačilo elektrike in ogrevanja pa so odšteli 128 milijonov dinarjev. V lekarnah so za najbolj nujna zdravila maja porabili 1,6 milijarde dinarjev, od zdravstvenih skupnosti pa so zanje prejeli le 1,2 milijarde dinarjev. Ker v Centru menijo, da so sami precej storili za racionalnejše gospodarjenje (zmanjševanje števila zaposlenih in materialnih stroškov), pričakujejo tudi drugačen družbeni odnos.

Zdravstvene skupnosti se že nekaj let ubadajo z izgubami, prispevne stopnje za zdravstvo pa so med višjimi v Sloveniji, v Zagorju z 11,69 odstotka celo najvišja.

MARKO PLANINC

Trgovine v zabojnikih so predrage

Projekt v viški občini je pokazal, da bi trgovina stala 50 milijonov dinarjev

LJUBLJANA, 5. julija – V viški občini skušajo na vse načine izboljšati osnovno preskrbo občanov, zato so razmišljali tudi o postavitvi trgovin v zabojnikih. Pripravili so poseben projekt, ki pa ga bodo zaradi visoke cene in nezanimanja za tako vrsto trgovin, »zamrznili«. Cilj tega projekta je bila postavitev desetih trgovin na tistih območjih občine, kjer preskrba najbolj šepa.

Narejen je bil tudi projektantski predračun take trgovine, ki bi stala 500 milijonov dinarjev in več – brez stroškov za priključke. V ceni so upoštevani s 115 kvadratnimi metri površine, oprema, zunanja ureditev in najem zemljišča. Na razpis v začetku pomladi oziroma na vabilo na pogovor se ni odzval nobeden od potencialnih investitorjev. Ob tem pa je treba upoštevati, da je bilo od lani v občini odprtih 44 zasebnih trgovin, zanimanje pa je še naprej zelo veliko. Pereč problem zaradi pomanjkanja trgovine je pravzaprav samo v KS Zeleni Log, kjer ni niti zasebnega niti družbenega investitorja.

K. M.

PO SLOVENIJI

Comet je omogočil obnovo spomenika na Malti

ZREČE, 5. julija – Tovarna umetnih brusov in nekovin Comet iz Zreč je omogočila obnovo spomenika jugoslovanskim partizanom na Malti, ki so ga slovesno odkrili ob dnevu borca, 4. juliju.

V letih 1943 in 1944 se je namreč na Malti zdravilo več sto jugoslovanskih partizanov, predvsem težkih ranjencev in tuberkuloznih bolnikov. Nekaj jih je tudi umrlo. Pokopali so jih v skupnih grobovih na vojaškem pokopališču. Lokalne oblasti so jim že leta 1944 postavile spomenik, ki pa ga je čas uničil. Letos, ko Comet praznuje desetletje uspešnega dela svoje tovarne Coflex LTD na Malti, pa je zreška tovarna sklenila obnoviti spomenik jugoslovanskim partizanom na Malti. Nov spomenik je iz jugoslovanskega kamna, braškega marmorja, ki ga je zagotovila ljubljanska tovarna Mineral, izdelal pa ga je kipar Franc Tobias iz Maribora. (D. S.)

Podelili so najvišja občinska priznanja

LAŠKO, 5. julija – V Laškem so tudi ob letošnjem občinskem prazniku podelili najvišja občinska priznanja. Dobili so jih Krajevna skupnost Jagnjenica, Kulturno društvo Rečica in Osnovna šola Anton Aškerc Rimske toplice, ter Ivan Jelenc, Konrad Kajtna, Franc Lesničar, Zdenka Pešec, Stanislav Kužnik, Ludvik Sotlar in Adolf Šanca, ki so se posebej izkazali pri delu v krajevnih skupnostih, kulturnih društvih in v političnih organizacijah. (I. B.)

Dolenjski harmonikarji so tekmovali

RATEŽ PRI NOVEM MESTU, 5. julija – Turistično društvo Ratež je pripravilo tradicionalno 4. dolenjsko tekmovanje harmonikarjev z diatonično harmoniko. V konkurenci 20 tekmovalcev – nastopil je tudi 84-letni Jože Hudoklin iz Brusnic – je največ znanja pokazal Anton Špringer iz Novega mesta.

Zmagovalci so bili: do 16 let: Jože Krhin (Šentjernej), od 16 do 45 let: Jože Avbar (Dolenje Ponikve), od 45 do 60 let: Janko Anton Špringer (Novo mesto) in veterani: Janko Rotar (Ljubljana). (S. D.)

Kanomeljci dobili telefone in ribogojnico

KANOMLJA, 5. julija – V dolini Kanomljice pri Spodnji Idriji so se te dni veselili dveh pomembnih delovnih zmag. V tem hribovskem okolišu idrijske občine so dobili novo telefonsko omrežje z 79 priključki. Naložba v omrežje, ki je razpredeno med Spodnjo Idrijo in Oblakovim vrhom, je stala 1,3 milijarde dinarjev. Del sredstev so prispevali krajani v obliki gotovine in okoli osem tisoč prostovoljnih delovnih ur. Glavnino potrebnega denarja pa so prispevali vsi prebivalci idrijske občine po referendumskem programu za 5. občinski samoprispevek. Drugo delovno zmago so Kanomeljci slavili skupaj s člani idrijske ribiške družine, ki je v neokrnjeni naravi doline Kanomljice postavila veliko ribogojnico. Zgradili so jo tik za izvirom reke in na robu zaščitenega območja Vojskarske planote. Idrijska ribiška družina, ki šteje 470 članov, je to 1,8 milijarde dinarjev vredno naložbo uresničila s pomočjo idrijskega združenega dela, svoj delež pa so idrijski ribiči prispevali tudi v obliki delovnih akcij. V novi ribogojnici, ki jo sestavlja 16 bazenov, bodo skrbeli, da bodo gospodarji z idrijskimi vodami imeli na razpolago vedno dovolj postrvjih mladic za vlaganje v reke in potoke in za ohranjanje ustreznega ribjega življa v vodah idrijske občine. (K. R.)

Silvano Sau, novi predsednik obalno-kraške SZDL

KOPER, 5. julija – Silvano Sau je danes postal novi predsednik medobčinskega sveta SZDL obalno-kraške regije. Dosedanji predsednik Drago Žerjal se je vrnil v združeno delo (Splošno plovbo Piran). Novi predsednik, Izolan, direktor TV Koper–Capodistria, je star 47 let, znan tudi kot angažiran novinar in družbenopolitični delavec, trenutno tudi predsednik Unije Italijanov za Istro in Reko, delegat v zveznem zboru itdn. (D. G.)

V Čečah proslavili hrastniški praznik

HRASTNIK, 5. julija – Hrastničani so osrednjo proslavo ob letošnjem občinskem prazniku, ki ga praznujejo v spomin na gladovno stavko rudarjev, 3. julija 1934, pripravili v Čečah. Med številnimi gosti so bili tudi častni občani Hrastnika Lidija Šentjurc, Olga Kastelic-Marjetka, Sergej Kraigher, Stane Dolanc, France Popit in Marjan Orožen, sekretar predsedstva CK ZKS Miloš Prosenc in delegaciji pobratene občine Raška ter društva Slovenska beseda iz Huckelhovna. Na prireditvi so podelili tudi letošnja občinska priznanja. Priznanje zaslužni občan je prejel Vladimir Sihur, posebna priznanja pa so prejeli: Ivan Kranjc, Ivan Ranzinger, Ferdinand Deželak, Matija Koritnik, Stojan Laznik, Jože Premec in kulturno društvo Slovenska beseda. (M. P.)

Hodoš: mladinski geografski tabor

MURSKA SOBOTA, 5. julija – Letošnji mladinski socialnogeografski tabor Pomurje bo tokrat potekal v narodnostno mešanem naselju Hodoš na Goričkem. Tabor organizacijsko in strokovno že vrsto let pripravljata skupaj gibanje Znanost mladini pri ZOTKS in Inštitut za geografijo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, poglavitna vsebina dela letošnjega tabora pa bo narodnostna problematika, prebivalstveni razvoj naselja, gospodarske osnove naselja in vpliv obmejitve nanj. (J. P.)

V Ankaranu bosta rockovska koncerta

ANKARAN, 5. julija – Ankaranska scena, letos že tretja po vrsti, v študentskem taboru v Ankaranu deluje s polno močjo. Ta konec tedna sta na programu dva koncerta. V petek, 7. julija, bo koncert ob 21. uri pripravila Obalna scena. Nastopili bosta koprska metalna skupine Aalem in ankaranska Rock Session Group. V soboto, 8. julija, ob 21. uri pa bodo gostovali avantrockerji iz Londona The Momes. Skupino sestavljajo kitarist Tim Hodgkinson (s skupino The Work je pred leti gostoval v Ljubljani), bobnar Andy Wake in basist Mick Hobbs. K nam prihajajo v okviru svoje letošnje druge evropske turneje. (A. B.)

Po ribe na Brdo pri Kranju

KRANJ, 5. julija – Vsi, ki do četrtka po telefonu ali osebno pri vratarjih na Brdu pri Kranju naročijo ribe, jih vsak petek tudi lahko dobijo. Kilogram svežih postrvi stane 40 tisoč dinarjev ali 20 tisoč dinarjev manj, kot so postrvi v ribarnicah. Po želji pa ribič z Brda pripravi kupcem tudi dimljene ribe. (M. K.)

Poroke

V Mariboru so se poročili:

Darko Vrtovec, strojni tehnik, in Breda Gobec, dipl. pravnica; Vladimir Hutinski, zidar, in Ljubica Ivančič, navijalka preje; Mirko Pavalec, inštaler centr. kurjave, in Slava Vukobrat, vrtnarka; Bojan Suhadolnik, vodja investicij, in Breda Virtič, org. dela; Janez Vesenja, klepar, in Milena Liponik, kuharica; Anton Pepelnik, stiskalec umetnih brusov, in Melita Zupančič, aranž. tehnik; Jožef Knechtl, blagajnik, in Zlatka Vrbnjak, likvidatorka; Stanislav Korotaj, ključavničar, in Marija Milošič, predica, Peter Golob, zasebni avtoprevoznik, in Aleksandra Jodl, šivilja; Tomaž Černič, dipl. ekonomist, in Irma Kropec, ekonomistka; Ivan Senekovič, elektrotehnik za šibki tok, in Mira Tuš, ekonomski tehnik: Boris Rauh, elektrikar, in Simona Dugonik, ekonomski tehnik.

Po bližnjici do poslovnih partnerjev

Dobre izkušnje obrtnikov in manjših delovnih organizacij v Pomurju z banko podatkov

MURSKA SOBOTA, 5. julija – V Pomurju, kjer so dobili med prvimi regijami v Sloveniji poslovno-informacijski center za razvoj (ta deluje pri obrtnem združenju v Murski Soboti), že govorijo o prvih koristnih izkušnjah s tako imenovano banko informacij. S pridom se je poslužujejo tako obrtniki kot manjše delovne organizacije.

Ti podatki namreč nudijo interesentom celovit vpogled v poslovanje in ponudbo vseh zajetih obrtnikov in enot drobnega gospodarstva na območju celotne Slovenije. Tako lahko interesenti v najkrajšem času dobijo podatke o izdelkih, o strojnih zmogljivostih in o surovinah, ki jih bodisi iščejo ali prodajajo, prav tako pa zajema ta sistem celovit pregled o izvozu in uvozu obrtnikov oziroma drobnega gospodarstva.

»Naš poslovno-informacijski center zajema kar petdeset tisoč takšnih informacij, ki jih prek računalnika dobimo ob vsakem času v zbirnem središču pri celjski Kovinotehni,« je dejal **Ernest Huber**, sekretar soboškega obrtnega združenja. »Te informacije imajo veliko vrednost za slehernega obrtnika oziroma obrtno delovno organizacijo, kar smo ugotovili tudi že v praksi.«

V popis obrtnikov in manjših delovnih organizacij, ki so se vključile v ta sistem, je zajetih na območju štirih pomurskih občin že več kot sto petdeset enot. S tem seveda še zdaleč niso zajeti vsi člani tukajšnjih obrtnih zadrug, ker očitno še ne poznajo pomena takega načina zbiranja in posredovanja informacij.

»Med nekaterimi obrtniki storitvenih dejavnosti, kot na primer gostinci, avtoprevozniki, frizerji in drugimi je namreč prevladalo mnenje, da ne spadajo v ta sistem informacij, vendar se je kmalu izkazalo, da to ne drži,« trdi Ernest Huber. »Po tej poti, denimo, lahko dobijo tudi turistične organizacije in agencije zanimive podatke o gostinskih obratih v Pomurju in njihovi ponudbi. Nič manj zanimiva ni ta vrsta ponudbe tudi za avtoprevoznike.«

Kot pomanjkljivost pa na soboškem obrtnem združenju navajajo podatek, da informacij sproti ne dopolnjujejo, saj je sedanji pregled star že dobri dve leti.

Zato bodo morali regijski centri (teh je zdaj v Sloveniji pet) podatke dopolniti, pri čemer bodo seveda morali sodelovati tudi obrtniki in manjše delovne organizacije. Gre namreč predvsem za njihove lastne interese, saj jim poslovno-informacijski center odpira pot do novih partnerjev in do novih poslov po vsej Sloveniji.

BORO BOROVIČ

Za ljubljanske študentske domove dobili 1500 prošenj

Prijave sprejemajo do 10. julija – Cenzus je le eno od meril za sprejem – Kljub počitnicam domovi polni

LJUBLJANA, 5. julija – Doslej so na Študentski center dobili že okrog 1500 prošenj za sprejem v ljubljanske študentske domove. Zadnji rok za oddajo poteče 10. julija, komisija pa jih bo obravnavala sredi tega meseca. O rešitvi bo prosilce obvestila do 15. avgusta.

Čeprav so se predavanja in izpiti že končali, je v študentskih domovih te dni zelo malo prostora. Tako bo verjetno tudi med počitnicami.

Septembra je za novince toliko prostih mest, kot se izseli absolventov. Letos jih predvidevajo okrog 900. Študenti, ki že stanujejo v domu, morajo prošnje oddati od 1. do 30. septembra. V prvem tednu oktobra bo zasedala komisija za stare stanovalce, ki vsako leto zavrne okrog 300 prošenj, ker študenti nimajo več statusa. Na Študentskem centru predvidevajo, da se bo takrat sprostilo še dodatnih 500 mest. Vsako leto pa v ljubljanske študentske domove vselijo okrog 2300 študentov. Od septembra do februarja sprejemajo le tiste študente, ki izpolnjujejo pogoje, po odhodu absolventov, ki doštudirajo, pa tudi tiste, ki imajo status, ne izpolnjujejo pa pogojev. Slednje vselijo le do konca avgusta, potem pa morajo vložiti prošnje kot novinci.

Eno od meril za sprejem je cenzus (70 odstotkov povprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v gospodarstvu v minulem gospodarskem letu v republiki). Letos znaša 485.864 dinarjev na družinskega člana. Poleg cenzusa upoštevajo še oddaljenost od doma in prometne zveze, učni uspeh, potrebe po določenih kadrih in pri študentih, ki že bivajo v domu, vedenje.

Od prvega julija je najvišja stanarina v ljubljanskih študentskih domovih 225 tisoč dinarjev, najnižja pa 165 tisoč dinarjev. Cene se razlikujejo glede na to, kje študent biva, ali je podiplomec, ali študira na lastne stroške, ali je štipendist Zavoda za mednarodno tehnično sodelovanje, novi raziskovalec itd.

DARJA KOCBEK

Družbeno varstvo v GP Litija še do oktobra

Najslabše posluje lokal Pošta – Možnosti za priključitev k celjskemu Merxu?

LITIJA, 5. julija – »Med izvajanjem začasnega ukrepa družbenega varstva v Gostinskem podjetju Litija so bili sicer doseženi nekateri pozitivni rezultati, vendar še niso izpolnjeni pogoji za njegovo odpravo,« je bilo med drugim rečeno na nedavni seji zbora združenega dela občinske skupščine Litija.

Izvršni svet ocenjuje, da bodo pogoji za odpravo ukrepa družbenega varstva izpolnjeni v začetku oktobra, pri tem pa bo še naprej pomagal iskati ustrezne rešitve.

Najbolj sporna ostaja restavracija Pošta, medtem ko druge poslovne enote delovne organizacije Gostinsko podjetje delujejo dobro. Kljub temu je po mnenju začasnega kolektivnega poslovodnega organa delovna organizacija premajhna, da bi uspešno poslovala. Zato je predlagal, da bi se Gostinsko podjetje vključilo v poslovni sistem sozda Merx iz Celja, ki je za to že pokazal zanimanje.

J. B.

Shod delavcev idrijskega rudnika

IDRIJA, 5. julija – Praznik rudarjev v Idriji, kjer so v teku zapiralna dela v rudniku živega srebra, je kot že nekaj let nazaj minil predvsem v znamenju spominjanja na zlate čase idrijskega rudarstva. Od starih običajev so tokrat na ta praznik v Idriji opozorile le rudarske mine, ki so jih na predvečer pokali po okolišnjih hribih in melodije rudarske godbe na pihala. Na shodu delavcev idrijskega rudnika, ki naj bi ga po letu 2000 dokončno zaprli, so se pogovarjali tudi o bližnjem jubileju. Idrija in njen živosrebrni rudnik bosta namreč prihodnje leto slavila 500. obletnico pričetka rudarjenja in nastajanja mesta.

K. R.

Alenka Perovšek-Benko

Skromno in skoraj neopazno je teklo življenje Alenke Perovšek-Benko, neizmerno topla in

iskrena so bila njena srečanja z ljudmi, ki so ji bili blizu. Pri enem od zadnjih srečanj z njo, ko je že zelo trpela in ko je tudi naše upanje plahnelo, sem si skušala vse na njej vtisniti v spomin, da ne bi pozabila njenih toplih oči, njenega očarljivega nasmeška, da bi si zapomnila njen glas. Potrpežljivosti in strpnosti me je učila. Tako kot vedno, ob sleherni hudi situaciji, je tudi upala, upala. Kljub številnim odkritjem na naši, z znanostjo preobloženi zemlji, se mi je utrnila misel, da še vedno ostajamo brezmočni v boju z zahrbtno boleznijo.

Bil je čas vojne, bili smo ogroženi kot narod. Da nas ne bi pogoltnil sovražnik, smo se združili vsi, ki smo bili istih misli. Na svoja mlada ramena, na svojo mladost v krogu ljubečih domačih, si je Alenka Perovšek naložila težko breme. V nas je prešla neka čudna, danes za mlade morda nerazumljiva moč, postali smo drzni, nismo se bali nikogar in ničesar, še pomislili nismo na radosti mladosti, ki so se izgubljale v surovosti okupacije in vojne.

Prevzela je nase najtežje naloge, v okupiranem mestu prenašala najbolj zaupna sporočila centralnega komiteja partije in izvršnega odbora Osvobodilne fronte, spremljala voditelje odpora na njihova ilegalna srečanja in pozneje, kot članica Varnostno obveščevalne službe med drugim skrbela za varno zavetje ilegalčkov.

A prišel je tisti nesrečni dan, ko so nas zaradi izdajstva odpeljali v zapore prisilne delavnice. Njo so kmalu pahnili v samico, od koder se k nam ni več vrnila. Ob zvokih dunajskih valčkov so jo tam, od sovraštva pijani, tepli, obešali, mučili, dobro vedoč, da bomo zmagali. Alenka ni mogla razumeti, da se je mogoče tako spozabiti nad šibkim, nemočnim bitjem. V njihovem brezumnem početju pa ni bilo ne mere ne usmiljenja, le cilj izničiti naš boj, uničiti nas. Morda je danes težko doumeti, a naj bo zanamcem v spomin, da so ob vsem mučenju tiho zvenele slovenske narodne in borbene pesmi, da je Alenka v zazidani celici brez zraka, recitirala Prešerna, saj je mnoge njegove pesmi znala na pamet. Kajti kljub neprestanim grožnjam s smrtjo, smo hoteli ostati zvesti, pokončni ljudje. Ali bi to takrat in danes vsakdo zmogel? Le prihod osvobodilne slovenske partizanske vojske ji je prihranil grozotno smrt na Turjaku.

Vrača se nam vsem brezmejno lepo, vse, kar smo doživljali z njo. Silno jo bomo pogrešali. Njeno nepreklicno slovo nas je osiromašilo, osiromašeni smo brez junaške Alenke, ki pa bo ostala v srcih sobojevnic in sobojevnikov ter prijateljev nepozabna, do konca naših dni.

MARA KRALJ

Razvratne muze se predstavljajo v knjigarni MK

Poezijo 50 erotičnih pesmi francoskih avtorjev bo predstavil Aleš Berger

LJUBLJANA, 5. julija – Prijateljem poezije in erotike je namenjena prireditev, ki bo v knjigarni Mladinske knjige na Titovi 3 v Ljubljani, v četrtek, 6. julija, ob 20.30.

Gre za nenavaden dogodek ob izidu drobne knjižice z zgovornim naslovom »Razvratne muze«, ki prinaša izbor 50 erotičnih pesmi 29 francoskih avtorjev, od srednjeveških mojstrov do Apollinaira in Bretona, v imenitnem prevodu Aleša Bergerja. Poeziji primerna bo tudi predstavitev te razuzdane poezije, ki sočno in neposredno opeva najintimnejše početje človeka. Ob soju sveč in kozarcu vina bodo v Mladinski knjigi obiskovalcem pričarali nekaj tega posebnega razpoloženja. Seveda bodo obiskovalci tokrat prispevali tudi vstopnino (98.000 dinarjev) – kolikor stane knjižica, pogovor o knjigi pa bo tekel med Alešem Bergerjem in Marjanom Dolganom. Vesel pozdrav poletja bo obiskovalcem namenila tudi Ilirija Vedrog s kozmetiko kismi.

A. I.

Hotel v mestnem središču ne sme skaziti podobe Ljubljane

Pri načrtovani gradnji hotela na Južnem trgu naj bi pazili na ohranjanje vedut – Preozko zasnovana žirija

LJUBLJANA, 5. julija – Hotel na Južnem trgu (v Knafljevem prehodu) je načrtovan v delu Ljubljane, ki je zaradi stavbne dediščine, izjemne lege v mestnem središču, odkoder se odpirajo prelepi pogledi, izjemno občutljiv poseg. Marsikdo meni, da bi bilo zato treba to lokacijo skrbno varovati, prihraniti za kasnejše rodove ali pa jo nameniti drugačni dejavnosti; morda takšni, ki bi bila namenjena prebivalcem mesta, čeprav je res tudi, da bo hotel z javnim pritličjem (trgovine) imel bolj mestni pomen kot kaka druga palača.

Načrtovani hotel zbuja pomisleke tudi zaradi bojazni, da bi sredi Ljubljane spet zgradili nekakšen nebotičnik, ki bi pokvaril podobo četrti in se ne bi vklopil v okolje. Zato smo povpraševali na Ljubljanski regionalni zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine, kjer so izdelali smernice za varovanje tega predela. Konservator Janez Kromar je povedal, da je zaščiten celoten obod kareja, posebno pozornost pa so namenili preverjanju vedut, ki jih novozgrajeni hotel ne sme pokvariti. Natančno so upoštevali poglede z vseh strani in določili najvišje dovoljene višine; predlagali so nekakšen kockast gabarit, ki bi omogočil, da stavba ne bi kazila podobe. Prav tako so zaščitene tudi vse zelene površine, uničene bo treba nadomeščati z novimi. Pred gradnjo bodo zemljišče tudi raziskali, saj utegnejo arheologi na območju nekdanjega emonskega grobišča naleteti na zanimive najdbe.

V kolikšni meri bodo v projektih upoštevane predlagane smernice, je vnaprej težko reči, saj bo natečaj zaključen šele v oktobru, nakar bo zbrane rešitve presojala natečajna komisija. Žal so vanjo vključeni le arhitekti, premalo pa so zastopane druge stroke; za svetovalca so sicer povabili Naceta Šumija, vendar nima možnosti glasovanja.

SAŠA VIDMAJER

Cene so v zahodnonemških markah le za orientacijo

Turistične organizacije, kampi in hoteli se skušajo tako izogniti vplivu inflacije – Vrednost marke preračunavajo v dinarje

LJUBLJANA, 5. julija – Eno naših bralk je zanimalo, ali smejo naše turistične organizacije postavljati svoje cenike ne v dinarjih, ampak na primer v nemških markah. Domači gostje seveda lahko plačajo v dinarjih, vendar kot protivrednost DEM na dan plačila. Je torej tak način zaračunavanja storitev – kot delajo denimo v kampu Šobec pri Bledu – pravilen, zakonit?

Obrnili smo se na splošno združenje gostinstva in turizma in na republiške inšpekcijske službe. Zvedeli smo, da je vrednost storitve, izražena v devizah, ob sedanji stopnji inflacije pač nepogrešljiv pripomoček v gostinstvu in turizmu, kot merilo vrednosti pa se prebija tudi na vsa druga področja življenja, celo do merjenja višine osebnih dohodkov.

Turistične organizacije, kampi in hoteli imajo svoje cene za nekaj mesecev naprej postavljene v tuji valuti. Po priporočilu splošnega združenja gostinstva in turizma naj bi bila to valuta, v kateri gostje najpogosteje plačujejo. Ta cenik seveda velja nepreklicno za tuje goste, medtem ko služi domačim le za informacijo. Zanje preračunajo cene v dinarje; ponekod prilagajajo dinarske cene deviznemu tečaju v krajših časovnih presledkih, na primer na deset dni, na 14 dni ipd., tam, kjer so opremljeni z računalniki, da spreminjajo cene sladno z deviznimi tečaji vsak dan. Ponavadi jemljejo tečaj na dan plačila. V ta namen imajo računalniški program in v računalnik vsak dan vstavijo samo novo tečajno listo. Opozoriti pa velja, da cene vseeno niso enake za tujega in za domačega gosta, temveč ima domači gost denimo v kampih 40 do 60 odstotkov popusta na ceno iz deviznega cenika. Opisano velja za prenočišča in storitve v zvezi z njimi, medtem ko so cene izdelkov, ki jih je moč kupiti tamkaj, hrane, pijače in raznih drugih dnevnih storitev v dinarjih. Drugače, pravijo, se ob 20 in večodstotni inflaciji ne da ravnati. Inšpekcija, ki jo je omenjena bralka najbrž spodbudila k obisku Šobca, ni tam opazila nobenih nepravilnosti.

BOŽENA KRIŽNIK

PISMA BRALCEV

Avto – potujoča kemična tovarna!

Živimo v času, ko se utrjuje in širi zavest, da moramo z vsemi sredstvi ohraniti zdravo in čisto okolje. V sodobnem industrijsko razvitem svetu človek s težavo odkrije košček neokrnjene narave za počitek in rekreacijo. Zato se množijo organizacije in ekološka gibanja, ki si prizadevajo opozoriti na številne vire onesnaževanja in se borijo za obnovo čistega okolja. Zaradi škodljivih emisij izumirajo nekatere rastline in živali, posledice nerazumnega onesnaževanja pa se poznajo tudi na zdravju ljudi. Seznami strupov in nevarnih kemikalij so čedalje daljši, protesti ljudi pa vedno bolj glasni.

Na teh seznamih pa skoraj ni opaziti avtomobila, čeprav je to nujno prevozno sredstvo prava potujoča kemična tovarna. Ne verjamete? Izgorevanje nafte in bencina v motorju proizvaja dušikove in žveplove okside, ogljikov monoksid, svinčeve hlape ter dim in saje. Če k temu dodamo še cestni in asfaltni prah ter hrup, je seznam skoraj popoln. Stopnja rasti motorizacije je dokaj visoka in onesnaževanje okolja iz tega vira se bo še povečalo. Le malo je tistih, ki resno ocenjujejo ekološko škodo, ki jo dizelski in bencinski motorji povzročajo v naravi, zlasti izrazito pa je to v naseljenih krajih. Pri nas smo cestno omrežje »posodobili« v glavnem tako, da smo z asfaltom prevlekli obstoječe ceste, ki so bile speljane po sredi vasi ali mest. Zato se pretežni del prometa odvija tam, kjer bivajo ljudje. Veliko je ulic, kjer stanovalci ne smejo odpirati oken, ker bi »prezračevanje« še poslabšalo bivalne razmere. Smrad in vonj po zgorelem bencinu komaj prenašajo. Pa ropot! V prostorih, ki so obrnjeni na cesto, je ob odprtem oknu še pogovor nemogoč. To vedo tudi tisti, ki delajo v prostorih ob prometnih ulicah. Obsojeni so na zaprta okna, čeprav letni čas kar zahteva stik z naravo.

Seveda se avtomobilom ne bomo nikoli odpovedali. Zato je vprašanje, kaj se da narediti. Zlasti je treba pospešiti gradnjo obvoznic in tako umakniti glavnino prometa na obrobje ter rezervirati središča za pešce. Bencinski dinar je v glavnem rezerviran za gradnjo novih prometnih zmogljivosti z namenom, da »se promet še poveča«, vendar bi morali pomisliti tudi na nujno ekološko sanacijo naselij. Določen prispevek je predvidena obvezna vgraditev katalizatorjev v vsa motorna vozila ter raba bencina brez svinca. Nekateri predlagajo, naj bi izdelovali samo avtomobile s takimi motorji, ki bi dovoljevali hitrost do 80–90 km/h. Večkratni dobiček! Odpovedali bi se močnim požrešnim motorjem, imeli pa bi tudi manj stroškov za nakup vozila in goriva, manjše bi bilo onesnaževanje, večja pa bi bila prometna varnost.

Iz zapisanega lahko povzamem, da moramo v seznam velikih onesnaževalcev vpisati tudi cestni motorni promet. To bo sililo v izdelavo ekološkega programa tako izdelovalce avtomobilov kot graditelje cest. Od tega, kako bomo uresničevali vse ekološke programe, je odvisno, kakšno kulturo bivanja si bomo zagotovili in tako pregnali strah pred vsem negativnim, kar prinaša – razvoj.

VILJEM PAHOR,
J. Makuca 19,
Nova Gorica–Solkan

Slaba »bližnjica do znanja«

V vaši rubriki Jezikovno razsodišče sem prebrala kritično mnenje neke bralke o enciklopediji 100 vprašanj. Z njim se popolnoma strinjam, rada bi dodala le še nekaj slabosti, o katerih se mi zdi, da so žal tudi značilnost mnogih drugih tovrstnih izdelkov za povečevanje dobička:

1. Leto izvirne izdaje je častitljivo 1972, torej je bila knjiga napisana že pred 17 leti. Zato so nekateri podatki zastareli. Trdijo na primer, da še nobena raketa ni dosegla Marsa itd...

2. Že bralka v Jezikovnem razsodišču je omenila avtomatičen prenos tujih razmer v naše kulturno okolje. To je za naše razmere že skoraj pravilo. Npr: v otroški enciklopediji Kaj naj postanem nas na dolgo in široko seznanjajo z nalogami francoskih šolskih inšpektorjev, o delu šolskega psihologa in socialnega delavca, da o naših razrednih in predmetnih učiteljih ne govorimo, pa ne zvemo niti besede. V sicer kakovostni enciklopediji Okno v svet so posvetili celo poglavje zlatokopom (knjiga je pač nastala v Ameriki), zaman pa iščemo podatke o življenju našega kmeta v tistem času. Kot da se je vse pomembno in omembe vredno dogajalo nekje zunaj in da sta naša zgodovina in kultura očitno premalo pomembni ali da ju sploh ni.

3. Največja slabost te vrste knjig pa je, vsaj po mojem, pisanje v obliki vprašanj in odgovorov – na prvi pogled za naivne in od otroških vprašanj utrujene starše zelo udobna rešitev. Vendar pa ni brez slabosti; nima namreč notranjega sistema, saj se vprašanja vrstijo po pogostnosti. Informacija, če naj bo uporabna, pa se mora vgrajevati v sistem določenega znanja, katerega ogrodje se oblikuje že v mladosti. Čedalje natančnejše informacije se morajo v to ogrodje sistema vgrajevati, morajo biti..., če naj si jih zapomnimo in jih potem uporabimo.

Podatki brez sistema so podobni razstavljenim avtomobilskim delom. Lahko so še tako novi in sijajni, pa se z njimi še ne moremo peljati. Pa še nekaj me moti pri tem načinu vprašanj in odgovorov: če ponujena vprašanja omejijo radovednost. Posplošujejo in na videz sicer olajšujejo iskanje znanja, vendar ta »instant« sistem izključuje vsa drugačna vprašanja in s tem zatre ustvarjalnost. Če je ta sistem, sodeč po prevodih, pogost v tujini, še ni rečeno, da je dober.

Vsa zadeva pa je še slabša, ker je vsa ta zmešnjava naključno nametanih informacij v 1000 vprašanjih brez stvarnega kazala. Poučna knjiga brez stvarnega kazala pa je, razen za razvedrilno branje, kaj malo uporabna.

Ne vem, kakšna bo nova »bližnjica do znanja«, kot jo reklamira Mladinska knjiga, ki nosi skrb vzbujajoč naslov Enciklopedija vprašanj in odgovorov. Bojim se, da bo podobna prejšnjim »knjigotrško uspešnim izdelkom«. Vem, da na poklicni etos tistih, ki delajo knjige, lahko bolj malo računamo (spomnimo se, kako so brez sramu celo v Pionirskem listu reklamirali in priporočali jezikovno, umetniško in vzgojno zelo dvomljivo knjigo Pet prijateljev na otoku zakladov), preostane nam samo en izhod; prek različnih (nevtralnih) medijev spoznavajmo, kaj je dobro in res priporočljivo za naše otroke. Če bodo knjigotržci opazili, da bo po kakovostnih knjigah večje povpraševanje in da smo kupci opazili njihovo nestrokovnost in malomarnost, se nam bodo pač prisiljeni prilagoditi tudi z boljšimi knjigami.

Druge rešitve v teh časih, ko vsi skušajo ustvariti dobiček za vsako ceno, žal ne vidim.

LUCIJA MAGAJNA,
Mihov štradon 19,
Ljubljana

Alternativna medicina

Socialistične dežele ugotavljajo, da jim je največ preglavic od vseh ekonomskih panog pri presaditvi v socialistični vzorec kolektivnega lastništva in zgodnjega industrijskega birokratsko planskega centralističnega vodenja zadajalo kmetijstvo, kjer je polom tudi najprej nastal in bil najbolj očiten. Zahod Evrope je kot protiutež temu spodrsljaju, ki jo je zahod (kmetijstvo namreč) imel ves čas bolje urejeno, pridajal predpostavljeno boljšo urejenost socialističnih socialnih služb, na enem prvih mest s socialističnim zdravstvom. Sedaj pa ugotavljamo, da je tudi ta paradni konj »sociale« tako rekoč v podaljšani agoniji. Kmetijstvo je propadlo zato, ker ima kmet opravka z živim ekosistemom in ne s preprostim industrijskim neživim proizvodnim vzorcem, ki se seveda ne more podrediti enostavni birokratski dogmi, pa tudi objekt medicine–človek je prav tako živ sistem, posebno v svojih socialnih elementih. Od vse medicine je v socialističnih državah prav socialna medicina socialno medicinsko mišljenje najbolj šepavo, pa naj se to sliši še tako nesmiselno. Če pa pogledamo skozi vsakdanja vladajoča birokratova dogmatična očala, drugače niti ne more biti. Če živimo v sistemu, kjer so birokrati s svojo samo njim dano, enkrat za vselej, vizijo (?) odpravili vse družbene socialne konflikte za naprej in nazaj, tedaj je že misel na to, da lahko obstoji sociogeneza bolezni – heretična. To vodi v to, da je socialistična psihiatrija kot par excellence (naj bi bila!) sociogena veda najbolj biološko usmerjena! Da ne govorimko o ostali medicini. Pacient je delovni stroj, številka iz množice, ki mu je dodeljen sektorski zdravnik in pri taki sistemski obravnavi mora človek kot živo bitje propasti prav tako kot pridelek poljščin na socialističnem sovhozu in kolhozu. Tedaj pa je teren za vse, kar je »alternativno«, že na voljo! Alternativna medicina ima torej prosto pot tam, kjer socialistična birokratska medicina ni zasedla polj že utečene tradicionalne medicine: to je na področju tistega, kar je nekdaj izpolnjeval družinski zdravnik, kjer je bolj kot na zdravnik poudarek na družinski. Zapolnila je tisto, kar je nekaj znal naš padar in kar še sedaj znajo afriški vrači, to je podrobno poznavanje psihe posameznikov in splošnih šeg in navad. Naj bo dovolj, da vsaj v času, ko sem sam študiral splošno medicino v Ljubljani (1963–1968), nismo imeli predavanj iz psihologije in sociologije.

Da ne govorimo o retoriki, ki je bila pomemben predmet vseh medicinskih visokih šol pred vojno. Če pa govorimo, da alternativna medicina obljublja tisto, česar ne more dati, potem to v veliki meri vsaj v praksi velja tudi za prakso uradne »znanstvene« medicine: čeprav ima teoretično znanje in osebno voljo, nima sredstev niti za osnovne preiskavne pripomočke. Ko je postavljena natančna diagnoza, ni sredstev, pogosto niti za najelementarnejša zdravila, najbolj spektakularno presajanje organov, pa nikakor niso dostopna vsem, ki bi lahko imeli od tega korist. Ali je to mar kaj drugega kot zbujanje upov, ki se jih nato ne da uresničiti? Kakšno je razpoloženje javnosti (in oblasti), pa dovolj zgovorno kaže že dejstvo, da odprava prepovedi zasebne zdravniške prakse mimo neplodnih razprav ne gre in gre z mrtve točke, nihče pa ne prepoveduje tečajev joge, globokega dihanja, bioprehrane, radiestezije – take in drugačne, masaže stopal, akupunkture in akupresure. Dokler je tako, pa tudi prava medicina, ki se napaja iz siromašnega socialnega zavarovanja, ne bo mogla iz kota, v katerega je potisnjena, in bo ostala le stvar za reveže, »alternativci« pa bodo modni prestiž in statusni simbol bogatih, ki bodo tedaj, ko bodo zares bolni, tudi znali poiskati pravega »zasebnika« tod in drugod!

BORIS OGRIZEK, dr. med.,
Koroška 16,
Kranj

Zakon proti mučenju živali je nujen

Dne 23. junija sem v dnevnem časopisu »Delo« prebrala med drugim tudi rubriko Zaščita živali in sprejem Jugoslavije v združene države Evrope.

Kot velika ljubiteljica živali podpiram predlog za sprejetje zakona proti mučenju živali, in sicer po hitrem postopku.

Neštetokrat sem predvsem na deželi videla, kako so uboge in nemočne živali (psi) prenašale neizmerne muke zaradi pomanjkanja pitne vode v največji vročini, zaradi prekratke verige ipd. Menim, da bi morali takšne gospodarje najstrože kaznovati.

Ko govorimo o mučenju živali, sem osebno zelo ogorčena nad bikoborbami v Španiji, kjer v areni močno mučena žival v neizmernih mukah končno podleže sebičnemu človeku. Sramota za Španijo – za vso Evropo in tudi za brezsrčne obiskovalce, ki z aplavzom pozdravljajo vsako rano poražene živali.

Ali smo res ljudje dvajsetega stoletja in v civilizirani družbi?

ZORA GROM,
Levičnikova 22,
Ljubljana